МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

БОШКОВ АНДРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

УДК: 811.111 : 81’37 – 028.16 : 81’42 (043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

АНГЛІЙСЬКОМОВНА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ “PANDEMIC” У НАУКОВОМУ ТА МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСАХ

Спеціальність 035 – Філологія
Галузь знань 03 – Гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Бошков А. В.

Науковий керівник: Демчук Ангеліна Іванівна, кандидатка філологічних наук, доцентка

Одеса - 2026

АНОТАЦІЯ

Андрій БОШКОВ. Англійськомовна вербалізація концепту «pandemic» у науковому та масмедійному дискурсах. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 035 Філологія. –Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному вивченню проблеми англійськомовної вербалізації концепту «*pandemic*» у науковому та масмедійному дискурсах у поєднанні з аналізом його багаторівневої ментальної структури (понятійного та образно-ціннісного компонентів). У роботі акцентується увага на дослідженні концепту з точки зору когнітивного підходу, у межах якого концепт розглядається як багаторівневе ментальне утворення, що поєднує в собі інтерпретацію концепту як одиниці свідомості, культури та мови. Такий підхід сприяв аналізу багаторівневої ментальної структури концепту «*pandemic*», виокремленню його понятійного та образно-ціннісного компонентів і засобів їхньої вербалізації у науковому та масмедійному дискурсах.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше виокремлено змістові конституенти концепту «*pandemic*» шляхом здійснення дефініційного аналізу словникових дефініцій ключової лексеми у тлумачних та галузевих словниках; здійснено системний опис структури концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному та науковому дискурсах шляхом виокремлення його основних компонентів (понятійного та образно-ціннісного) і з’ясовано особливості їхньої дискурсивної реалізації в текстах масмедіа та наукових статтях; проведено аналіз медичних термінів-вербалізаторів концепту «*pandemic*» та виокремлено додаткові концептуальні ознаки, що уточнюють його зміст і когнітивну структуру; здійснено порівняльний аналіз лексичного наповнення понятійних ознак концепту

«*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах і встановлено особливості вербалізації цих ознак у відповідних типах дискурсу.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об’єкт, предмет, мету й завдання роботи, зазначено теоретичне і практичне значення й наукову новизну дисертаційного дослідження, подано структуру роботи, а також наведено інформацію про кількість публікацій із теми дослідження та апробацію його результатів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження концепту в науковій та наївній картині світу» розглянуто основні підходи до тлумачення концепту у лінгвістиці. Концепт визначається як ментальна одиниця та елемент свідомості, що виступає посередником між реальним світом і мовою, і охоплює культурну інформацію, у якій вона фільтрується, переробляється й систематизується. Концепт «*pandemic*» розглядається як складне ментальне утворення, що має багаторівневу структуру, включаючи понятійний, образний та ціннісний компоненти. Встановлено відмінності між науковою та наївною картинами світу, що зумовлені особливостями відображення реальності. У дисертаційному дослідження застосовано основні методи дослідження концептів, що включають як загальнонаукові (описовий метод, метод суцільної вибірки, методи частотного та кількісного аналізу), а також й спеціальні методи (дефініційний аналіз словникових одиниць для виокремлення змістових конституентів концепту, компонентний аналіз семантики лексем для визначення семантичної структури вербалізаторів концепту, концептуальний аналіз для дослідження засобів вербалізації концепту та його складників, контекстуальний аналіз для виокремлення дискурсивних контекстів вживання лексем, що наповнюють зміст складових концепту, метод когнітивної інтерпретації для виявлення когнітивних ознак концепту та з’ясування їхньої репрезентації у свідомості носіїв мови). Оскільки дискурс виступає середовищем існування концепту та інструментом його актуалізації, було розглянуто основні характерні

особливості дискурсу та його типів (наукового та масмедійного), у межах яких концепт «*pandemic*» знаходить свою актуалізацію.

У другому розділі «Вербалізація концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному дискурсі» виокремлено понятійні ознаки концепту «*pandemic*» на основі здійсненого дефініційного аналізу ключової лексеми репрезентанта та семантичного аналізу її синонімічного ряду у тлумачних і галузевих словниках англійської мови. Встановлено ключові змістові ознаки концепту: наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями й іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами; ступінь важкості хвороби; локалізація хвороби (тіло, розум); раптовість виникнення; патогенний характер; контагіозність; тривалість; сезонність; способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий); способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані), зменшення, порушення функції життєдіяльності людини. Аналіз засобів вербалізації понятійного компонента концепту «*pandemic*» у масмедійному дискурсі за допомогою програми AntConc дозволив виокремити та проаналізувати основні лексичні одиниці, що наповнюють зміст концептуальних ознак досліджуваного феномену пандемії, а також визначити додаткові концептуальні ознаки, які не представлені в лексикографічних джерелах – превентивні заходи боротьби з пандемією та причини виникнення пандемії. Найбільш вживаними виявились лексичні одиниці на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями й іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 4814 вживань (70%) від загальної дистрибуції у текстах масмедійного дискурсу та ознаки «*патогенний характер*» 1048 вживань (15%).

Образно-ціннісний компонент концепту «*pandemic*» у масмедійному дискурсі реалізовано через когнітивні метафори, а саме: ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА, ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, ПАНДЕМІЯ –

ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР. Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ містить специфікації такі, як: ПАНДЕМІЯ – ЛАВИНА, ПАНДЕМІЯ – ЦУНАМІ, ПАНДЕМІЯ – ЦИКЛОН, ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ, ПАНДЕМІЯ – ХМАРА, ПАНДЕМІЯ – ПОЖЕЖА. Усі наведені когнітивні метафори розкрили негативну аксіологічну оцінку пандемії у англійськовному масмедійному дискурсі, оскільки пандемія асоціюється у пересічного носія англійської мови з надзвичайною ситуацією (війною, лавиною, пожежею, цунамі та ін.), реакція на яку впливає на формування у свідомості представників англійськомовної лінгвокультури відповідних метафоричних образів, що знаходять свою об'єктивізацію у мовній картині світу.

У третьому розділі «Вербалізація концепту «*pandemic*» в англійськомовному науковому дискурсі» досліджено засоби вербалізації понятійного компоненту концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі. Встановлено основні лексичні одиниці, що об'єктивують понятійні ознаки досліджуваного концепту, а також додаткові концептуальні ознаки феномену пандемії, які не простежуються в текстах масмедійного дискурсу, а саме: *«здатність вірусу до еволюції»,* «*сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)»* та *«протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії»*. Виділено та згруповано термінологічні одиниці, що об'єктивують змістові ознаки концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі. Встановлено, що концепт «*pandemic*» актуалізується у ряді термінологічних одиниць, які репрезентують його змістові ознаки, а саме, особливості збудника хвороби, який викликає пандемію, її симптоматику, структуру, еволюційні процеси, а також методи діагностики й превентивні заходи з її розповсюдження Порівняно лексичне наповнення понятійних ознак концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах. Визначено, що лексичний зміст понятійних ознак актуалізується більшою кількістю мовних одиниць у текстах наукового дискурсу (431 одиниці, з них іменників 338 одиниць,

дієслів –15 одиниць, прикметників –75, прислівників – 3) у порівнянні з масмедійним (79 одиниць, з них: 62 іменників, 4 дієслів, 13 прикметників). Серед 510 лексичних одиниць, що вербалізують концептуальні ознаки концепту *«pandemic»* в англійськомовному масмедійному та науковому дискурсах превалюють іменники (78,43%), що свідчить про домінування номінативного аспекту в репрезентації концепту в обох типах дискурсу. Друге місце за частотою вживання в обох дискурсах займає прикметник (17,25%), який виконує атрибутивну функцію, уточнюючи та деталізуючи окремі концептуальні ознаки. Найменш уживаною частиною мови виявився прислівник (0,6%), репрезентований лише в текстах наукового дискурсу, що зумовлено функціональними особливостями вживання даної частини мови, яка переважно виконує допоміжну функцію найменування ознак дії, стану, способу, часу, місця або причини та не відіграє провідної ролі в об'єктивізації змістових ознак концепту. Таким чином, частиномовна дистрибуція ознак концепту *«pandemic»* свідчить про універсальний характер його мовної репрезентації незалежно від дискурсивної приналежності.

Ключові слова: концепт, пандемія, COVID-19, дискурс, науковий дискурс, масмедійний дискурс, наукова картина світу, наївна картина світу, когнітивна метафора, поняттєвий компонент, образно-ціннісний компонент, англійськомовний, термін, вербалізація, лексема, (лексична одиниця), концептуальна ознака

Список опублікованих праць за матеріалами дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Бошков А. В., Демчук А. І. Лексикографічна інтерпретація концепту «pandemic» в сучасній англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія».* Вип. № 51, том 1. Одеса 2021. С. 18-22. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-1.4

2. Бошков А. В. Специфіка мас-медійного дискурсу з точки зору когнітивного підходу. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Вип 25. Т.1. С.170-175. DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.31

3. Бошков А.В., Демчук А.І. Англійськомовна вербалізація понятійного складника концепту «pandemic» в мас-медійному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 66, том 1, 2023. С. 104-110. DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-17

4. Бошков А.В. Семантичний аналіз синонімічного ряду ключової лексеми концепту «Pandemic». *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки.* 2023. С. 34-50. DOI https://doi.org/10.24195/2616-5317-2023-37-3

5. Бошков А.В. Образно-ціннісний складник концепту «pandemic» в англомовному мас-медійному дискурсі. *Нова філологія,* Вип. 93. 2024. С. 28-34. DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-4

6. Бошков А.В. Англійськомовна вербалізація понятійного складника концепту «pandemic» у науковому дискурсі. *Причорноморські філологічні студії.* №8. 2025. С.30-40. DOI https://doi.org/10.32782/bsps-2025.2.4

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Бошков А.В., Демчук А.І. Теоретичні засади дослідження концептів в наївній та науковій картинах світу. *The 12th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations"* (August 11-13, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. С.213-218 URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/08/WORLD-SCIENCE-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-11-13.08.21.pdf

8. Boshkov A. V. METHODS OF CONCEPT RESEARCH IN MODERN LINGUISTICS. *Innovations and prospects of world science*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp.787-792 URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b5586d72-bbee-4108-9e05-a76a0fda6cae/content

9. Boshkov A. V., Demchuk A. I. Scientific vs. naïve world picture in modern linguistics. *Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання іноземних мов: збірник наукових праць* / за заг. ред. А. А. Юмрукуз. Одеса: Магістр, 2022. С. 86-88.

10. Boshkov A.V. Scientific discourse as a type of institutional discourse. *X International scientific and practical conference "Modern methods of applying scientific theories" (March 14-17 2023)*, Lisbon, Portugal. International Science Group. 2023. P. 313-315 URL: https://libvmi.volyn.ua/sites/default/files/2024-03/MODERN-METHODS-OF-APPLYING-SCIENTIFIC-THEORIE.pdf

11. Бошков А.В. Типологія дискурсу як об'єкта лінгвістичних досліджень. Матераіли X Міжнародної науково-практичної конференції. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі.* (1-2 квітня), Одеса. 2024. С.44-45. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19365

12. Бошков А.В. Когнітивний підхід до дослідження термінології як засобу вербалізації концептів у науковому дискурсі. *Пріоритетні завдання філологічних наук на сучасному етапі:* матеріали III науково-практичної конференції (м. Чернігів, 13-14 грудня). Одеса: видавництво «Молодий вчений», 2024. С.15-18. URL: https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/download/124/1788/3718-1

13. Бошков А.В., Демчук А.І. Особливості дослідження концепту «pandemic» у медичному дискурсі. *Мовна освіта: виклики, перспективи та інновації:* збірник наукових праць / за заг. ред. А. А. Юмрукуз. Одеса: Магістр, 2025. С.86-88. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/22618

ABSTRACT

Andrii BOSHKOV. English-language verbalization of the "pandemic" concept in scientific and mass media discourses. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 03 Humanities in the specialty 035 Philology – State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky." Odesa, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problem of English-language verbalization of the "pandemic" concept in scientific and mass-media discourses, combined with an analysis of its multi-level mental structure (notional and imaginative-evaluative components). The work focuses on examining the concept from a cognitive perspective, which views a concept as a multi-level mental construct that integrates its interpretation as a unit of consciousness, culture, and language. This approach contributed to the analysis of the multi-level mental structure of the "pandemic" concept, the identification of its notional and imaginative-evaluative components, and the means of their verbalization in scientific and mass media discourses.

The scientific novelty lies in the fact that, for the first time, the content constituents of the "pandemic" concept have been identified through a definitional analysis of dictionary definitions of the key lexeme in generic and medical dictionaries; a systematic description of the structure of the "pandemic" concept in English-language mass-media and scientific discourses has been carried out by distinguishing its main components (notional and imaginative-evaluative), and the features of their discursive realization in mass-media texts and scientific articles have been examined; an analysis of medical terms verbalizing the concept of "pandemic" has been conducted, and additional notional features specifying its content and cognitive structure have been identified; a comparative analysis of the lexical representation of the conceptual features of the "pandemic" concept in mass-media and scientific discourses has been performed, and the specifics of verbalizing these features in the respective discourse types have been established.

In the introduction, the relevance of the research is stated, the object, subject, aim and objectives of the study are defined, the theoretical and practical significance and scientific novelty of the dissertation work is outlined, the structure

of the dissertation research is presented, and information on the number of publications on the research topic, as well as the approbation of its results at international and all-Ukrainian scientific and scientific-practical conferences is also provided.

In the first chapter, "Theoretical foundations for the study of the concept in the scientific and naïve picture of the world," the main approaches to the interpretation of the concept in linguistics are examined. A concept is defined as a mental unit and element of consciousness that acts as an intermediary between the real world and language, and encompasses cultural information in which it is filtered, processed, and systematized. The concept of "pandemic" is considered a complex mental construct with a multi-level structure, including notional, imaginative, and evaluative components. The differences between the scientific and naive pictures of the world have been identified and determined by their distinct ways of representing reality. The dissertation research uses the main methods of concept analysis, including general scientific methods (the descriptive method, continuous sampling, frequency, and quantitative analysis), as well as specialized research methods: *definitional analysis of* vocabulary units to identify the semantic constituents of the concept; *componential analysis* of lexical semantics to determine the semantic structure of the concept's verbalizers; *conceptual analysis* to study the means of verbalizing the concept and its components; *contextual analysis* to identify discourse contexts of the lexical units that fill the content of the concept's components; and the *method of cognitive interpretation* to reveal the cognitive features of the concept and determine their representation in the minds of language speakers. Since discourse acts as the environment of the concept's existence and a tool for its actualization, the main characteristic features of discourse and its types (scientific and mass media) within which the concept "pandemic" finds its actualization have been considered.

In the second chapter, "Verbalization of the concept "pandemic" in English-language mass media discourse," the notional features of the "pandemic" concept are identified based on a definitional analysis of the key lexeme and a semantic

analysis of its synonymic rows in English generic and medical dictionaries. The key conceptual features of the concept “pandemic” have been selected: presence of a disease caused by a virus, bacteria and other microorganisms and characterized by specific signs and symptoms; the severity of the disease; localization of the disease (body, mind); a sudden occurrence; pathogenic nature; high contagiousness; duration; seasonality; ways of transmission (airborne, contact, through blood, sexual, prenatal, wound, food); methods of diagnosis of the disease (collection of anamnesis for the study of the disease, its laboratory and radiographic findings); reduction, impairment of human vital functions.

The analysis of the verbal means representing the notional component of the “pandemic” concept in mass-media discourse has been conducted using the AntConc concordancing programme, which made it possible to identify and examine the main lexical units, that fill the semantic content of the conceptual features of the studied phenomenon, as well as to determine additional conceptual features that are not presented in the lexicographic sources, in particular, “preventive measures used to combat pandemic” and “causes of the pandemic”. The most frequent lexical units were those denoting the feature “the presence of a disease caused by a virus, bacteria, or other microorganisms and characterized by specific symptoms and manifestations,” which accounts for 4,814 occurrences (70%) of all uses in mass-media discourse, followed by the feature “pathogenic nature,” with 1,048 occurrences (15%).

The imaginative-evaluative component of the concept “pandemic” in the English-language mass media discourse is realized through cognitive metaphors, namely: PANDEMIC – WAR, PANDEMIC – KILLER, PANDEMIC – FIGHT, PANDEMIC – NATURAL PHENOMENON, PANDEMIC – MONSTER, PANDEMIC – GENIUS MONSTER. The cognitive metaphor PANDEMIC – NATURAL PHENOMENON contains specifications such as: PANDEMIC – AVALANCHE, PANDEMIC – TSUNAMI, PANDEMIC – CYCLONE, PANDEMIC – STORM, PANDEMIC – CLOUD, PANDEMIC – FIRE. All the above presented cognitive metaphors revealed a negative axiological assessment of

the pandemic in the English-language mass media discourse, since the concept "pandemic" is associated among representatives of the English-speaking community (British and Americans) with an an emergency, war, tsunami, etc., the reaction of which is influenced on the formation in the minds of representatives of the English-speaking linguistic culture of appropriate metaphorical images that find their representation in the linguistic picture of the world.

In the third chapter, "Verbalization of the concept "pandemic" in the English-language scientific discourse" the means of verbalizing the notional component of the "pandemic" concept in scientific discourse are examined. The main lexical units that manifest the conceptual features of the studied concept have been identified, as well as additional conceptual features that have not been presented in mass media discourse, such as "virus evolution capacity", "favorable conditions for disease persistence (temperature, humidity, sunlight, radiation levels)", and "anti-epidemic measures aimed at preventing the spread of the pandemic". Terminological units that objectify the semantic features of the "pandemic" concept in scientific discourse have been identified and grouped. It has been established that the "pandemic" concept is actualized through a range of terminological units that represent its semantic features, namely, the features of the pathogen causing the pandemic, its symptoms, structure, evolutionary processes, as well as diagnostic methods and preventive measures against its spread. The lexical content of the conceptual features of the "pandemic" concept in scientific and mass media discourses has been compared. It has been determined that the lexical content of notional features is actualized by a greater number of linguistic units in scientific discourse texts (431 units, of which 338 are nouns, 15 are verbs, 75 are adjectives, and 3 are adverbs) compared to mass media texts (79 units, of which 62 are nouns, 4 are verbs, and 13 are adjectives). Among the 510 lexical units that verbalize the conceptual features of the "pandemic" concept in English-language mass media and scientific discourses, nouns prevail (78.43%), which indicates the dominance of the nominative aspect in the representation of the concept in both types of discourse. The second most frequently used in both discourses is the

adjective (17.25%), which performs an attributive function by specifying and detailing individual conceptual features. The least used part of speech is the adverb (0.6%), represented only in texts of scientific discourse, which is due to the functional features of the use of this part of speech, which mainly performs the auxiliary function of denoting the features of action, state, manner, time, place or cause and does not play a leading role in the objectification of the semantic features of the concept. Thus, the part-speech distribution of the features of the "pandemic" concept indicates the universal nature of its linguistic representation regardless of discursive affiliation.

Key words: concept, pandemic, COVID-19, discourse, scientific discourse, mass media discourse, scientific picture of the world, naive picture of the world, cognitive metaphor, notional component, imaginative-evaluative component, term, English-language, verbalization, lexical unit, conceptual feature.

The results of the study are presented in the following publications:

Articles in Ukrainian peer-reviewed journals:

1. Boshkov A.V., Demchuk A.I. Leksykohrafichna interpretatsiya kontseptu "pandemic" v suchasniy anhliys'kiy movi. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu. Seriya "Filolohiya".* 2021. Vyp. №51, tom 1. S. 18–22. DOI: https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-1.4

2. Boshkov A.V. Spetsyfika mas-mediynoho dyskursu z tochky zoru kohnityvnoho pidkhodu. *Zakarpats'ki filolohichni studiyi.* 2022. Vyp. 25, tom 1. S. 170–175. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.31

3. Boshkov A.V., Demchuk A.I. Anhliyskomovna verbalizatsiya ponyatiynoho skladnyka kontseptu "pandemic" v mas-mediynomu dyskursi. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk.* 2023. Vyp. 66, tom 1. S. 104–110. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-17

4. Boshkov A.V. Semantychnyy analiz synonimichnoho ryadu klyuchovoyi leksemi kontseptu "Pandemic". N*aukovyy visnyk Pivdennoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K.D. Ushyns'koho:*

Linhvistychnyi nauky. 2023. S. 34–50. DOI: https://doi.org/10.24195/2616-5317-2023-37-3

5. Boshkov A.V. Obrazno-tsinnisnyy skladnyk kontseptu “pandemic” v anhliyskomovnomu mas-mediynomu dyskursi. *Nova filolohiya*. 2024. Vyp. 93. S. 28–34. DOI: https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-4

6. Boshkov A.V. Anhliyskomovna verbalizatsiya ponyatiynoho skladnyka kontseptu “pandemic” u naukovomu dyskursi. *Prychornomors'ki filolohichni studiyi*. 2025. №8. S. 30–40. DOI: https://doi.org/10.32782/bsps-2025.2.4

Publications demonstrating approbation of dissertation results:

7. Boshkov A.V., Demchuk A.I. Teoretychni zasady doslidzhennya kontseptiv v naivniy ta naukoviy kartynakh svitu. *The 12th International Scientific and Practical Conference “World Science: Problems, Prospects and Innovations”* (August 11–13, 2021). Toronto: Perfect Publishing, 2021. S. 213–218

8. Boshkov A.V. Methods of Concept Research in Modern Linguistics. *Innovations and Prospects of World Science.* Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference. Vancouver: Perfect Publishing, 2021. S. 787–792

9. Boshkov A.V., Demchuk A.I. Scientific vs. naïve world picture in modern linguistics. *Aktual'ni problemy suchasnoyi filolohiyi ta metodyky vykladannya inozemnykh mov:* zbirnyk naukovykh prats′ / za zah. red. A.A. Yumrukuz. Odesa: Magistr, 2022. S. 86–88

10. Boshkov A.V. Scientific discourse as a type of institutional discourse. *X International Scientific and Practical Conference “Modern Methods of Applying Scientific Theories”* (March 14–17, 2023). Lisbon: International Science Group, 2023. S. 313–315

11. Boshkov A.V. Typolohiya dyskursu yak ob′yekta linhvistychnykh doslidzhen′. Materialy X Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsiyi *“Aktual'ni problemy filolohiyi i profesiynoi pidhotovky fakhivtsiv u polikul'turnomu prostori”* (1–2 kvitnya). Odesa, 2024. S. 44–45

12. Boshkov A.V. Kohnityvnyy pidkhid do doslidzhennya terminolohiyi yak zasobu verbalizatsiyi kontseptiv u naukovomu dyskursi. *Priorytetni zavdannya filolohichnykh nauk na suchasnomu etapi:* materialy III naukovo-praktychnoi konferentsiyi (m. Chernihiv, 13–14 hrudnya). Odesa: Molodiy Vchenyy, 2024. S. 15–18

13. Boshkov A.V., Demchuk A.I. Osoblyvosti doslidzhennya kontseptu “pandemic” u medychnomu dyskursi. M*ovna osvita: vykliky, perspektyvy ta innovatsiyi:* zbirnyk naukovykh prats′ / za zah. red. A.A. Yumrukuz. Odesa: Magistr, 2025. S. 86–88

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 17

ВСТУП 18

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ В НАУКОВІЙ ТА НАЇВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ 25

1.1. Співвідношення понять наукової та наївної картини світу 25

1.2. Поняття концепт, основні підходи та методи його дослідження в лінгвістиці 28

1.3. Типологія дискурсу як об'єкта лінгвістичних досліджень 40

1.4. Поняття та функції масмедійного дискурсу 46

1.5. Науковий дискурс як вид інституціонального типу дискурсу 51

Висновки до першого розділу 57

РОЗДІЛ ІІ. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «*PANDEMIC*» В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ 60

2.1. Понятійний компонент концепту «*pandemic*» 60

2.1.1. Синонімічний ряд імені концепту *pandemic* 70

2.2. Вербальна репрезентація понятійного компоненту концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному дискурсі 84

2.3. Образно-ціннісний компонент концепту «*pandemic*» 101

Висновки до другого розділу 109

РОЗДІЛ ІІІ. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «*PANDEMIC*» В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ 112

3.1. Вербальна репрезентація понятійного компоненту концепту «pandemic» в англійськомовному науковому дискурсі 112

3.2. Терміни-вербалізатори концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі . 138

3.3. Порівняльний аналіз засобів вербалізації понятійного компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах 150

Висновки до третього розділу 165

ВИСНОВКИ 167

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 172

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ 203

ДОДАТКИ 208

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КС – картина світу

НКС – наукова картина світу

ВСТУП

Сучасний етап розвитку мовознавства характеризується зрушенням парадигми його досліджень у бік антропоцентричного, функціонального, когнітивного підходів до осмислення та вивчення мовних явищ, що знаходять свою імплементацію у вигляді когнітивних одиниць, фреймів, гештальтів, концептів та інших. Головною метою такого підходу є вирішення проблеми вербалізації явищ об'єктивної реальності у процесі пізнання навколишнього світу, а також способів інтерпретації мовних одиниць у людській свідомості, серед яких неабияку актуальність набуває вивчення концептів їх мовної вербалізації в різних типах дискурсу. Дослідження концептів, їхньої структури та змістового наповнення в різних дискурсивних площинах дає змогу встановити найбільш релевантні ознаки того чи іншого концепту у межах певної етнокультури, а також простежити особливості його концептуалізації у свідомості людини.

Наприкінці 2019 – початку 2020 року людство стикнулося з однією з найбільш смертоносних пандемій – COVID-19, яка за лічені місяці набула глобального масштабу та вплинула на всі сфери життєдіяльності людини, економіку, освіту, науку, туризм, зокрема й мову, яка зазнала значних змін під впливом нових соціальних реалій. З непередбачуваним розповсюдженням пандемії по всій планеті та її впливом на соціальні, економічні та культурні сфери життя відбулося переосмислення явища пандемії, яке вийшло поза рамки суто медичного вжитку й набуло нового лінгвістичного вираження, що простежується на мовному рівні у широкому використанні спеціальної медичної термінології, абстрактних понять не лише у професійній науковій комунікації, а й у повсякденному спілкуванні, ЗМІ та різних типах дискурсу. Все зазначене вище зумовлює важливість вивчення концепту *«pandemic»* у масмедійному та науковому дискурсах.

Проблему вербалізації концептів у масмедійному та науковому дискурсі розглядали у своїх працях вітчизняні вчені: Н. Долусова, К. Красницька, Н. Степанюк досліджували глобальне явище coronavirus як

новий концепт в англомовній лінгвокогнітивній картині світу [87]. М. С. Маланюк вивчала лінгвістичну специфіку медичних термінів як засобів актуалізації концепту COVID-19 в англомовному епідеміологічному дискурсі [97]. Ю. В. Шарапановська досліджувала концепт *«pandemic»* в англомовному медійному дискурсі, закцентувавши увагу на лінгвосоціальному аспекті його реалізації у сучасній англійській мові[202]. І. М. Серебрянська визначила специфіку дискурсивної реалізації концепту «освіта» у масмедійному та науковому дискурсах[159]. Вчена Є.В. Саранюк фокусувала увагу на вивченні структури концепту «Glamour», когнітивно-прагматичних аспектів його репрезентації у масмедійному дискурсі [153]. О.С. Олійник досліджувала концепт «crime» у правовій науковій картині світу, здійснивши комплексний аналіз його багаторівневої ментальної структури [122]. Дослідниця О. С. Сіваєва зосередила увагу на дослідженні концепту «health» в англомовному медійному дискурсі із застосуванням корпусного аналізу для побудови структури його вербалізації [160].

Попри це, жодна з вищезазначених праць не зверталася до комплексного дослідження концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах у поєднанні з аналізом засобів вербалізації його багаторівневої ментальної структури (поняттєвого та образно-ціннісного компонентів).

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю здійснення всебічного аналізу концепту *«pandemic»* у масмедійному та науковому дискурсах із застосуванням комплексного системного підходу до вивчення його багаторівневої ментальної структури (поняттєвого та образно-ціннісного компонентів). У нашій праці вперше досліджено концепт *«pandemic»* у різних дискурсивних площинах (масмедійній та науковій) з використанням комплексного когнітивно-дискурсивного підходу. Пандемія вивчається не лише як суто медичне поняття, а й як соціокультурне явище, що знаходить свою репрезентацію у мові ЗМІ та дискурсивних практиках. Аналіз концепту *«pandemic»* та засобів його вербалізації дозволяє

простежити особливості взаємодії професійного та повсякденного рівнів комунікації, а також сприяє розробці системи концептів на позначення медичних, психічних та емоційних станів, пов'язаних із пандемією.

Зв`язок дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової теми кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов «Когнітивні, комунікативно-прагматичні, лінгвостилістичні особливості англійськомовного дискурсу та система формування професійних компетентностей у галузі методики викладання англійської мови та літератури», затвердженою вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 6 від 30.12.2021 р. номер державної реєстрації 0122U000073).

Тему дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 26.10.2023)

Мета дослідження – виокремлення та аналіз англомовних засобів вербалізації концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- уточнити зміст понять «концепт», «наукова картина світу», «наївна картина світу», «масмедійний дискурс»;

- виокремити понятійні ознаки концепту *«pandemic»* із залученням лексикографічних джерел;

- визначити структуру концепту *«pandemic»* з її понятійним, образним та ціннісними компонентами;

- виокремити, проаналізувати та порівняти засоби вербалізації концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах.

Об'єктом нашого дослідження є концепт *«pandemic»*.

Предметом дослідження – англійськомовна вербалізація концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах.

Матеріалом дослідження є 20 тлумачних словників сучасної англійської мови (Collin's COBUILD Advanced Learner's Dictionary; Noah Webster. An American Dictionary of the English Language; Webster Illustrated Contemporary Dictionary; Longman Dictionary of American English; Longman Dictionary of English Language and Culture; Merriam Webster. The Merriam-Webster Dictionary; Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary; The American Heritage Dictionary of the English Language; Oxford Dictionary of Difficult Words; lexico.com; Webster's Third New International Dictionary; Macmillan English dictionary for advanced learners of American English; The Cassell concise English dictionary; Cambridge dictionary; Vocabulary.com; Yourdictionary; Chambers English Dictionary; Collins mini English dictionary; The Penguin English dictionary; Compact Oxford English dictionary of current English; Dictionary.com); 1 енциклопедія (Britannica), 1 синонімічний словник (Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms), 3 тезауруси (Thesaurus.com; www.freethesaurus.com, Webster's Online dictionary); 33 галузеві словники (Merriam-Webster's medical dictionary; New American pocket medical dictionary; Stedman's pocket medical dictionary; Livingstone's pocket medical dictionary; Churchill Livingstone medical dictionary; The Faber medical dictionary; The essential medical dictionary; Concise colour medical dictionary; Blakiston's illustrated pocket medical dictionary; Webster's new complete medical dictionary; Barnes & Noble concise medical dictionary; Black's student medical dictionary; Medical dictionary; Taber's cyclopedic medical dictionary; Longman medical dictionary; Dorland's Illustrated Medical Dictionary; BMA Illustrated Medical Dictionary; Dictionary of Medical Terms; Black's Medical Dictionary; Melloni's Illustrated Medical Dictionary; Webster's New Explorer Medical Dictionary; Webster's New World Medical Dictionary; Oxford Concise Medical Dictionary; Illustrated Dictionary of Microbiology; www.biologyonline.com; The American heritage Stedman's medical dictionary; Webster's family medical dictionary; Appleton's medical dictionary; Home medical dictionary; medical-dictionary.thefreedictionary; The Bantam medical dictionary; Oxford dictionary of

medicines; Mosby's med dictionary of medicines); 300 онлайн статей з 7 періодичних видань (BBC News, Daily Mail, Daily Mirror, The Guardian, The Independent, The Times, The Washington Post); 300 наукових статей, відібраних з вебсайтів (WHO, PubMed, The Lancet, The BMJ, Cell Press та ін.) за період з лютого 2020 по січень 2023 року.

Теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження склали праці відомих вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, серед яких: С. Голик, А.Загнітко, С. А. Жаботинська, Н. Плотнікова, М.М. Полюжина, А. М. Приходько, О. О. Селіванова, Т. Ван Дейк, В. Коллер, Дж. Кук, Дж. Лакофф, С. Лоуренс, Е. Марголіс, Д. Ренкема, П. Хілтон.

Методи дослідження: завдання дослідження визначають необхідність використання таких методів аналізу концепту, як: описовий метод (для групування основних вербалізаторів концепту); метод суцільної вибірки (для опрацювання джерел і виокремлення лексичних одиниць, завдяки яким вербалізовано концепт у зазначених дискурсах); дефініційний аналіз словникових одиниць (для виокремлення змістових конституентів концепту); компонентний аналіз семантики лексем (для визначення семантичної структури вербалізаторів концепту); концептуальний аналіз (для дослідження засобів вербалізації концепту та його складників); контекстуальний аналіз (для виокремлення дискурсивних контекстів вживання лексем, що наповнюють зміст складових концепту); методи частотного та кількісного аналізу (з метою встановлення частотності вживання лексичних одиниць, що номінують складові компоненти концепту); метод когнітивної інтерпретації (для виявлення когнітивних ознак концепту та з'ясування їхньої репрезентації у свідомості носіїв мови).

Наукова новизна полягає у тому, що вперше:

- виокремлено змістові конституенти концепту *«pandemic»* шляхом здійснення дефініційного аналізу словникових дефініцій ключової лексеми у тлумачних і галузевих словниках;

- здійснено системний опис структури концепту *«pandemic»* в англійськомовному масмедійному та науковому дискурсах шляхом виокремлення його основних компонентів (понятійного та образно-ціннісного) і з'ясовано особливості їхньої дискурсивної реалізації у текстах масмедіа та наукових статтях;
- проведено аналіз медичних термінів-вербалізаторів концепту *«pandemic»* та виокремлено додаткові концептуальні ознаки, що уточнюють його зміст і когнітивну структуру;
- здійснено порівняльний аналіз лексичного наповнення понятійних ознак концепту *«pandemic»* у масмедійному та науковому дискурсах і встановлено особливості вербалізації цих ознак у відповідних типах дискурсу.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що його результати роблять внесок у розвиток когнітивної лінгвістики (зокрема у вивчення концептів медичної сфери та їхньої дискурсивної репрезентації) і дискурсології (шляхом аналізу особливостей вербалізації концепту *«pandemic»* у масмедійному та науковому дискурсах). Результати дослідження можуть стати підґрунтям для подальших теоретичних розробок у галузі когнітивної лінгвістики та дискурсології, а також для уточнення способів вербалізації концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах.

Практичну значущість дисертаційних результатів визначає можливість їх використання у викладанні лексикології (англійська мова) (розділ «Лексична семантика»), теорії та методики мовного аналізу (розділ «Мова й мислення»); у лексикографічній практиці для уточнення та доповнення сучасних словників англійської мови новими лексичними одиницями та значеннями; під час розробки спецкурсів із когнітивної лінгвістики, теорії міжкультурної комунікації та лінгвістичного аналізу художнього тексту.

Достовірність результатів дослідження забезпечено вмілим поєднанням теоретичних положень сучасної лінгвістики та практичного аналізу фактичного матеріалу, що включає тексти масмедійного та наукового дискурсів, а також апробацією основних положень дисертаційного дослідження автором на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Апробацію результатів дослідження здійснено на міжнародних науково-практичних конференціях: «World science: problems, prospects and innovations» (м. Торонто, Канада, 2021), «Innovations and prospects of world science» (м. Ванкувер, Канада, 2021), «Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання іноземних мов» (м.Одеса, 2022), «Modern methods of applying scientific theories» (м. Лісабон, Португалія, 2023), «Сучасна лінгвістика в аспекті перекладознавства та міжкультурної комунікації» (м. Львів, 2023), «Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі» (м. Одеса, 2024), «Пріоритетні завдання філологічних наук на сучасному етапі» (м.Чернігів, 2024).

Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 13 публікаціях автора: 6 статей – у фахових виданнях України категорії Б з мовознавства, а також 7 публікацій у матеріалах і тезах доповідей міжнародних і всеукраїнських конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (394 позицій, з яких лексикографічних джерел – 69), 38 додатків (38 таблиць). У тексті дисертації вміщено 5 таблиць, 6 рисунків, обсягом 17 сторінок. Загальний обсяг роботи 293, обсяг основного тексту 154 сторінки.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ В НАУКОВІЙ ТА НАЇВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

1. 1. Співвідношення понять наукової та наївної картини світу

Сучасний стан розвитку лінгвістики особливу увагу приділяє дослідженню питання картини світу та основних її видів: міфологічної, релігійної, наукової, наївної, мовної. Питання про існування наукової картини світу вперше було поставлено видатними вченими-натуралістами Н. Бором, А. Ейнштейном, М. Планком, Е. Шредінгером та іншими.

Термін «наукова картина світу» активно почали використовувати у природознавстві й філософії з кінця XIX століття, проте поглиблений аналіз змісту поняття наукова картина світу (далі НКС) став проводитися з 60-х років XX століття. Питання наукової картини світу розглядають вчені різних галузей знань: філософії (Е. Аспрем, З. Ахмад, А. Ахад, А. Тавес, Р. Хаіміла та ін.), кібернетики (Ф. Хейлінгем), геології (Керол Хілл), лінгвістики (Н. А. Гайдук, Н. В. Журкіна, Б. С. Зиков, Л. Б. Кацюба, Л. Малевич, Н.С. Сухачова, О. С. Фісенко, К. Цвішенбергер, Т. Ястремська та ін.).

Під поняттям «наукова картина світу» в лінгвістиці розуміють «різновид концептуальної картини світу, результат теоретичного пізнання й осмислення сутнісних властивостей об'єктів» [65, с. 280].

Н. С. Сухачова вказує на динамічний характер НКС через постійне збагачення знання. «Наукова картина світу вербалізована в мові науки, ядром якої є термінологія, тобто сукупністю термінів, співвіднесених із певною сферою наукової діяльності людини» [176, с.77].

Лінгвісти Н. А. Гайдук [34], Б. С. Зиков [68], Л. Малевич [98] підкреслюють мовний характер НКС, бо для лінгвістів першочерговим постає необхідність дослідження засобів вербалізації мови, яка представлена термінологією.

На думку Е.В. Розвод, НКС розщеплюється на низку взаємопов'язаних понять, кожне з яких позначає окремий тип НКС як особливий рівень

систематизації знання: фізично-наукову, хімічно-наукову, біологічно-наукову, екологічно-наукову, соціологічно-наукову, математично-наукову картини світу [146, с.34].

У нашому дослідженні ми акцентуємо увагу на вивченні медичної наукової картини світу, яка представлена сукупністю знань, термінів, що належать медичній сфері людського життя.

НКС характеризується наявністю певної структури, до складу якої належать центральне теоретичне ядро, фундаментальні припущення й окремі теоретичні моделі. Центральне теоретичне ядро характеризується стійкістю й тривалістю свого існування, до складу якого відносять наукові константи, які наявні у всіх наукових теоріях. Фундаментальні припущення – це гіпотези, які відзначаються своєю неспростовністю, сюди входять теоретичні постулати, уявлення про способи взаємодії й організації в системі та ін. Окремі теоретичні моделі сприяють захисту центрального ядра знань, вони відзначаються мінливим характером, здатністю до адаптації до різних аномалій.

Окрім вищезгаданих структурних елементів НКС, А. В. Степанюк вказує на наявність двох основних компонентів у структурі НКС: понятійного та чуттєво-образного. До понятійного компонента входять філософські категорії, загальнонаукові поняття і закони, фундаментальні основи конкретних наук. Чуттєво-образний компонент складається з наочних уявлень про наукові об’єкти, їх основні властивості та характеристики [171].

На противагу науковій картині світу вчені висувають наївну картину світу, під якою розуміють образ реальності в повсякденній свідомості людини. Наївна картина світу відбиває повсякденні знання, припущення, що формуються у людині в практиці буденної праці.

За Н. А. Гайдук під поняттям «наївна картина світу» розуміються «найчастіше реальні уявлення про світ і людину, властиві членам цієї культурно-історичної спільноти на певному етапі її розвитку, які є необхідною когнітивною основою адаптації до світу» [33, с.132].

С.В. Форманова та Т.І. Домброван вважають, що особливістю наївної картини світу є «систематизація явищ дійсності, створення умов для адаптації й соціалізації, які забезпечують включення в культуру життєвого досвіду предків і передачу його наступним поколінням через традиції й мову» [189, с. 235].

Наївна картина світу у порівнянні з науковою характеризується чуттєвим сприйняттям дійсності, яке відображається в мовних одиницях, що описують повсякденні реалії людського життя, а наукова картина світу натомість ґрунтується на раціональному сприйнятті дійсності й виражається у термінах, що відбивають наукові ментальні процеси, в основі яких лежить раціональне пізнання.

Порівнюючи НКС та наївну картину світу, О. Дзюбенко наголошує на наявності певних відмінностей між НКС і наївною картиною світу. По-перше, відмінність наївної та наукової картини світу відзначається у їхньому характері: наївна картина світу має етнічний характер, у той час, як наукова – універсальний. По-друге, наївна картина світу виникла значно раніше, ніж наукова. По-третє, наукова картина світу виникає на основі наукового спостереження, а наївна картина світу є результатом відображення реальності звичайною, «наївною» свідомістю. По-четверте, наукова картина світу спрямована на об'єктивне відтворення реального світу, у той час, як наївна картина світу будь-якої культури є результатом суб'єктивного сприйняття [55].

Погоджуємося з О. Лисицькою, яка вказує на тісний зв’язок та перетин наукової й наївної КС, що сприяють формуванню цілісного уявлення про дійсність [94].

Дослідниця В. М. Смаглій, розглядаючи концепт *“word”* у науковій картині світу через залучення спеціальних і загальномовних словників, виокремлює значні розбіжності між науковою і наївною картиною світу, де ядро вербального поля концепту *“word”* у наївному сприйнятті є сукупністю більшої кількості ознак концепту, ніж його наукове тлумачення [168]. Тому

дослідження того чи іншого концепту повинно базуватись на вивченні його репрезентації як у науковій, так і наївній картині світу, які дозволять сформувати цілісне уявлення про досліджуваний феномен.

Отже, розглянувши поняття «наукова картина світу» і «наївна картина світу», їх характерні особливості, ми можемо стверджувати, що дані види картини світу відзначаються значними відмінностями. Так, наукова картина світу – є об'єктивним представленням дійсності з точки зору наукового знання, а наївна картина світу відбиває повсякденні знання, ідеї, якими оперує людина в буденному житті.

У контексті нашого дослідження під поняттям «наукова картина світу» ми розуміємо форму теоретичного знання, що розробляється різними галузями науки, на даному етапі розвитку суспільства. Наївна картина світу – це повсякденні знання, ідеї та припущення, які формуються у свідомості людини й мають мовне вираження. З метою дослідження концепту «*pandemic*» та виявлення основних засобів його вербалізації у нашій праці ми акцентуємо увагу на вивченні концепту як у науковій, так і наївній картинах світу, поєднання яких дасть змогу сформувати цілісне уявлення про досліджуваний феномен. Комплексний аналіз концепту в межах наукової та наївної картини світу дозволить виявити, яким чином концепт «*pandemic*» як фрагмент наукової та наївної картини світу експліковано в мові, як науковцями у межах медичної галузі науки, так і пересічними носіями англійської мови.

1. 2. Поняття концепт, основні підходи та методи його дослідження в лінгвістиці

За останні десятиліття в лінгвістиці вбачається тенденція дослідження концептів у різних видах дискурсу: «духовні цінності» (Черненко О. І.) [197], «hard/soft» (Нузбан О. В.)[121] у художньому дискурсі; «жінка» в пісенному дискурсі (Іванотчак Н.І., Павлюк О. Б.) [68], «гордість» у народнопоетичному дискурсі (Н. Скрипник) [166], «гріх» в англомовному світському дискурсі (О.

В. Ваховська) [25], «освіта» в англомовному масмедійному та науковому дискурсах (Серебрянська І. М.)[159] та ін. Проте, наявність великої кількості робіт, присвячених цьому феномену, не дозволяє стверджувати, що існує єдиний підхід до визначення терміну, що пов'язано передусім з його відношенням до різних галузей науки: когнітології, культурології, лінгвістиці, філософії.

Походження даного терміну датується 1500-1600 роком від латинського *conceptum, past participle of concipere "to take in, conceive"* – надавати, замислювати [346, p.204].

Уперше поняття «концепт» згадується у працях філософа доби Середньовіччя П. Абеляра, який зазначав, що концепт «формується мовленням, освяченим Св. Духом, і що здійснюється «по той бік граматики» – у просторі душі з її ритмами, енергією, інтонацією» [131, с. 66].

У лінгвістичному плані поняття «концепт» розглядають на основі двох підходів: лінгвокогнітивного та лінгвокультурного. Для лінгвокогнітології характерним є розуміння поняття «концепт» з точки зору ментальних процесів, які породжує мозок людини, тобто «концепт» – «це одиниця ментальних або психічних ресурсів свідомості й тієї інформаційної структури, яка відбиває знання і досвід людини»[65, с. 347].

За О. С. Джеріх концепт – це «ментальне утворення, синтез мовних і немовних засобів вираження, що закріплені у пізнанні як індивідуума, так і суспільства зберігаються у національній пам'яті носіїв мови, відображають національно-культурну специфіку народів та представляють собою одиниці пізнання та інформаційної структури, яка відображає людський досвід» [54, с. 67].

Українська дослідниця О. М. Газуда зазначає, що концепт як ментальне утворення виникає у людини на основі її світоглядного бачення навколишнього середовища. Він формується шляхом переосмислення та обґрунтування за допомогою мовного вираження, враховуючи особистий

досвід, індивідуальний підхід до мислення, етнічну приналежність та духовні настанови [32, с. 24].

Г. В. Гайдук, порівнюючи концепт і значення слова наголошує на тому, що концепт, як і значення слова, може змінюватися, однак у порівнянні з останнім, концепт накопичує зміст протягом усього часу існування людства, він не зникає повністю, не позбувається власних компонентів, а значення в свою чергу може з часом ставати застарілим і поступово зникати[33].

Вчена О. О. Селіванова дає наступне визначення поняттю «концепт» – це «інформаційна структура свідомості, різносубстантна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості й позасвідомого» [157, с. 410]. Дослідниця підкреслює багатовимірність структури концепту, що означає, що він складається з різних аспектів, які можуть включати когнітивні, емоційні, культурні та інші компоненти.

С. Лоуренс та Е. Марголіс розуміють під поняттям «концепт» структуровані ментальні уявлення з субпропозиційним змістом [276, с. 78].

Вагомий внесок у осмислення феномену «концепт» зробив лінгвіст А.М. Приходько, який у праці «Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики» здійснив аналіз терміну «концепт» у різних галузях лінгвістики, зокрема у когнітивної лінгвістиці та лінгвокультурології. Проаналізувавши визначення поняття, вчений запропонував розуміти концепт як «складноструктурований феномен, поняттєвий початок якого, проходячи крізь сито етнопсихологічної оцінки, органічно поєднується з лінгвокультурним» [142, с. 21].

Аналізуючи різні підходи до тлумачення поняття «концепт», М.М. Полюжин наголошує на тому, що концепт – це ментальна одиниця, елемент свідомості, що має вираження в мові й закріплений за окремими її одиницями. Вчений стверджує, що для аналізу змісту будь-якого концепту необхідно включати вивчення не лише мовних одиниць, що репрезентують

той чи інший концепт, а й контексти й тексти їх вживання, у яких втілене загальне уявлення про певний факт свідомості [138].

С. А. Жаботинська, розглядаючи базові поняття когнітивної лінгвістики, наголошує на тому, що концепти або кванти інформації містяться в людському мисленні, де основною формою їхньої реалізації виступає мова [63].

Лінгвокультурне інтерпретування поняття «концепт» зводиться до розуміння концепту як складової частини культури народу. За визначенням А. Загнітко, під поняттям «концепт» розуміється «комплекс культурно зумовлених уявлень про предмет, що співвідноситься з поняттям, ментальний прообраз, ідея поняття, саме поняття». [65, с. 347].

Е.В. Розвод аналізує різні тлумачення концепту з точки зору лінгвокультурного підходу і пропонує власне розуміння даного поняття «концепт» – «умовна ментальна одиниця, позначена етнокультурною специфікою, представлена в плані вираження низкою мовних реалізацій, що утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму, спрямовану на комплексне вивчення мови, свідомості та культури» [146, с. 60].

І. О. Голубовська наголошує на тому, що концепт має культурно детермінований характер, який простежується у тому, що він може сприйматися не лише як об’єкт раціонального осмислення, але і як об’єкт, який викликає емоційні реакції та «переживання»[45].

Вчені А. М. Приходько, С. Петров убачають наявність у лінгвокультурному концепті ціннісного елементу, який тісно пов’язаний із культурою народу. Існування концепту в певній культурі можливе, на думку вчених, завдяки використанню оцінних предикатів, що номінують те чи інше явище [142]; [132].

Важливість ціннісною складової концепту також підкреслюють І. Білецька, Е. В. Довганюк, В.Л. Сергієнко. Вчені вважають, що саме за допомогою ціннісного елементу концепти відрізняються від інших ментальних одиниць, вербалізованих за допомогою мови [4], [57], [158].

На думку О. М. Місінькевич, «концепт є культурно значущою одиницею ментального рівня, яка в певній системі (картині світу) виконує роль стрижневого елемента, а в розгляді певної спільноти стає етномовною одиницею» [111, с. 56]. Вчена вважає, що концепт вміщує в собі як інформацію про об'єктивний стан речей у світі, так і особистісний досвід людини про об'єкти, що її оточують, тобто підкреслюється багатовимірність змісту концепту.

Дослідниця І. Патен стверджує, що лінгвокультурний концепт, будучи ментальним утворенням, «відображає культурні цінності певного етносу – духовну та матеріальну складові культури» [127, с. 66].

О.Г. Хомчак, О. О. Сироватко [194] вважають, що концепт є конструктом і мови й культури та надають йому статусу культурного концепту, у якому виділяються ціннісна, образна та поняттєва сторони.

На основі цих підходів до визначення поняття «концепт» можна наголосити на тому, що вони тісно взаємозв'язані між собою. Лінгвокогнітивний підхід засвідчує, що концепт, як ментальне утворення у свідомості людини, має вихід до концептосфери соціуума, а лінгвокультурологічний підхід зосереджує увагу на тому, що концепт, як одиниця культури, відображає колективний досвід, який є надбанням індивіда.

Отже, для нашої розвідки важливим убачається дослідження концепту з урахуванням тісного взаємозв'язку лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів, відповідно до яких, основною змістовною характеристикою концепту є його тлумачення як одиниці мислення, свідомості, яка пов'язана з культурою народу і має вираження в мові. Поділяємо думку М.М. Полюжина про розуміння «концепту» як «ментальної одиниці й елементу свідомості, що виступає посередником між реальним світом і мовою, охоплює і культурну інформацію, у якій вона фільтрується, переробляється й систематизується» [138, с. 215]. Таке тлумачення поняття

«концепт» поєднує у собі інтерпретацію концепту як одиниці свідомості, культури та мови.

Досліджуючи концепт, слід виокремити його основні структурні компоненти, які розглядаються вченими як лінгвокультурологічного, так і лінгвокогнітивного напряму.

Згідно з лінгвокогнітивним підходом структура концепту представлена у вигляді польової моделі, під якою розуміють ієрархічну організацію змісту концепту, до якої входять ядро, базові шари та інтерпретаційне поле [157].

Представники лінгвокультурологічного підходу виділяють у структурі концепту три основні складові: понятійний складник включає в себе мовленнєву фіксацію концепту, його опис, ознакову структуру, дефініцію, зіставні характеристики даного концепту по відношенню до інших концептів; образний складник включає в себе характеристики предметів, явищ, подій, які людина сприймає органами почуттів, а ціннісний складник підкреслює важливість даного утворення як для індивідуума, так і колективу. Ціннісний складник концепту наповнений найбільш важливими ознаками, смислами, що виникають у свідомості людини в залежності від її приналежності до певної етнокультури [142].

Характеризуючи структуру концепту, М. Колодій виокремлює наявність в його складі наступних елементів – раціонального та емоційного осмислення дійсності. Вчена стверджує, що концепт має складну, багатошарову структуру, він піддається постійним змінам, що виражаються у наповненні його складових [79].

С. Лауренс та Е. Марголіс у дослідженні структури концепту виділяють чотири підходи до її аналізу: класична теорія, теорії ймовірності, теорія-теорія та концептуальний атомізм. Так, згідно з класичною теорією, автори припускають, що концепти мають чітку дефініційну структуру, складові якої кодують умови, які є окремо необхідними та в сукупності достатніми для їх застосування. Для прикладу використовують концепт *“bachelor”,* що складається з таких компонентів: *“unmarried”, “adult”* та *“male”*. Згідно з

цією теорією, вивчення концептів відбувається через дослідження їх складових. Прихильники теорії ймовірності не підтримують позицію класичної теорії щодо дефініційної структури концепту. Згідно з даним підходом, складові концепту не виражають властивості, які наявні у дефініціях. Замість цього складові концепту повинні виражати риси, які, як правило, мають його компоненти. Як і представники класичної теорії, прихильники теорії ймовірності вбачають вивчення концепту через дослідження його складових. Вони також пропонують уніфіковану процедуру категоризації. У такому випадку категоризація часто описується як процес порівняння подібності. Елемент класифікується як такий, що належить до певної категорії, якщо уявлення для кожного вважаються достатньо подібними. Згідно з підходом теорія-теорія концептуальна структура – це питання того, як концепт пов'язаний з іншими концептами у відносно стійких причинно-пояснювальних рамках. Концептуальний атомізм вказує на те, що лексичні концепти, концепти, виражені словами взагалі не мають структури. Такі концепти як *"bird", "chair", "number", "run"* розглядаються як примітиви. З метою визначення відмінностей між ними, представники цього підходу пропонують використовувати стандартний підхід, за яким встановлюються причинно-наслідкові зв'язки між концептом і об'єктом чи властивістю, до якої він відноситься [276].

Таким чином, розглянуті вище підходи до аналізу структури концепту (класична теорія, теорія ймовірності, теорія-теорія, концептуальний атомізм) є важливим теоретичним підґрунтям для осмислення структури концепту як багатовимірного ментального утворення, однак у нашому дослідженні ми зосереджуємо увагу на вивченні структури концепту, що опосередковано пов'язано з аналізом засобів його вербалізації.

На думку М.М. Полюжина, в структурі концепту завжди існують базовий когнітивний пласт із чуттєво-образним ядром. На основі цього вчений говорить про наявність трьох структурних типів концептів – однорівневого, багаторівневого та сегментного концептів. «Однорівневий

концепт – це почуттєве ядро, базовий пласт, що містить предметні образи й деякі концепти-уявлення. Даний тип концепту наявний у свідомості дітей та осіб з обмеженим інтелектуальним розвитком. Багаторівневий концепт – містить декілька когнітивних пластів, що послідовно нашаровуються на базовий пласт. Сегментний концепт – базовий чуттєвий пласт, оточений рівноправними за ступенем абстракції сегментами» [138, с. 219].

Дослідниця Т.В. Бойко у складі лінгвокультурного концепту виокремлює шість основних компонентів: поняттєвий, образний, ціннісний, національно-культурний, символьний та ідейний. Вчена вважає символьний компонент невід'ємною складовою структури концепту, через який забезпечується зв'язок між поняттєвим, образним та ціннісним компонентами, оскільки саме він виконує роль «клею», що об'єднує всі складові у єдине ціле [6].

Складність структури концепту підкреслюють у своїх працях М. Аксой, С. Голик, М. Колодій, Ю. В. Саранюк та інші. В. П. Пліс виокремлює в структурі концепту три основні складові: образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле. Вчена пов'язує ці елементи з процесом онтогенезу формування концепту у свідомості людини, що охоплює такі етапи, як сенсорне сприйняття, взаємодія з предметами, розумові операції з іншими концептами, комунікація та індивідуальне тлумачення [134].

Н. Венжинович, підкреслюючи складність структури концепту, розмежовує лінгвістичну, когнітивну, культурологічну і психологічну складові [26, с. 93]. Лінгвістична складова має мовне вираження, когнітивна складова представлена у вигляді інформативної одиниці, яка відображена у психіці людини. Культурологічна складова є ширшою, до її складу також належать ціннісний, понятійний та образний елементи.

Незважаючи на те, що вчені лінгвокогнітологи та лінгвокультурологи визначають різні структурні компоненти концепту, вони підтримують думку щодо складності та багатовимірності даного феномену.

Розглянувши питання концепту, його структури, важливо звернутись до розгляду основних методів його дослідження в сучасній лінгвістиці. На сьогодні виокремлюють наступні методи аналізу концепту: історико-порівняльний аналіз, дефініційна інтерпретація, компонентний аналіз, метод етимологічного аналізу ключових лексем, контекстуальний аналіз різних типів дискурсу, асоціативний експеримент, когнітивно-семантичний, концептуальний аналіз та інші. Кожен з них має власну специфіку аналізу концепту.

Серед вищезгаданих методів дослідження концептів слід виокремити концептуальний аналіз, який є доволі новим методом дослідження. Питання концептуального аналізу активно розглядають у своїх працях І. В. Волкова, С. Голик, А.А. Гребенюк, О. В. Домніч, М. Козяр, Е. В. Розвод, О.О. Селіванова, Е. Г. Хомчак та інші.

Мета концептуального аналізу – виявлення структури й способів формування концепту, а також визначення його характерних зв'язків та відмінностей від інших концептів [64].

Об'єктом концептуального аналізу є смисли, що передаються окремими словами, словосполученнями, типовими реченнями та їх реалізація у вигляді конкретних висловлювань, а також окремими текстами, і навіть творами [26, с. 92].

Г.Д. Заньковська вважає концептуальний аналіз головним методом логічного аналізу мови та когнітивної лінгвістики, який має на меті змоделювати та виявити зміст концептів, і здійснюється у поєднанні різних методик [66].

І. М. Серебрянська під концептуальним аналізом розуміє «синтез методик, прийомів і процедур, спрямованих на інтерпретацію ментальних процесів, відображених у свідомості індивіда й репрезентованих у мові» [159, с. 66]. На думку вченої, концептуальний аналіз в умовах дискурсу передбачає дослідження не лише суто лінгвістичних факторів, що впливають на

вербалізацію та зміст концепту, а й культурологічних, історичних, соціальних та ін.

Н. Плотнікова пропонує здійснювати аналіз концепту, дотримуючись наступних етапів: 1) побудова номінативного поля концепту та встановлення його номінативної щільності. На даному етапі відбувається аналіз мовних засобів, що об'єктивують концепт, а також побудова номінативного поля шляхом вибірки мовних репрезентантів концепту зі словникових статей; 2) виокремлення та опис структурних елементів концепту (культурної та понятєвої складової концепту; 3) моделювання польової структури концепту (виокремлення ядра, приядерної зони та периферії). До ядерної зони входять понятєва та знакова складова, що виражена ім'ям концепту. До приядерної та периферійної зон входять смислові елементи культурної складової концепту. Після моделювання польової структури вчена пропонує здійснювати графічне представлення змісту концепту у вигляді польової структури [135, с. 169-170].

Отже, концептуальний аналіз, спрямований на визначення змісту концепту, виокремлення та опис структурних елементів і розкриття основних засобів його вербалізації у мові.

Поетапне дослідження концепту відбувається через аналіз його структурних компонентів, вивчення яких потребує звернення до різних методів.

Одним із актуальних методів дослідження є компонентний аналіз. Під компонентним аналізом розуміють підхід, який дозволяє розмежувати значення семантично близьких слів. Сутність цього підходу полягає у дослідженні сенсу слова через розчленування його мовного значення на мінімальні семантичні складові [184].

Історія становлення методу компонентного аналізу представлена в праці С. В. Формановї, яка розглядає компонентний аналіз із початкових етапів його становлення до сьогодення. На думку вченої, на ранніх стадіях розвитку даного методу компонентний аналіз застосовувався до аналізу

різних рівнів мовних одиниць, зокрема на фонологічному та морфологічному рівні та ін. На сучасному етапі методика компонентного аналізу здійснюється не лише через розщеплення об'єктів на окремі частини, а їх синтез на більш високому рівні, який дозволяє виявити приховані сторони об'єкта, визначити його специфіку та будову. Вчена вважає компонентний аналіз найбільш ефективним під час роботи саме з лексичним значенням слова, оскільки даний метод дозволяє виявити окремі аспекти значення, які детально описують його сутність і відрізняють її від сутності інших значень [188].

За визначенням С. Саїда, «компонентний аналіз – це метод, характерний для структурної семантики, який аналізує складові значення слова». Він розкриває культурно важливі особливості, за якими носії мови розрізняють різні слова в семантичному полі чи області [297, с. 143].

Розкриття понятійної складової концептів здійснюється через залучення як компонентного, так і дефініційного аналізів, де останній передбачає виокремлення в словникових тлумаченнях елементарних одиниць змістового плану, з яких формується значення слова.

Для дослідження змісту концепту використовують також контекстуальний аналіз. Контекстуальний аналіз передбачає дослідження концепту у різних контекстах, у яких реалізуються смислові відтінки концепту. За контекстом визначають значення багатозначних слів, розпізнають натяки (випадки, коли «текст інтерпретується через себе»), проводять експертизу тексту.

При контекстуальному аналізі здійснюється опис лексичної одиниці в конкретному контексті, узагальнюються випадки її вживання з метою виявлення характерних рис концепту [24].

Отже, метод контекстуального аналізу є важливим методом дослідження концепту, який дозволяє конкретизувати ознаки концепту, виявити його смислові відтінки.

Окрім перерахованих вище методів, у працях лінгвістів широкого застосування набуває метод асоціативного експерименту. Асоціативний

експеримент має на меті сформувати мережу асоціацій у свідомості індивіда та національної свідомості [112]. Цей метод дослідження сприяє розкриттю змісту концепту у свідомості носіїв мови, вияву його національної специфіки [207, с. 3].

Асоціативний експеримент активно використовується лінгвістами для визначення змісту концепту, його ознак, що є більш релевантними у когнітивній свідомості носія мови [112].

У психолінгвістиці виокремлюють три види асоціативного експерименту: вільний, керований і ланцюговий.

Вільний асоціативний експеримент передбачає відповідь респондентів на слово-стимул першим словом, яке спадає їм на думку, без яких-небудь обмежень на словесні реакції.

Керований асоціативний експеримент засновується на певному обмеженні дій респондента. Наприклад, експериментатор ставить перед респондентом певне завдання, надати асоціації певного граматичного або семантичного класу (підібрати іменник до прикметника). Як зазначає Л.Н. Томнюк на основі проведеного аналізу концепту *"gefagnis"* у німецькій мові, керований асоціативний експеримент є більш ефективним, ніж вільний, оскільки він дає можливість зафіксувати не лише вербальні, а й нульові реакції, що сприяють формуванню уявлень про концепт не тільки в контексті сприйняття окремої особи, а й у національному масштабі [181].

Ланцюговий асоціативний експеримент полягає у тому, що респондентові пропонують відповідати на слово-стимул великою кількістю реакцій (до 10 реакцій) протягом обмеженого проміжку часу (наприклад, 20 секунд) [147].

Проведений асоціативний експеримент передбачає здійснення інтерпретації результатів, що яка відбувається шляхом розподілу реакцій за формою та змістом і аналізом факторів, що впливають на розподіл асоціацій.

Перевагою асоціативного експерименту є те, що «він дозволяє виявити більше різних ознак концепту, а через частотність реакцій – актуальність цих ознак у свідомості носіїв культури» [136, с. 155].

Отже, проведений критичний аналіз літературних джерел, присвячених визначенню поняття «концепт», його структури та методів дослідження, свідчить про відсутність єдиного, загальноприйнятого тлумачення поняття «концепт» у лінгвістичній літературі, що зумовлено передусім його міждисциплінарним характером і складною багаторівневою ментальною структурою. Описані вище лінгвокогнітивний і лінгвокультурологічний підходи, а також основні теоретичні моделі структури концепту (класична теорія, теорія ймовірності, теорія-теорія, концептуальний атомізм), взаємодоповнюють один одний і дозволяють комплексно проаналізувати феномен «концепт» як багаторівневе ментальне утворення. У контексті нашого дослідження ми зосереджуємо увагу на інтегративному підході до вивчення концепту, його структури та основних засобів його вербалізації, який поєднує у собі лінгвокогнітивний і лінгвокультурологічний підходи та передбачає дослідження вербалізації концепту через вивчення семантики мовленнєвих одиниць його репрезентації, опису його структури, виокремлення ядра, периферії, а також опису його понятійного, ціннісного та образного компонентів. Саме такий підхід забезпечує методологічне підґрунтя для подальшого аналізу англійськомовної вербалізації концепту «pandemic» у науковому та масмедійному дискурсах.

Завдання дослідження визначають необхідність використання таких методів аналізу концепту, як: дефініційний аналіз словникових одиниць; компонентний аналіз семантики лексем; концептуальний аналіз; контекстуальний аналіз; метод когнітивної інтерпретації.

1.3. Типологія дискурсу як об’єкта лінгвістичних досліджень

У сучасній лінгвістиці існує велика кількість праць, присвячених дослідженню дискурсу, його типології. Феномен дискурсу розглядали у своїх

працях вчені, як вітчизняної Т. Б. Маслова, Н. Ковальска, І. Р. Корольова, О. А. Крижко, А. М. Приходько, І. В. Ситник, І. Є. Фролова, так і зарубіжної лінгвістики Т. Ван Дейк, В. Коллер, Дж. Кук, Дж. Лакофф, Д. Ренкема, П. Чілтон, В. Чазур К. Шуберт, та ін. Незважаючи на наявність великої кількості робіт, присвячених дослідженню даного феномену, все ще не існує єдиного, загальноприйнятого тлумачення поняття «дискурс».

У лінгвістиці поняття «дискурс» визначається вченими по-різному. О. Є. Клєщова, І. С. Ситник, під «дискурсом» розуміють «сукупність тематично близьких текстів» [163, с. 125]; [73, с. 83].

За Т. О. Бехтою «дискурс» – це «комунікативна подія, процес текстотворення, що виник завдяки тексту і навколо нього й обумовлений, окрім мовних, позамовними чинниками» [3, с. 20]. Автор акцентує увагу на розгляді дискурсу як об'єкта комунікативної лінгвістики, до складу якого входять такі компоненти як: об'єкт, суб'єкт, адресат, субстанція, процесовий та часовий конкретизатори.

Українська дослідниця А. С. Коваленко визначає «дискурс» як «повідомлення різножанрової тематики із додаванням змістових, тематичних і лінгвістичних компонентів, що подане в усній або письмовій формі у вигляді одного чи кількох висловлювань і вживається як у мовному, так і у позамовному контекстах» [74, с. 11].

Вчена І.В. Ситник пропонує розглядати поняття «дискурс» як «сукупність створених з певною метою багатьох усних або письмових зв'язних текстів у певній комунікативній ситуації, які поєднані спільною темою, яким притаманні особлива граматика та лексика, особливі правила слововживання і синтаксису, особлива семантика, які взаємодіють між собою у сукупності з екстралінгвістичними та прагматичними, соціокультурними та іншими факторами» [163, с. 125]. У даній дефініції вбачається розгляд тексту як головного елементу реалізації дискурсу та його зв'язку з комунікативними практиками та соціокультурним контекстом.

Проаналізувавши поняття «дискурс» у сучасних лінгвістичних дослідженнях, В. В. Прима стверджує, що через наявність великої кількості тлумачень і пояснень поняття «дискурс» можна віднести до категорії лінгвістичних універсалій. Вчена під поняттям «дискурс» розуміє «абстрактний інваріантний опис структурно-семантичних ознак, що реалізуються в конкретних текстах» [141, с. 102].

Б. Полтрідж у своїй праці, присвяченій дискурс-аналізу, підкреслює значущість дискурсу в сучасній науці. На думку вченого, дискурс пов'язаний з мовою, яка опосередковує та формує взаємодії людей один з одним, а також з соціальними, політичними та культурними формами суспільства [285].

З вищезгаданих визначень поняття «дискурс» стає очевидним, що дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень існує в мові, є об'єктом комунікативної лінгвістики та визначається окрім мовних ще і позамовними чинниками.

Узагальнення визначень поняття «дискурс» у працях вчених дозволяє говорити про наявність спільних і відмінних ознак розуміння даного феномену. Так, до спільних ознак можна віднести розгляд дискурсу як сукупності текстів, які мають спільну тематику і які вживаються в мовних та позамовних контекстах. До відмінних ознак відносимо визначення дискурсу як комунікативної події, сукупності комунікативних актів та вбачається тісний зв'язок дискурсу з мовленням.

На підґрунті наведених вище дефініцій дискурсу, у нашій праці визначаємо дискурс як складне комунікативне явище, яке реалізується у текстах в усній та писемній формах і обумовленюється як мовними, так і позамовними чинниками.

Погоджуємося з думкою А. М. Приходько [142] про те, що дискурс є середовищем існування концепту й інструментом його об'єктивізації. Саме в дискурсі вбачається розширення структури концепту, актуалізація його прихованих властивостей. Оскільки дискурс є основою існування концепту,

у центрі уваги нашого дослідження – вивчення текстів із тематикою пандемії, на основі аналізу яких сформовано цілісне уявлення про досліджуваний концепт у свідомості сучасників.

Наступним важливим етапом після аналізу дефініцій поняття «дискурс» є вивчення його типології. Слід зазначити, що наразі не існує єдиної типології дискурсу, оскільки кожен із дослідників дискурсу пропонує власне бачення як феномену дискурсу, так і його типології. Це пояснюється відсутністю універсального і чіткого визначення поняття дискурсу, що унеможливлює послідовну одноознакову класифікацію його різновидів.

Численні наукові розвідки акцентують увагу на виокремленні різних критеріїв класифікації дискурсу, зокрема тематичний критерій, на основі якого дискурси поділяються на релігійний, екологічний, публіцистичний (медіа-дискурс), освітньо-педагогічний, філософський, науковий, глобалізаційний, літературознавчий, політичний та ін. [1].

Т. Б. Маслова визначає два основні типи дискурсу, поділ яких здійснюється за комунікативно-соціальним критерієм – персональний (особистісно-орієнтований, розмовний) та інституційний (статусно-орієнтований). Персональний тип дискурсу побудований на спілкуванні між комунікантами, що добре знають один одного. Мета даного спілкування полягає не лише в обміні інформації один з одним, а й у розумінні внутрішнього світу адресата. Інституційний тип дискурсу передбачає комунікацію в межах суспільних інститутів (медицина, політика тощо) та виконання певних ролей, що обумовлені статусно-рольовими відносинами [101].

Дослідниця О. Страшевська, проаналізувавши різні класифікації типів дискурсу, пропонує розглядати дискурс за трьома основними критеріями – змістом, формою та учасниками дискурсу. За змістом дискурси діляться на щоденний, бізнес дискурс, політичний, освітянський, інформаційний, науковий, мистецький, релігійний, спортивний. За формою дискурс буває – формальний, який характеризується спеціалізованою лексикою та стилем,

неформальний, що асоціюється з усним мовленням. За критерієм учасників дискурсу, дискурси поділяються на основі мовної ознаки – одномовний та двомовний/багатомовний дискурс, а також кількості мовців – монолог і діалог [172].

О. М. Герасімова пропонує власну класифікацію дискурсу, в основі якої лежить ознака репрезентативності щодо сфери критичної діяльності (виробнича нарада, церковна служба, юридична консультація та ін.). До основних критеріїв класифікації дискурсів вчена відносить: 1) за функцією – прагматичні типи дискурсу (виробнича нарада, церковна служба, юридична консультація, лікарський огляд, кулінарний рецепт, світська плітка), дискурс газетних новин, аналітичних телепередач, реклами; 2) за жанровою спеціалізацією та стильовими чинниками (полемічний дискурс, поетичний дискурс, наратив, анекдот, ток-шоу, мильна опера); 3) за соціальною різноманітністю – жіночий дискурс, дискурс влади, дискурс національної меншини; 4) за тематичною орієнтованістю – соціальний, економічний, політичний дискурс, метафізичний дискурс, дискурс віри в Ісуса Христа; 5) за каналом передачі повідомлень, медіадискурс поділяють на дискурс преси, радіо, телебачення; електронний дискурс (інтернет-дискурс); 6) за ознакою хронологічно-ситуативних особливостей – дискурс національно-визвольних змагань, тоталітарний дискурс, дискурс перебудови, демократичний дискурс [39].

У дослідженні, присвяченому таксономічним параметрам дискурсу, А. М. Приходько пропонує поділяти дискурси за регістрами комунікації – середовище, режим і стиль спілкування. Середовище спілкування включає такі типи дискурсу, як: побутові (сімейний, дитячий, молодіжний, дозвільний та ін.), соціокультурні (політичний, корпоративний, базарно-ринковий, кримінальний та ін.), професійні (педагогічний, спортивний, економічний, юридичний, медичний, митний та ін.), культурно-історичні (бароко, класицизм, романтизм, модернізм), інші (форумний, рекламний, релігійний, казковий та інші). Режим спілкування: інституційний vs. персональний,

авторитарний vs. егалітарний, конфліктний vs. кооперативний, демократичний vs. тоталітарний, офіційний vs. карнавальний, чоловічий vs. жіночий. За стилем спілкування дискурси бувають: офіційно-діловий, розмовний, науковий, художній, епістолярний, масмедіальний [143, с. 28].

Вчена Ю. І. Перскова виділяє чотири типи дискурсів, в основі поділу яких лежить ознака ступеня структурованості тексту і контекстуальної (соціальної) прив'язаності. На основі цього до першого типу дискурсу належить інституційний, який відрізняється структурованістю тексту та має соціальну, контекстуальну прив'язку. Другий тип дискурсу – науковий, характеризується спеціалізованою мовою, і не є обмеженим предметною або соціальною сферами. До третього типу дискурсу належить художній дискурс, він має чіткий зв'язок із соціальним контекстом. Останній тип – повсякденний дискурс відзначається суб'єктивним характером мовного вираження [130].

Аналіз праць учених дозволяє констатувати, що масмедійний і науковий дискурси можуть диференціюватися науковцями за різними параметрами, такими як: тематичні (змістові), соціально-ситуативні, способом отримання знання, стилем спілкування та іншими. Вибір тих чи інших критеріїв класифікації дискурсу зумовлюється вирішенням певних завдань дослідження.

Задля здійснення аналізу концепту «*pandemic*» у нашому дослідженні ми використовуємо класифікацію типів дискурсу, запропоновану Т. Б. Масловою [101], яка поділяє типи дискурсу на персональний та інституційний, де до останнього відносять науковий і масмедійний типи дискурсу. Вибір даної класифікації типів дискурсу зумовлений необхідністю здійснення аналізу засобів вербалізації концепту «*pandemic*», його інтерпретації представниками різних інституцій, у нашому випадку, науковим товариством та журналістами. Комплексне дослідження зазначеного концепту «*pandemic*» можливе лише за умови аналізу його реалізації у різних типах дискурсу та їхньої взаємодії.

У наступному параграфі дисертаційного дослідження ми більш детально зупинимось на висвітленні основних характеристик масмедійного та наукового дискурсів.

1.4. Поняття та функції масмедійного дискурсу

Наприкінці XX початку XXI століття стрімкого розвитку набувають інформаційно-комунікативні технології, розвиток яких сприяє медитизації усіх сторін людського життя, що в свою чергу призводить до активізації уваги дослідників на вивченні мови ЗМІ. На основі цього виникає новий напрям в лінгвістиці – медіалінгвістика, об'єктом дослідження якої є медіатекст та медіадискурс.

Становлення медіалінгвістики як нового напряму наукового знання сприяло підвищенню уваги вчених до проблеми дослідження мови у сфері масової комунікації, визначення її функціонально-стильових особливостей, внутрішньої структури, зокрема її реалізації в масмедійному дискурсі.

Питання масмедійного дискурсу розглядали у своїх працях: А. Бел, В. О. Гандзюк, І.О. Гаврилюк, А. К. Досенко, А. Дюрант, І. Зіллі, Е. О'Кіфф, С. О. Лукашевич, Д. Пуспіта, Л. Срівімон, А. Фалак, Н. Феерклаф, та інші.

Сьогодні існують різні тлумачення поняття «масмедійний дискурс». У словнику «Медіалінгвістика: словник термінів і понять» поняття «масмедійний дискурс» визначається як «тип мовленнєвої діяльності в медіа, спроєктований на інформування аудиторії щодо різних сфер суспільного життя засобами масової комунікації (через телебачення, радіо, Інтернет, друковану пресу та ін.)» [205, с. 96].

Е. О'Кіфф підкреслює віднесеність масмедійного дискурсу до «публічної, виготовленої, записаної форми взаємодії» [283, с. 441].

Вчена М.Талбот у своїй праці «Media discourse» досліджує медіа дискурс, його теоретичні питання, а також надає приклади аналізу текстів з теле-, радіо- та інших видів медіа. Дослідниця констатує, що масмедійний дискурс циркулює між інституціями та глибоко проникає у повсякденне

життя та щоденну взаємодію практично кожної людини. М. Талбот визначає три різні місця взаємодії з масмедійним дискурсом: перше місце – це взаємодія в виробничих спільнотах, друге – взаємодія спільнот у межах аудиторії та третє – «інтерактивність» між продюсерами та аудиторією [304, с. 4].

Британська дослідниця К. Коттер аналізує праці англомовних дослідників медіадискурсу і вказує на наявність двох основних підходів у дослідженні мови ЗМІ: дискурсивно-аналітичного та соціолінгвістичного. На думку вченої ЗМІ, можна вивчати з точки зору їх текстів або оповідань, а також з точки зору процесу, залученого до їх виробництва [244, p.430].

К. Васкул, І. Печеранський визначають масмедійний дискурс «когнітивно-прагматичне середовище, що реалізує свою сутність за допомогою виробництва і трансляції на широку аудиторію оціночних смислів та ідеологем» [133, с. 28]. Вчені вважають, що дискурс масмедіа, завдяки наявним практикам виробництва і трансляції, сприяє відтворенню соціально-значущих форм, які відображають особливості суспільної свідомості.

Як бачимо з наведених дефініцій, поняття «масмедійний дискурс» розглядається вченими як складний феномен, який представлений не лише текстами в межах поля масової комунікації, а й взаємодією, залученою для його виробництва.

Вчені підкреслюють необхідність здійснення аналізу масмедійного дискурсу, включаючи дослідження текстів, які функціонують у засобах масової інформації, а також опису політичних, соціальних, економічних, культурних та інших параметрів. З огляду на це, під поняттям «масмедійний дискурс» ми розуміємо сукупність текстів, що функціонують у сфері масової комунікації у поєднанні з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними та іншими чинниками.

Серед основних ознак масмедійного дискурсу дослідниками виділяються наявність специфічної аудиторії, усередненість (спрощеність) свого коду, публічність (відкритість, орієнтація на споживача), медіальність.

Крім вищезгаданих ознак масмедійного дискурсу А. В. Полонський говорить про наявність таких характеристик як: відкритість та сфокусованість на соціально резонансних фактах; відкрита світоглядна позиція; оціночно-ідеологічна модальність та пов'язані з нею стратегії; політико-ідеологічний модус; інтерстильове тонування викладу (використання різностильових засобів та способів для репрезентації соціальної реальності); фрагментована картина світу [37, с. 48].

Таким чином, стає очевидним, що головною особливістю масмедійного дискурсу є його спрямованість на відображення актуальної соціальної реальності, важливих суспільних фактів, використовуючи для цього різні засоби та способи репрезентації дійсності.

Розглянувши поняття масмедійного дискурсу, слід звернутись до аналізу основних його функцій. На сьогодні вчені виділяють різні функції масмедійного дискурсу. Так, Л. Власюк, О. Деміденко, О. Мірошниченко до основних функцій дискурсу масмедіа відносять:

- інформативна (передача інформації);
- регулятивна (перевірка знань, значень тощо, для переконання, що процес декодування інформації буде ефективним);
- освітня (поповнення знань про об'єкт спілкування);
- розважальна (створення сприятливих умов для співпраці та взаємодії);
- функція впливу (здатність отримати заздалегідь запланований результат за допомогою оцінних, виразних засобів тощо);
- функція соціалізації (інтеграція адресата в соціальну систему) [320, с. 12].

Ряд дослідників говорять про наявність таких функцій масмедійного дискурсу як: комунікативна функція (за допомогою якої, відбувається

інтеракція між людьми); когнітивна (дозволяє комунікантам описати та пояснити інформацію, передати знання); маніпулятивно-сугестивна функція (регулювання, контроль та маніпулювання свідомістю реципієнта); фатична функція (встановлення контакту з адресатом); персуазивна функція (полягає у здійсненні реального впливу на мислення і поведінку споживача ЗМІ); рекламна функція (здійснення впливу на формування думки масового соціуму, свідомість людей і їх цінностей); культурна функція (передача культурної інформації, традиції та звичаїв); ідеологічна функція (здатність масмедіа впливати на суспільну та індивідуальну свідомість за допомогою ідеологічних концептів та інтерпретацій, що відбивають систему цінностей і відношень); регулятивна (організація та регуляція процесів, вплив на аудиторію) [28]; [31]; [109]; [209].

Опираючись на вищеперераховані функції масмедійного дискурсу, у нашій праці акцентуємо увагу на досліджені концепту «*pandemic*», враховуючи такі функції масмедійного дискурсу: інформативна, когнітивна, культурна, огляд яких дозволить виявити та згрупувати засоби вербалізації зазначеного концепту в медіатекстах.

Аналіз масмедійного дискурсу неможливий без залучення основної його одиниці – медіатексту. Під поняттям «медіатекст» вчені розуміють «інтегративний, багаторівневий текст, який об'єднує в єдине комунікативне ціле різні семіотичні коди (вербальні, невербальні, медійні), а також демонструє відкритість на змістовному, композиційно-структурному та знаковому рівні» [61, с. 127].

Основними ознаками медіатекстів є: медійність, масовий характер, цілісність (полікодування), відкритість та інтертекстуальність [320].

О. Четверікова, розглядаючи особливості дослідження медіатексту, виокремлює основні інформаційно-структурні якості медіатексту, до яких належать: «зв'язність і цілісність, логічність викладу, точність висловів, ясність, зрозумілість і певна доступність» [199, с. 81]. На думку вченої, цілісність забезпечують тематичні, концептуальні та модальні зв'язки, тоді як

зв’язність визначається зовнішніми структурними ознаками та формальною взаємодією компонентів тексту.

Дослідження медіатексту повинно будуватись з урахуванням його контексту. Так О. А. Черниш у своїй роботі зосереджує увагу на таких видах контекстів як: соціальний (медіадискурс впливає на соціальні, особистісні та професійні стосунки між людьми), культурний (передача культурної інформації про духовну та матеріальну сфери), соціально-історичний та політико-ідеологічний контексти (екстралінгвістичні фактори, що пов’язані з процесами творення й інтерпретацією медіаповідомлення) [198]. Урахування тих чи інших контекстів під час дослідження масмедійного дискурсу дозволить розкрити смислові відтінки медіатексту, який піддається аналізу.

Як і масмедійний дискурс, медіатекст характеризується наявністю різних видів. У лінгвістичній літературі існують різні класифікації медіатекстів, зокрема найбільш традиційною є класифікація, що ґрунтується на комунікативних завданнях у межах конкретної медіасфери й враховує специфіку каналу комунікації. На основі цього медіатексти ділять на: журналістські жанри, які включають жанри друкованих ЗМІ (column, features, straight news stories та інші), радіожанри (radio documentary, radio drama, sports talk), тележанри (кулінарні шоу (cookery), новини (news), ток-шоу (talk show), інтернет-жанри, включаючи електронні інформаційні бюлетені (electronic newsletters), веблоги (weblogs); PR жанри, що охоплюють Бекграундери (backgrounders), прескити (press kits), пресрелізи (press releases); жанри реклами, серед яких: рекламні статті (advertorials), комерційні оголошення (commercials), соціальні рекламні повідомлення (public service announcements) [44].

Аналіз праць Л. Власюк, Деміденко О., Мірошниченко О. А., Полонського, О. Четверікової, О.А. Черниш дозволяє виокремити наступні критерії віднесення текстів до масмедійного дискурсу:

- соціальна спрямованість (орієнтація на відображення актуальних соціальних подій, явищ, що мають значний суспільний резонанс);

- оцінно-ідеологічна модальність (використання «понять, образів, оцінок, міфологем, ідеологем та ін., з метою формування загальних світоглядних позицій в аудиторії)» [137];
- медійність (поєднання вербальних та невербальних засобів при передачі медіаповідомлення).

У фокусі уваги нашого дослідження будуть такі види медіатекстів, як: тексти газет, журналів, вебсайтів за період з 2020 року по теперішній час, аналіз яких дозволить створити цілісне уявлення про досліджуваний концепт «*pandemic*». Вибірка медіатекстів базується на тематичному критерії, який дасть змогу виявити та згрупувати концептуальні ознаки досліджуваного феномену.

Таким чином, у ході аналізу поняття та функцій масмедійного дискурсу, його характеристики, ми можемо стверджувати, що поняття масмедійний дискурс є складним феноменом, який представлений сукупністю текстів, що функціонують у сфері масової комунікації у поєднанні з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними та іншими чинниками. Дослідження масмедійного дискурсу відбувається через аналіз його основної одиниці – медіатексту, що дозволяє дослідникові простежити, яким чином соціальна реальність, події та факти інтерпретуються у суспільній свідомості.

1.5. Науковий дискурс як вид інституціонального типу дискурсу

У наш час вчені активно досліджують різні типи дискурсу, зокрема особливу увагу привертає науковий дискурс як вид інституціонального дискурсу.

У працях лінгвістів Т. ван Дейка [23], Т. Б. Маслової [100], Ю. Г. Рожкова [144], присвячених науковому дискурсу, акцентується увага на розгляді його як інституціонального типу спілкування, якому властиві специфічні ознаки.

Термін «інституціональність» передбачає наявність статусно-рольового спілкування в межах певного соціального інституту.

За А. Ф. Фрід інституціональний дискурс належить до вербальної взаємодії, яка відбувається між двома або більше людьми за обставин, коли один з учасників комунікації є представником певної установи [260].

Учасниками наукового дискурсу є дослідники, які належать певному науковому товариству. На думку Н.М. Філіппової, характерною рисою наукового дискурсу є рівність усіх учасників наукового спілкування, під якою дослідниця розуміє «відсутність у вчених монополії на істину» [186, с. 9].

К.Сіоніс у складі наукового дискурсу виділяє два основні елементи: особистісний, внутрішньотекстуальний, що представлений власною лінією міркувань дослідника та інтертекстуальний, представлений у вигляді цитат, посилань, математичних теорем і формул, попередніх усталених підходів.

Вчені наділяють науковий дискурс низкою ознак. О. Барабаш, А. Сібрук до основних ознак наукового дискурсу відносять: інтертекстуальність, діалогічність, прагматичність та жанрову варіативність [164, с. 42].

Ю. Г. Рожков виокремлює такі конститутивні ознаки наукового дискурсу як: 1) особлива ціль (проблематика), яка, на думку вченого, повинна бути вивченням навколишнього світу; 2) рівний статус учасників; 3) спосіб реалізації – у вигляді творчого діалогу [144, с. 380].

Науковий дискурс як різновид інституціонального типу дискурсу має такі особливості як: креативність, об’єктивність, логічність, професійна цінність [164]. С. В. Голик до основних характеристик наукового дискурсу також додає професійну спрямованість, зв’язок з адресатом, антропоцентризм, мультидисциплінарність [41, с. 47].

За Ю. Г. Рожковим формою існування наукового дискурсу є діалог, у ході якого автор звертається до адресата, до його мислення, уяви, спонукає його до дій. Автор акцентує увагу на полемічному діалозі вчених, який

стосується певної проблематики. Діалогічність наукового дискурсу передбачає наявність у науковому спілкуванні предмета судження, наукової проблеми, яка спонукає адресата до розвитку власного мислення та судження. У ході діалогу автора з реципієнтом наукового тексту відбувається передача нової інформації, яка сприяє опису наукової картини світу [144].

Т.Мірончук, Н. Одарчук [108] пропонують розглядати науковий дискурс як одиницю наукової комунікації, виділяючи такі критерії опису наукового дискурсу: мета, цінності, комуніканти, середовище функціонування, канал комунікації, інформаційний ресурс, вербальний продукт, результат комунікації.

Мета наукового дискурсу полягає у передачі наукового знання. Цінності виступають генералізованими критеріями значущості матеріальних і нематеріальних благ, при цьому в науковому дискурсі система цінностей формуються навколо основної цінності – істини, яка, хоча й має статус безсторонньої й непорушної, підлягає коригуванню під впливом нових наукових відкриттів і змін у знаннях.

Комунікати у науковому дискурсі створюють діадні, тріадні та мультиплексні середовища, що характеризує його як полілог і дозволяє диверсифікацію через опозиційні пари, такі як суб’єкт :: об’єкт, адресант :: адресат, продуцент :: реципієнт, індивідуальний :: колективний, при цьому всі сторони мають статус учасників.

Середовищем функціонування наукового дискурсу є науково-дослідні інститути, наукові лабораторії, бібліотеки, колегіуми, наукові товариства, спільноти, спілки та ін. За каналом комунікації бувають контактні (аудиторні, публічні, масові), безконтактні формати (онлайн, дистанційні, зоочні), а також сучасні медійні, стільникові, мережеві та цифрові канали [108].

Основним інформаційним ресурсом наукового дискурсу виступає книга, а також й інші інформаційні ресурси такі як: дисертація, монографія, збірник наукових праць, наукова стаття, тези, науковий журнал, довідник та ін.

Вербальним продуктом наукового дискурсу є науковий текст, до основних властивостей якого належать: об'єктивність, точність та лаконічність викладу, формулювань, раціональна аргументація при обґрунтуванні доведень, спростувань, чи висновків, а також інтертекстуальність і гіпертекстовість. Результатом комунікації є одержання нового знання в процесі здійснення наукових досліджень.

Наступним аспектом наукового дискурсу є його жанрове різноманіття. До основних жанрів наукового дискурсу відносять: наукова стаття, монографія, дисертація, наукова доповідь, виступ на конференції, стендова доповідь, науково-технічний звіт, рецензія, реферат, інструкція, тези.

За іншою класифікацією виділяють первинні та вторинні жанри наукового мовлення. До первинних належать монографія, дисертація, стаття. Первинні наукові тексти містять абсолютно нове наукове знання, представляють результати відкриттів або досліджень. Вторинні жанри (автореферат, анотація, тези) на відміну від первинних наукових жанрів є науково-оцінними й представляють результати вже існуючих наукових доробок. Як зазначає С. М. Щербина, головною відмінністю первинних і вторинних жанрів наукового дискурсу є те, що первинні наукові жанри націлені на повідомлення оригінальних наукових досліджень, а вторинні мають на меті надати експертну оцінку первинним текстам [211].

За формою наукового викладу виділяють усні (доповідь, повідомлення, лекція, науковий діалог), писемні (наукова монографія, наукова стаття, дисертація та ін.) та електронні жанри (диджітальні жанрі). С.В. Боднар, Г. Г. Коваль розглядають жанри усного науково-педагогічного дискурсу і виокремлюють монологічні (лекція, наукове повідомлення, презентація докладу) та діалогічні жанри (наукові семінари, колоквіуми, вебінари, наукова дискусія) [5].

М. В. Томахів до вже існуючих жанрів наукового дискурсу додає новий жанр відеопрезентацію та відеолекцію, виділення яких пов'язане з широким

розповсюдженням інформаційних технологій та впровадження дистанційного навчання [180].

Слушною є думка І. М. Серебрянської про те, що аналіз жанрів наукового дискурсу «дає уявлення про сприйняття того чи іншого концепту, що формує їх структуру у відповідному середовищі, про його тезаурус, прагматику» [159, с. 80]. З огляду на це, у нашій праці ми зупинимось на такому жанрі наукового дискурсу як наукова стаття, оскільки даний жанр відповідає всім категорійним ознакам наукового дискурсу, має чітку структуру, мовне оформлення, що дає змогу проаналізувати наукове пояснення концепту «*pandemic*», його розуміння фахівцями у галузі медицини.

Серед важливих особливостей наукового дискурсу слід виділити наявність спеціальної термінології, спеціальних формул (кліше), які притаманні для даного виду спілкування.

Для наукового дискурсу характерним є використання різних лексичних засобів: абстрактні іменники, емоційно-нейтральних одиниць, дієслівно-іменних конструкцій, що заміщають слова-дієслова, які мають більшу комунікативну ясність, наприклад: представляє собою опис замість описує, знаходить застосування замість застосовується, отримує відображення замість відображається та інші.

До синтаксичних особливостей наукового дискурсу відносять наявність простих речень, широке використання оповідних, підрядних речень, відокремлених конструкцій, риторичних питань, безособових речень, складних сполучникових речень, наявність однорідних членів тощо [149]; [83].

У контексті нашого дослідження ми звертаємось до розгляду одного з різновидів наукового дискурсу – медичного дискурсу, який представлений текстами медицини, характерними рисами яких є чітка послідовність, логічність, завершеність викладеної думки, і які орієнтовані на вузьке коло фахівців певної галузі медицини. Аналіз концепту «*pandemic*» на основі

наукових текстів з медицини дасть змогу виявити наукове розуміння даного феномену фахівцями, які вивчають проблематику пандемії, а також виокремити змістові концептуальні ознаки феномену пандемії.

Узагальнення праць вчених Ю. Г. Рожкова, Т. Мірончук та І. М. Серебрянської дозволяє визначити ключові критерії класифікації наукового дискурсу, що відрізняють його від інших типів дискурсу, а саме:

- інституціональність (статусно-рольове спілкування в межах наукових установ між фахівцями певної галузі науки, що мають відповідний статус та рівень спеціальних знань);
- об'єктивність (використання спеціальної термінології та номенклатури, що притаманні тій чи іншій галузі науки);
- логічна побудова тексту (чітка структура тексту, наявність цитувань, посилань, що забезпечує доказовість наукової думки автора);
- жанрова різноманітність (відповідність тексту вимогам наукової статті, монографії, що відзначається у широкому використанню спеціальних формул (кліше) та стилістичної нейтральності).

Отже, у ході критичного аналізу літературних джерел, присвячених розгляду наукового дискурсу як виду інституціонального дискурсу, ми дійшли висновків, що науковий дискурс – це складний феномен, який характеризується рядом ознак таких як: об'єктивність, точність, доказовість, логічність, інформативність та інтертекстуальність. З метою здійснення аналізу засобів вербалізації концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі, зупинимось на такому жанрі наукового дискурсу як наукова стаття, який вважаємо основним жанром наукового дискурсу, для якого характерним є чітка структура, логічність, точність, інформативність, доповнюючи аналіз концепту у таких різновидах наукового дискурсу як: галузеві словники, енциклопедії, наукові сайти.

Таким чином, проаналізувавши основні характеристики масмедійного та наукового дискурсів, можна констатувати, що дані типи дискурсів відзначаються певними відмінностями, а саме у меті комунікації, характері

адресата та способах репрезентації концепту. Якщо масмедійний дискурс закцентований на інформування широкої аудиторії про події, явища та факти, що відбуваються у світі із застосуванням різноманітних емоційно-оцінних засобів, образності, метафоризації, то науковий дискурс, у свою чергу, орієнтований на передачу об'єктивного знання для вузького кола фахівців певної галузі науки, що потребує використання широкого арсеналу термінологічних одиниць, абстрактних понять та стилістичної нейтральності. Виокремлені критерії сприяють чіткій диференціації зазначених типів дискурсу та дозволяють обґрунтувати вибір дослідницького матеріалу, що дозволить проаналізувати особливості англійськомовної вербалізації концепту «pandemic» у двох різних сферах комунікації.

Висновки до першого розділу

Огляд наукової літератури з проблеми вербалізації концепту «*pandemic*» у науковому та масмедійному дискурсах уможливив формулювання наступних висновків:

1. Наукова картина світу – це форма теоретичного знання, що розробляється різними галузями науки, на даному етапі розвитку суспільства. До основних особливостей наукової картини світу відносимо динамічність, що відбивається через постійне збагачення новими знаннями, об'єктивність, широке використання термінів. Наївна картина світу – це повсякденні знання, ідеї та припущення, які формуються у свідомості людини.

Співвідношення понять наукової та наївної картини світу, їх характеристики дозволили виокремити найважливіші відмінності між поняттям «наукова» та «наївна картини світу». Так наукова картина світу характеризується об'єктивним представленням дійсності з точки зору наукового знання, а наївна картина світу відбиває повсякденні знання, ідеї, якими оперує людина в буденній обстановці.

2. Під поняттям концепт, вслід за М.М. Полюжиним [138], ми розуміємо «ментальну одиницю й елемент свідомості, що виступає

посередником між реальним світом і мовою, він охоплює і культурну інформацію, у якій вона фільтрується, переробляється й систематизується». Дане тлумачення поняття «концепт» поєднує в собі інтерпретацію концепту як одиниці свідомості, культури та мови. Комплексне дослідження концепту «*pandemic*» передбачає врахування лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів, застосування яких дасть можливість проаналізувати зазначений концепт, виявити його понятійний, образний та ціннісний компоненти.

3. Дискурс визначаємо як складне комунікативне явище, яке реалізується в текстах в усній та писемній формах і обумовлене як мовними, так і позамовними чинниками. Дискурс є середовищем існування концепту й інструментом його об'єктивізації. Саме в дискурсі вбачається розширення структури концепту, актуалізація його прихованих властивостей. Оскільки дискурс є основою існування концепту, у центру уваги нашого дослідження ми ставимо вивчення текстів тематики пандемії, аналіз яких дозволить створити цілісне уявлення про досліджуваний концепт у свідомості сучасників. Узагальнюючи сучасні класифікації типів дискурсу, у нашій праці використовуємо класифікацію типів дискурсу, запропоновану Т.Б. Масловою, яка поділяє типи дискурсу на персональний та інституційний, де до останнього відносять науковий та масмедійний типи дискурсу.

4. Масмедійний дискурс – це сукупність текстів, що функціонують у сфері масової комунікації у поєднанні з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними та іншими чинниками. До основних характеристик масмедійного дискурсу належать наявність специфічної аудиторії, усередненість (спрощеність) свого коду, публічність (відкритість, орієнтація на споживача), медіальність. До диференційних ознак відносимо: соціальну спрямованість, оцінно-ідеологічну модальність та медійність, що спрямовані на інтерпретацію соціальної реальності у суспільній свідомості через медіатексти.

Дослідження масмедійного дискурсу відбувається через аналіз його основної одиниці – медіатексту, через вивчення якого, дослідник може простежити яким чином соціальна реальність, події та факти інтерпретуються у суспільній свідомості.

Науковий дискурс – це складний феномен, який характеризується рядом ознак таких як: об'єктивність, точність, доказовість, логічність, інформативність та інтертекстуальність. Аналіз дискурсивної реалізації концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі дозволить виявити та проаналізувати інтерпретацію пандемії фахівцями галузі медицини, висвітлити його концептуальні, конотативні ознаки. На відміну від масмедійного дискурсу, наукове осмислення концепту «*pandemic*» зорієнтоване на передачу об'єктивної інформації про пандемію, її впливу на суспільство, що передбачає здійснення аналізу спеціальної термінології, абстрактних понять.

Висновки та спостереження розділу І викладені в наступних публікаціях автора: [8]; [9]; [11]; [12]; [13]; [17]; [19].

РОЗДІЛ ІІ. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «*PANDEMIC*» В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Понятійний компонент концепту «*pandemic*»

Розглядаючи структуру концепту, в нашій роботі дотримуємося тривимірної моделі концепту запропонованою представниками лінгвокультурного підходу (А. М. Приходько [142], Н. Плотнікова [135], І. С. Шевченко [203]), згідно з яким концепт складається з трьох основних компонентів – понятійного, образного та ціннісного. Понятійний компонент концепту актуалізується у мовній формі, у прямій його номінації, імені, дефініції. Дослідження понятійного компоненту концепту в нашій праці відбувається через залучення словникових дефініцій, представлених у різних типах словників, як тлумачних, так і галузевих.

Зміст понятійного компонента концепту «*pandemic*» був виокремлений за допомогою дефініційного аналізу словникових одиниць. Було досліджено домінантні семи лексеми «*pandemic*», що складають структуру концепту «*pandemic*», за допомогою таких словників як: Harper Douglas Online Etymology Dictionary [340], A Comprehensive Etymological dictionary of the English Language [343], An American Dictionary of the English Language [362], The Barnhart Dictionary of Etymology [378], Collin's COBUILD Advanced Learner's Dictionary [332], Longman Dictionary of American English [346], Longman Dictionary of English Language and Culture [348], Macmillan English dictionary for advanced learners of American English [351], The Merriam-Webster Dictionary [358], Black's student Medical dictionary [354], BMA Illustrated Medical Dictionary [379], Dictionary of Medical Terms [336], Dorland's Illustrated Medical Dictionary [337], Stedman's Pocket Medical Dictionary [373], Webster's New World Medical Dictionary [390] та інші.

Початковим етапом дослідження концепту є звернення до етимологічних словників англійської мови, що обумовлено необхідністю проаналізувати семантику лексеми *pandemic* в діахронії:

"*pandemic – adj. widely epidemic – formed with adj. suff. –ic.* from Late Latin *pandēmus,* from Greek *pandēmos pertaining to all the people',* from παν- *(pan-) and δῆμος 'people'. See demos. Derivatives; pandemic, n., pandemic-ity"* [343]. Важливо зазначити, що у всіх етимологічних словниках дається значення лексеми *pandemic* як прикметника. Перші згадки іменника *pandemic* датуються 1853 роком, яке використовувалось як дериват від однойменного прикметника *pandemic*, і виступало у словосполученні *pandemic disease* [343,с. 42].

Вперше застосування лексеми *pandemic* датується 1660-ми роками «*1660-s,* from Gk. *pandemos "pertaining to all people", from pan- "all" + demos "people". Modeled on epidemic*» [340], яке використовувалось у значенні «*affecting everyone*».

Лексема *pandemic* використовувалась як синонім до лексеми *epidemic* до початку 19 століття. Так у Вебстерському словнику 1828 року *pandemic* тлумачиться як «*incident to a whole people: epidemic*» [362]. А лексема *epidemic* вживалася як загальноприйнятий термін на позначення як пандемії, так і епідемії. Однак розвиток суспільства, науки, медицини, поява нових пандемій (передусім, пандемії холери (1831-1832), пандемії грипу (1889)) сприяли формуванню *pandemic* як самостійної лексичної одиниці.

Отже, отримані дані з етимологічних словників дозволили простежити історію становлення концепту «*pandemic*», який походить від давньогрецького слова *pandemos*, яке використовувалось у значенні «*affecting everyone*».

Розглянемо дефініції лексеми *pandemic,* які були відібрані з 20 тлумачних словників, 1 енциклопедичного, 1 синонімічного та 3 тезаурусів. У ході аналізу дефініцій було виокремлено домінантні семи лексеми *pandemic*. Частотність вживання сем у словникових дефініціях тлумачних словників представлено в таблиці 2.1.

Табл. 2.1

Кількісні дані вживання сем в словникових дефініціях тлумачних словників

№	Семи / Словники	disease	epidemic	widespread	outbreak
1.	Collin's COBUILD Advanced Learner's Dictionary	+			
2.	Noah Webster. An American Dictionary of the English Language.		+		
3.	Webster Illustrated Contemporary Dictionary		+		
4.	Longman Dictionary of American English.	+			
5.	Longman Dictionary of English Language and Culture	+		+	
6.	Merriam Webster. The Merriam-Webster Dictionary.	+		+	+
7.	Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary	+			
8.	The American Heritage Dictionary of the English Language.	+			
9.	Oxford Dictionary of Difficult Words	+			+
10.	www.lexico.com	+			
11.	Webster`s Third		+		

	New International Dictionary				
12.	Macmillan English dictionary for advanced learners of American English	+			
13.	The Cassell concise English dictionary	+			
14.	Cambridge dictionary	+			
15.	vocabulary.com		+	+	
16.	www.yourdictionary	+			+
17.	Chambers English Dictionary	+		+	
18.	Collins mini English dictionary	+			
19.	The Penguin English dictionary.	+			+
20.	Compact Oxford English dictionary of current English	+			+
21.	dictionary.com	+			
22.	thesaurus.com		+	+	
23.	www.freethesaurus.com		+	+	
24.	Britannica.com	+			+
25.	Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms		+		
	Загалом:	**18**	**7**	**6**	**6**

Так, сема *disease* є домінантною у вісімнадцяти словникових дефініціях:

- «*pandemic – an illness or disease that affects the population of a very large area: the virus that caused the deadly Spanish flu pandemic in 1918*» [346].

- «*pandemic – of a disease affecting a whole country or the whole world*» [351].

Для даної лексеми домінантними є семи *disease, large area,* а також уточнювальні семи *"the virus that caused the deadly Spanish flu pandemic in 1918",* що сприяє розширенню значення лексеми, завдяки підкріпленню прикладом вже раніше існуючої пандемії.

Сема *epidemic* була виокремлена у семи словниках:

- «*pandemic – an epidemic ranging over a whole country or the whole world*» [372, с.544];
- «*an epidemic that is geographically widespread; occurring throughout a reg ion or even throughout the world*» [381].

На основі виділених сем «disease» та «epidemic» можна виокремити таку ознаку концепту, як «наявність хвороби, що спричинена вірусом та характеризується певними симптомами».

Сема *widespread*, що вказує на просторові рамки розповсюдження хвороби, наявна у шести дефініціях:

- «*pandemic - n med. (of) a disease which is widespread over a large area or among population*» [348];
- «*pandemic – a widespread occurrence of an infectious disease over a whole country or the world at a particular time*» [367]. Домінантними семантичними компонентами в даному визначенні є «*infectious disease*», «*over a whole country or world*». Автори словника вказують на наявність саме інфекційного захворювання, яке є причиною пандемії. Відбувається конкретизація значення лексеми.

Наступна за частотністю сема *outbreak* зустрічається у 6-х словникових дефініціях:

- «*pandemic – widespread outbreak of disease*» [358].
- «*pandemic – an outbreak of such disease*» [365].

Варто звернути увагу на дефініції, наведені у Webster`s Third New International Dictionary: «*pandemic - of or pertaining to all the people; med. affecting the majority of people in a country or a number of countries: everywhere epidemic*» [388]. Дана дефініція лексеми *pandemic* відрізняються від попередніх. Так у першому лексико-семантичному варіанті ми вбачаємо наявність домінантної семантеми «*pertaining to all the people*». Медичне тлумачення даної лексеми зводиться до визначення «*pandemic*» як «*everywhere epidemic*», яка охоплює більшість країн.

Звернемося до розгляду дефініції «*pandemic*» у галузевих словниках. У ході аналізу галузевих словників загальною кількістю 33 найменувань, були виокремлені наступні домінантні компоненти: *disease, epidemic,infection, wide geographical area, affects the population.* Частотність вживання сем у словникових дефініціях галузевих словників представлено в таблиці 2.2.

Табл. 2.2

Кількісні дані вживання сем в словникових дефініціях галузевих словників

№	Семи / Словники	epidemic	disease	outbreak	wide geographical area	infection	affects the population
1.	Merriam-Webster's medical dictionary		+	+			
2.	New American pocket medical dictionary					+	
3.	Stedman's pocket medical dictionary	+					
4.	Livingstone's pocket medical dictionary					+	
5.	Churchill Livingstone medical					+	

	dictionary						
6.	The Faber medical dictionary	+					
7.	The essential medical dictionary	+					
8.	Concise colour medical dictionary	+					
9.	Blakiston's illustrated pocket medical dictionary	+			+		
10.	Webster's new complete medical dictionary		+	+			
11.	Barnes & Noble concise medical dictionary					+	
12.	Black's student medical dictionary	+					
13.	Medical dictionary	+					
14.	Taber's cyclopedic medical dictionary	+	+	+			+
15.	Longman medical dictionary	+					
16.	Dorland's Illustrated Medical Dictionary	+	+				
17.	BMA Illustrated Medical Dictionary	+	+				+
18.	Dictionary of Medical Terms	+	+				
19.	Black's Medical Dictionary	+					

20.	Melloni’s Illustrated Medical Dictionary	+			+		+
21.	Webster's New Explorer Medical Dictionary		+	+			
22.	Webster's New World Medical Dictionary	+	+				
23.	Oxford Concise Medical Dictionary	+					
24.	Illustrated Dictionary of Microbiology	+	+				
25.	www.biologyonline.com		+		+		
26.	The American heritage Stedman's medical dictionary		+				
27.	Webster's family medical dictionary		+	+			
28.	Appleton's medical dictionary	+	+				
29.	Home medical dictionary		+				
30.	medical-dictionary.thefreedictionary	+	+				
31.	The Bantam medical dictionary	+					
32.	Oxford dictionary of medicines						
33.	Mosby’s med dictionary of medicines		+				

	Загалом:	**20**	**16**	**5**	**3**	**4**	**3**

Так, сема *epidemic* наявна у визначеннях двадцяти галузевих словників:

- *«pandemic – an epidemic that affects the population of a wide geographical area»* [368];
- «*pandemic – an epidemic that has spread over a large geographical area, throughout an entire country, continent or the whole world OR a widespread epidemic distributed or occurring widely throughout a region, country, continent, or globally. OR an increase in the occurrence of a disease within a large and geographically widespread population (often refers to a worldwide epidemic»* [368].

Сема *disease* зустрічається у дефініціях поданих у 16-ти словниках:

- «*pandemic – a medical term applied to a disease that occurs over a large geographical area and that affects a high proportion of the population; a widespread epidemic*» [379]. У даному визначенні ми також виділяємо семи «*large geographical area», «affects a high proportion of population», «epidemic».*

Третьою за частотністю семою, виявленою у галузевих словниках, є сема *outbreak*, яка наявна у 5-ьох галузевих словниках:

- *«pandemic – pandemic outbreak of disease»* [360, с.597].
- *«Pandemic – 1) an exceptionally widespread epidemic, that is, a disease or outbreak that affects very high proportions of the population, or populations throughout the world»* [374, с.1695].

До домінантних семантичних компонентів належать семи «outbreak», «widespread epidemic», що вказують на раптовість виникнення пандемії.

Сема *infection* наявна у визначеннях 4-х словників:

- *«pandemic – an infection spreading over a whole country or the world»* [371, с. 215].

Виділення даної семи у галузевих словниках дозволяє говорити про наявність збудника хвороби, який викликає пандемію.

Наступна за частотністю сема *wide geographical area* наявна у визначеннях трьох галузевих словників:

- «*pandemic – pertaining to a disease which has spread over a wide geographical area, perhaps due a dense population promoting the spread of it*» [327]. На основі даного визначення можна також виділити людський фактор, а саме густота населення, що може сприяти розповсюдженню захворювання по всій території.
- «*pandemic – an epidemic that affects the population of a wide geographic area*» [357].

Слід звернути увагу на дефініцію лексеми *pandemic* у словнику Black's Medical Dictionary: «*Pandemic – an epidemic that has spread so widely that very many people in different countries are affected. Examples include the Black Death – the epidemic PLAGUE, caused by the bacterium Yersinia pestis, that devastated European populations in the Middle Ages, killing more than a third of the people; and the INFLUENZA pandemic of 1919–20 that killed more people than did the First World War. AIDS/HIV is currently pandemic*» [354]. Домінантними семами у даному визначенні є «*epidemic», «widespread», «affects many people»*. У порівнянні з іншими дефініціями, представленими у медичних словниках у даному визначенні, наявні приклади пандемій, а також виділяються збудники хвороби, що їх викликали. Вважаємо за доцільним виокремити диференційну сему «*pathogenic agents*» (збудники хвороби), яка розкриває причину виникнення пандемій.

Отже, у результаті проведеного аналізу дефініції у тлумачних та галузевих словниках було виокремлено як спільні, так і диференційні семи лексеми «*pandemic*». До спільних сем відносимо: *disease, epidemic, outbreak, widespread, affects the population*. Диференційні семи *pathogenic agents, infection,* які зустрічаються лише у медичних словниках, вказують на наявність патогенних збудників хвороби, інфекції, яка викликає пандемію. Наявність більш деталізованих визначень лексеми *pandemic* у галузевих словниках дозволяє виокремити важливі концептуальні ознаки, які не

відображені в тлумачних словниках англійської мови, дефініції яких побудовані за принципом редукціонизму. У порівнянні з тлумачними словниками в галузевих словниках відображається результат диференціації характерних ознак концепту у межах медичної науки.

Проведений дефініційний аналіз лексеми *pandemic* дозволив виділити такі поняттєві ознаки концепту «*pandemic*»: наявність хвороби, що спричинена вірусом та характеризується певними симптомами; розповсюдженість на великій території; висока контагіозність (ураження великої кількості людей); раптовість виникнення; патогенний характер.

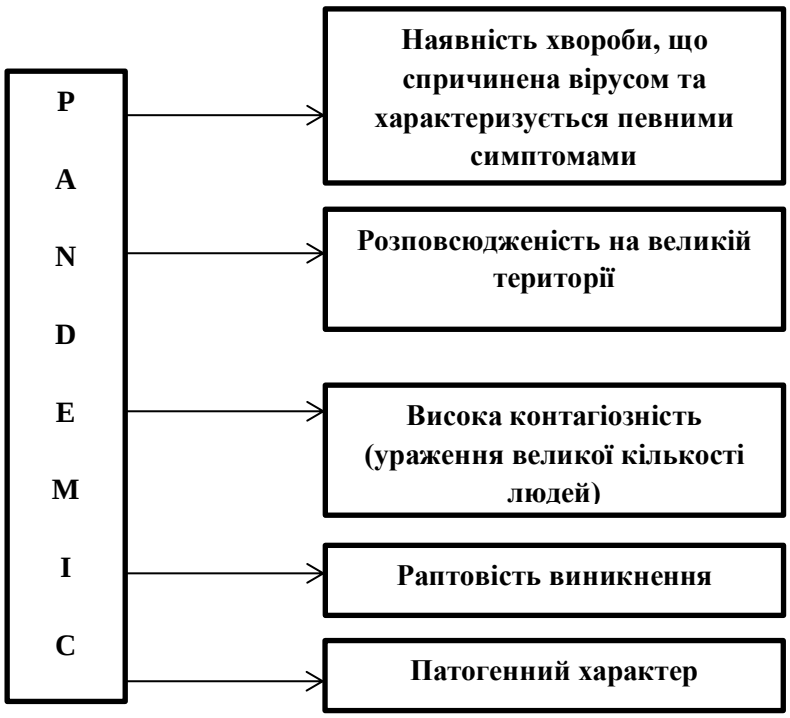

Рис 2.1.Понятійні ознаки концепту «pandemic» на основі дефініційного аналізу

2.1.1. Синонімічний ряд імені концепту *pandemic*

Важливим етапом побудови понятійного компонента концепту «*pandemic*» є аналіз його синонімічного ряду.

Як зазначає українська дослідниця М. В. Ковалюк, «кожен синонім відіграє важливу роль у репрезентації концепту, оскільки відноситься до його додаткового характеризуючого складника» [76, с. 86]. Тому у нашому дослідженні звертаємось до аналізу синонімічного ряду ключового слова

концепту «*pandemic*», вивчення якого дасть можливість виявити додаткові понятійні ознаки.

У ході аналізу даних з синонімічних словників і тезаурусів: Collins Thesaurus, FreeThesaurus, Macmillan Thesaurus, Synonym Finder, Webster's Online dictionary, Wordsmyth dictionary, нами було виявлено наступні синоніми іменника *pandemic* : *pest, plague, pestilence, epidemic, illness, sickness, disease, infection, contagion, condition, complaint.*

Розглянемо значення дефініції синонімів іменника *pandemic* та визначимо домінантні семи, що представлені в словникових статтях.

Pest визначається в словникових статтях як:

- «*an epidemic disease associated with high mortality*» [358];
- «*A deadly epidemic disease; a pestilence*» [356];
- *«plague»* [337, с.1421]
- «*a fatal epidemic disease, especially plague*» [374, с. 1421]

З наведених дефініцій лексеми *pest* можна виокремити наступні диференційні семи *high mortality*, *deadly* та *fatal*, які вказують на наявність ознаки шкідливості хвороби, яка характеризується високим рівнем смертності. Третя та четверта дефініції, представлені в медичних словниках, містять сему *plague*, яка водночас є синонімом концепту *pandemic*. У лексикографічних джерелах лексема *plague* тлумачиться як:

- «*an epidemic disease causing a high rate of mortality*» [358].
- *«an attack of disease causing death and spreading quickly to a large number of people: Europe suffered many plagues in the Middle Ages. 2 [(the) a very infectious disease that produces high fever, swellings on the body, and death, esp. BUBONIC PLAGUE»;* [348, с. 1002]

Домінантними семантичними компонентами в наведених дефініціях є *infectious disease*; *spreads quickly; high rate of mortality*. Цікавими є дефініції, запропоновані словником Longman Dictionary of Language and Culture, в якому лексема *plague* представлена 4-ма лексико-семантичними варіантами.

На основі даних дефініцій доцільно виокремити такі домінантні семи як: *an attack of disease; spreads quickly; symptoms of disease.*

У медичних словниках лексема *plague* визначається як:

- *«very contagious disease caused by Yersinia pestis, and spread by infected rats. Transfer of infection from rat to human is through bites from rat fleas, but droplet spread may occur between humans. The main clinical types are bubonic, pneumonic or septicaemic. It is endemic in areas of Asia and Africa. There are also small scattered outbreaks in rural areas of the west-eastern USA, where the disease is highly prevalent in wild rodents»* [331, с.380].
- *« a severe acute or chronic enzootic or epizootic bacterial infection caused by Yersinia pestis, which occurs both endemically and epidemically worldwide; it is primarally a disease of urban and sylvatic rodents and is transmitted to humans by the bite of infected fleas, especially species of Leptoprylla, Natopsylla, and Xenopsylla, or by contact with or ingestion of infected animals. Human-to-human infection usually occurs by inhalation of plague bacilliladen droplet aerosols. The most common forms in humans are bubomic plague, pulmonic plague, and septicemic plague. 2. any of various contagious diseases in animals»* [337, с. 1453]

У порівнянні з дефініціями даними в тлумачних словниках медична інтерпретація лексеми *plague* є більш розгорнутою. В даному випадку фіксується серйозність інфекційного захворювання та перелічуються збудники хвороби, які її викликають та способи передачі. На основі цього виокремлюємо такі диференційні семи як: *severe, acute, chronic; bacterial infection; pathogenic agents; ways of transmission.*

Медичні терміни *enzootic* та *epizootic* вживаються на позначення ступеня розповсюдження хвороби, лексема *enzootic* номінує хворобу з низькою захворюваністю, яка постійно присутня у спільноті тварин лише в невеликій кількості випадків: *enzootic – present in animal community at all times, but occurring only in small numbers of cases*; *a disease of low morbidity*

which is constantly present in an animal community [337, с. 628], лексема *epizootic* номінує хворобу з високою захворюваністю, яка різко виникає і широко розповсюджується у будь-якому регіоні: *attacking many animals in any region at the same time, widely diffused and rapidly spreading; 2. a disease of high morbidity which is only occasionally present in an animal community* [337, с. 637]. Варто зауважити, що дані терміни вживаються стосовно хвороби тваринного світу і виражають широту розповсюдження хвороби. В лексико-семантичних варіантах терміни *enzootic* та *epizootic* уточнюють походження інфекційного захворювання, яке передається від тваринного світу.

Наступним синонімом концепту *pandemic* є лексема *pestilence,* яка визначається як*:*

- «*disease that causes death and spreads quickly to large numbers of people*» [348, с.985];

- «*a fatal epidemic disease, especially bubonic plague*» [335, с. 845];

- «*contagious or infectious epidemic disease that is virulent and devastating; specific: BUBONIC PLEAGUE*» [360, с. 622];

- «*1. originally bubonic plague; 2.any epidemic disease that is highly contagious, infectious, virulent, and devastating*» [390, с. 329].

У семемах лексеми *pestilence* увагу привертають диференційні семи подані в останніх трьох словниках: *fatal*; *contagious; virulent and devastating*, які номінують ступінь важкості, фатальність хвороби, високий рівень зараженості. Уточнювальна сема *bubonic plague* номінує приклад раніше існуючої хвороби, яка відрізнялася високим рівнем зараженості населення та смертності.

Наступними синонімами іменника *pandemic* є: *epidemic, illness, sickness, disease, condition, infection, contagion, complaint.* Проаналізуємо семи даних синонімів і визначимо домінантні ознаки.

Epidemic

- «*a widespread occurrence of an infectious disease in a community at a particular time: a flu epidemic*» [365, с. 157];

- «*an epidemic outbreak esp. of disease*» [358, с. 241].

У лексикографічних джерелах, у складі лексеми *epidemic* простежуються наступні диференціальні семи: *outbreak* та *widespread occurrence, at a particular time,* які вказують на раптовість виникнення епідемії та її часові проміжки.

У медичних словниках наявні як однотипні, так і різнотипні визначення лексеми *epidemic*. До однотипних визначень належать розгляд *epidemic* як: - «*a sudden outbreak of infectious disease that spreads rapidly through the population, affecting a large proportion of people*»;

- «*an outbreak of epidemic disease*» [386];
- «*occurring suddenly in numbers clearly in excess of normal expectancy; said of infectious disease but applied also to any disease, injury or other health-related event occurring in such outbreaks»* [337, с. 631].

На основі даних визначень виокремлюємо наступні домінантні семи *outbreak, infectious disease, spreads rapidly, sudden*, що вказують на раптовість виникнення, швидкість розповсюдження та патогенний характер хвороби.

Доволі розгорнуте визначення лексеми *epidemic* представлене у словниках Black's Medical Dictionary та Black's student medical dictionary: «*A term applied to a disease which affects a large number of people in a particular locality at one time. An epidemic disease is usually infectious from person to person, but not necessarily so since many persons in a locality may simply be exposed to the same cause at one time; for example, outbreaks of lead-poisoning are epidemic in this sense. The conditions which govern the outbreak of epidemics include infected food supplies, such as drinking water contaminated by waste from people with CHOLERA or typhoid fever (see ENTERIC FEVER); milk infected with TUBERCLE bacillus; or 'fast food' products contaminated with salmonella. The migrations of certain animals, such as rats, are in some cases responsible for the spread of PLAGUE, from which these animals die in great numbers. Certain epidemics occur at certain seasons for example, whoopingcough occurs in spring, whereas measles produces two epidemics – as a rule, one in winter and one in*

March. Influenza, the common cold, and other infections of the upper respiratory tract, such as sore throat, occur predominantly in the winter. There is another variation, both as regards the number of persons affected and the number who die in successive epidemics: the severity of successive epidemics rises and falls over periods of five or ten years» [353, с. 229; 354, с. 242].

З наведеного лексико-семантичного варіанту виокремлюємо наступні домінантні семи: *disease, affects large number of people, particular locality, ways of transmission, conditions, pathogens, certain seasons, severity*, що дозволяє виділити такі ознаки концепту: найменування хвороби, що охоплює велику кількість людей у певній місцевості; способи передачі; умови, що сприяють виникненню епідемії; патогенний характер; сезонність; ступінь важкості. На відміну від ядерної лексеми *pandemic*, у дефініціях лексеми *epidemic* відсутні вказівки на широту розповсюдження хвороби, тобто лексема *epidemic* номінує спалах інфекційного захворювання в межах певного регіону чи країни.

Illness

- «*unhealthy state of the body or mind*» [348, с.657];
- «*the state of feeling ill or of having a disease*» [351];
- «*an unhealthy condition of body or mind*» [386, с. 346].

Домінантними семами в словникових дефініціях вбачаємо *unhealthy state, condition,* уточнюючі семи *body or mind* локалізують місце хвороби. Друга дефініція лексеми *illness* містить сему *disease*, яка є водночас синонімом лексеми *pandemic*.

Варто звернути увагу на дефініцію, запропоновану в медичному словнику Mosby's medical dictionary, в якому у порівнянні з іншими медичними словниками іменник *illness* має більш розгорнуте визначення і тлумачиться як: «*an abnormal process in which aspects of the social, physical, emotional, or intellectual condition and function of a person are diminished or impaired with that person's previous condition*» [361, с. 938]. У даній дефініції акцентується увага на аномальному процесі в організмі людини, який

зменшує або порушує її соціальний, психологічний, емоційний та інтелектуальний стан та функції у порівнянні з попереднім її станом. У даному випадку лексема *illness* номінує не лише нездоровий стан людини, а й аспекти її життєдіяльності, які зменшуються та порушуються через хворобливий стан. Таким чином, медичне тлумачення лексеми *illness* дозволяє виділити наступну ознаку як зменшення, порушення функції життєдіяльності людини через хворобливий стан.

Disease

- «*an illness which affects people, animals, or plants, for example one which is caused by bacteria or infection*» [332, с. 1849];
- «*disorder of structure or function in a human, animal or plant, especially one that produces specific symptoms*» [335, с. 311]

З наведених дефініцій лексеми *disease* виокремлюємо диференційні семи *illness*; *disorder; symptoms;* уточнювальні семи *bacteria or infection* вказують на збудники хвороби, яку її викликають.

У медичних словниках простежуємо зовсім інше тлумачення лексеми *disease*:

- «*1. condition of abnormal vital function involving any structure, part or system of an organism; 2. a specific illness or disorder characterized by a set of signs and symptoms attributable to heredity, diet or environment*» [361, с. 565];
- « *deviation from or interruption of the normal structure and function of any part of the body. It is manifested by a characteristic set of signs and symptoms and in most instances the etiology, pathology and prognosis is unknown*» [331];
- *«a disorder with a specific cause and recognizable signs and symptoms: any bodily abnormality or failure to function properly, except that resulting directly from physical injury (the latter, however, may open the way for disease)*» [338, с. 200];

- «*a condition marked by subjective complaints, a specific history and clinical signs, symptoms, and laboratory, or radiographic findings. The concepts of disease and illness differ in that disease is usually tangible or measurable, whereas illness (and associated pain, suffering, or distress) is highly individual and personal. Thus, a person may have a serious but symptom-free disease (e.g. hypertension) without any illness. Conversely, a person may be extremely ill (e.g. with posttraumatic stress disorder) but have no obvious evidence of disease*» [374, с. 663].

З вищезгаданих дефініцій у медичних словниках виокремлюємо наступні диференційні семи *specific illness, cause; recognizable signs and symptoms; bodily abnormality; physical injury,* що вказують на наявність специфічних ознак та симптомів, які є характерними для хвороби. В другому лексико-семантичному варіанті звертаємо увагу на наявність медичних термінів *etiology, pathology and prognosis*, які в свою чергу, номінують умови та причини виникнення будь-якої хвороби, причини та зміні в організмі людини та прогнозування ймовірного результату хвороби.

У четвертій дефініції увагу привертають диференційні семи *subjective complaints, specific history, laboratory, radiographic findings*, що дозволяють виокремити таку ознаку як способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані). Крім цього, в даному лексико-семантичному варіанті простежуємо різницю між лексемами *disease* та *illness*, яка полягає в тому, що лексема *disease* стосується конкретної хвороби, яку можна діагностувати через наявність характерних симптомів та ознак, причин її виникнення, на відміну від лексеми *illness*, що номінує хворобу у більш загальному вигляді.

Sickness

- *1. the state or feeling of being sick: soldiers suffering from hunger and sickness; 2. a particular illness* [346, с. 942].

- *1. a condition in which you have an illness; 2. a particular illness* [351, с. 1302].

У семемах лексеми *sickness* виокремлюємо диференційну сему *particular*, яка вказує на номінацію конкретної хвороби.

Звертаючись до дефініцій *sickness* в галузевих словниках, слід зазначити, що в більшості з них лексема *sickness* представлена однотипними дефініціями, які також наявні в тлумачних словниках англійської мови, де іменник *sickness* визначається як: *1. the condition of being sick; 2. the state of being ill; 3. a specific disease*.

Серед визначень у медичних словниках особливу увагу звертаємо на дефініцію, що пропонує Appleton's Medical Dictionary: «*1. a deviation from a state of health, especially in the form of an acute disease; 2. nausea*» [325, с.751]. В даному випадку іменник *sickness* розглядають як девіацію, відхилення від нормального стану здоров'я, яке проявляється у формі гострого захворювання.

Condition

- «*an illness or health problem that affects you permanently or for very long time*» [347];
- «*an illness or medical problem*» [335, с. 222];
- «*a usually defective state of health*» [360, с. 163];
- «*a particular illness, injury or disorder*» [336, с. 84].

До диференційних сем лексико-семантичних варіантів лексеми *condition* належать: *an illness or health problem; affects permanently for a long time*, які вказують на наявність певної хвороби, що впливає на людину протягом довгого проміжку часу. На основі цього можна виділити таку ознаку концепту як тривалість хвороби. Дефініції в галузевих словниках містять диференційні семи *defective state, particular*, що вказують на дефективний стан здоров'я людини викликаний певною хворобою.

Infection

- «*a disease caused by germs or bacteria*» [332, с. 332];
- «*a disease or sickness in a part of your body, caused by BACTERIA or a VIRUS*» [346, с. 527].

У двох лексикографічних джерелах лексема *infection* пояснюється через ядерну сему *disease*. Уточнювальна сема *caused by bacteria or virus*, характеризує причини виникнення хвороби, яку викликають певні мікроорганізми або віруси.

Звертаючись до визначень лексеми *infection*, у медичних словниках простежуємо наявність у дефініціях від одного до п'яти лексико-семантичних варіантів:

- «*the invasion and multiplication of microorganisms such as bacteria, viruses, and parasites that are not normally present within the body. An infection may cause no symptoms and be subclinical, or it may cause symptoms and be clinically apparent. An infection may remain localized, or it may spread through the blood or lymphatic vessels to become systemic (bodywide). Microorganisms that live naturally in the body are not considered infections. For example, bacteria that normally live within the mouth and intestine are not infections*» [390, с. 218];

- «*1. invasion by and multiplication of pathogenic microorganisms in a bodily part or tissue, which may produce subsequent tissue injury and progress to overt disease through a variety of cellular toxic mechanisms. 2. An instance of being infected. 3. An agent or a contaminated substance responsible for one's becoming infected. 4. The pathological state resulting from having been infected. 5. An infectious disease*» [376, с.412];

- «*invasion of the body by harmful organisms (pathogens), such as bacteria, fungi, protozoa, rickettsiae, or viruses. The infective agent may be transmitted by a patient or *carrier in airborne droplets expelled during coughing and sneezing or by direct contact, such as kissing or sexual intercourse; by animal or insect *vectors; by ingestion of contaminated food or drink; or from an infected mother to the fetus during pregnancy or birth. Pathogenic organisms present in soil, organisms from animal intermediate hosts, or those living as *commensals on the body can also cause infections. Organisms may invade via a wound or bite or through mucous membrances. After an *incubation period symptoms appear, usually consisting of either localized inflammation and pain or more remote*

effects. Treatment with antibiotics is usually effective against most infections; but there are few specific treatments for many of the common viral infections, including the common cold» [363, с.375].

З наведених лексикографічних джерел виділяємо диференційну сему *harmful organisms (pathogens),* яка актуалізує наявність патогенних збудників хвороби: бактерій, вірусів, грибків, паразитів тощо. У 1-му та 3-му лексикографічному джерелі також перераховуються способи передачі інфекції (через кров, повітряно-крапельним шляхом, статевий, пренатальний, рановий, харчовий).

Слід звернути увагу на наявність медичної термінології в дефініціях, представлених в словниках, пояснення яких дозволять виявити додаткові ознаки. Такі терміни як: *fungus (pl. fungi), protozoa, rickettsiae, vector, commensal* використовуються на позначення патогенних мікроорганізмів, які є причиною хвороби. *Incubation period* номінує період з моменту зараження організму і появі перших симптомів захворювання: *the time during which a virus or bacterium develops in the body after contamination or infection, before the appearance of the symptoms of the disease* [336, с. 194]. На основі цього виділяємо таку ознаку як тривалість хвороби.

Contagion

- «*the spreading of a particular disease by someone touching another person who is already affected by the disease*» [332, с. 1402].
- *«a situation in which a disease can be spread from one person or animal to another through touch or through the air»* [352].

У галузевих словниках наявні наступні визначення лексеми *contagion*:

- *«the communication of disease from one person to another by close contact»* [345, с. 230];
- «1. *the transmission of disease by direct or indirect contact. 2. contagious disease. 3. a disease producing agent*» [360, с. 167].

У наведених словникових дефініціях наявні диференціальні семи *spread of disease from one person to another; touch or through air; close*

contact, які вказують на способи передачі захворювання (повітряно-крапельний або контактний). У медичних словниках лексема *contagion* у складі своїх семем має диференційні семи: *communication of disease, close contact*, другий лексико-семантичний варіант визначає лексему *contagion* у словосполученні *contagious disease*, що актуалізує ознаку контагіозність (заразність) хвороби.

Complaint

- *«a bodily ailment or disease»* [358, с. 147];
- *«an illness or other medical problem»* [352];
- *«an illness or medical condition, especially a relatively minor one»* [335, с. 217];
- *«a bodily ailment or disease»* [335, с. 144];
- *«a bodily disorder or disease, a malady or an ailment»* [376, с. 175].

У визначеннях лексеми *complaint* можна виділити такі диференційні семи, як *minor, ailment, malady*, що вказує на несерйозну, легку ступінь захворювання.

Таким чином, проведений аналіз лексем синонімічного ряду концепту «*pandemic*» дозволяє виділити наступні додаткові понятійні ознаки концепту: наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами; ступінь важкості хвороби; локалізація хвороби (тіло, розум); раптовість виникнення; патогенний характер; контагіозність; тривалість; сезонність; способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий), способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані), зменшення, порушення функції життєдіяльності людини.

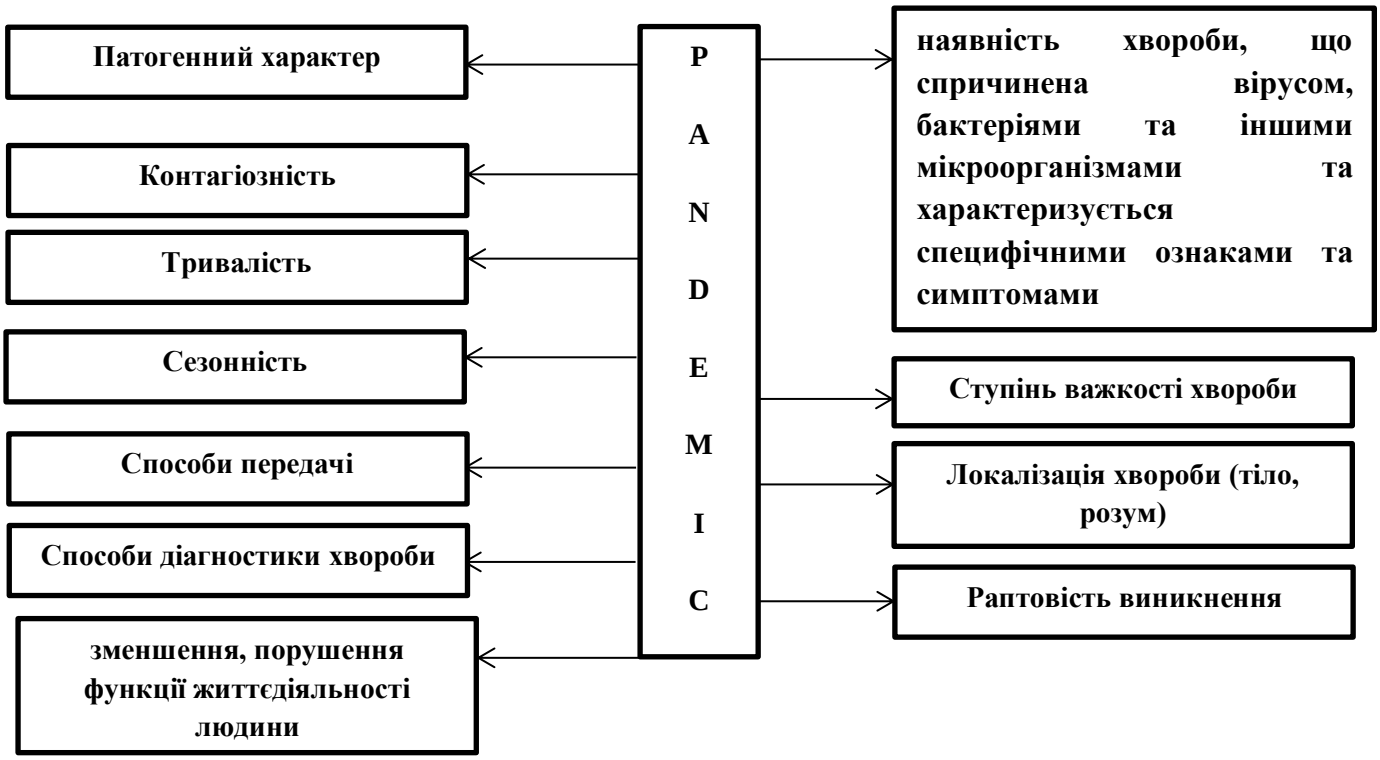

Рис 2.2. Понятійні ознаки концепту «pandemic» на основі аналізу синонімів

Слід звернутись до порівняльного аналізу понятійних ознак, виокремлених з тлумачних та галузевих словників.

Аналіз понятійних ознак концепту «*pandemic*», виокремлених з тлумачних і галузевих словниках дозволив виділити спільні (позначені «+» у таблиці 2.3) та диференційні (позначені «-» у таблиці 2.3) ознаки концепту.

Табл. 2.3

Порівняльний аналіз понятійних ознак концепту «pandemic» у тлумачних та галузевих словниках

№	Понятійні ознаки концепту *pandemic* у тлумачних словниках	Диференційні (-), спільні ознаки (+)	Понятійні ознаки концепту *pandemic* у галузевих словниках
1.	наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується	+	наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується специфічними ознаками

	специфічними ознаками та симптомами		та симптомами
2.	ступінь важкості хвороби	+	ступінь важкості хвороби
3.	локалізація хвороби (тіло, розум)	+	локалізація хвороби (тіло, розум)
4.	раптовість виникнення	+	раптовість виникнення
5.	патогенний характер	+	патогенний характер
6.	контагіозність	+	контагіозність
7.	тривалість	-	
8.		-	сезонність
9.	способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)	+	способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)
10.		-	способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)
11.		-	зменшення, порушення функції життєдіяльності людини

Згідно з результатами порівняльного аналізу понятійних ознак концепту *«pandemic»* у тлумачних і галузевих словниках нами було виявлено як спільні, так і диференційні ознаки концепту *«pandemic»*. Так, до спільних ознак відносимо : «наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується специфічними ознаками та симптомами», «ступінь важкості хвороби», «локалізація хвороби (тіло, розум)», «патогенний характер», «контагіозність», «способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)». До диференційних ознак належать: «тривалість хвороби» наявна лише в дефініціях тлумачних словників, такі ознаки як: «сезонність», «способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження

хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)», «зменшення, порушення функції життєдіяльності людини» наявні лише в дефініціях галузевих словників. Наявність диференційних ознак у тлумачних і галузевих словниках обумовлена передусім відмінністю інтерпретації концепту *«pandemic»* у наївній та науковій картинах світу. Наївне тлумачення концепту *«pandemic»* у тлумачних словниках відзначається наявністю меншої кількості ознак концепту, що свідчить про нерелевантність даних ознак для пересіченого носія англійської мови у порівнянні з науковим, яке характеризується більшою кількістю ознак, які виділяються фахівцями в межах медичної галузі науки.

2.2. Вербальна репрезентація понятійного компоненту концепту «*pandemic*» в англійськмовному масмедійному дискурсі

Для виокремлення засобів вербалізації понятійного складника концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному дискурсі та для аналізу кількісних даних у нашому дослідженні було використано програму AntConc. Корпусом дослідження слугували 300 англійськомовних статей, присвячених пандемії коронавірусу, опублікованих на вебсайтах таких видань, як BBC News, Daily Mail, Daily Mirror, The Guardian, The Independent, The Times, The Washington Post, в період з лютого 2020 по січень 2023 року. Загальний об’єм текстового матеріалу склав 799 сторінок. Основними критеріями добору текстів фактичного матеріалу є: *критерій авторитетності видання*, який передбачає аналіз текстів якісної преси (The Guardian, The Times) та масових видань (таблоїдів) (Daily Mirror, Daily Mail), що уможливлює охоплення широкого спектра лінгвокультурної репрезентації концепту «pandemic» у сучасній англійській мові; *тематичний критерій*, згідно з яким відбір газетних статей здійснювався методом суцільної вибірки найбільш частотних лексем-репрезентантів концепту *«pandemic»*, а також *хронологічний критерій*, що охоплює період з лютого

2020 по січень 2023 року, і дає змогу визначити динаміку наповнення понятійних ознак концепту.

В масмедійному дискурсі концепт «*pandemic*» вербалізується переважно завдяки таким лексемам як: *COVID-19, pandemic, Covid pandemic, coronavirus, Covid infection, virus, disease, infection, vaccine, Omicron, outbreak, Covid surge, infectious.*

Розглянемо приклади вербалізації понятійних ознак концепту в англійськомовному масмедійному дискурсі.

Концептуальна ознака «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» представлена наступними лексичними одиницями: *COVID (1784 слововживань), pandemic (1067), coronavirus (570), COVID-19 (494), disease (214), Omicron (187), flu (134), coronavirus pandemic (80), Sars (47), epidemic (30), pandemics (27), Delta variant (21), endemic (19), fever (19), illnesses (18), XBB (16), Ebola (15), influenza (14), contagion (8), the Black Death (8), plague (8), coronaviruses (6), SARS-COV-2 virus (6), cholera (4), epidemics (4), corona (3), norovirus (3), Kraken (3), smallpox (2), Alpha wave (1), the Wuhan virus (1), Orthrus Covid variant (1).*

Як бачимо, найбільш вживаними лексичними одиницями на позначення концептуальної ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» виокремленими за допомогою програми AntConc є: *COVID (1784 вживань), pandemic (1067), coronavirus (570), COVID-19 (494)*, що обумовлено передусім актуальністю пандемії коронавірусу, яка виникла наприкінці 2019 року в Китаї й поступово розповсюдилась по всьому світу, вплинувши на всі сфери життєдіяльності людини. Лексема COVID-19 є абревіатурою, що утворена з перших букв слів COrona-VIrus-Disease, а цифра 19 уточнює рік появи першої коронавірусної інфекції, що була зафіксована у пацієнтів з Китаю.

Наведемо приклади репрезентації концептуальної ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»,* в масмедійному дискурсі: 1) «*At least 125,000 patients have been infected and 4,000 have died worldwide since the outbreak began last December, and the virus has been spreading between humans in four continents since February 28, according to the World Health Organization*» [247]; 2) «*The United States is finally "out of the full-blown explosive pandemic phase" that has led to nearly 1 million deaths from covid-19 and more than two years of suffering and hardship, Anthony S. Fauci, President Biden's chief medical adviser, said Wednesday*» [316]; 3) *The most reported symptoms of the original strain of Omicron are much like a cold, especially in people who've been vaccinated. This would include running noses, sneezing and sore throats, as opposed to the original strain of the virus which generally led to fever, coughs and a loss of taste or smell*»[311].

З наведених прикладів бачимо, що дана концептуальна ознака вербалізується за допомогою іменників *COVID-19, virus, pandemic, outbreak*. Наявність статистичних даних зараження коронавірусною інфекцією підкреслює серйозний характер захворювання та високий рівень летальності. Крім цього, автори англійськомовних статей звертають увагу на широту розповсюдження пандемії та її летальний характер, який є причиною смертей мільйона людей по всій території США та світу. Лексеми *suffering, hardship*, що представлені в другому дискурсивному фрагменті номінують психологічний стан населення країн, які опинились у складних умовах, борючись з наслідками пандемії. В останньому дискурсивному фрагменті перераховуються основні симптоми різновиду коронавірусу Омікрону, до яких зараховують: закладеність носа, чхання, біль у горлі, кашель, втрата смаку та нюху.

Ознака *«ступінь важкості хвороби»* вербалізується в масмедійному дискурсі наступними лексичними одиницями:

іменниками: *lethality (5), fatality (4), severeness (1), severity (10)*; прикметниками: *lethal (11), devastating (19), fatal (10), deadly (42), virulent (8)*; словосполученнями: *severe disease (17), serious disease (3).*

Проілюструємо приклади з текстів масмедійного дискурсу: 1) «*The WHO's director general said he was very concerned over the evolving situation in China, with increasing reports of severe disease*» [229]; 2) «*We're still at risk of this pandemic generating a variant that would be even more transmissive and even more fatal*» [311]; 3) «*Bill Gates has warned that we might not have seen the worst of the Covid pandemic and that a more deadly variant of the virus could emerge*» [247]; 4) «*March 22 would be postponed and hotels and other private businesses will meanwhile be requisitioned by the state in order to help treat sufferers of the lethal virus*» [247].

У даних дискурсивних фрагментах вбачаємо, що теперішня пандемія, яку викликала короновірусна інфекція характеризується високим рівнем летальності та зараженості.

За допомогою програмного забезпечення AntConc було встановлено найбільш вживану лексичну одиницю на позначення ознаки «*ступінь важкості хвороби*»: прикметник *severe* (78 випадків вживання), що вказує на серйозність захворювання, що викликано коронавірусом. У масмедійному дискурсі дана лексична одиниця вживається у словосполученні *severe disease*: «*However, he noted that protection against severe disease is still high across the population and Omicron remains dominant, so hospitalisations should be 'nowhere near as bad as last year*» [247]. З даного прикладу стає очевидним, що коронавірус характеризується високою ступеню важкості і все ще є домінантним серед населення країн світу.

Наступна ознака «*локалізація хвороби*» актуалізується в медіадискурсі за допомогою таких лексичних одиниць, як: *brain (60), gut (10), kidneys (6), skin (6), liver (5), tissues (4).* У дискурсивних фрагментах: 1) «*A recent medical study of recovered Covid patients' stool samples has discovered that the coronavirus can remain in your gut for seven months - leading scientists to*

argue that the virus can survive for months in hidden viral "reservoirs"» [248]; 2) «*"[Covid] does cause problems with a variety of organs in the body, including the brain and our cognitive function and our psychological health," he said*» [310]; 3) «*Her kidneys failed two days later, said Amanda, who believes Covid "destroyed" both of her daughter's kidneys and made the severeness of her condition escalate*» [248] концептуальна ознака «*локалізація хвороби*» актуалізує місця зараження та вразливості, які піддаються негативному впливу хвороби, у даному випадку це негативний вплив віруса на розумові здібності людини та на нормальне функціонування її органів – кишковика та нирок.

У наступному дискурсивному фрагменті: «*Expert this morning said on BBC Radio 4 that classes are like 'petri dishes for the deadly bug. Another parent added: 'Most of my partners' kids' teachers are off and self isolating (as she is - support staff at the same school). I've just dropped them off in a potential Covid pit because to not do so would be illegal*» [247] знаходимо метафору *petri dish*, яка застосовується для актуалізації такої ознаки концепту як «*локалізація хвороби»*. Однак у даному випадку простежуємо перенесення місця зараження хвороби від тіла людини на місце перебування, в якому знаходяться люди. Автор медіатексту порівнює класи в школах з чашою Петрі, яка використовується вченими для вирощування бактерій. Школи стають тими місцями, в яких смертельний вірус почуває себе як в натуральному середовищі, в якому йому зручно існувати і розповсюджуватися.

Концептуальна ознака «*раптовість виникнення*» представлена лексичними засобами: іменниками: *outbreak (104), surge (79), spike (35), spreading (29)*, дієсловами: *to soar (5), to sweep (4), to run rampant (1),* прикметниками: *widespread (23), sudden (17), soaring (16), rampant (4).*

Найбільш частотними лексемами, виокремленими за допомогою програми AntConc, виявились лексеми *outbreak* (104 слововживання) та *spike* (79 слововживань).

1) «*At least 125,000 patients have been infected and 4,000 have died worldwide since the outbreak began last December, and the virus has been spreading between humans in four continents since February 28, according to the World Health Organization*» [247];

2) «*White House chief medical adviser Dr Anthony Fauci has warned that Covid-19 cases in the US are likely rise, as Europe experiences a spike in reported infections from a more contagious form of the Omicron variant*» [311].

У даних прикладах лексеми *outbreak* та *spike* номінують швидкість та раптовість виникнення пандемії, іменник *spreading* та прикметник *worldwide* підкреслюють просторові рамки розповсюдження коронавірусу, в даному випадку – по всьому світу.

Дана концептуальна ознака також вербалізована в масмедійному дискурсі за допомогою метафоричного виразу *squashing the sombrero:*

«*Virus-controlling measures were necessary during the first year or so to save thousands of lives and prevent the NHS from becoming overwhelmed by 'squashing the sombrero', as it was described in March 2020*» [247]. Метафоричний вираз *squash the sombrero* уподібнює криву випадків зараження коронавірусом з шляпою сомбреро, і використовується для призиву зменшити рівень захворюваності коронавірусом за допомогою заходів соціального стримування.

Ознака «*патогенний характер*» об'єктивується в масмедійному дискурсі за допомогою таких лексичних одиниць, як:

іменник: *virus (498), infection (207), infections (163), viruses (48), pathogens (14), infectiousness (3), bacteria (1);* дієслова: *to infect (16);* прикметник: *infectious (63), viral (35).*

Проілюструємо приклади з текстів масмедійного дискурсу:

1) «*But the Biden administration has struggled with a population that has refused to take the pandemic seriously, and been accused of failing to take it seriously itself, while the virus spreads, mutates and threatens to evade the tools to combat it*» [311];

2) «*In places in the country where boosting rates are much lower, where the infection is starting to spread more, I am absolutely concerned that we're going to see, unfortunately, we may see more serious illness," he said*» [311];

3) «*Studies have shown the Omicron variant to be more infectious but less virulent than past strains of Covid-19*» [247];

4) «*It's because so many of us now have the protection that vaccine gives us. If that drops, then Covid will take advantage of that and start to infect even more people than it already is*» [229].

У даних дискурсивних фрагментах концептуальна ознака «*патогенний характер*» вербалізується за допомогою таких лексичних одиниць, як: іменник *the virus*, де означений артикль *the* номінує конкретний вид вірусу, який є причиною виникнення пандемії, в нашому випадку це коронавірус, іменник *infection*, прикметник *infectious* та дієслова *to infect*. У першому дискурсивному фрагменті автор англійськомовної статті звертає увагу на здатність віруса до мутації та його ухильності від механізмів, які влада використовує для боротьби з ним. У четвертому фрагменті дієслово *to infect* підкреслює патогенний характер хвороби, здатність вірусу передаватись від однієї особи до іншої. Крім цього, в даних дискурсивних фрагментах простежуємо наявність таких лексичних одиниць як: *protection, boosting rates, vaccine*, які в свою чергу номінують додаткову концептуальну ознаку «*превентивні заходи для боротьби з пандемією*», яка не представлена в лексикографічних джерелах.

Концептуальна ознака «*контагіозність (зараженість)*» представлена такими лексичними одиницями, як: іменниками: *contagions (1), contagiousness (1)*; прикметниками: *contagious (13), communicable (4):*

1) «*It is believed that the uptick in cases is due primarily to more contagious variants, for example B.1.1.7, the UK variant, coupled with less cautious behaviors,' state health commissioner Judy Persichilli said on Wednesday*» [247];

2) «*Depending on their contagiousness and numbers, undetected cases can expose a far greater portion of the population to virus than would otherwise occur*» [247];

3) «*The risk of the rapid spread of such contagions from animals has been boosted by our relentless encroachment into the world's forests and jungles, where we increasingly come into contact for the first time with unknown viral killers that have been evolving and incubating in wild creatures for millennia*» [247].

Дані дискурсивні фрагменти підтверджують, що сучасна пандемія, яку викликала коронавірусна інфекція, характеризується високою ступеню заразності.

Крім цього, в останньому прикладі виділяємо додаткову ознаку концепту «*причини виникнення пандемії*», що репрезентована такими лексичними засобами як: словосполученням *encroachment into the world's forests, come into contact with viral killers*, де автор статті наголошує на можливі причини виникнення пандемії – втручання людини в оточуюче середовище, в якому вона вступає в контакт з новими різновидами вірусів, які ще не були відкриті людством.

Наступна ознака «*тривалість хвороби*» вербалізується в масмедійному дискурсі завдяки таким лексичним одиницям: словосполучення: *Long Covid (151), lingering symptoms (3), long time (1):*

1) «*Long Covid, its equally unwelcome offspring, is a lesser threat, but is proving harder to pin down. Doctors are clear that it is widespread – yet are not sure how common it is, or how to respond*» [310];

2) «*Covid can continue to affect you in certain ways even after a person has had the virus. Some people have reported strange lingering symptoms like headaches and feeling as though their head is being pressured*» [248];

3) «*For others, symptoms have stayed around and they are still suffering the effects. Some Covid symptoms can linger for a long time and have strange effects*» [248].

З наведених прикладів бачимо, що коронавірусна інфекція характеризується довгою тривалістю, її симптоми можуть простежуватись у людини протягом доволі великого проміжку часу, і якщо ці симптоми зберігаються більш ніж 12 тижнів, то у людини розвивається симптом під назвою «Long Covid» (тривалий Covid). Цей термін вперше з'явився в соціальних мережах наприкінці 2020 року, коли одна із пацієнток, що хворіла на коронавірусну інфекцію оприлюднила допис з хештегом *Long Covid* і описом власних симптомів, а вже через декілька місяців цей термін поступово закріпився в засобах масової інформації. Словосполучення *lingering symptoms, long time* номінують довгу тривалість ознак коронавірусної інфекції, симптоми якої можуть простежуватися у людини навіть після першого зараження.

Концептуальна ознака «*сезонність захворювання*» актуалізується в масмедійному дискурсі переважно лексичними одиницями на позначення пор року – осені та зими, оскільки в даний період організм людини почуває нестачу вітамінів і стає більш вразливим до хвороби: *autumn Covid* (1), *autumn disease* (1), *winter Covid* (1), *winter surge* (2), *winter vaccination* (2), *winter case* (1), *winter season* (1). Наведемо приклади з масмедійного дискурсу:

1) «*Boosters are really about individual protection and future-proofing for autumn disease resurgence, given global vaccine supplies," they said*» [310];

2) «*The decision is reportedly not final and officials are currently preoccupied with battling another winter Covid surge*» [247];

3) «*As of the week ending 6 November, 1,356,693 people had received a flu vaccination and 1,369,785 had received a Covid booster. It comes as the government has made a fresh call for people over the age of 50 to come forward for winter vaccination*» [229].

Як бачимо з наведених прикладів концептуальна ознака «*сезонність захворювання*» експлікована в масмедійному дискурсі за допомогою лексичних одиниць *autumn disease, winter Covid surge, winter vaccination*. У

даних прикладах виділяємо також іменники *boosters, vaccination*, які актуалізують ознаку «*превентивні заходи для боротьби з пандемією*». В другому прикладі простежуємо дієслово *to battle*, яке використовується на позначення боротьби з пандемією, з ростом випадків зараження.

До основних засобів вербалізації концептуальної ознаки «*способи передачі*», виокремленими за допомогою програми AntConc з масмедійного дискурсу належать: *transmission (51), airborne (9), rebies (6), bug (5), rallies (4), snake (4), zoonotic (3), aerial (2), krait (2), rodents (1), bat to humans (1), bat-borne (1), bats to people (1), from person to person (1), close contacts (8):*

1) «*Cases that involve travellers who have been infected in a foreign country and have then returned to their home country, or who have been infected by that traveller, known as the "index case", do not count towards declaring a pandemic. There needs to be a second wave of infection from person to person throughout the community*» [310];

2) «*That's been highlighted by Cambridge and Imperial College London researchers who have shown airborne diseases, such as Covid, spread along the whole length of a train carriage»* [248];

3) «*The importance of every person in every contact situation wearing a proper mask cannot be overemphasised. After total isolation, it is the most important means of preventing transmission of aerial infection*» [310];

4) «*Ebola-infected bats first passed the virus to African apes – probably via droppings – and then to humans after hunters ate the apes as bushmeat. Our two most recent coronavirus pandemics were also the result of host animals becoming the stepping stones from bats to people*» [247].

На основі даних дискурсивних фрагментів виокремлюємо наступні способи передачі хвороби – контактний, від людини до людини, повітряний, крапельний та передача від тваринного світу (крис, кажанів, мавп). Сучасна пандемія, яка викликана коронавірусною інфекцією, характеризується повітряним способом передачі, оскільки коронавірус відноситься до респіраторних захворювань, основним способом передачі яких є повітряний.

Концептуальна ознака «*способи діагностики*» репрезентована в масмедійному дискурсі наступними лексичними одиницями: *testing (116), PCR test (15), flow test (14), antibody test (10), screening (8), Rapid tests (2), RTC (1), ultrasound scans (1), antigen tests (1), MRI scan (1), X-Ray (1).*

Наведемо фрагменти з масмедійного дискурсу:

1) «*A spokesperson for Matt Hancock said: "What this case shows is a large number of people working incredibly hard to expand testing to save lives in unprecedented circumstances. Nothing more, nothing less*» [248];

2) «*Two jabs for Barbados, the second at least 14 days before arrival. OR rapid flow test one day before arrival. OR PCR test within three days before arrival. Unvaccinated visitors may be asked to wear an electronic tracking bracelet*» [248];

3) «*Strickland was tested weekly for coronavirus. She never tested positive. When her volunteer stint ended, she also took an antibody test that showed no evidence of a prior infection*» [316];

4) «*South Africa was widely praised for its early response to the pandemic, which included a strict lockdown and a major programme of community screening to find outbreaks of the virus*» [310].

У першому дискурсивному фрагменті лексема *testing* використовується з дієсловом *to expand*, в значенні «збільшити» тестування населення задля збереження більшості життів людей. У другому та четвертому дискурсивному фрагментах лексеми *PCR test, flow test, screening* вживаються на позначення способів дослідження хвороби та превентивних заходів з його розповсюдження. Крім цього, зміст даної концептуальної ознаки експліковано в дискурсивних фрагментах за допомогою дієслівних словосполучень*: to be tested, to take an antibody test.* Лексичні одиниці *lockdown, jabs, to wear an electronic tracking bracelet* номінують «*превентивні заходи з боротьби з пандемією*», це передусім, введення карантинних обмежень та наявність двох доз вакцини.

Ознака «*зменшення, порушення функцій життєдіяльності*» представлена наступними словосполученнями: *mental deterioration (1), mood disorders (1), tinnitus and severe hearing loss (1), sleep disturbances (1), memory and attention span (1), muscle drops (1), migraine (1), psychotic disorders (1), memory loss (1), personality defect (1):*

1) «*"It" being the subtle, but frustrating, mental deterioration many of us have incurred over the course of the pandemic*» [310];

2) «*Prolonged exposure to cortisol, the body's primary stress hormone, increases the risk of heart disease, sleep disruptions and even mood disorders like anxiety and depression*» [310];

3) «*He contracted long Covid earlier this year – he now has tinnitus and severe hearing loss – but is back in the classroom, teaching Macbeth to teenagers and doing his best to get through each day*» [310];

4) «*Chronically bad sleep is more than just a nuisance. It weakens the immune system, reduces memory and attention span, and increases the likelihood of chronic conditions such as depression, type 2 diabetes and heart disease*» [311].

У наведених прикладах концептуальна ознака «*зменшення, порушення функцій життєдіяльності*» об'єктивується за допомогою лексичних одиниць на позначення психологічних порушень функцій життєдіяльності людини, її емоційного стану, а також побічних ефектів, викликаних коронавірусною інфекцією – порушення сну, настрою, а також зменшення концентрації уваги.

Окремо слід розглянути додаткові концептуальні ознаки, що були виокремлені в результаті аналізу масмедійного дискурсу. До додаткових концептуальних ознак, що були виокремлені в масмедійному дискурсі, належать *«превентивні заходи з боротьби з пандемією»* та *«причини виникнення пандемії».*

Розглянемо засоби вербалізації даних ознак в масмедійному дискурсі.

Концептуальна ознака *«превентивні заходи з боротьби з пандемією»* актуалізована в масмедійному дискурсі наступними лексичними одиницями:

іменниками: *vaccine (253 слововживань), lockdown (224), masks (177), restrictions (177), vaccination (134), booster (96), protection (84), isolation (82), quarantine (58), jab (57), Moderna (56), distancing (52), Pfizer (28), shot (27), paxlovid (12), screening (8), ventilator (6), gowns (5), injections (5), masking (5), sanitizer (5), shutdown (5), pills (4), respirators (4), antibiotics (2), disinfectant (2), handwashing (2), respirator (2), sanitation (2), countermeasures (1), disinfection (1), sanitization (1), N95 masks (2), FFP2/N95 respirators (1),* дієслова: *to vaccinate (7), to ventilate (1),* прикметники: *isolated (32), isolating (17), jabbed (15),* словосполучення: *virus-controlling measures (1), boosting rates (1).*

Наведемо дискурсивні фрагменти:

1) «While the situation at Withybush Hospital and across our other hospital sites will be reviewed and updated frequently, we can all continue to take protective measures to reduce the risk of transmission of Covid-19 to protect vulnerable people and the NHS. The health board said it has brought in safety measures at Withybush Hospital following a "formal review of Covid-19 activity" which identified an "increasing prevalence of Covid-19" at the site…» [248];

2) Current NHS guidance states that anyone showing Covid symptoms is advised to take a lateral flow test and self-isolate for five days. If you know anyone particularly vulnerable you should stay away from them for ten days. If it's essential you go out in public, such as for food shopping, you're advised to wear a face mask, wash your hands for at least 20 seconds and avoid crowded indoor spaces» [248];

3) «This states: "Try to keep at least 2 metres away from people you do not live with … Where you cannot stay 2 metres apart you should stay more than 1 metre apart, as well as taking extra steps to stay safe. For example: wear a face covering … move outdoors … if indoors, make sure rooms are well ventilated by keeping windows and doors open.» [310].

До основних засобів вербалізації даної ознаки в наведених дискурсивних фрагментах належать: іменники: *measures, masks, face mask,*

face covering, дієслівні словосполучення: *to take protective measures, to wear masks, to keep at least 2 metres away, to wear face covering, to keep windows and doors open, to be well ventilated.*

Концептуальна ознака *«причини виникнення пандемії»* вербалізована в масмедійному дискурсі за допомогою словосполучень: *'lab leak' theory (5 слововживань), encroachment into the world's forests (1), come into contact with viral killers (1), origins of the virus (1), zoonotic transmission from an animal like a bat (1).*

Наприклад:

1) «Viruses that jump from animals to humans are called zoonoses and were the cause of the world's three biggest known pandemics – the Black Death, Spanish flu and HIV. When an animal virus infects a human, it mixes with other established viruses and can acquire genes that facilitate better human-to-human transmission, increasing its infectivity – spreading by a cough or sneeze – and thus ensuring its survival by finding new hosts. Alarmingly, this appears to be happening with Wuhan coronavirus. ... The risk of the rapid spread of such contagions from animals has been boosted by our relentless encroachment into the world's forests and jungles, where we increasingly come into contact for the first time with unknown viral killers that have been evolving and incubating in wild creatures for millennia. Climate change, too, is a factor as it forces some creatures to find and adapt to new habitats, perhaps closer to humans» [247];

2) *«The origins of the virus that took over the world in early 2020 are still murky. The official narrative is that it made its way into the human population via zoonotic transmission from an animal like a bat. Some believe otherwise though, highlighting that the WIV was performing gain of function research on bat coronaviruses before the pandemic broke out. The 'lab leak' theory - that a virus that scientists at the WIV were working on infected staff members who then brought it out into the world - was initially dismissed as a conspiracy but is now a leading theory»* [247].

Як бачимо з наведених прикладів, концептуальна ознака *«причини виникнення пандемії»* об'єктивована в масмедійному дискурсі словосполученнями на позначення різноманітних причин виникнення пандемії коронавірусу – втручання людини в оточуюче середовище, в якому вона вступає в контакт з новими різновидами вірусів, які ще не були відкриті людством, передача вірусу від тваринного світу, зокрема кажанів, а також і можливе лабораторне виникнення – під час роботи науковців над вірусом у лабораторних умовах.

Таким чином, у ході аналізу засобів вербалізації понятійного компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному дискурсі були виокремлені основні лексичні одиниці, що наповнюють зміст концептуальних ознак досліджуваного феномену пандемії, а також виокремлені додаткові концептуальні ознаки, які не представлені в лексикографічних джерелах – превентивні заходи з боротьби з пандемією та причини виникнення пандемії.

Представимо частотність вербалізаторів поняттєвого компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному дискурсі.

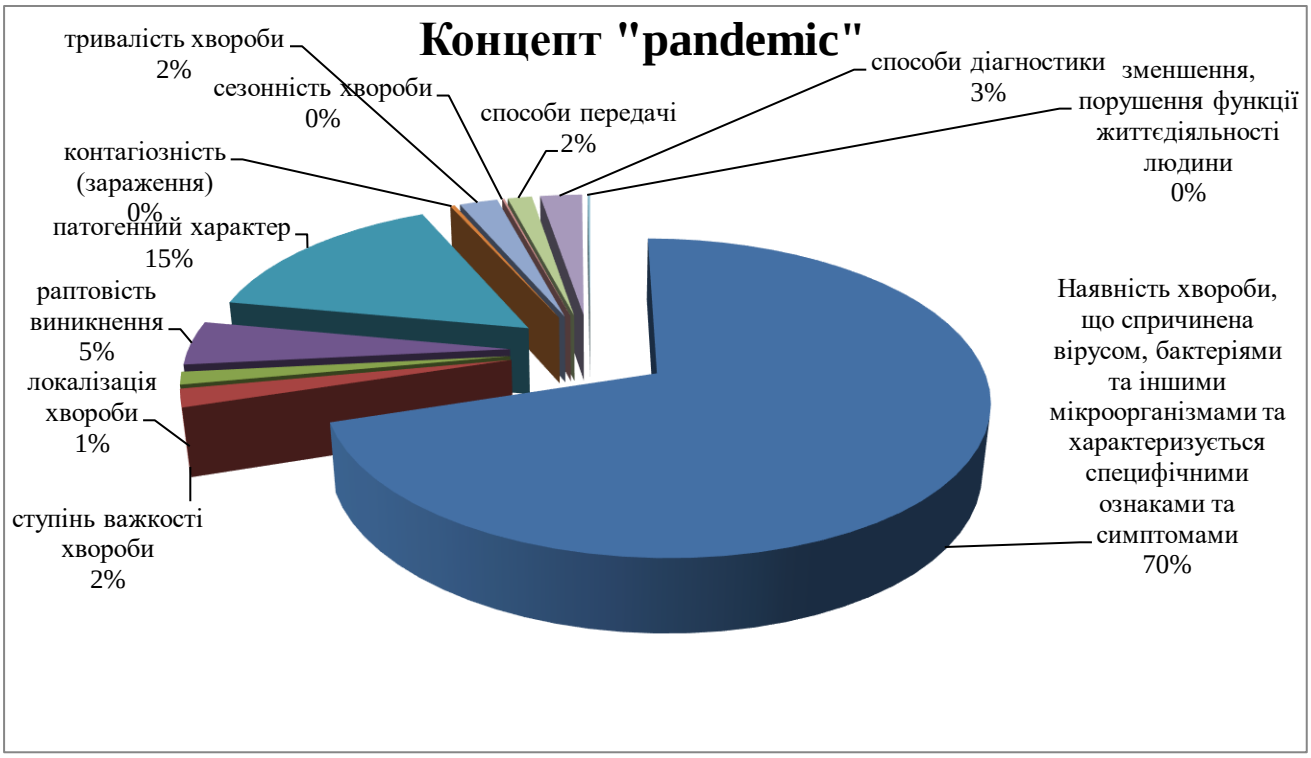

Рис. 2.3 Частотність вербалізаторів поняттєвого компоненту концепту «pandemic» у масмедійному дискурсі

Отже, як бачимо з діаграми найбільш частотними засобами вербалізації концепту «*pandemic*» виявились лексичні одиниці на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 4814 вживань (70%) від загальної кількості вживання в текстах масмедійного дискурсу та ознаки «*патогенний характер*» 1048 вживань (15%). За кількісними показниками найбільш чисельними вербалізаторами на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» є іменники *COVID (1784 вживань), pandemic (1067), coronavirus (570), COVID-19 (494)*. На позначення ознаки «*патогенний характер*» найчастіше зустрічаються іменники: *virus (498 вживань), infection (207), infections (163)*, прикметник *infectious (63)*.

Відобразимо, частиномовну дистрибуцію понятійного компонента концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному дискурсі у вигляді діаграми нижче.

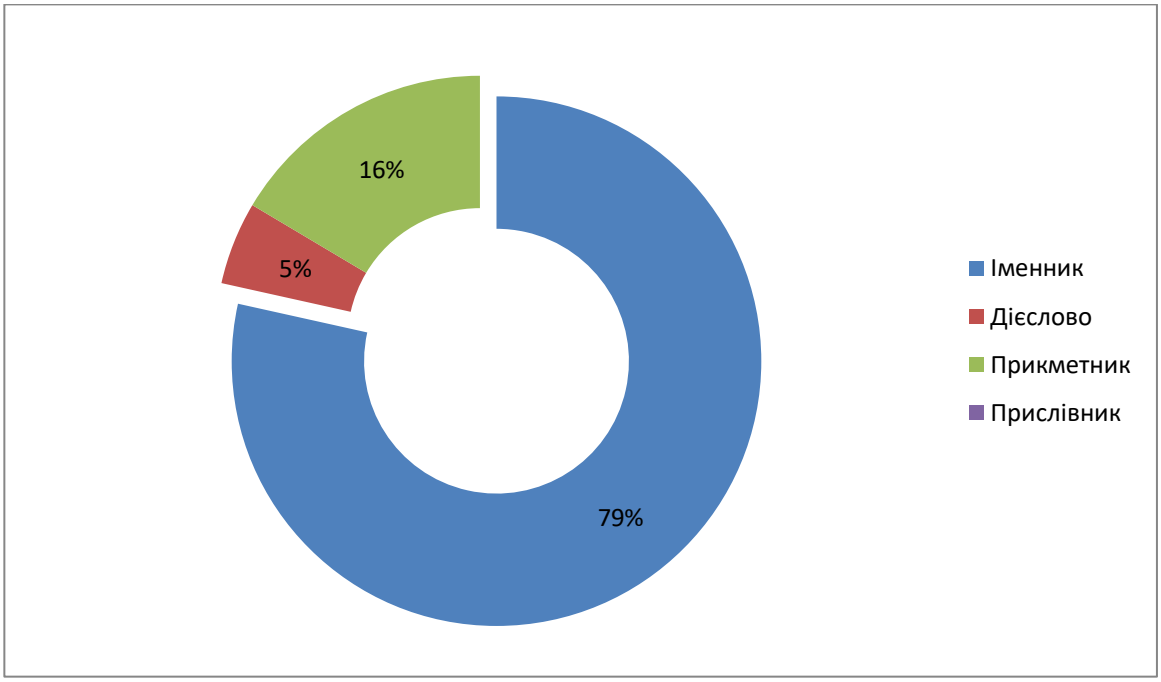

Рис.2.4. Частиномовна дистрибуція понятійного компонента концепту «pandemic» у масмедійному дискурсі

Як видно з діаграми, частиномовна дистрибуція понятійного компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному дискурсі репрезентована переважно іменниками, що складають 79% та прикметниками 16% від загальної кількості вживаних частин мови. Іменник виступає основною номінативною одиницею, що об'єктивує концептуальні ознаки феномену пандемії в масмедійному дискурсі, зокрема він вживається для номінації хвороби, що викликає пандемію, її симптоматики, ступеня важкості, патогенного характеру, способів передачі та діагностики. Дискурсивне домінування іменникового складу лексики для номінації ознак феномену пандемії свідчить про особливості його інтерпретації представниками масмедіа, які прагнуть найбільш точно та систематично передати інформацію про особливості пандемії, її перебігу та сформувати загальне уявлення населення про неї як суспільно-значущого феномену.

Друге місце за частотою вживання серед частин мови посідає прикметник – 16 %, тобто атрибутивний аспект теж є важливим для передачі концептуальних ознак концепту «*pandemic*». Прикметник як частина мови виконує функцію уточнення та специфікації атрибутивних характеристик концепту, надає йому якісні характеристики. Зокрема, такі прикметники як *widespread, worldwide, sudden, rampant, lethal, devastating, fatal, virulent, contagious* вживаються на позначення темпоральних, просторових характеристик явища пандемії, вони відзначають інтенсивність, поширеність і потенційну загрозу даного феномену, акцентують увагу на його негативних і загрозливих властивостях для життя населення. Вживання прикметників на позначення концептуальних ознак феномену пандемії сприяє формуванню його негативної аксіологічної оцінки у суспільній свідомості.

Найменш уживаною частиною мови, що вербалізує зазначений концепт виступає дієслово, що становить 4%. Дієслова в даному контексті виконують функцію передачі динамічних аспектів феномену пандемії, та вживаються переважно на позначення таких концептуальних ознак як «раптовість виникнення» та «патогенний характер». Зокрема, такі дієслова, як *to soar, to*

sweep, to run rampant, to infect підкреслюють швидкість розповсюдження пандемії, акцентують увагу на раптовості її виникнення та патогенному характері, що є важливими для інтерпретації феномену пандемії як глобальної та екзистенціальної загрози. Таким чином, можна констатувати, що дієслово як частина мови виступає засобом актуалізації у свідомості носія англійської мови динамічних процесів, пов'язаних із пандемією, та слугує важливим інструментом для створення образу цього явища як такого, що характеризується непередбачуваністю, масштабністю та загрозливим характером.

2.3. Образно-ціннісний компонент концепту «*pandemic*»

Наступними компонентами структури концепту *«pandemic»*, що описані в нашому дослідженні є образний та ціннісний компоненти, де образний компонент охоплює характеристики предметів, явищ, подій, які людина сприймає органами почуттів, а ціннісний компонент важливість даного утворення як для індивідуума, так і колективу. Ціннісний компонент концепту наповнений найбільш важливими ознаками, смислами, що виникають у свідомості людини в залежності від її приналежності до певної етнокультури [142, с. 27]. Кожен представник лінгвокультури (в нашому випадку британської та американської) виражає власне ставлення до об'єктів навколишнього світу, осмислює їх ціннісний потенціал та визначає власні асоціативні зв'язки, які потім знаходять відображення в мові.

Масмедійний дискурс є важливим джерелом актуалізації образно-ціннісної складової концепту, оскільки він спрямований на відображення актуальної соціальної дійсності, важливих суспільних фактів, використовуючи для цього різні засоби та способи репрезентації, одним з таких засобів реалізації виступає метафора. Варто зазначити, що в більшості періодичних видань таких як: The Guardian, Washington Post, Daily Mail, Daily Mirror існує окрема рубрика, яка в режимі реального часу подає інформацію

про пандемію, рівень зараження населення, застосування превентивних заходів владою для боротьби з пандемією, рекомендації з вакцинації населення, статті-роздуми про важливість вакцинації для боротьби з пандемією, тощо. В наведених жанрах масмедійного дискурсу найповніше вербалізується образно-ціннісна складова концепту *«pandemic»*. З метою виокремлення образно-ціннісної складової концепту *«pandemic»* у нашому дослідженні використовуємо метод когнітивної інтерпретації, який дасть змогу описати образно-ціннісну складову концепту в масмедійному дискурсі. Джерелом ілюстративного матеріалу слугували 300 англійськомовних газетних статей, а саме: The Guardian, Daily Mail, Daily Mirror, The Independent, The Times, Washington Post.

Аналіз масмедійного дискурсу дав змогу виділити наступні найбільш значущі ознаки концепту *«pandemic»*, що відображено в таких когнітивних метафорах як: ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА, ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР-ГЕНІЙ.

У кількісному відношенні найбільш частотними є метафори ПАНДЕМІЯ-БИТВА (33 випадки вживання), ПАНДЕМІЯ-ВБИВЦЯ (10), ПАНДЕМІЯ-ВІЙНА (9), ПАНДЕМІЯ-ШТОРМ (6), ПАНДЕМІЯ-ХМАРА (4), ПАНДЕМІЯ-ЦУНАМІ (3), ПАНДЕМІЯ-МОНСТР (3), ПАНДЕМІЯ-ЛАВИНА (2), ПАНДЕМІЯ-ЦИКЛОН (1), ПАНДЕМІЯ-ПОЖЕЖА (1), ПАНДЕМІЯ-МОНСТР (1).

Окремо розглянемо приклади застосування когнітивних метафор, представлених у масмедійному дискурсі. Найбільш частотним є зіставлення “pandemic” та “battle” (33 випадки вживання), що знаходить своє відображення у метафорі BATTLE AGAINST COVID: 1) «*Matt Hancock, the health secretary, said: “I’m so proud of the team – we’ve hit this fantastic milestone in our* ***battle against Covid-19***» [310], 2) «*The death toll from the coronavirus pandemic today soared past 5,000 as Europe continues* ***to battle*** *its escalating crisis*» [247], 3) «*and we know how* ***to beat*** *it and we know that if as a*

country we follow the scientific advice that is now being given we know that we will ***beat*** *it. And however tough the months ahead we have the resolve and the resources* ***to win the fight***» [310], 4) «*The government is now asking companies to focus on making products to help* ***fight the pandemic*** *including face masks, goggles and hand sanitiser.*» [247], 5) «*This kind of knowledge is invaluable, not only in* ***combatting*** *any future waves of Covid-19, but in planning for future pandemics to allow people to be treated more effectively*» [311]. У даних прикладах метафора ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, вербалізується за допомогою словосполучень *battle against Covid-19, fight the pandemic,* іменником *a fight* та дієсловами *to battle, to beat, to win, to combat*. Метафора ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА використовується для зображення ситуації боротьби людства з сучасною пандемією, яка охопила всі країни світу і перемога, над якою залежить від того, як населення країн світу буде дотримуватися порад, які пропонують науковці.

Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, де поняття вбивця вербалізовано словосполученнями *a killer pandemic, killer disease, job-killer, killer coronavirus, killer illness, killer bug,* представлена в наступних дискурсивних фрагментах: 1) «*But sources say there is an expectation inside both clubs that the clash will be called off, as this* ***killer disease*** *sweeps through Europe* [247], 2) «***killer pandemic*** *brought the mood down*» [315], 3) «*The Covid-19 pandemic is the "****job-killer*** *of the century*", *Fiji's prime minister has said, as economies across the Pacific face collapse from economic and travel shutdowns, exacerbating existing illnesses, and potentially driving people into hunger*.» [310], 4) «*Europe has rapidly become the new epicentre of the* ***killer coronavirus****, with a total of 28,549 cases*» [247], 5) «*The Australian government has been advised by the Chief Medical Officer to ban all mass gatherings of more than 500 people in an attempt to stop the spread of the* ***killer illness***» [247], 6) «*The* ***killer bug*** *first emerged in the central Chinese city of Wuhan*» [247]. В даних дискурсивних фрагментах пандемія персоніфікується в образі вбивці, який несеться по всій

Європі і вбиває багатьох людей, наносячи удари по різним сферам життєдіяльності, зокрема економіці.

Когнітивна метафора «ПАНДЕМІЯ-ВІЙНА» представлена в наступних дискурсивних фрагментах: «*Repeatedly, we have been told the **pandemic is a war**, the fallen its **casualties of battle**. But we honour our war dead, we eulogise their bravery, their sacrifices; we put faces to their stories, we award them posthumously, we erect memorials, we pay homage to their lives*»[310]. Лексичними засобами втілення метафори ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА є іменники *war, causalities, battle, sacrifices*.

У наступному фрагменті «*We **are at war** and the Nation will support its children who, there, medical staff in town, at the hospital, **are on the front line** in a **fight** that will ask them for determination, solidarity*» [247] метафора об'єктивується словосполученням *to be on the front line*, порівнюючи роботу медичних працівників з фронтом та іменником *a fight*.

У прикладі «*A Spanish nurse working **on the frontlines** of the coronavirus infections in Madrid has described how her work has turned into a '**warzone**,' where she feels 'fear, stress and pain'*» [247] метафора «ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА» актуалізується за допомогою лексем *frontlines, warzone*, які вказують на локалізацію військових дій, лінія фронту та військова зона, в якій перебувають медичні працівники, борючись з пандемією.

Наступна когнітивна метафора, виокремлена з масмедійного дискурсу є метафора ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ, що репрезентована в наступних прикладах:

ПАНДЕМІЯ – ЛАВИНА: «*A **sudden avalanche** would **immediately overwhelm** our ability to respond. We need mechanisms to slow the spread and give us a chance of being able to deal with it,' he said*»[247]. У даному дискурсивному фрагменті метафора втілена в лексемі *avalanche*, яка порівнює пандемію з природним явищем – лавиною, що раптово виникає й охоплює собою більшу частину території. Крім цього, основними засобами вербалізації виступають прислівник *immediately*, дієслово *overwhelm* та

прикметник *sudden*, які дозволяють визначити таку ознаку концепту як швидкість виникнення та розповсюдження пандемії.

ПАНДЕМІЯ – ЦУНАМІ: 1) «*This sheer **tsunami of cases** has already **overwhelmed** the healthcare infrastructure in the state*» [229], 2) «*In Polynesia, Cook Islands deputy prime minister Mark Brown said the pandemic lockdowns were an "economic **tsunami**" for the archipelagic nation: the country's finance ministry estimates tourism makes up 65% of the Cooks' economic activity*» [310]. З наведених фрагментів виділяємо такі засоби вербалізації метафори як словосполучення *tsunami of cases*, дієслово *overwhelm*. Автор медіатексту використовує образ цунамі для зображення ситуації швидкого, неконтрольованого розповсюдження пандемії. Ми вважаємо, що дана аналогія пандемії з цунамі є доволі вдалою, оскільки вона повністю описує швидкість розповсюдження випадків коронавірусу, їх руйнівного впливу на економічний розвиток країн.

ПАНДЕМІЯ – ЦИКЛОН: «*Fiji's attorney-general, Aiyaz Sayed-Khaiyum, warned of a "**coronavirus cyclone** … a perfect **storm of climate** and **Covid-19**" that could take Pacific states decades **to recover from**…. Today, if you were to ask any small island/developing state's finance or economy minister, they'll tell you that – when compounded by the global pandemic – our usual climate-induced anxiety has escalated into a sense of impending dread. We're all bracing for a '**coronavirus cyclone'** of the century," he wrote on Twitter*»[310]. У даному фрагменті пандемія уподібнюється до циклона, який насувається на країни Тихого океану. Основними засобами вираження метафори в наведеному фрагменті є словосполучення *coronavirus cyclone, perfect storm of climate and Covid-19*, дієслово *to recover from*, яке вказує на здатність відновлення після надзвичайної ситуації, викликаної коронавірусом.

ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ: 1) «*We can see another **storm** coming, said Kluge. Within weeks, **Omicron** will **dominate** in more countries of the region, **pushing** already stretched **health systems** further to the **brink**.… The sheer volume of new **COVID-19 infections** could lead to more **hospitalisations** and **widespread***

disruption to health systems *and other critical services, he added*» [229]; 2) «*South Africa's health minister has warned of a "**storm**" **arriving and pleaded** with the country's 58 million inhabitants to change their behaviour **to slow the spread of Covid-19***» [310]; 3) «*As Covid infection rates surged again across Europe, Boris Johnson spoke this week of "**storm clouds gathering**" over parts of the continent and said it was unclear when or how badly the latest wave would "**wash up on our shores***» [310]. У першому прикладі метафора втілюється в масмедійному дискурсі за допомогою іменників *storm*, *Omicron*, дієслово *to dominate*, де різновид коронавірусу Омікрон уподібнюється до шторму, який буде домінувати в більшості країн регіону. Словосполучення *Covid infections*, фраза *to push to the brink (довести до крайнощів)*, актуалізують негативний вплив пандемії на систему здоров'я, яка й так знаходиться в поганому стані. У другому прикладі метафора втілюється за допомогою іменника *storm*, дієслова *to arrive*. Мовними засобами вираження метафори ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ у третьому прикладі є словосполучення *storm clouds*, дієслово *to gather*, а також дієслівне словосполучення *to wash up on our shores*, що описує процес формування шторму пандемії, порівняння її з грозовими хмарами, що формуються над частиною континенту й прямують до його берегів.

Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ХМАРА представлена в наступних дискурсивних фрагментах:

1) «*But the more the **Covid cloud** appears **to be clearing**, the more it becomes apparent that the consequences of the virus are likely to stick around. As Addison said, it's hard to put behind you a disease that has killed almost 1 million people in America alone*» [310];

2) «*The **dark cloud of coronavirus hung over** Britain throughout 2021, a year which started with lockdown and ended with yet more restrictions in place as the Omicron variant took hold*» [311]. У даних прикладах пандемія зіставлена з хмарою за допомогою таких мовних засобів, як: словосполучення *Covid cloud, cloud of coronavirus,* дієслівні словосполучення *to be clearing, hung*

over, прикметник *dark,* які передають пандемію в образі темної хмари, яка нависла над Британією, і прояснення якої, може розкрити негативні наслідки для населення країни.

ПАНДЕМІЯ – ПОЖЕЖА : «*Doncaster, where I was born, Preston, where I grew up, and Newcastle, where I trained as a journalist, are three of the* ***hot spots fighting*** *the* ***biggest Covid fires****. The regions they sit in are the three* ***being walloped hardest*** *by Covid*»[315]. Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ПОЖЕЖА актуалізується за допомогою таких лексичних одиниць як: словосполучення *hot spots, Covid fires* та дієслово *being walloped*, прикметники *biggest, hardest*, які уподібнюють пандемію до пожежі через яку страждають бідні регіони країни.

Наступною когнітивною метафорою, виділеною з текстів масмедійного дискурсу є ПАНДЕМІЯ – МОНСТР. Розглянемо дискурсивні фрагменти, в яких пандемія уподібнюється до живої істоти, монстра.

ПАНДЕМІЯ –МОНСТР: 1) «*Since the pandemic began almost two years ago, the* ***monster*** *that is* ***Covid-19*** *has* ***visited*** *every corner of Earth,* ***killing*** *more than 5.5 million people*» [310]; 2) «*We are* ***walking into the mouth of this virus monster*** *as if somehow we don't know it's here. And it is here. Now's the time to do all the things that we must do to slow down transmission, not open up, and we got to get more vaccine out to more people*» [247]; 3) «*Once, the answer would have been simple – safety first and last, above all. But surely we have* ***de-clawed*** *the* ***Covid monster*** *with the extraordinary success of our mass vaccination programme*» [247]. До основних засобів вербалізації метафори в наведених прикладах належать: іменник *monster*, словосполучення *mouth of the virus monster, Covid monster,* дієслова *visited, killing, de-clawed*. У першому фрагменті пандемія постає в образі монстра, який відвідував кожну частину планети і вбив мільйони людей. У другому фрагменті завдяки дієслівному сполученні *walking into the mouth of the virus monster*, автор статті яскраво зображує ситуацію з ростом випадків захворювання на коронавірус, уподібнює вірус до монстра, який пожирає людські життя. Третій

дискурсивний фрагмент містить зовнішні ознаки Ковід-монстра, наявність кігтив, які були обрізані за допомогою успішної масової вакцинації, в даному фрагменті підкреслюється значущість масової вакцинації, яка допомагає боротися з пандемією.

Слід зазначити, що в окремих випадках образу монстра надається характеристика Генія (ПАНДЕМІЯ – ГЕНІЙ-МОНСТР), що відображено в наступних дискурсивних фрагментах:

1) «*Bales compared the situation to a **chess match**. 'We've never been at this point before,' he said. It feels like **playing a chess match** against a **monster genius**. This thing is wicked. Bales added: The unexplainable protection that people who are homeless have had from COVID is disappearing*» [247];

2) «*We were able to make yet 1 more **chess move** against this **Monster Genius Covid***» [247]. Мовними засобами вербалізації метафори постають словосполучення *monster genius, Monster Genius Covid,* а також дієслівне словосполучення *play a chess match* та словосполучення *chess move*. Автор медіатексту використовує порівняння ситуації боротьби з пандемією як гри в шахи з монстром-генієм, щоб показати, що вірус, який викликав пандемію наділений розумовими здібностями, він може мислити та обходити обмеження, які влада використовує для боротьби з ним.

Як свідчать наведені вище когнітивні метафори, ціннісна складова концепту *«pandemic»* характеризується негативною конотацією, оскільки феномен пандемії асоціюється в англійськомовній лінгвокультурі з такими негативними явищами як війна, цунамі, шторм, пожежа та іншими, які несуть небезпеку для населення країн.

Таким чином, провівши аналіз медіатекстів з тематики пандемії, ми дійшли до висновків, що образно-ціннісний компонент концепту *«pandemic»*, представлений такими метафоричними образами: ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА, ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР. Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ містить специфікації такі, як:

ПАНДЕМІЯ – ЛАВИНА, ПАНДЕМІЯ – ЦУНАМІ, ПАНДЕМІЯ – ЦИКЛОН, ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ, ПАНДЕМІЯ – ХМАРА, ПАНДЕМІЯ –ПОЖЕЖА. Всі представлені когнітивні метафори розкрили негативну аксіологічну оцінку пандемії в англійськомовному масмедійному дискурсі.

Висновки до другого розділу

1. Понятійний компонент концепту «*pandemic*» встановлено через дефініційний аналіз та аналіз синонімічного ряду імені концепту. У результаті проведеного аналізу дефініції у тлумачних та галузевих словниках було виокремлено як спільні, так і диференційні семи лексеми «*pandemic*». До спільних сем відносимо: *disease, epidemic, outbreak, widespread, affects the population*. Диференційні семи *pathogenic agents, infection,* які зустрічаються лише у медичних словниках, вказують на наявність патогенних збудників хвороби, інфекції, яка викликає пандемію. Наявність більш деталізованих визначень лексеми *pandemic* у галузевих словниках дозволяє виокремити важливі концептуальні ознаки, які не відображені в тлумачних словниках англійської мови, дефініції яких побудовані за принципом редукціонізму. У порівнянні з тлумачними словниками в галузевих словниках відображається результат диференціації характерних ознак концепту у межах медичної науки.

Проведений дефініційний аналіз лексеми *pandemic* дозволив виокремити такі поняттєві ознаки концепту «*pandemic*»: наявність хвороби, що спричинена вірусом та характеризується певними симптомами; розповсюдженість на великій території; висока контагіозність (ураження великої кількості людей); раптовість виникнення; патогенний характер.

2. Аналіз синонімічного ряду імені концепту «*pandemic*» дозволив виділити додаткові понятійні ознаки концепту: наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та

характеризується специфічними ознаками та симптомами; ступінь важкості хвороби; локалізація хвороби (тіло, розум); раптовість виникнення; патогенний характер; контагіозність; тривалість; сезонність; способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий), способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані), зменшення, порушення функції життєдіяльності людини.

3. За допомогою програми AntConc було виокремлено та проаналізовано основні засоби вербалізації понятійного компоненту концепту *«pandemic»* в англійськомовному масмедійному дискурсі. У ході аналізу засобів вербалізації понятійного компоненту концепту *«pandemic»* у масмедійному дискурсі були виокремлені основні лексичні одиниці, що наповнюють зміст концептуальних ознак досліджуваного феномену пандемії, а також виокремлені додаткові концептуальні ознаки, які не представлені в лексикографічних джерелах – превентивні заходи з боротьби з пандемією та причини виникнення пандемії. З огляду на частотність засобів вербалізації концепту *«pandemic»* найбільш вживаними виявились лексичні одиниці на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 4814 вживань (70%) від загальної кількості вживання в текстах масмедійного дискурсу та ознаки «*патогенний характер*» 1048 вживань (15%).

4. Образно-ціннісний компонент концепту «*pandemic*» в англійськомовному масмедійному дискурсі об’єктивується у вигляді когнітивних метафор, а саме: ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА, ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР. Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЄ ЯВИЩЕ містить специфікації такі, як: ПАНДЕМІЯ – ЛАВИНА, ПАНДЕМІЯ – ЦУНАМІ, ПАНДЕМІЯ – ЦИКЛОН, ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ, ПАНДЕМІЯ – ХМАРА, ПАНДЕМІЯ – ПОЖЕЖА. Всі представлені когнітивні метафори

розкрили негативну аксіологічну оцінку пандемії в англійськомовному масмедійному дискурсі, оскільки пандемія асоціюється у пересіченого носія англійської мови з надзвичайною ситуацією (війною, лавиною, пожежею, цунамі та ін.), яка несе розруху та горе для населення країн світу.

Основні положення другого розділу висвітлено в наступних публікаціях автора [10], [14], [15], [16].

РОЗДІЛ ІІІ. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «*PANDEMIC*» В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

3.1. Вербальна репрезентація понятійного компоненту концепту «pandemic» в англійськомовному науковому дискурсі

Аналіз фактичного матеріалу дозволив встановити лексичне наповнення понятійного компоненту концепту «*pandemic*» в англійськомовному науковому дискурсі. Кількісні дані були виокремлені за допомогою використання програми AntConc. Матеріалом дослідження слугували 300 англійськомовних наукових статей, відібраних з вебсайтів WHO, PubMed, The Lancet, The BMJ, Cell Press та ін. у період з лютого 2020 по січень 2023 рік.

Розглянемо лексичне наповнення понятійних ознак концепту в англійськомовному науковому дискурсі.

Так, концептуальна ознака *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»* репрезентована в англійськомовному науковому дискурсі наступними лексичними одиницями: *Covid (7158 слововживань), sars (6772), infection (2938), virus (2659), disease (2531), pandemic (2445), symptoms (1390), coronavirus (1255), variant (1254), omicron (1116), variants (1089), viruses (897), diseases (679), outbreak (665), delta (633), influenza (626), symptom (569), illness (564), epidemic (418), mers (403), alpha (357), lineage (332), outbreaks (330), pandemics (300), pneumonia (274), strains (271), fever (256), strain (252), cough (209), lineages (206), beta (193), hiv (191), severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV-2) (179), hcov (168), plague (151), epidemics (143), gamma (128), cancer (123), xbb (102), covs (98), headache (92), pain (92), ebola (89), subvariants (88), diarrhea (86), cold (81), flu (68), zika (60), astma (59), nausea (55), allergy (54), measles (54), hcovs (47), corona (46), virion (45), betacoronaviruses (45), sublineages (43), betacoronavirus (40), illnesses (36), hcv (27), smallpox (27), sarbecovirus*

(25), cholera (22), contagion (22), pseudovirus (22), rash (22), sarbercoronaviruses (20), sublineage (17), sickness (13), sneeze (11), alphacoronaviruses (8), mumps (8), parainfluenza (7), flu (7), ache (6), affinities (6), marbercovirus (5), alphacoronavirus (4), plagues (4), chickenpox (3), monkeypox (3), Betacov(2), CoVZXCV1 (2), filovirus (2), flavivirus (2), lentivirus (2), noroviruses (2), orthomyxovirus (2), pest (2), poxvirus (2), adenovirus infection (1), adenovirus (1), alphavirus (1), contagions (1), ebolavirus (1), echovirus (1), herpervirus (1), Kraken (1), malariae (1), neurocovid (1), paramyxoviruses (1), pandemicity (1), pestilence (1), sarebocovirus (1), shingles (1).

До найбільш вживаних одиниць, що репрезентують ознаку *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»*, належать: *Covid (7158 слововживань), sars (6772), infection (2938), virus (2659), disease (2531), pandemic (2445), coronavirus (1255), omicron (1116), outbreak (665).* Дані лексичні одиниці номінують пандемію COVID-19, яка розпочалася наприкінці 2019 року в Китаї, розповсюдившись за лічені місяці по всьому світу.

Наприклад:

1) «Initially referred to as 2019 novel coronavirus (2019-nCoV), the virus has now been designated severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 (SARSCoV- 2), classified within the Severe acute respiratory syndrome- related coronavirus specie…. The disease associated with SARSCoV-2 has been designated as coronavirus virus disease 2019 (COVID-19)» [289];

2) *«The current outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19), caused by the severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2), continues to spread, and as of March 11, 2020, it has reached 115 countries, with 119 239 cases and 4287 deaths»* [312].

3) «*Omicron (B.1.1.529) is the most recently identified VOC as of May 2022. The earliest Omicron samples were identified in November 2021, and it was*

officially classified a VOC at the end of that month. Omicron contains an impressive number of mutations in Spike (>30), including a collection of Spike substitutions that were previously identified and characterized in other circulating variants and are known to aid in immune evasion and increase infectivity» [226]. (Див. додаток В).

З даних дискурсивних фрагментів бачимо, що концептуальна ознака *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»* вербалізована за допомогою іменників: *virus, disease, outbreak, Omicron,* словосполученнями*: 2019 novel coronavirus (2019-nCoV), coronavirus disease 2019 (COVID-19), severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 (SARS-CoV-2).* Крім цього, в першому дискурсивному фрагменті простежуємо наявність спеціальної медичної термінології (*Sarbecovirus subgenus, Betacoronavirus genus and Coronaviridae family)*, яка використовується для номінації особливостей походження коронавірусної інфекції, її приналежності до сімейства Coronaviridae. В другому дискурсивному фрагменті статистичні показники маркують широту розповсюдження коронавірусної інфекції, її охоплення великої кількості країн світу. У третьому фрагменті увага акцентується на різновиді коронавірусної інфекції Омікроні, який характеризується високою контагіозністю та наявністю великої кількості мутації *(mutations, substitutions, immune evasion, infectivity)*, які дозволяють йому обходити імунітет людини.

Концептуальна ознака *«ступінь важкості хвороби»* об'єктивується в науковому дискурсі за допомогою таких лексичних засобів як: іменники: *severity (567 вживань), mortality (562), fatality (231), fatalities (20), lethality (17),* прикметниками: *severe (1455), acute (712), critical (441), mild (388), chronic (215), moderate (196), fatal (70), milder (57), latent (29), lethal (26), deadliest (9),* прислівниками: *severely (49), deadly (39)* та словосполученням: *severe disease (273)*

За допомогою програми AntConc було встановлено найбільш вживані лексичні одиниці на позначення ознаки *«ступінь важкості хвороби»:* іменник *severity* (567 слововживань) та прикметники *severe (1455), acute (712), critical (441),* що підтверджує серйозність клінічного стану, спричиненого коронавірусною інфекцією. Розглянемо дискурсивні фрагменти, що репрезентують ознаку *«ступінь важкості хвороби»* в науковому дискурсі:

1) «The delta variant is also associated with an increased disease severity. In Scotland, infection with the delta variant was associated with an increased risk of hospital admission (hazard ratio 1.85) compared with infection with the alpha variant» [289]; *2) «Current views suggest that the COVID-19 pandemic is considerably more severe than seasonal influenza, with a higher mortality»* [296]; *3) «… the Plague, was a bubonic plague pandemic that occurred from 1346 to 1353 in Europe, Asia, and Africa. It is considered to be the most fatal pandemic recorded in human history with a death toll of around 200 million people»* [308, с. 2]; *4) «Of note by April 1, 2021, the highest fatality rates of COVID-19 infections worldwide was 5.1% in China, 5.9% in Egypt and 9.0% in Mexico, when compared with an average of ~ 2.1% fatality rate among all other countries, including 1.8% in the US, 2.5% in Brazil, 3.3% in Peru, 2.0% in France, 2.2%...».* [302]; *5) «2020 will be remembered as the year that the COVID-19 pandemic spread throughout the world. It became rapidly evident that this virus was very likely to infect older persons and was particularly lethal in the older population. Persons with comorbidity and frailty were at very high risk of poor outcome* [289].

Як бачимо з наведених дискурсивних фрагментів, концептуальна ознака «*ступінь важкості хвороби»* вербалізується лексичними одиницями, що номінують серйозну ступінь важкості захворювання, яке викликає пандемію. В даних дискурсивних фрагментах наведено приклад раніше існуючої пандемії Чуми, яка існувала в часи Середньовіччя і характеризувалася найбільш високим рівнем смертності, який колись був зафіксований в історії людства. Це дозволяє констатувати, що пандемію

завжди спричинює надзвичайно важка інфекційна хвороба, яка представляє суттєву загрозу для здоров'я та функціонування людської популяції.

Ознака *«локалізація збудника хвороби в організмі людини»* вербалізується в науковому дискурсі наступними лексичними одиницями: іменниками: *cell (1116 вживань), lung (377), blood (319), tissue (208), body (171), kidney (129), heart (125), throat (100), chest (94), organ (93), droplets (92), gastrointestinal (88), tissues (86), nasopharyngeal (82), airway (75), liver (69), pathways (63), brain (61), muscle (58), skin (56), urine (52), eye (51), nose (43), airways (36), bone (28), kidneys (16), epithelia (9), nasopharynx (9), brains (4), bronchi (4), germ (1).*

До найбільш частотних лексичних одиниць, що номінують концептуальну ознаку *«локалізація збудника хвороби в організмі людини»* належать: *cell (1116 вживань), lung (377), blood (319), tissue (208), body (171), kidney (129):*

1) «Imaging mass cytometry showed SARS-COV-2 to predominantly infect lung epithelial cells, although other cell types also contain viral proteins»[302];

2) «ACE2 receptors have higher expression in the lungs, heart, oesophagus, kidneys, bladder and ileum and thus these organs are considered more vulnerable to SARS-CoV2 infection»[275]. Концептуальна ознака *«локалізація збудника хвороби в організмі людини»* об'єктивується лексичними одиницями на позначення найменших частин організму людини (receptors, cells, tissues) та органів людини (lung, heart, kidneys, bladder, ileum), які піддаються ураженню вірусом. У порівнянні з масмедійним дискурсом дана концептуальна ознака репрезентована лексичними одиницями на позначення не лише органів людини, а й найменших частин організму (клітин, тканин, рецепторів), що в свою чергу, свідчить про більш глибокий і детальний підхід до опису медичних аспектів захворювання у науковому дискурсі. Дана специфікація акцентує увагу медичних фахівців не лише на основних органах, що піддаються ураженню вірусом, а й на молекулярних та клітинних механізмах, що лежать в основі патогенезу хвороби, а також на взаємодії різних рівнів

організму людини (клітинного та органного), на яких здійснюється патологічний процес. Урахування даних особливостей збудника хвороби, його локалізації в організмі людини дозволяє вченим більш точно спрогнозувати подальший перебіг захворювання, а також впровадити більш ефективні протиепідемічні та профілактичні заходи.

Концептуальна ознака *«раптовість виникнення»* актуалізується в науковому дискурсі за допомогою наступних лексичних одиниць: іменниками: *outbreak (665 вживань), surge (79), spikes (77),* дієслова: *spread (838), sweep (1), rampage (1);* прикметниками: *rapid (448), widespread (158), unprecedented (88), uptake (57), sudden (18), sweeping (5), rampant (2).*

Наприклад: *1) «The U.S. has experienced a surge in cases during the third pandemic wave over the fall of 2020 and winter of 2020/2021. While many variables are likely to drive the increase in cases, it is possible that emergence of a more fit or transmissible SARS-CoV-2 variant could be a contributing factor. ….This evolutionary paradigm might explain the rise of distinct SARS-CoV-2 variants now being observed around the world during the COVID-19 pandemic»*[232]; 2) *«SARS-CoV-2 infection and global COVID-19 scourge have taught us a painful and unforgettable lesson about how a tiny, invisible virus could rampage everyone's daily life and paralyze our entire society in the modern world of the twenty-first century»* [302]; *3) «In its brief evolution in humans, the SARS-CoV2 spike has exhibited astonishingly rapid evolution. In less than one year, the delta variant spike (isolated in October 2020) now sweeping the world accumulated a deletion and nine substitutions. …The recently described omicron mutant, which appears to be becoming dominant in South Africa, possesses 35 amino acid changes in spike. This rate of spike evolution (substitutions per residue per year), approximately 10-fold higher than influenza HA, is unprecedented in an acute virus and prompts serious consideration of reformulating vaccines to induce T cell responses to more CoV2 proteins»* [238].

У даних дискурсивних фрагментах ознака «*раптовість виникнення*» представлена такими лексичними одиницями, як іменник: *a surge,* дієсловами *rampage, sweeping* та прикметником *unprecedented*.

У першому та третьому дискурсивному фрагментах лексичні одиниці *mutations, variants, omicron mutant, deletion, evolution,* дозволяють відзначити нестійкий характер еволюції вірусу, який викликав пандемію, його здатність до зміни внутрішньої структури, яка дозволяє обходити захисні механізми організму людини.

Таким чином, видається доцільним виділити додаткову ознаку концепту «*здатність вірусу до еволюції*», що об'єктивована такими лексичними засобами, як: *evolution, deletion, mutations*, що вказує на важливість розгляду не лише особливостей хвороби, її симптоматики та клінічного перебігу, а й вивчення структури вірусу, що її викликає, його мутації та еволюції, дослідження яких дозволить підготувати необхідні механізми та ефективні засоби протидії.

Ознака *«патогенний характер»* вербалізується за допомогою таких лексичних одиниць: іменники: *infections (1006 вживань), mutation (396), pathogen (220), pathogens (212), infectivity (161), virulence (99), pathology (93), pathogenesis (89), infectiousness (78), virology (77), virions (64), pathogenicity (64), bacteria (49), mutants (34), mutant (29), infector (16), infectee (15), staphylococcus (9), pathologies (7), candida (3), infectants (1), immunopathogenesis (1),* дієслово: *to infect (162),* прикметники: *viral (2374 вживань), infected (1120), infectious (934), bacterial (116), uninfected (88), pathogenic (64), infecting (29), pathological (24), virulent (15), infective (11), pathologic (9), virologic (4), immunopathogenic (1), immunopathologic (1).*

Наведемо приклади: 1) «*The Gamma variant has a total of 17 mutations when compared to the earlier VOCs, including three that affected the S protein (K417T, E484K, and N501Y). ….As supported by the two-category dynamical model, which integrated genomic and mortality data, it showed a 1.7- to 2.4-fold increase in transmissibility and higher viral load than previous COVID-19*

infections (non-P.1)» [279]; 2) «*During the Beta wave of COVID-19 infections in South Africa, it was reported that 12.6% of those who were infected became hospitalized. Out of those, 63.4% had severe disease, with a 28.8% fatality rate*». [279]; 3) «*SARS-CoV-2 is the pathogen responsible for the current coronavirus 2019 (covid-19) pandemic and has caused more than 5.59 million deaths in around two years and resulted in multisystem illness in several million people. All viruses change and mutate over time, with most changes having little to no impact. However, some mutations could alter its pathogenic or transmission potential and might, therefore, increase disease severity…*» [289].

У наведених дискурсивних фрагментах концептуальна ознака *«патогенний характер»* актуалізується такими лексичними засобами, як іменниками: *mutations, COVID-19 infections, pathogen, viruses,* дієсловами *to infect, to mutate,* словосполученнями *viral load, pathogenic potential.*

У першому дискурсивному фрагменті автор статті акцентує увагу на розгляді Гамма-варіанту коронавірусної інфекції, підкреслюючи наявність великої кількості мутації у його структурі, а також вказує на високу трансмісивність вірусу у порівнянні з попередніми варіантами. У другому дискурсивному фрагменті статистичні дані госпіталізацій та важкого перебігу хвороби підкреслюють серйозність патогенного характеру коронавірусної інфекції та її здатності викликати суттєві ускладнення. У третьому фрагменті автор статті стверджує, що певні мутації в структурі вірусу здатні змінювати патогенний потенціал вірусу, у свою чергу, збільшуючи важкість перебігу захворювання та знижуючи ефективність вакцинації.

До основних засобів вербалізації концептуальної ознаки *«контагіозність»* належать іменники *contamination (51 вживань), contaminants (5), contagiousness (3),* дієслово *to contaminate (5)* та прикметники *communicable (105), contaminated (58), contagious (27), contaminating (3).*

Наприклад: 1) «*Under laboratory conditions, it has been demonstrated that infectious virus is stable for a limited time on surfaces (fomites) and in generated aerosols contaminated with cultured virus. [34,35]. Studies of isolated COVID-19 patients and hospital wards have reported natural SARS-CoV-2 RNA contamination of commonly used items, surfaces, outdoor environment and air samples, suggesting the contamination of surfaces by airborne droplets*» [322];

2) «*In addition, COVID-19 is two to three times more contagious than influenza. Due to these characteristics, outbreaks of COVID-19 occur in clusters. Identifying COVID-19 early could reduce the number and size of clusters, but early symptoms are not well-defined*»[261];

3) «*History certainly provides a litany of epidemics, of plague, smallpox, measles, cholera, influenza, Marburg virus disease, and the Middle East respiratory syndrome…. …Are we now in one of those rare moments, facing a pathogen with just the right (wrong?) mix of contagiousness and virulence, with societies providing the requisite human–animal contact, urban crowding, global travel, and populations stressed by growing social inequality?*»[313].

З наведених прикладів бачимо, що основними засобами вербалізації ознаки «*контагіозність*» є іменники: *contamination, contagiousness,* дієслово: *to contaminate* та прикметник *contagious*. У першому дискурсивному фрагменті автор статті акцентує увагу на природньому способі зараження вірусом через ураження поверхонь повітряно-крапельним шляхом. У другому фрагменті відзначається високий рівень контагіозності коронавірусу у порівнянні зі звичайним грипом, що обумовлене виникненням спалахів коронавірусу у вигляді кластерів, які характеризуються незвично високою частотою захворювання. У третьому фрагменті автор статті перераховує приклади раніше існуючих епідемій – епідемії чуми, віспи, кору, холери, грипу та інших і визначає можливість виникнення нової пандемії COVID-19, яка характеризується незвичним поєднанням контагіозності та вірулентності.

Ознака *«тривалість хвороби»* репрезентована наступними лексичними одиницями: іменниками *duration (222 вживань), durability (32),*

прикметниками *durable (34), temporal (32),* прислівником *temporally (8,* та словосполученнями *Long COVID (106), persistent symptoms* (11).

До найбільш частотних одиниць, що вербалізують ознаку *«тривалість хвороби»,* належать *duration (222)* та *Long COVID (106),* що маркують довгу тривалість коронавірусної хвороби.

1) «*Also, a recent analysis of severe and critical COVID-19 patients revealed a median duration of infectious viral shedding 8 d SSO, with 1 case of SARS-CoV-2 isolation until day 20 SSO.8-13 SARS-CoV-2 viral load in lower and upper respiratory tract has been shown to peak within the 1–2 wk SSO, with a mean duration of shedding until days 15th and 17th, respectively*» [275];

2) «*As of 13 December 2021, 270 million cases of covid-19 have been recorded worldwide,1 but the scale and impact of the long term sequelae of this disease remain unknown. Persistent symptoms, termed long covid, post-covid syndrome,2 or post-acute covid3 have been widely reported in different populations, appearing as clusters of multisystem fluctuating manifestations. Studies report a prevalence of complications ranging from 8% to 50%, with recovery times ranging from three months to non-resolution at to one year*» [262];

3) «*As in acute disease, the most common symptoms of long COVID are fatigue (58%) and dyspnea (44%), arthralgia (27%), and chest pain (22%) (Table 10), with around two-thirds reporting more than one symptom (149–151)…*» [262].

Дані приклади підтверджують довгу тривалість коронавірусної хвороби, її симптомів, які можуть простежуватися у людини від трьох місяців і навіть до одного року, викликаючи у людини синдром Long Covid (тривалий Covid), основними симптомами якого є втома, задишка, артралгія і біль у грудях.

Концептуальна ознака *«сезонність захворювання»* представлена в науковому медичному дискурсі такими лексичними одиницями, як іменники: *winter (105 слововживань), spring (59), summer (59), seasonality (42), autumn (21),* та прикметник *seasonal (194),* словосполученнями: *winter surge (4), winter season (1).*

Наприклад: 1) «*Respiratory viruses, including coronaviruses, are more frequent in autumn/winter (November to March) in the Northern Hemisphere and April to August in the Southern Hemisphere [20–29]. In more tropical countries, however, there is less evidence of any seasonality [30], or an increase in wet or dry seasons [31]. In Brazil respiratory infections were increased at higher temperatures, although cases occurred year-round [32]. In urban Italy, childhood infections with RSV were negatively correlated with temperature while positively correlated with humidity*…..»[302];

2) «*Virus survival studies suggests that environmental variables, such as humidity, temperature, sunlight and UV radiation, might contribute to the seasonal transmission of coronaviruses by influencing the inactivation of virus in air and on surfaces. Studies suggest that all coronaviruses tend to survive longer in colder and dryer conditions*….» [302];

3) «*In this study, the seasonal reductions in coronavirus showed disease associated with average outside air temperatures above 10 °C, global radiation over 300 kJ/m2 /h, average sunshine hours over 5 h per day and no association with precipitation. …From April through to October seasonal coronavirus cases are relatively uncommon in England and Wales, suggesting that their ability to transmit within the community is slightly reduced compared to winter months*» [302].

З наведених прикладів бачимо, що концептуальна ознака «*сезонність захворювання*» актуалізується в науковому дискурсі за допомогою лексичних засобів на позначення сезонів – осені та зими. В першому дискурсивному фрагменті наводяться приклади сезонності коронавірусного захворювання у Північній півкулі переважно восени та взимку, у Південній півкулі – весною та літом. У другому та третьому дискурсивному фрагментах автори наукових статей акцентують увагу на природних умовах, в яких існує коронавірусна хвороба, що експліковано такими лексемами: *temperature, humidity, sunlight and UV radiation, dry and cold conditions*.

З аналізу фактичного матеріалу видається доцільним виокремити додаткову ознаку концепту «*сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)»,* що об'єктивована в науковому дискурсі такими лексичними одиницями як: *temperature, humidity, sunlight and UV radiation, dry and cold conditions*.

Наступна ознака «*способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)»* актуалізована в науковому дискурсі іменниками: *transmission (1785 слововживань), contacts (373), transmissibility (226), bat (188), bats (125), aerosols (90), breathing (71), pangolin (70), mice (59), droplet (45), coughing (39), mouse (38), pangolins (37), fomities (34), transmissions (32), sneezing (29), ferrets (20), rodent (14), feces (14), faeces (13), rabies (13), zoonosis (10), ferret (8), fomite (8), camel (6), raccoon (6), mosquitoes (5), transmissibility (4), airflow (3), transmissivity (2), epizooticity (1), epizootics (1),* дієслова: *to transmit (74), to sneeze (7),* прикметники: *respiratory (1350), zoonotic (193), transmitted (110), airborne (94), transmissible (91), oral (72), transmitting (25), fecal (16), enzootic (16), tracheal (9), faecal (6), epizootic (2), transmittable (1).*

Найбільш частотними засобами вербалізації ознаки «*способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)»* виявилися лексеми *transmission (1785 слововживань)*, *respiratory (1350)* та *contacts (373):*

1) «*SARS-CoV-2 is predominantly spread via respiratory droplet transmission, … through close contact, coughing, or sneezing. The virus can also spread through airborne transmission, fomite transmission, and via other modes, such as through biological material including urine and faeces. The SARS-CoV-2 virus can survive on surfaces or survive suspended in air droplets for long periods*»[289];

2) «*Many of the earliest… cases of SARS-CoV-2 (prior to 1 January 2020) were directly or indirectly associated with a seafood/animal market in Wuhan, which now appears to have been due to human to-human transmission [18,19].*

Subsequently, the rapid geographical spread and increase in case numbers… demonstrated that sustained person-to-person transmission is now the primary mode of transmission» [322];

3) «*All human coronaviruses are believed to be a result of the zoonotic transfer (“spillover”) from animal reservoirs either directly or through an intermediate animal host [17, 18]. Though hCoV-OC43 and hCoV-HKU1 are probably originated from rodents [19], bats are the reservoir of most coronaviruses, which are spilled over to humans probably through an intermediate host, such as civets (SARS-CoV) [20, 21] or camels (MERS-CoV) [22, 23]. SARS-CoV-2 with possible bat origin via an unknown intermediate host was proposed because its genome sequence is 96.2% identical to a bat coronavirus RaTG13 from Yunnan province of Southern China*» [302].

У першому та другому дискурсивному фрагментах представлено основні способи передачі хвороби – крапельний, повітряний, контактний, від людини до людини, фомітами, через біологічний матеріал (сеча, фекалії та ін.), а також від тваринного світу (гризуни, кажани, цівети, верблюди). У третьому дискурсивному фрагменті автор наукової статті зазначає, що всі коронавіруси є результатом зоонозного поширення, тобто від тваринного світу. Крім цього, автором наводяться приклади походження попередніх пандемій. Так, наприклад, SARS-CoV, який викликав спалах атопичної пневмонії 2003 року, передався до людини від гімалайських цівет, а коронавірус близькосхідного респіраторного синдрому або MERS-CoV передався до людини від верблюдів. Можливим походженням сучасної пандемії COVID-19 вважається передача від кажанів через невідомого проміжного хазяїна. Використання статистичних показників автором наукової статті підкреслює ймовірність передачі коронавірусної хвороби від кажанів, оскільки геном цього коронавірусу на 96,2 % ідентичний геному коронавірусу кажанів.

Таким чином, на основі аналізу масиву наукових статей можемо дійти висновку, що основними шляхами передачі збудника COVID-19 є респіраторний та зоонозний.

Ознака *«способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)»* актуалізується в науковому дискурсі: іменниками: *analysis (969), test (920), antibody (802), antibodies (796), samples (712), medicine (631), pcr (593), dose (592), treatment (576), tests (550), mrna (466), ct (406), sequencing (403), trials (385), findings (381), methods (366), plasma (366), detection (341), doses (335), trial (323), phase (275), drug (274), specimens (273), serum (269), antigen (223), ventilation (218), sera (212), drugs (206), therapy (196), cytokine (188), particles (188), diagnostic (185), monitoring (179), diagnosis (178), baseline (177), screening (175), swabs (164), oxygen (162), therapies (143), mabs (143), swab (142), treatments (124), furin (124), receptors (122), aerosol (113), cytokines (99), interferon (99), mab (99), specimen (95), monitor (91), dialysis (90), diagnostics (79), stool (68), antigens (67), dna (64), saliva (60), acids (56), sputum (50), reagents (47), injection (46), reservoirs (41), molecules (35), antigenicity (34), serine (34), telemedicine (34), radiology (34), coagulation (33), prophylaxis (32), regimen (32), biopsy (31), labs (30), mrc (30), oxygenation (30), diagnoses (28), intubation (28), microscopy (28), filtration (27), diagnose (23), infiltration (22), saturation (22), secretions (22), fragment (17), anesthesia (15), dehydrogenase (14), immunoglobulins (14), microbes (14), penicillin (13), tomography (13), immunotherapy (12), biopsies (11), RT-PCR test (10), polymerases (8), endoscopy (7), monotherapy (7), nitrogen (7), immunosorbent (7), incubator (7), antimicrobials (6), aspirin (6), cholesterol (6), immunomodulator (5), biogenesis (4), blocker (4), ribonucleoprotein (4), screenings (4), anesthesiology (3), biospecimens (3), insulin (3), polymerization (3), serotonin (3), detections (2), glycerin (2), haemagglutination (2), petri (2), bacilli (1), biospecimen (1),* дієслова: *to detect (145), to wear (47), boost (35), to vaccinate (19), to disinfect (13), to ventilate (1);* прикметники: *tested (470), detected (322), antiviral (212), cellular (177), endothelial (67), mandatory (43), monitored (43), quarantined (35), ventilated (31), bilateral (30), screened (28), inoculated (26), mandated (21), radiological (20), intracellular (18), quarantining (18), undetectable (15), vaccinating (10), injected (7), anesthetized (6),*

antibacterial (4), biomolecular (4), disinfecting (2), словосполучення: *test results (64), vaccinability spectrum (5).*

Наведемо приклади: 1) «*COVID-19 infection was confirmed by real-time reverse-transcription polymerase chain reaction (RT-PCR) detection, high-throughput sequencing, SARS-CoV-2 viral culture in throat swab specimens, SARS-CoV-2 antibody detection in blood samples or SARS-CoV-2 viral culture in throat swab specimens*» [323]; 2) «*There are several approaches used to test for SARS-CoV-2 [52]. Molecular testing involves the detection of viral nucleic acid, after amplification, and test results can determine whether or not a patient has an active infection that may be transmissible depending on the viral load. Most technologies utilize Polymerase Chain Reaction (PCR) that requires temperature variation and can take longer from sample input to result…*» [279]; 3) «*Similarly, observational studies conducted early in the pandemic, reported that the Moderna and Pfizer/BNT162b2 (Pfizer/BNT) vaccines were found to be highly effective (94 %) in preventing hospitalization in fully vaccinated individuals 65 years of age [21] and a single dose of the Janssen vaccine was >84 % effective at preventing severe disease in older adults. Overall, vaccines against COVID-19 are incredibly successful at preventing the most severe outcomes of disease, which is encouraging as new platforms and updated vaccines are rolled out and the virus continues to mutate at a rapid pace*» [253].

У наведених дискурсивних фрагментах концептуальна ознака *«способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)»* об'єктивується за допомогою таких лексичних одиниць, як: іменник: *detection, dose, vaccines*, словосполучення: *real-time reverse-transcription polymerase chain reaction (RT-PCR) detection, high-throughput sequencing, blood samples, throat swab specimens, viral culture, antibody detection, Polymerase Chain Reaction (PCR), test results,* дієслова: to test, дієслівне словосполучення: *to roll out vaccines*. Дані лексичні одиниці номінують основні способи дослідження хвороби – збір анамнезу для

дослідження хвороби (наявність віруса в мазках з горла) та лабораторні дані (аналіз крові, виявлення антитіл), використання методу секвенування ДНК.

Уточнювальні лексеми на позначення назв вакцин *Moderna and Pfizer/BNT162b2 (Pfizer/BNT) vaccines, Janssen vaccine* та відсоткові дані їхньої ефективності маркують високу результативність вакцинації як превентивного заходу з боротьби з пандемією, оскільки вакцинація сприяє утворенню необхідного імунітету від коронавірусної хвороби та запобіганню її важкого перебігу.

Отже, вважаємо за доцільним виділити додаткову концептуальну ознаку *«протиепідемічні заходи для запобігання поширення пандемії»,* що маніфестована в науковому дискурсі такими лексичними одиницями як: іменники: *vaccination, dose, vaccines, boosters, Polymerase Chain Reaction (PCR),* дієслівним словосполученням*: to roll out vaccines.*

Концептуальна ознака *«порушення / зниження функцій життєдіяльності людини»* репрезентована в науковому дискурсі: іменниками: *fatigue (135), complications (121), disorders (94), hypertension (94), thrombosis (69), dysfunction (64), fibrosis (54), disability (49), abnormalities (46), myalgia (46), dyspnea (39), immunodeficiency (25), dizziness (13), disabilities (9), breathlessness (8),* словосполученнями: *mental health problems (25), alveolar damage (22), neurological complications (18), encephalopathy (16), cognitive impairment (13), abdominal pain (12), sleep related impairment (7), thrombotic complications (4), immune deficiency (4), cardiovascular complications(4), lung function impairment (3), dysphagia (2), lung abnormalities (2), haemoptysis (2), hypocalcemia (2), hypomagnesemia (2), arthralgiaa (1), arthromyalgia (1), psychiatric complications (1), metabolic complications (1), mental complications (1), digestive complications (1), psychotic disorder (1), radiographic abnormalities (1), radiological abnormalities (1), neurological abnormalities (1), memory impairment (1).*

Наведемо приклади з наукового дискурсу:

1) «Among the 58 consecutive French patients seen somewhat later in the pandemic at one hospital with Covid-19-related ARDS [22], investigators noted neurological manifestations in 84%, including encephalopathy, prominent agitation, confusion and corticospinal tract signs each in two-thirds of cases...». [275];

2) *«Second, neurological manifestations of COVID-19 may occur due to immune dysregulation.... Third, neurological manifestations of COVID-19 may occur due to vascular injury. Disruption of normal coagulation has been well characterised in COVID-19, and thrombotic complications in multiple organs are commonly seen in severe COVID-19.… Endothelial dysfunction has been identified pathologically in the CNS of patients with COVID-19. This manifests as endotheliitis, which is identified by microbleeds, petechial haemorrhages within the walls of blood vessels, and perivascular infiltration of T cells and macrophages… Finally, neurological manifestations of COVID-19 may occur due to systemic COVID-19 disease. Severe disease in COVID-19 results in hypoxia and a pro-inflammatory state or "cytokine storm", similar to that seen in severe sepsis…»*[322];

3) «The authors evaluated the incidence and hazard ratio (six-month and time varying) for a range of neurological conditions over a two-year period. They identified an increased risk of cognitive deficits, dementia, psychotic disorder, and epilepsy or seizures. However, the risk of dementia and cognitive deficits was mainly driven by the older adult population…»[322].

З наведених прикладів стає очевидним, що коронавірусна хвороба негативно впливає на неврологічні особливості людини, її психологічний стан та когнітивні здібності. У результаті зниження імунітету відбувається порушення нормальної коагуляції крові, що знаходить свою маніфестацію у вигляді тромботичних ускладнень в багатьох органах людини.

Основними засобами вербалізації ознаки *«порушення / зниження функцій життєдіяльності людини»* є дієслово *to manifest*, словосполучення *neurological manifestations, immune dysregulation, disruption of normal*

coagulation, thrombotic complications, endothelial dysfunction, direct viral injury, widespread inflammation, neurological conditions, cognitive deficits, psychotic disorder, cytokine storm.

Окремо слід розглянути додаткові концептуальні ознаки, які не простежуються у текстах масмедійного дискурсу, але були виокремлені в результаті аналізу наукового дискурсу, а саме: *«здатність вірусу до еволюції», «сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)»* та «*протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії*».

Так, ознака *«здатність вірусу до еволюції»* вербалізована в науковому дискурсі за допомогою іменників: *variants (1089 слововживань), mutations (1073), evolution (353), deletion (71), omicron mutant (1):*

1) «*B.1.1.7 contains 17 mutations that affect the amino acid sequence of SARSCoV-2 proteins, including 14 single amino acid mutations and 3 deletions [1]. One of these mutations results in a deletion of amino acids 69 and 70 in the Spike (S) protein. … this deletion interferes with the primer/ probe binding for the S gene target in the Thermo taqpath assay, termed S gene target failure (SGTF)»* [284];

2) «*In its brief evolution in humans, the SARS-CoV2 spike has exhibited astonishingly rapid evolution. In less than one year, the delta variant spike (isolated in October 2020) now sweeping the world accumulated a deletion and nine substitutions. …alterations to glycan sites (near all are single-site losses). The recently described omicron mutant, which appears to be becoming dominant in South Africa, possesses 35 amino acid changes in spike. This rate of spike evolution (substitutions per residue per year), approximately 10-fold higher than influenza HA, is unprecedented in an acute virus and prompts serious consideration of reformulating vaccines to induce T cell responses to more CoV2 proteins*» [238].

Основними засобами актуалізації концептуальної ознаки *«здатність вірусу до еволюції»* в наведених прикладах виступають іменники: *mutations,*

deletions, evolution, substitutions, alternations, mutant, словосполучення: *amino acid mutations, astonishingly rapid evolution, amino acid changes, rate of spike evolution.* У першому дискурсивному фрагменті наводиться приклад одного з різновидів коронавірусу B.1.1.7, який має у своїй структурі 17 мутацій, що впливають на амінокислотну послідовність білків SARS-CoV-2. У другому фрагменті автор наукової статті акцентує увагу на швидкій еволюції Дельта варіанту коронавірусу, який за невеликий час накопичив дев'ять замін у своїй структурі, у свою чергу, Омікрон, що стає домінуючим у Південній Африці, має 35 амінокислотних замін у структурі білка вірусу. Автор статті наголошує на тому, що ці всі швидкі зміни у структурі вірусу мають спонукати вчених до більш серйозного розгляду існуючих вакцин, їх розроблення з урахуванням можливих змін у структурі вірусу для підвищення ефективності боротьби з ним.

Концептуальна ознака *«сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)»* експлікована в науковому дискурсі лексичними одиницями: *temperature (212), humidity (96), precipitation (11), sunlight and UV radiation (1), dry and cold conditions (1).*

Розглянемо контекстне вживання даної ознаки:

1) *«Laboratory experiments have demonstrated that controlling temperature and humidity affects the viability of coronavirus and influenza. Severe acute respiratory syndrome coronavirus 1 was found to have longer viability at temperatures typical to air-conditioned environments (22–25°C) with relative humidity of 0–50% compared with higher temperatures (>38°C) and higher relative humidity (>95%) [9]»* [284];

2) «*Virus survival studies suggests that environmental variables, such as humidity, temperature, sunlight and UV radiation, might contribute to the seasonal transmission of coronaviruses by influencing the inactivation of virus in air and on surfaces. Studies suggest that all coronaviruses tend to survive longer in colder and dryer conditions*…. » [284];

3) «*In this study, the seasonal reductions in coronavirus showed disease associated with average outside air temperatures above 10 °C, global radiation over 300 kJ/m2 /h, average sunshine hours over 5 h per day and no association with precipitation. …From April through to October seasonal coronavirus cases are relatively uncommon in England and Wales, suggesting that their ability to transmit within the community is slightly reduced compared to winter months. We infer that there is a reduced R0 value in this period linked to temperatures above 10 °C and global radiation above 300 kJ/ m2 /h,…*» [302].

У першому фрагменті автор статті перелічує основні сприятливі умови існування коронавірусної інфекції, до яких належать: температура від 20 до +25°С, відносна вологість від 0 до 50%. У третьому дискурсивному фрагменті автор наукової статті на основі проведеного дослідження стверджує, що сезонні зниження випадків коронавірусної інфекції пов'язані із середньою зовнішньою температурою повітря вище 10°С, рівнем радіації понад 300 кДж/м2/год, тривалістю сонячного світла понад 5 годин на день і відсутністю опадів.

Ознака «*протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії*» об'єктивована в науковому дискурсі лексичними одиницями: іменники: *vaccine (1805 слововживань), vaccines (1024), vaccination (943), measures (761), dose (592), protection (575), distancing (348), isolation (326), booster (267), PPE (228), quarantine (193), screening (175), mask (163), lockdown (143), restrictions (137), Pfizer (130), Moderna (101), boosters (48), Polymerase Chain Reaction (PCR) (593), masking (48), antibiotics (47), disinfection (46), respirators (44), countermeasures (33), ventilator (31), paxlovid (27), sanitation (24), shot (23), handwashing (13), disinfectant (12), gown (11), goggles (10), facemask (9), face shield (6), glove (5), shutdown (4), sanitizer (4), pills (2), jabs (1), injections (1),* дієслова: *to wear (47), to vaccinate (19), to disinfect (13), to ventilate (1),* дієслівним словосполученням*: to roll out vaccines,* прикметники: *tested (470), mandatory (43), monitored (43), quarantined (35), ventilated (31), screened (28), mandated (21), quarantining (18), vaccinating (10), disinfecting (2),*

словосполучення*: medical mask (18), vaccination rates (18), physical distance (7), Powered air purifying respirators (PAPR) (2), face covering (2), eye shield (1), vaccine mandates (1), elastomeric respirators (1); FFP2/N95 respirators (1), N95 mask FFP3 respirator (1), NIOSH-approved N95 (1).*

Наприклад: 1) «*…the Moderna and Pfizer/BNT162b2 (Pfizer/BNT) vaccines were found to be highly effective (94 %) in preventing hospitalization in fully vaccinated individuals 65 years of age [21] and a single dose of the Janssen vaccine was >84 % effective at preventing severe disease in older adults*» [253];

2) «*...communication about COVID-19 focuses on preventive measures, which include (CDC, 2020; WHO, 2020): (1) Not touching your face (particularly eyes, nose, or mouth); (2) washing your hands regularly for 20 seconds, with soap and water or alcohol-based hand sanitizer; (3) respiratory hygiene: wearing a mask and covering your nose and mouth with a disposable tissue or flexed elbow when you cough or sneeze; (4) social distancing: deliberately increasing physical distance between people to prevent the spread of disease; (5) staying home and self-isolating from others in the household if you feel unwell; (6) avoiding large group gatherings; and (7) staying away from people who are or appear sick*» [296].

До основних засобів вербалізації, що експлікують ознаку *«протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії»* в наведених дискурсивних фрагментах належать: іменники: *vaccines*, dose, *mask, self-isolating*, дієслівне словосполучення: *to wash hands, to wear a mask, to prevent the spread of disease, avoiding large group gatherings, to stay away from people*; словосполучення: *Moderna and Pfizer/BNT162b2 (Pfizer/BNT) vaccines, single dose, preventive measures, respiratory hygiene, social distancing, physical distancing*.

У першому дискурсивному фрагменті автор статті акцентує увагу на високій ефективності вакцинації як протиепідемічного заходу запобігання поширенню пандемії. Зокрема, наведені статистичні дані щодо ефективності вакцин *Moderna* та *Pfizer/BNT162b2 (Pfizer/BNT)*, яка становить 94%,

підкреслюють їхню результативність у профілактиці захворювання на коронавірус та зниженні ризику важкого перебігу та госпіталізації пацієнтів похилого віку. У другому дискурсивному фрагменті автор наводить основні рекомендації ВОЗ щодо запобігання розповсюдженню коронавірусної інфекції, а саме: уникнення торкання обличчя, регулярне миття рук, дотримання респіраторної гігієни, соціальне дистанціювання, самоізоляція за наявності симптомів, уникнення великих скупчень людей та контактів із хворими. Дотримання даних заходів є важливою профілактичною стратегією спрямовану на зменшення розповсюдження хвороби серед людської популяції.

Отже, проведений аналіз засобів вербалізації понятійного компонента концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі дозволив встановити лексичне наповнення концептуальних ознак досліджуваного феномену пандемії, а також виокремити додаткові концептуальні ознаки – «здатність вірусу до еволюції», «сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)» та «протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії».

Проаналізуємо частоту вживання вербалізаторів поняттєвого компонента концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі.

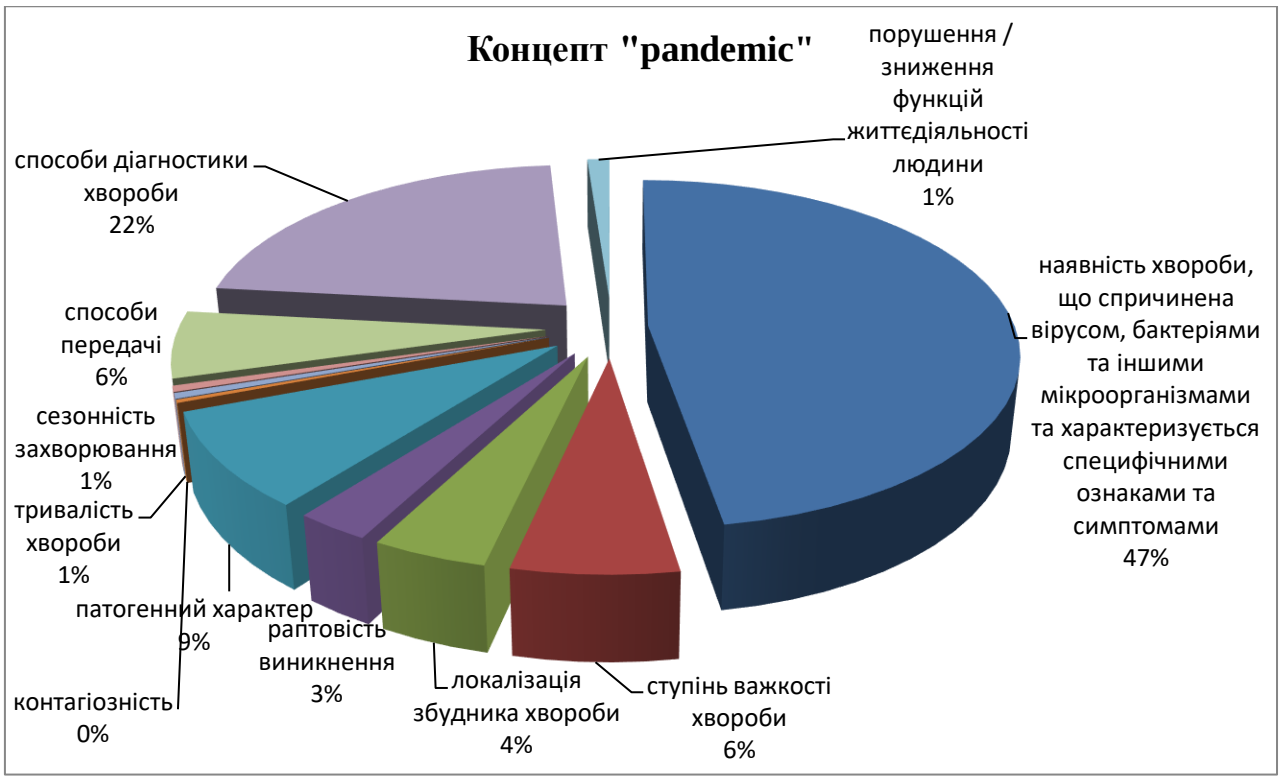

Рис.3.1 Частотність вербалізаторів поняттєвого компонента концепту «pandemic» у науковому дискурсі

Аналіз даних діаграми свідчить про те, що найбільш частотними засобами вербалізації концепту «*pandemic*» виявилися лексичні одиниці на позначення концептуальної ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 41826 слововживань (47%) від загальної кількості вживання в текстах наукового дискурсу та ознаки «*способи діагностики хвороби*» 19484 вживань (22%).

За кількісними даними найбільш поширеними вербалізаторами на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» є іменники *Covid (7158 слововживань), sars (6772), infection (2938), virus (2659), disease (2531), pandemic (2445).* На позначення ознаки «*способи діагностики хвороби*» найбільш часто зустрічаються іменники: *vaccine (1805 слововживань), analysis (969), vaccination (943), test (920), antibody (802).*

Зобразимо частиномовну дистрибуцію понятійного компонента концепту «*pandemic*» в англійськомовному науковому дискурсі у вигляді діаграми нижче.

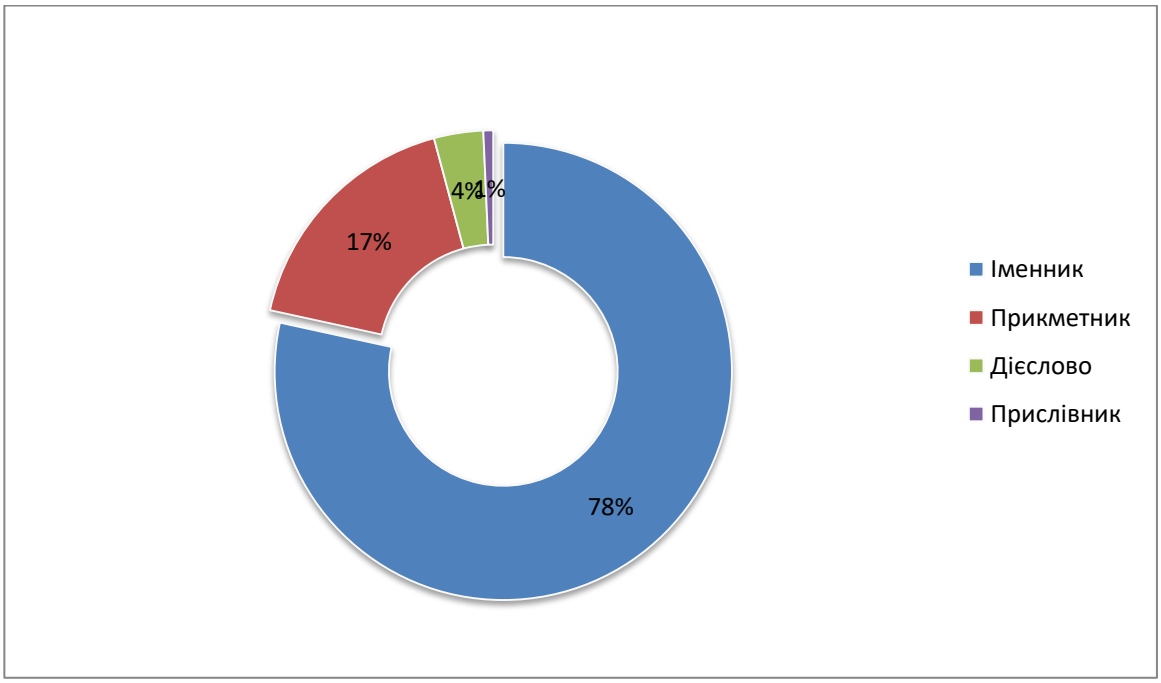

Рис.3.2 Частиномовна дистрибуція понятійного компонента концепту «pandemic» у науковому дискурсі

Дані з діаграми дозволяють встановити відсоткове співвідношення кожної частини мови, що експлікує понятійний компонент концепту «*pandemic*» в англійськомовному науковому дискурсі. Згідно з відсотковими даними, найбільшу питому вагу серед вербалізаторів понятійного компонента концепту займають іменники – 78% , що дозволяє стверджувати, що іменник як частина мови виступає головним засобом вербалізації понятійних ознак концепту в науковому дискурсі. Превалювання іменників у науковому медичному дискурсі на позначення понятійних ознак концепту можна пояснити їх номінативною функцією, яка полягає в точному позначенні основних об'єктів, процесів та явищ, що є предметом наукового дослідження. Іменники сприяють точному, абстрагованому та об'єктивному представлені та систематизації знань, що є необхідним для класифікації та категоризації медичних феноменів, зокрема феномену пандемії. Системне і стандартне представлення знань щодо етіології хвороби, механізмів її

реплікації, впливу на здоров'я населення країн світу сприяє формуванню універсальних наукових моделей. Урахування даних моделей вченими сприяє розробці ефективних протиепідемічних заходів для запобігання розповсюдженню пандемії, а також забезпечує однозначність та об'єктивність у науковій комунікації та практичному застосуванні медичних знань, що є критично важливим для управління глобальними кризами у сфері охорони здоров'я.

Друге місце посідає прикметник, що становить 17% від загальної кількості. Прикметники в даному контексті виконують роль специфікації та деталізації, номінуючи окремі ознаки та властивості, що характеризують медичні явища, пов'язані з пандемією. Зокрема, прикметники використовуються для позначення таких ознак, як «способи діагностики хвороби», «способи передачі хвороби», «патогенний характер» та «ступінь важкості хвороби». Вони сприяють процесу конкретизації й диференціації ознак понять, що дозволяє точніше окреслити та систематизувати знання про феномен пандемії. Такі прикметники як: *rapid, unprecedented, widespread, severe, fatal, mild*, служать важливими засобами об'єктивізації концептуальних ознак концепту «*pandemic*», оскільки вони забезпечують точне позначення інтенсивності, поширення та тяжкості захворювання, яке спричинило пандемію. Дані прикметники відіграють важливу роль у науковому представлені понятійних ознак концепту «*pandemic*», зокрема в описі етіології хвороби, її патогенного характеру та клінічного перебігу, оскільки вони дозволяють чітко визначити інтенсивність хвороби, масштаб її поширення, та тяжкість перебігу захворювання.

Найменш уживаною частиною мови, що репрезентує концептуальні ознаки концепту «*pandemic*» виявився прислівник, який становить 1% від загальної кількості вживаних частин мови. Прислівники виконують функцію найменування ознак дії, стану, способу, часу, місця або причини. Вони вживаються для уточнення та деталізації семантики ознак, що виражені іншими частинами мови, зокрема дієсловом та прикметником. Прислівники

як засоби об'єктивізації понятійних ознак концепту «*pandemic*» виконують обмежену, але важливу функцію уточнення таких ознак, як «ступінь важкості хвороби» та «тривалість хвороби». Вони сприяють модифікації дієслівних конструкцій, визначаючи інтенсивність клінічних проявів хвороби, а також часові параметри розвитку патологічного процесу. Такі прислівники, як *temporally, severely, deadly,* використовуються на позначення тривалості симптомів хвороби, гостроти її патологічних проявів та летальності, що, в свою чергу, дозволяє більш точно фіксувати ступінь тяжкості та темпоральні аспекти еволюції захворювання, що є важливим для медико-епідеміологічної оцінки та розробці ефективних протиепідемічних і профілактичних заходів під час пандемії.

Водночас слід зазначити, що у проаналізованому масиві текстів масмедійного дискурсу зазначені прислівники не були зафіксовані, оскільки представники масмедіа націлені на передачу загальної інформації про явище пандемії, її перебігу у світі. Допоміжна модифікувальна функція прислівників реалізується у текстах масмедіа переважно через дієслівні та прикметникові конструкції, які забезпечують передачу аксіологічних характеристик феномену пандемії не занурюючись у детальне пояснення її темпоральних або клінічних особливостей.

Таким чином, можна підсумувати, що іменник виступає головним засобом номінації й концептуалізації змістових ознак концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі. Домінуюча роль іменника зумовлена його здатністю точно маркувати ключові об'єкти, явища та процеси, що стосуються пандемії, що є необхідним для класифікації, систематизації та стандартизації медичних знань.

Аналіз образно-ціннісного складника концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі видається неможливим через специфіку зазначеного дискурсу, яка відзначається в абстрагованості від образної інформації та емоційно-оцінного переживання осмисленого, зосередженні на логічному, точному, доведеному осмисленні навколишньої дійсності, зокрема у

використанні абстрактних понять і точних термінів певної наукової галузі. Тому спираючись на дану особливість наукового дискурсу в подальшому пункті нашого дослідження звернемося до розгляду термінологічних одиниць, що репрезентують феномен пандемії у науковому дискурсі.

3.2. Терміни-вербалізатори концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі

Вивчення концепту, засобів його вербалізації у тій чи іншій дискурсивній площині можна вважати неповним без звернення до аналізу термінології, що репрезентує даний феномен у науковому дискурсі. Погоджуючись з думкою О.С. Олійник про те, що мовними об'єктиваторами наукового/професійного концепту вважаються терміни відповідного наукового або галузевого знання [122], звертаємось у нашому дослідженні до аналізу медичної термінології, яка є засобом об'єктивізації концепту «*pandemic*».

У ході аналізу текстів наукового дискурсу було виокремлено 116 термінологічних одиниць, що стосуються концепту «*pandemic*». Виділені термінологічні одиниці об'єктивують змістові ознаки концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі.

Розглянемо окремо терміни, що вербалізують різні концептуальні ознаки концепту «*pandemic*».

Так, до найбільш вживаних термінів, що були виокремлені з наукового дискурсу належать ті, що номінують концептуальну ознаку *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»*: *coronavirus, SARS-COV-2, cytomegalovirus, enveloped virus, hantavirus, ebolavirus, filovirus, lentivirus, retrovirus, neurocovid, zooanthroponosis, leukaemia virus.*

Терміни *Coronaviridae, Paramyxoviridae, Orthomyxoviridae, Betacoronaviruses* номінують різні родини вірусів, які включають ряд патогенів, що викликають захворювання у людей та тварин. Дані терміни репрезентують різні сімейства вірусів, які відрізняються за своєю

структурою, генетикою, механізмами реплікації, а також за типами захворювань, що вони викликають, зокрема термін *Coronaviridae* номінує родину РНК-вірусів, до складу яких входить сучасний коронавірус: *«Coronaviridae – the coronaviruses and toroviruses: a family of RNA viruses having a pleomorphic virion 120-160 nm in diameter consisting of a lipid-containing membrance, with large peplomers, surrounding a helical (for coronaviruses) or tubular (for toroviruses) nucleocapsid»* [337, с. 416].

Термін Paramyxoviridae представляє родину вірусів, що мають одноланцюговий РНК-геном і належить до групи негативно спрямованих РНК-вірусів: *«Paramyxoviridae – the paramyxoviruses: a family of RNA viruses having a pleomorphic, usually roughly spherical but occasionally filamentous virion 150-300 nm in diameter, consisting of a lipid bilayer with large peplomers surrounding a helical nucleocapsid……There are two subfamilies: Paramyxovirinae and Pneumovirinae»* [337, с. 1379].

Термін Orthomyxoviridae номінує родину РНК-вірусів, до складу якої належать віруси грипу, зокрема віруси грипу А, В, С, тоговіруси та ісавіруси: *«Orthomyxoviridae – a family of viruses, filamentous or spherical (80 to 120 nm in diameter), that contains single-stranded RNA and multiply in cytoplasm; includes all viruses that cause influenza»* [357, с. 473].

Актуалізація термінів на позначення приналежності вірусів до певної родини свідчить про важливість розуміння походження того чи іншого захворювання, його етіології та еволюційного розвитку, що, в свою чергу, дозволяє вченим більш детально аналізувати генетичні взаємозв'язки у структурі вірусу, вивчати взаємодії вірусу з організмом-господарем та розробляти більш ефективні методи з його боротьби та профілактики.

Наступні терміни репрезентують додаткову концептуальну ознаку «генетичні варіації хвороби», до них належать: *lineage, sublineage, strain, variant, clade.*

Термін *lineage* номінує рід або походження, яке простежується від або назад до спільного пращура: *«Lineage – descent traced down from or back to a*

common ancestor» [337, с. 1059]; термін *sublineage* вживається для позначення певної лінії захворювання, яка є прямим нащадком батьківської лінії: *«Sublineage – a term used to define a lineage as it relates to being a direct descendent of a parent lineage»*[236]; термін *strain* номінує групу з ймовірним спільним походженням з чіткими фізіологічними, але зазвичай не морфологічними відмінностями: *«Strain – a group of presumed common ancestry with clear-cut physiological but usually not morphological distinctions (a strain of bacteria)»* [386, с. 720]; термін *variant* позначає щось, що відрізняється за якою-небудь характеристикою від класу, до якого воно належить, наприклад, варіант хвороби: *«Variant – something that differs in some characteristic from the class to which it belongs, as a variant of a disease, trait, species, etc.»* [337, с. 2024]; термін *clade* вживається на позначення групи мікроорганізмів, які мають характеристики, притаманні виключно членам цієї групи та відрізняють їх від інших організмів, такі як генетичні варіанти в межах одного виду: *«Clade – in taxonomy a branch of a phylogenetic tree comprising all the organisms that share a particular common ancestor. 2. a group of organisms that share characteristics exclusive to the group members and distinguishing them from other organisms…»*[337, с. 367].

У науковому дискурсі дані терміни використовуються у поєднанні з різними штамами коронавірусу, наприклад: *«The omicron lineage has rapidly splintered into subvariants BA.1, BA.1.1, BA.2, BA.2.12.1, BA.4, and BA.5»* [313]; «*Thereafter, the Delta variant, characterized by being both more transmissible and more severe than both the ancestral strain or Alpha variant, predominated through the start of SY 2021-22 until mid-December*» [289].

З наведених прикладів бачимо, що пандемія, викликана коронавірусною інфекцією, має багато генетичних варіацій, які мають різні особливості й характеризуються різною ступеню передачі та важкості протікання у людей.

Вивчення структури збудника хвороби (у нашому випадку коронавірусної інфекції) має надзвичайно важливе значення для

представників медицини, оскільки дослідження структури віруса, його складових елементів дозволяє зрозуміти механізми його проникнення в клітини людини та подальшого розмноження. У наукових статтях простежуємо використання різноманітних термінологічних одиниць на позначення концептуальної ознаки «структура збудника хвороби», а саме таких термінів: *coronavirion, furin cleavage site (FCS), transmembrane protease serine 2 (TMPRSS2), angiotensin-converting enzyme 2 (ACE2), receptor binding domain (RBD), membrane fusion, polybasic cleavage site (RRAR), receptor, transmembrane glycoprotein, membrane protein, envelope protein, spike protein, nucleocapsid.*

Усі наведені терміни об'єктивують структурні елементи коронавірусної інфекції – коронаваріон, повністю сформована частинка коронавірусу; спайковий S білок, що розташований на поверхні вірусу, його складові частини – рецептори ACE2, рецептор-зв'язуючий домен, полібазичний сайт розщеплення; нуклеокапсидний білок (N), мембранний білок (M), білок супер-капсида (E), трансмембранний глікопротеїн, трансмембранна серинова протеза 2-го типу, ключовий фермент, що грає роль в інфікуванні клітин вірусом.

Врахування структурних елементів коронавірусної хвороби, зокрема основних його білків дозволяє вченим розробити більш ефективні терапевтичні засоби, які сприятимуть лікуванню та полегшенню важкого перебігу коронавірусної хвороби.

Терміни: *mutations, evolution, nonsynonymous, genetic drift* позначають додаткову концептуальну ознаку «еволюційні та генетичні зміни, які відбуваються у вірусах і впливають на їхню структуру та патогенність».

Наведемо приклад вживання цих термінів у науковому дискурсі: 1) «*Omicron has at least 50 mutations identified, with 32 of those mutations involving the spike protein when compared to the reference strain. For comparison, the delta variant has nine spike protein mutations along with13 others. Of these 50 mutations, 26 are unique, further building upon the 10 unique mutations seen in*

Delta and six from Beta. The Omicron variant has two mutations that may increase the spike protein's affinity to ACE2, contributing to the current concern. Other specific Omicron mutations have a theoretical risk of increasing transmissibility (three mutations at the cleavage site), while another set of mutations may result in evasion of the immune system» [322];

2) «However, the evolutions of SARS-CoV-2 have outpaced initial expectations. One likely reason is the sheer speed and geographic breadth of infection. To date, there have been approximately 500 million reported infections worldwide and many billions of cycles of viral replication, with each cycle capable of generating consequential amino acid substitutions. Additionally, the species jump from bats to humans, which is supported by available phylogenetic evidence, provided substantial selective pressure for viral evolution (5)…» [226];

3) «The pattern of evolution thus far for SARS-CoV-2 has not followed the ladder-like evolutionary pattern that well-known respiratory viruses such as seasonal coronaviruses and influenza viruses follow in response to immune selection. ... In a ladder-like evolutionary pattern, each new viral variant is derived from the previous variant, representing genetic drift in response to host immune pressure. …The most optimistic prediction for the future of SARS-CoV-2 evolution includes a shift toward a ladder-like evolutionary pattern, since significant human immunity has now been increased…» [226].

У наведених дискурсивних фрагментах дані терміни маркують еволюційні, генетичні зміни, що відбуваються в етіологічному агенті коронавірусу SARS-CoV-2 та його різновиду Омікрону. У першому фрагменті автор наукової статті акцентує увагу на тому, що генетичні зміни, мутаційні процеси у спайковому протеїні збільшують трансмісивність вірусу, його здатність ухилятися від імунної системи. У другому дискурсивному фрагменті автор відзначає нестійкий характер розвитку SARS-CoV-2, на еволюцію якого вплинули: велика швидкість розповсюдження, наявність великої кількості циклів реплікації, а також передача вірусу від тваринного світу до людей. В останньому дискурсивному фрагменті спостерігається

нетиповий характер еволюції коронавірусу у порівнянні з респіраторними вірусами та грипом, що обумовлено на початковій стадії пандемії відсутністю імунітету населення на SARS-CoV-2. Автор наукової статті прогнозує майбутню еволюцію коронавірусної інфекції, яка буде наближена до сходової еволюційної моделі. Ця модель передбачає появу нових вірусних варіантів від попередніх варіантів у вигляді генетичного дрейфу.

До наступних термінів, що репрезентують феномен пандемії належать терміни, що об'єктивують концептуальну ознаку «патогенний характер хвороби»: *pathogen, virulence, pathogenesis, pathogenicity, virions, bacteria, Corynebacterium, fungus, pathogene, staphylococci, immunopathogenesis, infectants, contaminants, pathobiology.*

Такі терміни як: *bacteria, virus, Corynebacterium, fungus, staphylococci, infectants, contaminants* експлікують різні категорій патогенних мікроорганізмів, які спричиняють захворювання від простих бактерій до грибків та стафілококів.

Наступні терміни вживаються на позначення концептуальної ознаки «способи діагностики хвороби»: *dialysis, radiology, detection, screening, swabs, intubation, inhalation, dilution, clearance, inhibition, sputum, propagation, inhibitor, biomarker, convalescent plasma, polymerase chain reaction (PCR), saturation, electroencephalography, haemagglutination, biospecimen, pseudovirion.*

Такі терміни як: *radiology, detection, screening, polymerase chain reaction (pcr), electroencephalography* актуалізують різні методи діагностики хвороби, від більш розповсюджених – використання рентгенівських променів (радіологія), скринінг, метод виявлення хвороби до більш складних – ПЛР тест та електроенцефалографія для виявлення наявності або відсутності хвороби та дослідження електричної активності мозку. Терміни *inhibition, inhibitor, pseudovirion* використовуються на позначення молекулярних та біохімічних методів, які вживаються науковцями для вивчення механізмів хвороби.

Терміни *swabs, sputum, biospecimen* номінують зразки біологічного матеріалу для аналізу хвороби – забір мазків та мокроти.

Наступі терміни, що були виокремлені з текстів наукового дискурсу є терміни, що вербалізують додаткову концептуальну ознаку «походження хвороби», до них належать: *zoonotic, enzootic, zoonosis, epizootic, epizooticity, zoonotic transfer, natural selection.* Дані терміни переважно пояснюють тваринне походження хвороби, яка викликає пандемію. Розглянемо дефініції даних термінів.

Термін *zoonotic* номінує захворювання, яке передається людині від тварини: «*Zoonotic – Pertaining to zoonosis. 2. Describing a disease transmitted to humans from an animal*» [357, с. 740]; термін *enzootic* позначає хворобу з низьким рівнем захворюваності, яка постійно присутня у тваринному світі: «*Enzootic – 1. present in an animal community at all times, but occurring in only small numbers of cases. 2. a disease of low morbidity which is constantly present in an animal community*» [337, с. 628]; термін *zoonosis* номінує хворобу, яка передається від тварини до людини в природних умовах: «*Zoonosis – a disease communicable from animals to humans under natural conditions*» [386, с. 832]; термін *epizootic* вживається для позначення хвороби з високою захворюваністю, яка різко виникає і швидко розповсюджується у певному регіоні, вражаючи багато тварин: «*Epizootic – attacking many animals in any region at the same time, widely diffused and rapidly spreading; 2. a disease of high morbidity which is only occasionally present in an animal community*» [337, с. 637].

Наведені терміни маркують тваринне походження хвороби, яка викликала пандемію, її передачу від тварини до людей. Медичні терміни *enzootic* та *epizootic* вживаються на позначення ступеня розповсюдження хвороби й використовуються переважно для опису розповсюдження хвороби у тваринному світі.

До термінів, що описують різні прояви хвороби, її симптоматику належать: *ageusia and anosmia, dysgeusia, dysphagia, dyspnea, arthralgiaa, myalgia, haemoptysis.*

Медичні терміни *augesia, anosomia, dysgeusia. haemoptysis,* позначають найбільш розповсюдженні симптоми коронавірусної хвороби, де *augesia* номінує втрату здатності до відчуття смаку: *«augesia the absence or impairment of the sense of taste»* [386, с. 17]; термін *anosmia* номінує втрату здатності до відчуття запахів: «*anosmia loss or impairment of the sense of smell»* [386, с. 37]; термін *dysgeusia* вживається на позначення порушення смакових відчуттів: «*dysgeusia dysfunction of the sense of taste*» [386, с. 208]; *haemoptysis* номінує кашель, під час якого виділяється кров або кров'яні домішки з мокротинням: «*haemoptysis – the coughing-up of blood from the lungs*» [392, с. 291]. До додаткових симптомів коронавірусної хвороби, що викликані тривалим Covid (Long Covid) відносять артралгію, диспное, дисфагію та міалгію, термін *arthralgiaa* вживається на позначення болі в одному або більше суглобів: *«arthralgiaa – pain in one or more joints»* [386, с. 50], термін *dyspnea* номінує важке або утруднене дихання, яке часто асоціюється з серйозним захворюванням серця або легень: *«dyspnea – difficult or labored breathing usually associated with serious disease of the heart or lungs»* [357, с. 184]; термін *dysphagia* означає ускладнення під час ковтання: *«dysphagia* – difficulty in swallowing» [357, с. 183], термін *myalgia* номінує біль у м'язах: *«myalgia – muscle pain»* [336, с. 254].

На основі наведених медичних термінів можна констатувати, що коронавірусна хвороба має різноманітну симптоматику, яка включає не лише респіраторні та гастроентиральні прояви, а й неврологічні, які включають втрату нюху або смаку, біль у м'язах та суглобах, біль під час ковтання.

Наступна концептуальна ознака, що знаходить свою маніфестацію через термінологічні одиниці є ознака «порушення в організмі людини», які виникають у результаті ускладнень викликаних коронавірусною інфекцією, зокрема це порушення кровоносної системи, які об'єктивовані в науковому

дискурсі за допомогою таких медичних термінів як: *coagulopathy, congestion, dyslipidemia, leukopenia, hypocalcemia, hypomagnesemia.*

Терміни *dyslipidemia, hypocalcemia, hypomagnesemia* актуалізують порушення обміну речовин в організмі людини, термін *dyslipidemia* номінує порушення концентрації ліпідів або ліпопротеїдів у крові: *«dyslipidemia - a condition marked by abnormal concentrations of lipids or lipoproteins in the blood»* [386, с. 208]; термін *hypocalcemia* вживається на позначення дефіциту кальцію в крові: *«hypocalcemia – a deficiency of calcium in the blood»* [386, с. 337]; термін *hypomagnesemia* номінує дефіцит магнію в крові: «*hypomagnesemia – a deficiency of magnesium in the blood»* [386, с. 339].

Такі терміни як *pneumothorax, encephalopathy, immunodeficiency* вживаються для позначення порушень основних систем організму людини – дихальної, нервової та імунної системи.

Таким чином, з аналізу наведених термінів можна стверджувати, що коронавірусна хвороба спричиняє різноманітні патологічні стани в організмі людини, які охоплюють як метаболічні порушення (порушення обміну речовин), так і серйозні ускладнення основних систем організму.

Наступні терміни номінують ознаку «превентивні заходи для боротьби з пандемією», до них належать: *decontamination, disinfection, sanitation, disinfectant, sanitizer, booster, vaccine, vaccination, quarantine, lockdown, isolation, respirator, Powered air purifying respirators (PAPR) and elastomeric respirators; FFP2/N95 respirators, N95 mask, facemask, personal protective equipment (PPE).*

Терміни *decontamination, disinfection, sanitation, disinfectant, sanitizer* використовуються для номінації санітарних заходів та засобів, що використовуються медичними працівниками для очищення різних поверхонь від шкідливих патогенів.

Терміни *quarantine, lockdown, isolation* номінують обмеження, які вживаються з метою стримування розповсюдження хвороби. Розглянемо значення даних термінів у лексикографічних джерелах. Так, термін

quarantine позначає обмеження свободи пересування осіб, які перенесли інфекційне захворювання, дані обмеження діють протягом інкубаційного періоду хвороби: «*quarantine – restriction of freedom of movement of apparently well individuals who have been exposed to infectious disease, imposed for the usual maximal incubation period of the disease (quarantine period)*» [337, с. 1566]; термін *lockdown* номінує тимчасовий стан, який встановлюється місцевими органами, під час якого більшість людей зобов'язані дотримуватися певних обмежень, зокрема обмеження діяльності поза межами дому та контактів з іншими людьми: «*lockdown – a temporary condition imposed by governmental authorities (as during the outbreak of an epidemic disease) in which most people are required to refrain from or limit activities outside the home involving public contact (such as dining out or attending large gatherings)*» [387]; термін *isolation* номінує відокремлення осіб від групи інших людей для уникнення розповсюдження інфекції: «*isolation – Separation from a group, such as the placing of a patient in quarantine and segregation of his body fluids and clotting to prevent transmission of infection*» [357, с. 308]. Головна відмінність між даними термінами на позначення заходів стримування розповсюдження хвороби полягає у масштабі та меті їх застосування, де ізоляція спрямована на сепарацію окремих хворих осіб від групи інших людей, а карантин та локдаун мають на меті вживання обмежень для широкого кола населення з метою зменшення їх контактів і сповільнення розповсюдження хвороби.

Медичні терміни *vaccination, vaccine, booster* експлікують заходи для запобігання хворобам завдяки використанню специфічних імунологічних засобів. Однак між ними є певна відмінність, так термін *vaccination* позначає форму імунізації, під час якої в організм людини вводиться ослаблені або інактивовані патогенні бактерії для стимуляції імунної системи: «*vaccination – A form of immunization in which killed or weakened microorganisms, or inactivated bacterial toxins, are introduced into the body, usually by injection, to sensitize the immune system (see vaccine). If disease-causing organisms or toxins*

of the same type later enter the body, the sensitized immune system rapidly produces antibodies that destroy them» [379, с. 576]; термін *vaccine* номінує спеціальний препарат, що містить живі ослаблені віруси або бактерії, які вводяться в організм людини для профілактики інфекційних захворювань: «*vaccine – a preparation of dead, or live attenuated viruses or bacteria for use in the prevention of infectious diseases by inducing active immunity*» [357, с. 699]; термін *booster* номінує додаткову дозу вакцини, яка вводиться для зміцнення або підтримання початкового курсу імунізації: *«booster – a follow-up dose of vaccine, given to reinforce or prolong immunity after an initial course of immunization»* [379, с. 88]. Отже, з визначень бачимо, що термін *vaccination* вживається у більш широкому сенсі, охоплюючи різні методи стимуляції імунної системи для формування захисної відповіді проти інфекцій, сюди можуть входити не лише використання вакцин, а й інших методів, таких як ведення інактивованих токсинів чи імунотерапія. Термін *vaccine* вживається саме на позначення конкретного препарату, який містить ослаблені або інактивовані віруси або бактерії для стимуляції імунної системи. Вакцина є елементом процесу вакцинації.

Такі терміни як: *respirator, Powered air purifying respirators (PAPR) and elastomeric respirators; FFP2/N95 respirators, N95 mask, facemask, personal protective equipment (PPE)* об'єктивують спеціальні засоби індивідуального захисту, якими користуються як прості людини, так і медичні працівники задля уникнення зараження хворобою. Дані засоби захисту забезпечують захист дихальних шляхів, носа, легень, очей від небезпек, пов'язаних з інфекціями, зокрема коронавірусною хворобою та іншими шкідливими агентами. Наведемо приклад використання даних термінів у науковому дискурсі:

1) *«Although increasing evidence suggests that short-range airborne spread is the predominant route of SARS-CoV-2 transmission, <u>medical/surgical masks</u> used for droplet precautions appear to be nearly as effective as <u>N95 respirators</u>, which are more effective at blocking micron-sized aerosols. Although this is often*

misinterpreted as evidence against airborne spread, the reason may be that medical or surgical masks have fairly high effectiveness in blocking aerosols in the supermicron size range»[284];

2) *«A respirator (FFP2, FFP3, NIOSH-approved N95, or equivalent or higher-level certified respirator) or a medical mask should be worn by health workers along with other personal protective equipment (PPE) – a gown, gloves and eye protection – before entering a room where there is a patient with suspected or confirmed COVID-19»*[323].

У першому дискурсивному фрагменті підкреслюється висока ефективність медичних масок та респіраторів N95 як засобів індивідуального захисту у блокуванні найменших аерозольних часточок (дрібних крапель в повітрі), що підтверджує їхню здатність забезпечувати значний захист від коронавірусної хвороби. У другому дискурсивному фрагменті наводиться рекомендація ВООЗ для медичних працівників щодо носіння респіраторів та інших засобів індивідуального захисту для запобігання розповсюдження хвороби на інших людей. Таким чином, стає очевидним, що носіння засобів індивідуального захисту є важливим та ефективним заходом для запобігання подальшому розповсюдженню інфекційних хвороб.

Отже, проведений аналіз медичних термінів-вербалізаторів концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі дозволив дійти висновку, що концепт «*pandemic*» актуалізується термінологічними одиницями, що репрезентують його змістові ознаки, а саме особливості збудника хвороби, яка викликає пандемію, її симптоматику, особливості її структури, еволюційних процесів, а також методи діагностики й превентивні заходи з її розповсюдження. Крім цього, виокремлені медичні терміни об’єктивують додаткові концептуальні ознаки концепту «*pandemic*» – «генетичні варіації хвороби», «структура збудника хвороби», «еволюційні та генетичні зміни, які відбуваються у вірусах і впливають на їхню структуру та патогенність», «походження хвороби». У результаті нашого дослідження було встановлено, що концепт «*pandemic*» у науковому дискурсі постає як багатовимірне ментальне

утворення, яке маніфестовано не лише основними засобами вербалізації концептуальних ознак, а й спеціалізованими термінами, що об'єктивують змістові ознаки концепту – від етіологічного збудника хвороби до її клінічних проявів, способів діагностики та протиепідемічних заходів з її боротьби.

Таким чином, медичні терміни-вербалізатори виступають не лише засобами об'єктивізації окремих змістових ознак концепту «*pandemic*», а й дозволяють сформувати цілісну модель його репрезентації у науковій картині світу.

3.3. Порівняльний аналіз засобів вербалізації понятійного компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах

З метою виявлення специфіки вербалізації понятійного компоненту концепту «*pandemic*» здійснено порівняльний аналіз відповідних засобів вербалізації концепту у масмедійному та науковому дискурсах. Також розглянуто лексичне наповнення концептуальних ознак зазначеного концепту в досліджуваних типах дискурсу.

Проаналізуємо результати порівняльного аналізу вербалізаторів ознаки *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами». (Детальніше див. Додаток Г, де наведена таблиця з поділом лексичних одиниць за частинами мови в обох типах дискурсу).*

Встановлено, що концептуальна ознака *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»* в науковому дискурсі вербалізована більшою варіативністю лексичних одиниць (105 одиниць) у порівнянні з масмедійним дискурсом (32 лексичні одиниці). Варто зазначити, що найбільш часто вживаними вербалізаторами в масмедійному дискурсі виявилися також найбільш частотними у текстах

наукового дискурсу, зокрема це іменники: *COVID* (1784 слововживань у масмедійному та 7158 вживань у науковому дискурсах), *pandemic* (1067 слововживань у масмедійному та 2445 вживань у науковому дискурсах), *coronavirus* (570 слововживань у масмедійному та 1255 у науковому дискурсах), *Omicron* (187 слововживань у масмедійному та 1116 у науковому дискурсах), що свідчить про актуальність пандемії коронавірусу як для пересіченого носія англійської мови, так і для фахівців медицини. До найменш уживаних вербалізаторів належать: *adenovirus infection (1 слововживань), adenovirus (1), alphavirus (1), contagions (1), ebolavirus (1), echovirus (1), herpervirus (1), Kraken (1), malariae (1), neurocovid (1), paramyxoviruses (1), pandemicity (1), pestilence (1), sarebocovirus (1), shingles (1)* представлених у масмедійному дискурсі та *Alpha wave (1), the Wuhan virus (1), Orthrus Covid variant (1),* репрезентованих у науковому дискурсі. Відносно низька частота вживання даних вербалізаторів на позначення ознаки *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»* вказує на їх обмежене застосування, яке зумовлено часовими параметрами актуальності даних лексичних одиниць, зокрема прив'язаністю до окремих етапів розвитку пандемії, які згодом втратили свою релевантність у подальшому дискурсивному просторі.

Різниця у лексичному наповненні даної концептуальної ознаки, обумовлена специфікою зазначених типів дискурсу. У прагматичному плані на першому місці для представників масмедіа стоїть потреба у швидкому та доступному інформуванні населення про пандемію, хвороби, що її викликає та основних її симптомів, що здійснюється через вживання простої, доступної лексики, яка є зрозумілою для населення. Представники масмедіа мають на меті залучити увагу населення на загальних аспектах пандемії та хвороби, що її викликає, не занурюючись у детальний аналіз збудника хвороби та його характерних особливостей. У свою чергу, для фахівців медицини першочерговим є детальне дослідження специфіки захворювання,

яке викликає пандемію, включаючи його етіологію, симптоматику, патогенез, клінічні прояви та можливі ускладнення, врахування яких сприяє створенню ефективних способів діагностики та профілактики захворювання, а також розробці нових терапевтичних стратегій на основі наукових досліджень та клінічних даних.

Наступна концептуальна ознака *«ступінь важкості хвороби»* об'єктивована в науковому та масмедійному дискурсі лексичними одиницями на позначення різної ступені важкості захворювання від легкого, середнього до важкого ступеня (див. Додаток Г 1.).

З таблиці (див. Додаток Г 1.) бачимо практично повний збіг вербалізаторів на позначення ознаки «*ступінь важкості хвороби*» в масмедійному та науковому дискурсах. До спільних вербалізаторів відносимо: іменники: *fatality, lethality, severity,* прикметники: *fatal, lethal,* словосполучення *severe disease.* До диференційних вербалізаторів даної ознаки належать прислівники: *severely, deadly* та прикметники: *moderate, milder, latent, deadliest,* які представлені лише в науковому дискурсі й маркують різні ступені важкості хвороби від легкого, середнього до важкого. Як бачимо з таблиці, у дискурсивних фрагментах спостерігається майже повна відсутність прислівників на позначення ступеня важкості хвороби, оскільки з аналізованого масиву текстів було ідентифіковано лише два такі випадки. Це може свідчити про те, що у відповідних дискурсах градація ступеня важкості хвороби здебільше реалізується на лексичному рівні через використання інших мовних одиниць, зокрема іменників та прикметників, які виконують функцію опису і деталізації ступеня важкості хвороби.

Наступна концептуальна ознака, що підлягає порівняльному аналізу є ознака *«локалізація хвороби (тіло, розум)»*.

На основі даних з таблиці (див. Додаток Г 2.) можна констатувати, що дана концептуальна ознака об'єктивована більшою кількістю вербалізаторів у науковому дискурсі (31 лексична одиниця) у порівнянні з масмедійним дискурсом (6 лексичних одиниць), що номінують не лише основні органи, які

піддаються ураженню вірусом, а й використовуються на позначення найменших частин організму людини (receptors, cells, tissues). До спільних вербалізаторів відносимо іменники: *brain, skin, liver, kidneys*. До диференційних вербалізаторів даної ознаки належать: іменники: *cell, lung, blood, tissue, body, heart, throat, chest, organ, droplets, tissues, airway, pathways, muscle, urine, eye, nose, airways, bone, epithelia, nasopharynx, brains, bronchi, germ* та прикметники: *gastrointestinal, nasopharyngeal,* що репрезентовані лише в текстах наукового дискурсу.

Відмінність у лексичній репрезентації даної концептуальної ознаки у науковому дискурсі обумовлена тим, що для представників медицини важливо не лише розгляд основних органів, що піддаються ураженню вірусом, а й детальне вивчення найменших структурних частин організму (клітинного, тканинного), на яких відбувається патологічний процес, оскільки врахуванням даних особливостей дозволяє вченим ідентифікувати найбільш уразливі групи населення, а також розробити цілеспрямовані терапевтичні стратегії та способи діагностики хвороби, які у свою чергу, сприятимуть удосконаленню сучасних методів виявлення хвороби, а також підвищать ефективність подальшої лікарської практики.

Ознака *«раптовість виникнення»* представлена в обох дискурсах лексичними одиницями на позначення швидкості розповсюдження пандемії (див. Додаток Г 3.).

Порівняльний аналіз засобів вербалізації концептуальної ознаки *«раптовість виникнення»* в масмедійному та науковому дискурсах показав практично повний збіг вербалізаторів, що номінують дану ознаку. Це, в свою чергу, свідчить про релевантність даної ознаки для представників обох типів дискурсу, які характеризують швидке, раптове виникнення пандемії, яка охоплює велику кількість країн світу. До найбільш вживаних лексичних одиниць, що репрезентують дану ознаку в обох типах дискурсу належать: іменники: *outbreak* (104 слововживань у масмедійному та 665 слововживань у науковому дискурсі), *surge* (79 випадків слововживань в обох дискурсах). До

найменш уживаних відносимо прикметник *rampant* (4 випадків слововживань у масмедійному дискурсі та 2 слововживань у науковому дискурсі), дієслова *to sweep* (4 слововживань у масмедійному дискурсі та 1 слововживання у науковому дискурсі), *to run rampant* (1 слововживання у масмедійному дискурсі) та *to rampage* (1 слововживання у науковому дискурсі).

Наступна ознака, що знаходить свою об'єктивізацію в обох типах дискурсу є концептуальна ознака *«патогенний характер».* Лексичне наповнення даної ознаки представлено у додатку Г 4.

Порівнюючи лексичне наповнення концептуальної ознаки *«патогенний характер»* (див. Додаток Г 4.), бачимо частковий збіг вербалізаторів в обидвох типах дискурсу. До спільних засобів вербалізації належать іменники: *infections, pathogens, infectiousness, bacteria*, дієслово *to infect* та прикметники: *infectious, viral*. До диференційних вербалізаторів належать іменники: *virus, viruses, infection,* що представлені лише в текстах масмедійного дискурсу, такі іменники як: *mutation, infectivity, virulence, pathology, pathogenesis, virology, virions, pathogenicity, bacteria, mutants, mutant, infector, infectee, staphylococcus, pathologies, candida, infectants, immunopathogenesis* репрезентовані лише в науковому дискурсі маркують різноманітні патогени, що викликають хворобу (гриби Кандіда, стафілококи, бактерії).

Прикметники: *bacterial, uninfected, pathogenic, infecting, pathological, virulent, infective, pathologic, virologic, immunopathogenic, immunopathologic* наявні лише в текстах наукового дискурсу, вживаються для опису патогенності хвороби. У порівнянні з масмедійним дискурсом, що зорієнтований на цільову аудиторію пересіченого носія англійської мови, науковий дискурс акцентує увагу на більш глибокому аналізі основних збудників захворювання (гриби кандіда, стафілококи, бактерії), опису їх патогенного характеру, що відзначається у використанні різноманітних засобів мовної репрезентації. Урахування патологічних особливостей збудника хвороби, механізмів його реплікації та імунної евазії фахівцями

медицини, сприяє більш точному розумінню механізмів виникнення й розвитку інфекційного захворювання, а також вдосконаленню існуючих протиепідеміологічних та профілактичних методів діагностики та лікування, в результаті чого забезпечується підвищення ефективності терапевтичних заходів, знижується ризик виникнення ускладнень, а також покращується клінічний перебіг захворювання у пацієнтів.

Наступна концептуальна ознака представлена в масмедійному та науковому дискурсах є ознака *«контагіозність»*. Лексичне наповнення даної ознаки зображено у додатку Г 5.

З аналізу даних (див. Додаток Г 5.) бачимо практично повну тотожність засобів вербалізації даної концептуальної ознаки в масмедійному та науковому дискурсах, що вказує на високу актуальність даної ознаки як для представників масмедіа, так і фахівців медицини. На лексичному рівні дана ознака маніфестована як іменниками, так і дієсловом та прикметниками. До найбільш уживаних вербалізаторів даної ознаки належать: іменник *contamination (51 вживань)* та прикметник *communicable (105 слововживань)*, наявні лише в текстах наукового дискурсу. До найменш вживаних вербалізаторів належать іменники: *contagions* (1 слововживання, представлене лише у масмедійному дискурсі) та *contagiousness* (1 слововживання у масмедійному дискурсі та 3 слововживань у науковому дискурсі).

Концептуальна ознака *«тривалість хвороби»* об'єктивована в масмедійному та науковому дискурсах лексичними одиницями на позначення довгої тривалості захворювання, що викликало пандемію.

На основі даних з таблиці (див. Додаток Г 6.) можна стверджувати, що, на відміну від масмедійного дискурсу, дана ознака вербалізована в науковому дискурсі більшою кількістю засобів лексичної номінації (7 одиниць), що належать до різних частин мови, зокрема іменниками, прикметниками та прислівниками на позначення тривалості захворювання. В масмедійному дискурсі ознака *«тривалість хвороби»* об'єктивована лише

словосполученнями *Long COVID, lingering symptoms, long time,* що маркують довгу тривалість хвороби, яку викликала коронавірусна інфекція.

Як демонструють кількісні дані (див. Додаток Г 7.), концептуальна ознака «*сезонність захворювання*» в обох дискурсах репрезентована лексичними одиницями на позначення пори року. Серед більших вживаних лексичних одиниць зустрічається саме іменник *winter (105 вживань)*, що маркує більшу вразливість людини до зараження хворобою взимку через нестачу вітамінів і холодну погоду, під час якої вірус здатен розповсюджуватися швидше. До найменш уживаних лексичних одиниць, що були виокремлені з аналізованого масиву текстів обох типів дискурсу належать: словосполучення *autumn Covid (1 слововживання), autumn disease (1), winter Covid (1), winter case (1),* репрезентовані лише в текстах масмедійного дискурсу, а також *winter season* (по 1 вживанню в обох типах дискурсу).

Концептуальна ознака *«способи передачі хвороби»* актуалізована в обидвох типах дискурсу лексичними одиницями на позначення різноманітних способів передачі хвороби – контактний, повітряно-крапельний та інші. Розглянемо лексичне наповнення даної ознаки в досліджуваних типах дискурсу.

На основі даних з таблиці (див. Додаток Г 8.) вбачаємо, що концептуальна ознака *«способи передачі хвороби»* вербалізована в масмедійному та науковому дискурсах іменниками на позначення основних способів передачі хвороби – контактний, повітряний, крапельний та передача від тваринного світу (щурів, кажанів, мавп та ін.). До спільних лексем, що актуалізують дану ознаку в обох типах дискурсу належать: іменники: *transmission, rabies, rodent,* прикметники: *airborne, zoonotic*. До диференційних вербалізаторів належать *bug, rallies, snake, krait,* словосполучення: *bat to humans, bat-borne, bats to people, from person to person, close contacts* наявні лише в текстах масмедійного дискурсу. Такі лексичні одиниці як: *transmissibility, bat, bats, pangolin, mice, mouse,*

pangolins, fomities, transmissions, ferrets, feces, faeces, rabies, zoonosis, ferret, fomite, camel, raccoon, mosquitoes, transmissibility, transmissivity, epizooticity, epizootics та дієслово: *to transmit* наявні лише в текстах наукового дискурсу, номінують зоонозне походження хвороби, її передачу від тварини до людини. Використання спеціальних термінологічних одиниць у науковому дискурсі, що маркують тваринне походження хвороби, зокрема лексем *transmissibility, zoonosis, epizooticity, epizootics,* дозволяють більш точно описати та проаналізувати зоонозне походження хвороби та механізми її передачі від тварини до людини.

Наступна концептуальна ознака «*способи діагностики*» репрезентована лексичними засобами, що номінують різні способи дослідження хвороби, її діагностики (див. Додаток Г 9.).

Беручи до уваги лексичне наповнення концептуальної ознаки *«способи діагностики хвороби»* (див. Додаток Г 9.) бачимо, що дана ознака експлікована більшою кількістю лексичних одиниць у науковому дискурсі (145 лексичних одиниць) у порівнянні з масмедійним дискурсом (23 лексичні одиниці), де основні лексичні засоби представлені іменниками та словосполученнями на позначення способів дослідження хвороби. На відміну від масмедійного дискурсу, у науковому дискурсі дана концептуальна ознака репрезентована не лише іменниками та словосполученнями, а й прикметниками та дієсловами, що маркують способи дослідження хвороби та превентивні заходи з її розповсюдження, зокрема це дієслова: *to detect, to wear, to boost, to vaccinate, to disinfect, to ventilate;* прикметники: *tested, detected, antiviral, cellular, endothelial, mandatory, monitored, quarantined, ventilated, bilateral, screened, inoculated, mandated, radiological, intracellular, quarantining,* словосполучення: *test results, vaccinability spectrum,* які номінують основні превентивні заходи для боротьби з пандемією – обов'язкове носіння захисних масок, карантин та вакцинація населення.

Розбіжність у лексичному наповненні даної концептуальної ознаки зумовлена функціональною спрямованістю досліджуваних типів дискурсу.

Науковий дискурс, зорієнтований на системне та точне висвітлення діагностичних методів та превентивних заходів боротьби з пандемією, що відповідає потребам професійної медичної комунікації, що знаходить свою імплементацію у широкому використанні термінологічного арсеналу, який включає спеціальні терміни (*monitoring, radiology, screening, sequencing, saturation, tomography*), дієслова (*to detect, to boost, to disinfect, to ventilate*), прикметники (*detected, monitored, inoculated, injected, anesthetized, screened*), а також словосполучення (*test results, vaccinability spectrum*), які необхідні для фіксації складних діагностичних процедур та заходів. Масмедійний дискурс натомість направлений на інформування широкої аудиторії через використання доступної, спрощеної лексики для легкого сприйняття, що у свою чергу, обумовлює превалювання у текстах масмедійного дискурсу спрощених лексичних одиниць, які виконують номінативну функцію і націлені на популяризацію знань населення про базові діагностичні методи та запобігання розповсюдженню хвороби.

Таким чином, можна констатувати, що науковий дискурс акцентує увагу не лише на передачі складних діагностичних процедурах та методах, а й сприяє комплексному висвітленню протиепідемічних заходів, враховуючи опис їхніх механізмів та ефективності. Врахування даних особливостей дозволяє адаптувати результати досліджень до практичної медицини, що сприяє вдосконаленню способів діагностики та профілактики хвороби.

Ознака *«зменшення / порушення функції життєдіяльності людини»* представлена в досліджуваних типах дискурсу лексичними одиницями, що об’єктивують основні порушення, що виникають у організмі людини під час хвороби (див. Додаток Г 10.).

З даних з таблиці (див. Додаток Г 10.) бачимо, частковий збіг вербалізаторів, що репрезентують концептуальну ознаку *«зменшення / порушення функції життєдіяльності людини»*, зокрема це словосполучення: *psychotic disorder* та лексеми на позначення порушення пам’яті та сну: *memory impairment, sleep disturbances*. Даний збіг можна пояснити

акцентованістю обох дискурсів на психологічних наслідках пандемії, які мали вплив на емоційне та психологічне здоров'я населення країн світу. До диференційних вербалізаторів належать іменники: *fatigue, complications, disorders, hypertension, thrombosis, dysfunction, fibrosis, disability, abnormalities, immunodeficiency, dizziness, disabilities, breathlessness, haemoptysis, hypocalcemia, hypomagnesemia, arthralgia, arthromyalgia,* наявні лише в текстах наукового дискурсу. Дані лексичні одиниці номінують широкий спектр порушень, що виникають у організмі людини – від втоми та запаморочення до більш складних ускладнень, фіброзу та тромбозу, а також порушення обміну речовин в організмі людини.

Представимо результати порівняльного аналізу концептуальних ознак виокремлених з масмедійного та наукового дискурсу у таблиці нижче.

Таблиця 3.2.1. Порівняльний аналіз понятійних ознак концепту «pandemic» у масмедійному та науковому дискурсах

№	**Понятійні ознаки концепту *pandemic* у масмедійному дискурсі**	**Понятійні ознаки концепту *pandemic* у науковому дискурсі**	**Спільна ознака**	**Диференційна ознака**
1.	наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами	наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами	так	
2.	ступінь важкості хвороби	ступінь важкості хвороби	так	
3.	локалізація хвороби (тіло, розум)	локалізація збудника хвороби (тіло, розум)	так	
4.	раптовість виникнення	раптовість виникнення	так	
5.	патогенний характер	патогенний характер	так	
6.	контагіозність (зараженість)	контагіозність (зараженість)	так	
7.	тривалість хвороби	тривалість хвороби	так	

8.	сезонність захворювання	сезонність захворювання	так	
9.	способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)	способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)	так	
10.	способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)	способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)	так	
11.	зменшення/ порушення функції життєдіяльності людини	порушення / зниження функції життєдіяльності людини	так	
12.	превентивні заходи з боротьби з пандемією	___		наявна лише в масмедійному дискурсі
13.	причини виникнення пандемії	___		наявна лише в масмедійному дискурсі
14.	___	здатність вірусу до еволюції		наявна лише в науковому дискурсі
15.	___	сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)		наявна лише в науковому дискурсі
16.	___	протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії		наявна лише в науковому дискурсі
17.	___	генетичні варіації хвороби		наявна лише в науковому дискурсі
18.	___	структура збудника		наявна лише в

		хвороби		науковому дискурсі
19.	___	еволюційні та генетичні зміни, які відбуваються у вірусах і впливають на їхню структуру та патогенність		наявна лише в науковому дискурсі
20.	——	походження хвороби		наявна лише в науковому дискурсі

Порівняльний аналіз понятійних ознак концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах дозволив виокремити як спільні, так і диференційні ознаки концепту *«pandemic»*. Так, до спільних ознак відносимо: «наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами», «ступінь важкості хвороби», «локалізація хвороби (тіло, розум)», «раптовість виникнення», «патогенний характер», «контагіозність», «тривалість хвороби», «сезонність захворювання», «способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий)», «способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані)», «зменшення/ порушення функції життєдіяльності людини».

До диференційних ознак належать: «превентивні заходи з боротьби з пандемією», «причини виникнення пандемії» наявні в текстах масмедійного дискурсу та ознаки «здатність вірусу до еволюції», «сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)», «протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії», «генетичні варіації хвороби», «структура збудника хвороби», «еволюційні та генетичні зміни, які відбуваються у вірусах і впливають на їхню структуру та патогенність», «походження хвороби», репрезентовані лише у науковому дискурсі. Збіг концептуальних ознак концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсі пояснюється тим, що обидва дискурси акцентують увагу

суспільства на описі загальних характеристик явища пандемії, які є універсальними для цього феномену, зокрема найменуванні хвороби, що викликає пандемію, її симптоматики, важкості перебігу, способів передачі та дослідження, а також порушення функцій організму. Дані ознаки відображають об'єктивні аспекти пандемії, які є важливими для оцінки її впливу на життя та здоров'я людини.

Натомість, наявність диференційних ознак зумовлена передусім специфікою інтерпретації концепту «*pandemic*» у досліджуваних типах дискурсу. Масмедійний дискурс спрямований на відображення актуальної соціальної дійсності, важливих суспільних явищ та має на меті інформувати широку аудиторію про події, що відбуваються у суспільстві, зокрема, пандемію, яка охопила світ наприкінці 2019 року. Такі ознаки як «превентивні заходи з боротьби з пандемією» та «причини виникнення пандемії», що об'єктивовані лише в масмедійному дискурсі спрямовані на формування обізнаності населення щодо ефективних стратегій боротьби з пандемією та пояснення основних причин, що призвели до її виникнення. Водночас науковий дискурс, зорієнтований на детальне вивчення біологічних, епідеміологічних та медичних аспектів пандемії акцентує увагу медичних фахівців на аналізі механізмів поширення збудника хвороби, еволюційних змінах у його структурі, а також на розробці та реалізації протиепідемічних заходів, що базуються на дослідженнях і точних даних їхнього впровадження.

Таким чином, можна констатувати, що виокремлення диференційних ознак концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах у межах даного дослідження сприяє відтворенню його багатовимірної когнітивної структури, яка охоплює як наївне, так і наукове розуміння цього когнітивного утворення.

Водночас вважаємо доцільним розглянути лексичне наповнення понятійних ознак концепту «*pandemic*» в обох типах дискурсу та представити його результати за частиномовним критерієм у таблиці нижче.

Таблиця 3.2.2. Частиномовна дистрибуція вербалізаторів концепту «pandemic»

Частина мови	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Усього
	%	%	%
Іменник	78,5	78,4	78,43
Дієслово	5	3,5	3,72
Прикметник	16,5	17,4	17,25
Прислівник	-	0,7	0,6
Всього:	100	100	100

Згідно з даними з таблиці, частиномовна дистрибуція понятійних ознак концепту *«pandemic»* практично повністю збігається в обох типах дискурсу, що свідчить про універсальний характер репрезентації концептуальних ознак концепту *«pandemic»* незалежно від його дискурсивної приналежності. Провідну роль у вербалізації концептуальних ознак в обох типах дискурсу займає іменник (78,43%), що свідчить про те, що іменник виступає головним засобом номінації й концептуалізації змістових ознак концепту «*pandemic*», виконуючи функцію основного елемента лексичної системи, через який здійснюється детальне і точне представлення ключових аспектів концепту в обох типах дискурсу. Друге місце за частотою вживання займає прикметник (17,25%). Загалом частиномовна дистрибуція понятійних ознак концепту в обох типах дискурсу майже збігається, за винятком прислівників, частка яких становить лише (0,6%), і які репрезентовані виключно в текстах наукового дискурсу, що можна пояснити функціональними особливостями вживання прислівника як частини мови, яка переважно виконує функцію найменування ознак дії, стану, способу, часу, місця або причини та не відіграє провідної ролі в об’єктивізації змістових ознак концепту.

Таким чином, порівняльний аналіз лексичного наповнення понятійних ознак концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах продемонстрував, що лексичний зміст понятійних ознак актуалізується більшою кількістю мовних одиниць у текстах наукового дискурсу (431 одиниці, з них іменників 338 одиниць, дієслів –15 одиниць, прикметників – 75, прислівників – 3) у порівнянні з масмедійним (79 одиниць, з них 62 іменників, 4 дієслів, 13 прикметників), що свідчить про певні розбіжності в інтерпретації концептуальних ознак концепту «*pandemic*» фахівцями медицини та журналістами. По-перше, дані розбіжності обумовлені специфікою обох типів дискурсів, з одного боку, масмедійний дискурс зорієнтований на цільову аудиторію пересіченого носія англійської мови, для якого важливим є розуміння складних процесів, явищ, що відбуваються у світі більш простими, зрозумілими лексичними засобами, з іншого боку – науковий дискурс, цільова аудиторія якого, фахівці певної галузі науки (у нашому випадку медицини), зорієнтований на пояснення складних явищ або процесів із застосуванням різноманітної термінології, яка притаманна даній сфері науки.

По-друге, представники масмедійного дискурсу акцентують увагу на створенні загального уявлення суспільства про пандемію, її поширення та превентивних заходів з її боротьби, не занурюючись у більш детальну інтерпретацію основних її збудників, що простежується на лексичному рівні, зокрема у використанні для цього різноманітних засобів репрезентації, образності, метафоризації (а саме когнітивних метафор 73 випадки вживання в текстах масмедійного дискурсу). У свою чергу, науковці розглядають феномен пандемії з більш глибокого та дослідницького погляду, для них важливим є детальне вивчення хвороби, що викликає пандемію, її симптоматику, способів її дослідження та прогнозування, що уможливить створення необхідних заходів для протидії неї, зокрема впровадження вакцинації, носіння масок та ін.

Висновки до третього розділу

1. У ході дослідження було виокремлено та проаналізовано основні засоби вербалізації поняттєвого компонента концепту «*pandemic*» в англійськомовному науковому дискурсі. У результаті аналізу встановлено основні лексичні одиниці, що об'єктивують понятійні ознаки досліджуваного концепту, а також додаткові концептуальні ознаки феномену пандемії, які не простежуються в текстах масмедійного дискурсу, а саме: «здатність вірусу до еволюції», «сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)» та «протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії». Найбільш частотними засобами вербалізації концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі виявилися лексичні одиниці на позначення концептуальної ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 41826 слововживань (47%) від загальної кількості вживання в текстах наукового дискурсу та ознаки «*способи діагностики хвороби*» 19484 вживань (22%).

Аналіз частиномовної дистрибуції засобів вербалізації поняттєвого компонента концепту «*pandemic*» засвідчив, що найбільш питому вагу серед засобів вербалізації понятійних ознак концепту займає іменник. Домінуюча роль іменника зумовлена його здатністю точно маркувати ключові об'єкти, явища та процеси, які стосуються пандемії, що є необхідним для класифікації, систематизації та стандартизації медичних знань.

2. Виділено та згруповано термінологічні одиниці, що об'єктивують змістові ознаки концепту «*pandemic*» у науковому дискурсі. Встановлено, що концепт «*pandemic*» актуалізується у ряді термінологічних одиниць, які репрезентують його змістові ознаки, а саме, особливості збудника хвороби, яка викликає пандемію, її симптоматику, структуру, еволюційних процесів, а також методи діагностики й превентивні заходи з її розповсюдження. Окрім цього, виокремлені медичні терміни об'єктивують додаткові концептуальні

ознаки концепту «*pandemic*» – «генетичні варіації хвороби», «структура збудника хвороби», «еволюційні та генетичні зміни, які відбуваються у вірусах і впливають на їхню структуру та патогенність», «походження хвороби». Отже, концепт «*pandemic*» у науковому дискурсі постає як багатовимірне ментальне утворення, яке маніфестовано не лише основними засобами вербалізації концептуальних ознак, а й спеціалізованими термінами, що об'єктивують змістові ознаки концепту – від етіологічного збудника хвороби до її клінічних проявів, способів діагностики та протиепідемічних заходів з її боротьби.

3. Здійснено порівняльний аналіз лексичного наповнення засобів вербалізації поняттєвого компоненту концепту «*pandemic*» у масмедійному та науковому дискурсах та було виокремлено основні лексичні одиниці (іменники, дієслова, прикметники, прислівники та словосполучення), що наповнюють зміст концептуальних ознак концепту у досліджуваних типах дискурсу. У ході аналізу лексичного наповнення понятійних ознак концепту було встановлено, що лексичний зміст понятійних ознак актуалізується більшою кількістю мовних одиниць у текстах наукового дискурсу (431 одиниці, з них іменників 338 одиниць, дієслів –15 одиниць, прикметників – 75, прислівників – 3, словосполучення – 31) у порівнянні з масмедійним (79 одиниць, з них 62 іменників, 4 дієслів, 13 прикметників, 41 словосполучення).

Основні положення третього розділу висвітлено в наступних публікаціях автора [20].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне дослідження концепту *«pandemic»* у науковому та масмедійному дискурсах у поєднанні з аналізом засобів вербалізації його багаторівневої ментальної структури (поняттєвого та образно-ціннісного компонентів).

1. Уточнено зміст понять «концепт», «наукова картина світу», «наївна картина світу», «масмедійний дискурс». У дисертації під поняттям концепт, вслід за М.М. Полюжиним, розуміється «ментальна одиниця й елемент свідомості, що виступає посередником між реальним світом і мовою, він охоплює і культурну інформацію, у якій вона фільтрується, переробляється й систематизується». Дане тлумачення поняття «концепт» поєднує в собі інтерпретацію концепту як одиниці свідомості, культури та мови.

Концепт *«pandemic»* розглядаємо як складне ментальне утворення, що має багаторівневу структуру, включаючи понятійний, образний та ціннісний компоненти. Комплексне дослідження даного концепту передбачає врахування лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів, застосування яких дає можливість проаналізувати його змістове наповнення та особливості вербалізації.

Вивчення співвідношення понять наукової картини світу та наївної картини світу дозволило виокремити найбільш суттєві відмінності між ними, які зумовлені способом представлення навколишньої дійсності. Наукова картина світу акцентує увагу на об’єктивному відображенні реальності з позицій науково обґрунтованого знання, а наївна картина світу відбиває повсякденні знання, ідеї, якими оперує людина в буденному житті.

Дискурс у межах дослідження визначається як складне комунікативне явище, що реалізується в текстах в усній та писемній формах і обумовлене як мовними, так і позамовними чинниками. Дискурс є середовищем існування концепту та інструментом його об’єктивізації. Саме в дискурсі вбачається розширення структури концепту, актуалізація його прихованих властивостей. Одним із типів дискурсу, у межах якого реалізується концепт *«pandemic»*,

виступає масмедійний дискурс. Масмедійний дискурс трактується як сукупність текстів, що функціонують у сфері масової комунікації у поєднанні з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними та іншими чинниками.

2. Понятійні ознаки концепту *«pandemic»* визначено шляхом здійснення дефініційного аналізу на основі визначень ключової лексеми імені концепту у 20 тлумачних, 1 енциклопедичному, 1 синонімічному, 3 тезаурусах та 33 галузевих словниках. У результаті дефініційного аналізу було виокремлено наступні понятійні ознаки концепту: «наявність хвороби, що спричинена вірусом та характеризується певними симптомами»; «розповсюдженість на великій території»; «висока контагіозність (ураження великої кількості людей)»; «раптовість виникнення»; «патогенний характер».

Понятійний компонент концепту *«pandemic»* було розширено за рахунок проведеного семантичного аналізу синонімічного ряду ключової лексеми *pandemic*, у межах якого було виявлено додаткові понятійні ознаки: наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами; ступінь важкості хвороби; локалізація хвороби (тіло, розум); раптовість виникнення; патогенний характер; контагіозність; тривалість; сезонність; способи передачі (повітряно-крапельний, контактний, через кров, статевий, пренатальний, рановий, харчовий), способи діагностики хвороби (збір анамнезу для дослідження хвороби, її лабораторні та радіографічні дані), зменшення, порушення функції життєдіяльності людини.

3. Визначено структуру концепту *«pandemic»*, що включає понятійний, образний та ціннісний компоненти. Понятійний компонент проаналізовано на основі вивчення основних засобів вербалізації в англійськомовному масмедійному та науковому дискурсах.

У ході аналізу засобів вербалізації понятійного компонента концепту *«pandemic»* у масмедійному дискурсі, за допомогою програми AntConc, було виокремлено та проаналізовано основні лексичні одиниці, що наповнюють

зміст концептуальних ознак досліджуваного феномену пандемії, а також наведено дискурсивні фрагменти їхньої актуалізації. У результаті аналізу визначено додаткові концептуальні ознаки, які не представлені в лексикографічних джерелах – превентивні заходи з боротьби з пандемією та причини виникнення пандемії. З огляду на частотність засобів вербалізації концепту *«pandemic»* найбільш вживаними виявились лексичні одиниці на позначення ознаки «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами*», що становить 4814 вживань (70%) від загальної кількості вживання в текстах масмедійного дискурсу та ознаки «*патогенний характер*» 1048 вживань (15%).

Аналіз дискурсивної репрезентації понятійного компонента в науковому дискурсі дозволив встановити основні лексичні одиниці, що об'єктивують понятійні ознаки досліджуваного концепту, а також додаткові концептуальні ознаки феномену пандемії, які не простежуються в текстах масмедійного дискурсу, а саме: *«здатність вірусу до еволюції»,* «*сприятливі умови існування захворювання (температура, вологість, сонячне світло, рівень радіації)»* та *«протиепідемічні заходи для запобігання поширенню пандемії»*. Найбільш частотними засобами вербалізації концепту *«pandemic»* у науковому дискурсі виявилися лексичні одиниці на позначення концептуальної ознаки *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами, та характеризується специфічними ознаками та симптомами»*, що становить 41826 слововживань (47%) від загальної кількості вживання в текстах наукового дискурсу та ознаки *«способи діагностики хвороби»* 19484 вживань (22%).

Зіставний аналіз понятійних ознак концепту *«pandemic»* продемонстрував кількісну та якісну асиметрію в його розумінні представниками масмедіа та фахівцями медицини. Понятійний компонент у масмедійному дискурсі охоплює 13 концептуальних ознак порівняно з 18 у науковому дискурсі, що свідчить про те, що засоби вербалізації понятійних

ознак у науковому дискурсі віддзеркалюють більш деталізовану репрезентацію біологічних, епідеміологічних та медичних аспектів пандемії, тоді як у масмедіа вони вживаються для відображення соціально значущих характеристик явища пандемії та у формуванні громадської обізнаності.

Образно-ціннісний компонент концепту «*pandemic*» виявлено лише в англійськомовному масмедійному дискурсі, оскільки у науковому дискурсі його аналіз є фактично неможливим через специфіку останнього, яка полягає в абстрагуванні від образної інформації та емоційно-оцінного переживання, зосереджені на логічному, точному, доведеному осмисленні навколишньої дійсності, зокрема у використанні абстрактних понять і точних термінів певної наукової галузі. Образно-ціннісний компонент у масмедійному дискурсі об'єктивується у вигляді когнітивних метафор, а саме: ПАНДЕМІЯ – ВІЙНА, ПАНДЕМІЯ – ВБИВЦЯ, ПАНДЕМІЯ – БОРОТЬБА, ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ, ПАНДЕМІЯ – МОНСТР. Когнітивна метафора ПАНДЕМІЯ – ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ містить специфікації такі, як: ПАНДЕМІЯ – ЛАВИНА, ПАНДЕМІЯ – ЦУНАМІ, ПАНДЕМІЯ – ЦИКЛОН, ПАНДЕМІЯ – ШТОРМ, ПАНДЕМІЯ – ХМАРА, ПАНДЕМІЯ – ПОЖЕЖА. Усі наведені когнітивні метафори розкрили негативну аксіологічну оцінку пандемії в англійськомовному масмедійному дискурсі, оскільки пандемія асоціюється у пересіченого носія англійської мови з надзвичайною ситуацією (війною, лавиною, пожежею, цунамі та ін.), яка несе розруху та горе для населення країн світу.

4. Порівняно лексичне наповнення понятійних ознак концепту *«pandemic»* у досліджуваних типах дискурсу. Встановлено, що лексичний зміст понятійних ознак актуалізується більшою кількістю мовних одиниць у текстах наукового дискурсу (431 одиниці, з них іменників 338 одиниць, дієслів –15 одиниць, прикметників –75, прислівників – 3) у порівнянні з масмедійним (79 одиниць, з них: 62 іменників, 4 дієслів, 13 прикметників). Серед 510 лексичних одиниць, що вербалізують концептуальні ознаки концепту *«pandemic»* в англійськомовному масмедійному та науковому

дискурсах превалюють іменники (78,43%), що свідчить про домінування номінативного аспекту в репрезентації концепту в обох типах дискурсу. Друге місце за частотою вживання в обох дискурсах займає прикметник (17,25%), який виконує атрибутивну функцію, уточнюючи та деталізуючи окремі концептуальні ознаки. Найменш уживаною частиною мови виявився прислівник (0,6%), репрезентований лише в текстах наукового дискурсу, що зумовлено функціональними особливостями вживання даної частини мови, яка переважно виконує допоміжну функцію найменування ознак дії, стану, способу, часу, місця або причини та не відіграє провідної ролі в об'єктивізації змістових ознак концепту. Таким чином, частиномовна дистрибуція ознак концепту *«pandemic»* свідчить про універсальний характер його мовної репрезентації незалежно від дискурсивної приналежності.

Перспективи подальшого дослідження концепту *«pandemic»* вбачаємо у вивченні особливостей його вербалізації та функціонування в різних типах дискурсу (освітньому, політичному), а також у дослідженні концепту на різних етапах його розвитку (в діахронічному аспекті).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананко Т.Р. Англомовний корпоративний дискурс: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови”. Харків, 2007. 20 с.
2. Антонюк М.А. Поняття наукової картини світу та образу світу в контексті інтеграції змісту освітніх галузей «мови й літератури (літературний компонент)», «математика», «природознавство». *Технології інтеграції змісту освіти* : зб. наук. праць Всеукр. круглого столу, м. Полтава, 12 берез. 2018 р. Полтава : ПОІППО, 2018. Вип. 10. С. 127–141.
3. Бехта Т. О. Текст і дискурс у новітніх парадигмах лінгвістичних знань. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Том 30 (69), №4, Ч. 2. 2019. С.18-22.
4. Білецька І. О. Концепт як носій культурної пам’яті народу. *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (Кропивницький, 20 лютого 2020 р.). Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. С. 13–16.
5. Боднар С. В., Коваль Г. Г. Роль науково-педагогічної конференції як жанру усного наукового дискурсу в практиці вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».* Додаток 1 до Вип. 36, Том ІІІ (63) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2015. С. 21–31.
6. Бойко Т. В. Символьна складова семантичної структури лінгвокультурного концепту MINNE (на матеріалі лірики міннезангу XII–XIV століть). *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2009. №. 45. С. 163-167.
7. Бондаренко Є. В. Картина світу і дискурс: реалізація дуальної природи людини. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен.* 2005. С. 36-64.

8. Бошков А.В., Демчук А.І. Теоретичні засади дослідження концептів в наївній та науковій картинах світу. *The 12th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations"(August 11-13, 2021) Perfect Publishing,* Toronto, Canada. 2021. С.213-218

9. Boshkov A. V. METHODS OF CONCEPT RESEARCH IN MODERN LINGUISTICS. *Innovations and prospects of world science*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp.787-792

10. Бошков А. В., Демчук А. І. Лексикографічна інтерпретація концепту «pandemic» в сучасній англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія».* Вип. № 51, том 1. Одеса 2021. С. 18-22.

11. Boshkov A. V., Demchuk A. I. Scientific vs. naïve world picture in modern linguistics. *Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання іноземних мов: збірник наукових праць* / за заг. ред. А. А. Юмрукуз. Одеса: Магістр, 2022. С. 86-88.

12. Бошков А. В. Специфіка мас-медійного дискурсу з точки зору когнітивного підходу. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Вип 25. Т.1. С.170-175.

13. Boshkov A.V. Scientific discourse as a type of institutional discourse. *X International scientific and practical conference "Modern methods of applying scientific theories" (March 14-17 2023),* Lisbon, Portugal. International Science Group. 2023. P. 313-315.

14. Бошков А.В., Демчук А.І. Англійськомовна вербалізація понятійного складника концепту «pandemic» в мас-медійному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук.* Вип. 66, том 1, 2023. С. 104-110.

15. Бошков А.В. Семантичний аналіз синонімічного ряду ключової лексеми концепту «Pandemic». *Науковий вісник Південноукраїнського*

національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки. 2023. С. 34-50.

16. Бошков А.В. Образно-ціннисний складник концепту «pandemic» в англомовному мас-медійному дискурсі. *Нова філологія,* Вип. 93. 2024. С. 28-34.

17. Бошков А.В. Типологія дискурсу як об'єкта лінгвістичних досліджень. Матераіли X Міжнародної науково-практичної конференції. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі.* (1-2 квітня), Одеса. 2024. С.44-45.

18. Бошков А.В. Когнітивний підхід до дослідження термінології як засобу вербалізації концептів у науковому дискурсі. *Пріоритетні завдання філологічних наук на сучасному етапі:* матеріали III науково-практичної конференції (м. Чернігів, 13-14 грудня). Одеса: видавництво «Молодий вчений», 2024. С.15-18.

19. Бошков А.В., Демчук А.І. Особливості дослідження концепту «pandemic» у медичному дискурсі. *Мовна освіта: виклики, перспективи та інновації:* збірник наукових праць / за заг. ред. А. А. Юмрукуз. Одеса: Магістр, 2025. С.86-88.

20. Бошков А.В. Англійськомовна вербалізація понятійного складника концепту «pandemic» у науковому дискурсі. *Причорноморські філологічні студії.* №8. 2025. С.30-40.

21. Брославська Л. Я. Образно-ціннісний складник концепту WAR / ВІЙНА в американській мовній картині світу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство),* №4. 2015. С. 22–27.

22. Брославська Л. Я. Об'єктивація американського лінгвокультурного концепту війна в ідіодискурсі Ернеста Хемінгуея : дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2016. 221 с.

23. Ван Дейк Т. А. Язык, познание, комуникация. Благовещенск: БГК им. И. А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. 308 с.

24. Василенко О. М., Семенишин О. І. Лінгвокультурні концепти “Воля / Свобода (Liberty / Freedom)”. *Гілея : науковий вісник* : зб. наук. праць. Київ, 2016. Вип. 104 : “Філософські науки”. С. 116−119.

25. Ваховська О.В. Вербалізація концепту ГРІХ в англомовному дискурсі XIV−XXI століть: автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.04 / ХНУ ім. В. Н. Карабіна. Харків, 2011. 20 с.

26. Венжинович Н. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень : навч.-метод. посіб. до спецкурсу для студентів філолог. ф-ту. 2-ге вид., допов. і перероб. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2021. 292 с.

27. Вербицька А. Е. Концепт DISTRESS / ДИСТРЕС в англомовному медіадискурсі : когнітивно-комунікативний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Луцьк, 2018. 277 с.

28. Вжещ Я. Л. Базові категорії медіалінгвістики: медіа-мова, медіадискурс, медіа-текст. *Нова філологія*, 2014. № 60. С. 23-27.

29. Висоцька О. Л. Науковий дискурс у сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Молодий вчений.* 2018. №8 (1). С. 65–70.

30. Віннічук І. Я., Козуб Л. С. Прагматичний потенціал сучасного масмедійного дискурсу. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.* Warszawa, 2018. С. 40-45.

31. Гаврилюк І. О. Мас-медійний дискурс: змістові, культурні та функціональні особливості. *Академічний огляд*. 2016. № 10. С. 1-7.

32. Газуда О.М. Поняття концепту в сучасній лінгвістиці. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* Вип. 22. Т. 1. Дрогобич, 2018. С. 38-43.

33. Гайдук Г. В. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики. URL: http://www. rusnauka. com/27_SSN_2012/Philologia/3_117439. doc. htm.

34. Гайдук Н. А. Мовна картина світу як складова частина національної культури.*Записки з українського мовознавства*. 2019. Т. 2. №. 26. С. 128-136.

35. Гарбера І. В. Лінгвокультурний концепт «Людина». *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук* / під ред. В. Г. Каплак. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 5–15.

36. Гасюк Н.В., Пуш О.М. Відображення концепту «system» в мовній картині світу. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції *«Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві»*. Херсон. Видавництво «Молодий вчений». 2018. С. 57–69.

37. Гахарія К. В. Роль і місце концепту EPIDEMIC в англомовній і концептуальній картинах світу. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2021. Т. 1, Вип. 17. С. 104–108.

38. Герасименко О. Ю. Потрактування «дискурсу» та його характеристика у лінгвістичній думці. *Інтелект, особистість, цивілізація.* 2021. №. 1 (22). С. 30-39.

39. Герасімова О. Дискурс як соціолінгвальне явище. *Науковий вісник ХДУ Серія Германістика та міжкультурна комунікація.* СЕКЦІЯ 1 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ. 2019. № 2. С. 19-23.

40. Глущенко А.В. Дискурс як об’єкт філологічної інтерпретації. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті. Діалог культур як чинник інтеграції*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Електронний збірник матеріалів конференції. Варшава-Ужгород-Херсон, 2019. С. 187-189.

41. Голик С. В. Науковий дискурс: основні напрями дослідження. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* 2016. №. 14. С. 45-49.

42. Голик С. Концепт: у пошуках алгоритму аналізу. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2019. №. 17. С. 154-160.

43. Голик С. В. Концепт OLD AGE в науковій картині світу (на матеріалі англомовної медичної термінології). *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис».* 2019. № 6. С. 32-38.

44. Головач Т. М. Сучасні англомовні медіатексти: лінгвістична специфіка та типологія. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки.* 2018. № 4 (55). С. 59–63.

45. Голубовська І.О. «Матриця душі» у дзеркалі лінгвокультурних концептів (на матеріалі вербалізацій концепту душа/серце в українській, англійській і китайській лінгвокультурах). Концепты и контрасты : монография / Н. В. Петлюченко, С. И. Потапенко, О. А. Бабелюк, Е. Л. Стрельцов и др. ; под. ред. Н. В. Петлюченко. Одесса : Издательский дом «Гельветика», 2017. 632 с.

46. Гордієнко О.В. Термінологічна лексикографія у формуванні глобального наукового простору галузі медицини (на матеріалі англомовних медичних словників): дис. … д-ра філол. наук : 10.02.04 – германські мови. Запорізький нац. ун-т, М-во освіти і науки України. Запоріжжя, 2021. 565 с.

47. Гороть Є., Троцюк Н. Основні ознаки та засоби вербалізації концепту НАТЕ в англомовній картині світу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. №. 5. С. 15-19.

48. Гохман К. Є. До питання кореляції термінів “текст” і “дискурс”. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки* : зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 2017. № 25. С. 12-19.

49. Гошовська О. Асоціативний експеримент як метод виявлення структури концепту та етнокультурної специфіки. *Українознавчі студії*. 2019. Вип. 20. С.198–206.

50. Гребенюк А. А. Методологічні засади дослідження перцептивного концепту. *Збірники наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Том 2. С. 19-21.

51. Гузенко С., Спанатій О. Діалогічність сучасного масмедійного дискурсу = Dialogue in the modern mass media discourse. Текст. Контекст. Інтертекст : наук. електрон. журн. Миколаїв : МНУ ім. В. О.

Сухомлинського, 2017. Вип. 2. URL: http://text-intertext.in.ua/pdf/n022017/Guzenko_Spanatiy_02_2017.pdf

52. Гуменна Н. Дефініційний аналіз лексики TALENT на визначення ключових елементів значення: збірник наукових тез. «*English for Specific Purposes*» (Вип. 4). С. 43–47.

53. Давиденко А. О. Концептуальна метафора PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2022. Вип. 54. С. 38–40.

54. Джеріх О.С. «Концепт» у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура. *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах.* 2018. Вип. 35-36. С. 61-69.

55. Дзюбенко О. М. До питання про співвідношення і співіснування різновидів картини світу в науковому просторі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство).* 2015. Вип. 21. С. 141-145.

56. Добровольська М. Підходи до трактування дискурсу в сучасних мовознавчих студіях. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки. Мовознавство.* 2018. № 10. С. 32–34.

57. Довганюк Е. В. Еволюція концепту краса в англомовному дискурсі XIV – XXI століть : дис. … канд. філол. наук. 10.02.04. Харків, 2017. 259 с.

58. Домніч О. В. До питання про методи аналізу концепту в сучасних лінгвістичних студіях. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки.* 2017. №. 1. С. 104-112.

59. Досенко А. К., Гандзюк В. О. Сучасний медійний дискурс: підходи до типологізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Том 31 (70), № 4, Ч. 4. 2020. С. 200-204.

60. Дяченко М. Д. Лінгвоісторичний аспект дефініції дискурсу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2019. № 2. Т. 30 (69). Ч. 2. С. 1–6.

61. Дячук О. В., Онучак Л.В. Комунікативно-когнітивні особливості медіадискурсу. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2023. Т. 1, вип. 29. С. 124–128.

62. Єсипенко Н. Є. Асоціативно-вербальна структура концепту. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 104 (2). Ч. 2. С. 113-116.

63. Жаботинская С. А. Концепт / Домен: Матричная и сетевая модели. Культура народов Причерноморья. Симферополь: *Таврический национальный университет им. В.И. Вернадского,* 2009. № 168. Т. 1. С. 254–259.

64. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Філологічні науки».* Черкаси: Сіяч. 1999. Вип. 11. С.12-25.

65. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 920 с.

66. Заньковська Г.Д. Методи дослідження концептів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія».* 2015. № 19. Том 2. С. 102–104.

67. Зиков Б. С. Поняття картини світу: наукова та наївна картини світу. *Мови та літератури у полікультурному суспільстві*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (17 листопада 2016 р.) / за заг. ред. к.філол.н., доцента Назаренко Н.І. Маріуполь : МДУ, 2016. С. 195-196.

68. Іванотчак Н. І., Павлюк О.Б. Вербалізація концепту жінка в сучасному англомовному пісенному дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Запоріжжя: Видавничий дім Гельветика. Том 31 (70), № 4, Ч. 2. 2020. С. 90-94.

69. Капнина Г.И. Концепт как базовое понятие линвгокультурологии. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки*. 2017. № 1. С. 215-218.

70. Кардаш Л. В. Поняття медіатексту як базової категорії медіалінгвістики. *Молодий вчений.* 2017. № 4 (44). С.146 – 150.

71. Качмар О. Ю. Ціннісний компонент концепту management в американському управлінському дискурсі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія.* 2013. Т. 16. № 1. С. 55-62.

72. Кицак Г. Характерні риси наукового дискурсу. *Лінгвістичні студії.* 2011. Вип. 23. С. 148-152.

73. Клєщова О. Є. Текст і дискурс. *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki : Zwiastowac. Nauki i praktyki :* Zbiór artykułów naukowych : Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (29.06.2016 –30.06.2016). Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. Diamond trading tour", 2016. S. 82–85.

74. Коваленко А. С. Дискурс: аналіз досліджень у сучасній лінгвістиці. Матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції *«Мова і світ: проблеми філології та перекладознавства»,* Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля (м. Сєвєродонецьк). 2020. Т. 5. С. 7 -12.

75. Ковальська Н. Питання типології дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика*. 2014. №. 21. С. 120-123.

76. Ковалюк М. В. Актуалізація концепту LANGUAGE в сучасному англійськомовному публіцистичному дискурсі : дис…. канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2016. 250 с.

77. Козлова Т. О., Хвостик М. М. Когнітивно-комунікативні особливості актуалізації концепту ОБЕРТАЛЬНИЙ РУХ у британському науковому дискурсі. *Нова філологія*. 2017. №. 69. С. 99-107.

78. Козяр М. Методи дослідження концептів. *Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у загальноєвропейському мовному контексті: проблеми та перспективи*: матеріали студентської наукової інтернет-конференції (Вінниця, 24 листопада 2016 року). 2017. С. 93-94.

79. Колодій М. О. Проблеми дослідження концептів у сучасній когнітивістиці. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, 2013, № 27. Київ. С. 391-398.

80. Коритнік Д. Ю., Баранова С. В. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія.* 2020. № 80. С. 266–271.

81. Корнєва С. Є. Концепт mentality/mentation у науковому дискурсі (на матеріалі наукових періодичних видань). *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2010. №. 13. С. 329-336.

82. Корольова В. В. Таксономія дискурсів у новітніх лінгвістичних студіях. *Мова і міжкультурна комунікація*. 2017. №. 1. С. 206-214.

83. Косенко Н. М. Рябовол С. Л. Науковий дискурс у сучасній англійській мові: основні характеристики мовних одиниць на лексичному і граматичному рівнях. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія.* 2019. Вип. 20. С. 183-189.

84. Котнюк Л. Г. Особливості номінативного поля концепту «розмір» у англійській мові. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2015. № 4 (82). С. 19–23.

85. Кравцова Ю. В. Актуальні проблеми медіалінгвістики. *Proceedings of the XXIII International Scientific and Practical Conference "Theoretical and Science Bases of Actual Tasks"* (June 14–17, 2022) Lisbon, Portugal С. 466-471.

86. Красницька К. В. Відображення вербалізованих елементів концептів EAST та WEST у англомовній науковій та наївній картині світу. *Нова філологія.* 2012. № 52. С. 112-114.

87. Красницька К., Степанюк Н., Долусова Н. Глобальне явище CORONAVIRUS як новий концепт в англомовній лінгвокогнітивній картині світу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : ВД «Гельветика», 2020. Вип. 32. Т. 1. С. 148–153.

88. Крацило С. О. Роль асоціативного експерименту в дослідженні концептосфери (на прикладі концепту MARRIAGE). *Науковий вісник*

Чернівецького університету : Германська філологія. 2014. Вип. 692–693. С. 51–54.

89. Крижко О. А. Поняття дискурсу та дискурсивного аналізу в лінгвістиці. *Topical aspects of modern science and practice. Scientific and practical conference.* 21-24 September. Frankfurt am Main. Germany. 2022. С.310-316.

90. Кузнецова О.А. Дослідження наукового дискурсу. *Мови та літератури у полікультурному суспільстві:* матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти, м. Маріуполь, 15 листопада 2019. Маріуполь. 2019. С. 119-120.

91. Ладика О.В. Мовна репрезентація концепту duty (на матеріалі англомовних лексикографічних джерел). *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: збірник тез ІІ Міжнародної науково-практичної конференції 19 березня 2020 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 33–36.

92. Ладика О. В. Об'єктивація концепту AMERICAN DREAM (діахронний підхід): дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2017. 314 с.

93. Лисенко О.М. До питання класифікації дискурсу в сучасному мовознавстві. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки.* Київ. : Міленіум, 2018. Вип. 281. С. 126-134.

94. Лисицька О. Концепт «злочин» та його репрезентація в наївній картині світу (на матеріалі української мови). *Південний архів. Філологічні науки* : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2018. Вип. LXXIV. С. 44–50.

95. Лобачова І. Медіатекст у контексті наукової комунікації. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2022. №1. С. 144-167.

96. Лукашевич С. О. Лінгвокультурне осмислення концепту диктатор у мас-медійному дискурсі. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації* : зб. студ. наук. робіт / за заг. ред. В. О. Папіжук, Ю. О. Лісової, Ю. Ю. Климович, Н. Р. Прокопчук

Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2021. С. 63–65.

97. Маланюк М.С. Медичні терміни як засоби актуалізації концепту COVID-19 в англомовному епідеміологічному дискурсі. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис».* 2021. № 9. С. 136-143.

98. Малевич Л. До проблеми співвідношення наукової і наївної картин світу: термінологічна метафора. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Філологічні науки.* 2010. №. 89 (1). С. 337-341.

99. Марианнеи В. Йоргенсен, Луиза Дж. Филлипс. Дискурс-анализ. Теория и метод /Пер. с англ. 2-е изд., испр. Харьков. Изд-во «Гуманитарный Центр», 2008. 352 с.

100. Маслова Т. Б. Особливості наукового тексту та дискурсу. *Мова та література у полікультурному просторі:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 25-26 січня 2013 року. Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2013. С. 92–96.

101. Маслова Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигмі. *Англістика та американістика*: *збірник наукових праць.* Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту. 2012. Вип. 10. С. 39–43.

102. Матіяш-Гнедюк І.М. Аналіз понятійного складника концепту Family (діахронний аспект). *Закарпатські філологічні студії.* Ужгород, 2018. Вип. 5. С. 73 – 77.

103. Матіяш-Гнедюк І. М., Лисак К. М. Образно-ціннісний складник концепту family у британському публіцистичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія».* 2021. Вип. 11(79). С. 29–33.

104. Матіяш-Гнедюк І. М. Семантичний аналіз синонімів номінативної лексеми концепту Family. *Іноземна філологія*. 2019. Випуск 132. С. 26–34.

105. Мелешко О. І. Виділення основних компонентів та характеристик різних видів інституціонального дискурсу. *Zbiór artykułów naukowych*., Warszawa: Wydawca. “Diamond trading tour”, 2017. С.114-117.

106. Мельник С. М., Назаренко О. М., Сікорська В. Ю. Мовна репрезентація концепту «війна» в сучасному українському медіадискурсі. *Philological education and science: transformation and modern development vectors: scientific monograph*. Riga: Baltija Publishing, 2023. С. 446–467.

107. Мікава Н. М. Лексичні засоби вербалізації англомовного концепту hair. *Записки з романо-германської філології*. 2021. №. 1 (46). С. 68-75.

108. Мірончук Т., Одарчук Н. Системотвірні критерії наукового дискурсу сучасної інформаційної доби. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія,* Київ. 2023. Вип. 1 (6), С. 43-50.

109. Мірошниченко І. Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпро, 2020. 275 с.

110. Мірошниченко І.Г. Сучасні підходи до типології мас-медійного дискурсу. *Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку* : матеріали ІІ Всеукраїнської наук.-практ. конф., Вінниця, 12–13.10.2016 р. Вінниця. 2016. С. 227–231.

111. Місінькевич О. Концепт культури як одиниця ментальної інформації у мовній картині світу. *Мандрівець*. 2014. № 1. С. 53–57.

112. Молгамова Л.О. Асоціативний експеримент як емпіричний метод дослідження лінгвокогнітивних концептів. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. Випуск 2. С.26-29.

113. Мунтян Л. В. Актуалізація концепту GLOBALISATION у науковому дискурсі та дискурсі мас-медіа. Н*ауковий вісник Чернівецького університету Германська філологія*: збірник наукових праць. Чернівці : Видавничий дім ”РОДОВІД”, 2014. Вип. 692/693. С. 98–101.

114. Мунтян Л. В. Дефініційний аналіз як початковий етап концептуального аналізу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Серія* : *Філологія*. 2018. Вип. 36(1). С. 109–111.

115. Мунтян Л. В. Семантичні класи дієслів в актуалізації концепту globalisation у науковому дискурсі. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна.* 2014. №. 42. С. 112-115.

116. Ніжегородцева-Кириченко Л. О. Концептуальний аналіз – виток розвитку семантичного аналізу. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки* / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол. вип.: Г. Є. Давидюк та ін.]. Луцьк, 2002. № 4. С. 189-194.

117. Ніжнік Л.І. Вербалізація концепту сумнів у англомовному художньому дискурсі : дис. … на здобуття ступеня вищої освіти д-ра філософії: з галузі 035 – Філологія. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці. 2023. 261 с.

118. Нісаноглу Н. Г. Актуалізація концепту КОНСЕНСУС в англомовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. – германські мови. Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2021. 216 с.

119. Новікова О. В. Вербальна об’єктивація концептів CAT і DOG у сучасній англійській лінгвокультурі: дис. ... канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04. – германські мови. Запоріжжя, 2021. 266 с.

120. Нузбан О. В. Вербалізація концептів HARD/SOFT у сучасному англомовному художньому дискурсі. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2015. №. 3. С. 192-197.

121. Нузбан О. В. Актуалізація концептів HARD / SOFT у сучасному англомовному дискурсі : дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 254 с.

122. Олійник О.С. Концепт “crime” в англомовній картині світу США: дис. … канд. філол. наук: 10.02.04–германські мови. Запорізький Національний Університет, Київ – Запоріжжя, 2017. 228 с.

123. Олійник О. С. Ціннісна складова концепту “crime” в американській наївно-мовній картині світу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2008. Вип. 75 (4). С. 266-269.

124. Омельчук Ю. О. Лексико-семантична специфіка вербалізації концепту LIE в медіадискурсі (на матеріалі англомовних псевдоновин). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. Вип. 28. С. 129-132.

125. Онучак Л. Дискурс як об’єкт сучасної лінгвістики. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»,* 2021. Вип. 45, С. 324–332.

126. Павленко В. В. Когнітивний підхід до вивчення медіадискурсу. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації.* 2015. № 4. С. 48-51.

127. Патен І. Лінгвокультурологічні концепти багатство-бідність у слов’янській пареміології. *Рідне слово в етнокультурному вимірі.* 2018. №. 2018. С. 59-68.

128. Пасик Л. А. Об’єктивація та дискурсивна профілізація концепту PARTNERWAHL/ВИБІР ПАРТНЕРА (на матеріалі німецької мови): дис. … канд. філол. наук: 10.00.04. Запоріжжя, 2016. 240 с.

129. Пентилюк М. І. Текст і дискурс у проспекції сучасної лінгвістики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика :* зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2012. Випуск 16. С. 13-19.

130. Перскова Ю. І. Дискурс як вияв соціальної взаємодії: параметри влади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2015. № 16. С. 186–189.

131. Абеляр П. Теологические трактаты / Составление, перевод с латыни, вводная статья, комментарии, указатели Светланы Неретиной. Москва: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2010. 640 с.

132. Петров С. І. Культурологічні засади поняття «концепт». *Культура народов Причерноморья.* 2006. № 82, т. 2. С. 73–75.

133. Печеранський І., Васкул Х. Сучасний медійний дискурс та роль у ньому журналістського розслідування. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво.* 2018. №. 2. С. 22-29.

134. Пліс В. П. Типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. № 9. Том № 1. С. 115–119.

135. Плотнікова Н. Святочний обрядовий обхід колядування як приядерний концепт мікроконцептосфери святки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2019. №. 5 (73). С. 241-244.

136. Полгородник Д. В. Методика експериментального дослідження концептів та її переваги. *Нова філологія*. *Збірник наукових праць.* Запоріжжя: Запорізький національний університет, № 70. С.152-158.

137. Полонский А.В. Медиа-дискурс-концепт: опыт проблемного осмысления. *Современный дискурс-анализ.* URL: http://discourseanalysis.org/ada6/st43.shtml

138. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство.* Луцьк, 2015. № 4. С. 212–222.

139. Полюжин М.М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 80–89.

140. Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти : монографія / Сергій Іванович Потапенко; В.о. Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя; Наук. ред. О. П. Воробйова. Ніжин : *Вид-во Ніжин. держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя*, 2009. 391 с.

141. Прима В. В. Дискурс: погляди науковців на визначення та предмет вивчення. *Закарпатські філологічні студії.* Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика». 2023. Т.2. С. 98- 103.

142. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

143. Приходько А. Н. Таксономические параметры дискурса //Язык. Текст. Дискурс. Научн. альманах Ставроп. отд. РАЛК. Ставрополь: Ставропольский государственный педагогический институт. 2009. №. 7. С. 22-30.

144. Рожков Ю. Г. Конститутивні характеристики наукового дискурсу. *Молодий вчений*. 2016. №. 12. С. 378-381.

145. Рожков Ю. Г. Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти. дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Київ. 2021. 224 с.

146. Розвод Е. В. Вербалізація концепту sun: лінгвокультурний аспект (на матеріалі американського варіанта англійської мови). дис…. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. Луцьк-Львів. 2017. 263 с.

147. Розвод Е. В. Методи дослідження лінгвокультурних концептів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство.* 2015. № 4. С. 91–96.

148. Розвод Е. В. Типи концептів та їх класифікація у сучасному мовознавстві. *Актуальні питання іноземної філології: наук.журн.* 2016. № 3, С. 145–151.

149. Романюк О. І. Особливості сучасного англомовного наукового дискурсу. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів : зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ (27 квіт. 2023 р.)* / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана ; [редкол.: М. М. Гавриш (голова) та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ : КНЕУ, 2023. С. 47–52.

150. Романюк О. С. Дискурс як інтерактивна комунікативна діяльність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2016. №. 24 (1). С. 149-152.

151. Савватєєва В. Д. Вербалізація концепту DEADLY VIRUS у медіа-дискурсі. *Молодий вчений*. 2015. № 11 (26), Ч.1. С. 115-120.

152. Саєвич І. Г. Теорія картини світу : ключові поняття. *Лінгвістика : Збірник наукових праць*. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. 2012. № 2 (26). С. 18–28.

153. Саранюк Є. В. Концепт GLAMOUR у сучасному англомовному мас-медійному дискурсі: дис. ... на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. Київ, 2017. 235 с.

154. Селіванова О. О. Когнітивно-ономасіологічне підґрунття концептуального моделювання. *Концепты и контрасты* / за ред. Н. В. Петлюченко. Одеса: Гельветика, 2017. С. 21–29.

155. Селиванова Е. А. Концептуальный анализ : проблема модели. *Новое в славянской филологии* : [сб. ст.] ; отв. ред. М. В. Пименова. Севастополь: Рибэст, 2009. С.103-110.

156. Селіванова О. О. Концептуальне моделювання і когнітивно-ономасіологічний аналіз. *Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки.* 2017. Вип. 2. С. 3-12.

157. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. Київ, 2006. 718 с.

158. Сергієнко В. Л. Лінгвокультурні концепти Pride і Nobility у британській мовній картині світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2016. 245 с.

159. Серебрянська І. М. Концепт освіта в дискурсивних вимірах: дис. … на здобуття наукового ступеня д. філол. наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова. Київ, 2019. 525 с.

160. Сіваєва О. Вербалізація HEALTH в англомовному медійному дискурсивному просторі: дис… доктора філософії : 035 Філологія. Київ, 2024. 302 с.

161. Сизонов Д. Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі. *Studia linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 389-392.

162. Сиротін О.С. Засоби вербалізації концепту «хвороба» в англійській мові. *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*, 2021. Т. 12, № 2. С. 33–37.

163. Ситник І. В. Дискурс в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія.* 2020. №. 46. С. 123-126.

164. Сібрук А., Барабаш О. Сучасний український науковий дискурс у мовознавчих працях. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* 2019. № 40. С. 39–44.

165. Скобнікова О. Аналіз концепту family на базі американських національних корпусів. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Linguistics".* 2018. № 32, С. 115-120.

166. Скрипник Н. Вербалізація концепту ГОРДІСТЬ у народнопоетичному дискурсі. *Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Лінгвістичне портретування сучасного соціуму» (Вінниця 26-27 листопада 2015 року).* Вінниця. 2016. С. 242-248.

167. Смаглій В. М. Комплексний концепт WORD / LANGUAGE / SPEECH як фрагмент наївної картини світу (на матеріалі тлумачних і фразеологічних словників англійської мови). *Записки з романо-германської філології*. 2021. Вип. 1. С. 95-105.

168. Смаглій В. М. Реалізація ядерного концепту word у науковій картині світу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Том 30 (69) № 4 Ч. 2 2019. С. 128-133.

169. Ставчук Н. В. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики. вебсайт. URL:

https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12373/1/KONTSEPT_%20YAK_BAZOVE%20PONYATTY_%20KOHNITIVN_YI_LINHVISTYKY.pdf

170. Степанов В.В. Образний компонент концепту СТІЙКІСТЬ: корпусне дослідження американського дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія».* 2022. Вип. 56. С. 135–140.

171. Степанюк А. В. Концептуальні засади формування в школярів природничонаукової картини світу. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»* № 54. 2009. С. 106-111.

172. Страшевська О. Типологія дискурсу як об'єкта лінгвістичних досліджень. *Humanity, Computer and Communication.* Львів, 2015. С. 76–78.

173. Строченко Л. В. Концепт genius в англомовній науковій картині світу. *Записки з романо-германської філології.* 2018. Вип. 1. С. 185-192.

174. Строченко Л. В. Асоціативні ознаки англомовного концепту genius. *Записки з романо-германської філології*. 2019. Вип. 2 (43). С.246-251.

175. Сурмач О. Я. Асоціативний експеримент при виявленні активності власних назв як вербалізаторів концепту *wealth* в англійській мові. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2011. Вип. 19. С. 192–197.

176. Сухачова Н. С. Науковий концепт як складник концептуальної картини світу. *Мова і міжкультурна комунікація.* 2017. №. 1. С. 74-83.

177. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. Полтава: Довкілля. Київ. 2008. 712 с.

178. Ткач О. М. Методи дослідження семантичних полів слів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна*. 2013. Вип. 23(2). С. 350–357.

179. Товстенко В. Р. Наукова картина світу як особлива форма систематизації знань. *International scientific conference «The issues of philology and creative methods of teaching a foreign language in the European education system» conference proceedings,* December 28-29, 2021. Caʾ Foscari University of Venice, Italy. Venice: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2021. P. 123-128.

180. Томахів М. В. Англомовний науковий дискурс: сучасний стан та перспективи подальших досліджень. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 5. С. 154–157.

181. Томнюк Л. М. Спрямований асоціативний експеримент як метод дослідження та моделювання асоціативного поля концепту Gefangnis. *Одеський лінгвістичний вісник*, 2017. № 10, том 1. С. 113-116.

182. Томчаковська Ю. О. Вербалізація концепту MAGIC як складової частини англомовного окультного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія.: Філологія.* 2021. № 51. Т. 1. С. 113-116.

183. Труба Г. Науковий дискурс. Сучасне бачення. *Нова філологія*. *Збірник наукових праць,* 2021. № 84. С. 242 – 248.

184. «Українська мова». Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2000. 752 с.

185. Федорюк Л. В. Концепт смерть в українській когнітивно-мовній картині світу: структура, статика і динаміка: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2018. 220 с.

186. Філіппова Н. М. Особливості англомовного риторично-організованого наукового дискурсу : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2021. 172 с.

187. Філон М. І. О. М. Кримець Наукова картина світу у філософському й лінгвістичному вимірах. *Термінологічний вісник.* 2013. Вип. 2(1). С. 50-55.

188. Форманова С. В. Компонентний аналіз як одна із методик структурного методу. *Записки з українського мовознавства*. 2021. № 28. С. 41–52.

189. Форманова С. В., Домброван Т. І. Картина світу в світлі сучасної антропоцентричної парадигми. *Прикладна лінгвістика на Півдні України: здобутки і перспективи*, Вінниця : ТВОРИ, 2022.С. 232-244.

190. Фролова І. Є. Типологія дискурсів: проблеми і перспективи. *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація:* тези доповідей XVII

наукової конференції з міжнародною участю, Харків, 2 лютого 2018 р. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 166–168.

191. Холявко І. В. Сучасний науковий дискурс як синергетична єдність комунікативних дій. *Topical issues of the development of modern science //2nd International scientific and practical conference. Publishing House "ACCENT". Sofia, bulgaria*. 2019. С. 94-99.

192. Хома В. П. Концепт САМОВІДЧУЖЕННЯ / SELF-ALIENATION у когнітивно-стилістичному вимірі (на матеріалі англомовної науково-фантастичної прози XX-XXI століть): дис. ... д.філософії : 035 – Гуманітарні науки. Філологія. 2021. 288 с.

193. Хомчак Е. Г., Волкова И. В. Концептуальный анализ как стержневой метод. *Південний архів. Філологічні науки: зб. наук. пр.* Вип. LXXVIII. 2019. С. 112-114.

194. Хомчак О. Г., Сироватко О. О. Концепт як мовно-ментальна категорія. *Мова. Свідомість. Концепт*: зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. Вип. 10. С. 79-81.

195. Чайковська О. Ю. Особливості сучасного медіатексту. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* 2014. Вип. 12. С. 225-230.

196. Черемисіна Г. О. Об'єктивація лінгвокультурного концепту WEALTH інноваційними одиницями в американській мовній картині світу: дис. … д-ра філософії : 03.035 – Гуманітарні науки. Філологія. Запорізький нац. ун-т. Запоріжжя, 2021. 260 с.

197. Черненко О. І. Концептополе ДУХОВНІ ЦІННОСТІ в ідіостилі Віктора Бойка : дис. ... д-ра філософії : 035 – філологія. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. 272 с.

198. Черниш О. А. Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіа лінгвістиці. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченко, 2013. Вип. 118. С. 309–313.

199. Четверікова О. Особливості дослідження медіатексту в лінгвістичних розвідках. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство.* Дрогобич. 2018. Вип. 22. Т.2. С. 79-85.

200. Шарапановська Ю. Реалізація концепту пандемія в сучасній англійській мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. №. 34 (5). С. 158-163.

201. Шарапановська Ю. В. Реалізація концепту PANDEMIC в англомовному медійному дискурсі (лінгвосоціальний аспект): дис. … д-ра філософії : спец. 035 – Філологія. Міжнар. гуманітар. ун-т, М-во освіти і науки України. Одеса, 2024. 218 с.

202. Шарманова Н. М. Дискурс Новітніх Медіа: інституційність і стереотипність. *Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції «Сталий розвиток промисловості та суспільства»*. Кривий Ріг. 2015. С. 80-81.

203. Шевченко И.С. Концепты коммуникативного поведения и дискурс. *Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* 2013. №76. С.15-20.

204. Шевченко Л. Л. Методика концептуальних досліджень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови*. 2012. Вип. 9. С. 52–56.

205. Шевченко Л.І. Медіалінгвістика : словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2014. 380 с.

206. Шевченко О. М., Шевченко Н.С. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження. *Молодий вчений*. 2020. № 7.1. (83.1). С. 142–146.

207. Шевченко О. М. Методика проведення вільного й спрямованого асоціативних експериментів у дослідженні концепту. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference*, Munich, Germany. Munich : MDPC Publishing, 2021. P. 554–558.

208. Шепель Ю. А. О различиях в научной и наивной картинах мира. URL: http://www.confcontact.com/20100916/fl_shep.htm

209. Шепель Ю. Медіа–дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство».* 2017. № 3. С. 302–307.

210. Шугаєв А. В. Медіа-дискурс у межах критичного дискурс-аналізу та функціонального підходу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* 2019. № 11. С. 172–176.

211. Щербина С. М. Принципи уніфікації класифікаційної таксономії жанрів наукового дискурсу. *Fundamentals of scientific discourse genre taxonomy unification*. №2 (30), 2018 part 5 С. 50-56.

212. Ягодзінський С. М. Науковий дискурс в умовах інформаційного суспільства: методологічний і соціокультурний аспекти : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.02. Київ, 2008. 200 с.

213. Ярич М. В. Семантичний аналіз синонімів номінативної лексеми концепту LANGUAGE. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2014. Вип. 48, С. 135-137.

214. Ярич М. В. Образна складова концепту LANGUAGE/МОВА в сучасному англомовному публіцистичному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2014. №. 12. С. 114-116.

215. Ясногурська Л. Концепт ЗРАДА: лінгвокультурний та корпуснобазований підходи (на матеріалі української та англійської мов): дис … канд. філол. наук: 10.02.15. Рівне, 2018. 246 с.

216. Ястремська Т. Картина світу і концепт: проблема (пере)осмислення. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича. Львів, 2020. Вип. 33. С. 394–410.

217. AACR Journals. вебсайт. URL: https://aacrjournals.org

218. Academia.edu.вебсайт. URL: https://www.academia.edu

219. ACP Journals | American College of Physicians. вебсайт. URL: https://www.acpjournals.org

220. Ahmad Z., Ahad A. COVID-19: a study of islamic and scientific perspectives. *Theology and Science*. 2021. Vol. 19. №. 1. P. 32-41.

221. Al Falaq J. S., Puspita D. Critical discourse analysis: revealing masculinity through l-men advertisement. *Linguistics and Literature Journal.* 2021. Vol. 2, № 1, P. 62-68.

222. Alex Barber, Robert J. Stainton. Concise encyclopedia of philosophy of language and linguistics. Oxford: Elsevier Ltd. 2010. 836 p.

223. American Physiological Society Journal. вебсайт. URL: https://journals.physiology.org

224. American Public Health Association (APHA). вебсайт. URL: https://ajph.aphapublications.org

225. Anitasari D. Critical Discourse Analysis: Mass Media. Universitas Lancang Kuning. 2018. P. 1-9.

226. Annual Reviews. вебсайт. URL: https://www.annualreviews.org

227. ASM Journal Platform. вебсайт. URL: https://journals.asm.org

228. ATS Journals. вебсайт. URL: https://www.atsjournals.org

229. BBC News. вебсайт. URL: bbc.co.uk (дата звернення: 10.08.2023)

230. Bell A. Climate of opinion: public and media discourse on the global environment. *Discourse & Society*. 1994. Vol. 5. №. 1. P. 33-64.

231. Bello I. Cognitive implications of nominalizations in the advancement of scientific discourse. *International Journal of English Studies*. 2016. Vol. 16, № 2. P. 1–23.

232. bioRxiv.org - the preprint server for Biology. вебсайт. URL: https://www.biorxiv.org

233. BMC Health Services Research: Home page. вебсайт. URL: https://bmchealthservres.biomedcentral.com

234. Cambridge University Press & Assessment: Home. вебсайт. URL: https://www.cambridge.org

235. Catalano T., Moeller A. J. Media discourse and dual language programs: a critical linguistic analysis. *Discourse, Context & Media*. 2013. Vol. 2, № 4. P. 165–174.

236. CDC: Centers for Disease Control and Prevention. вебсайт. URL: https://www.cdc.gov/index.html

237. Cell & Bioscience. вебсайт. URL: https://cellandbioscience.biomedcentral.com

238. Cell Press. вебсайт. URL: https://www.cell.com

239. Chilton P. Cognitive linguistics. The Oxford handbook of cognitive sociology. In W. H. Brekhus & G. Ignatow (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive sociology*. Oxford University Press. 2019. pp. 243-270.

240. Cognitive Exploration of Language and Linguistics / Ed. by R. Dirven, Marjolijn V. Amsterdam: John Benjamins, 1998. 289 p.

241. Cognitive linguistics : basic readings / edited by Dirk Geeraerts. Mouton de Gruyter Berlin. New York. 2006. 485 p.

242. Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives / Ed. by G. Kristiansen, M. Achard, R. Dirven, F.J. Ruiz de Mendoza Ibáñez. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2006. 499 p.

243. Cook G. Discourse. Oxford: Oxford University Press, 1989. 167 p.

244. Cotter C. Discourse and media. *Handbook of Discourse Analysis*. / ed. by D. Schiffrin, D. Tannen, H. E. Hamilton. Cambridge (MA), Oxford (UK): Blackwell. 2001. P. 416-436.

245. Couldry N. Media discourse and the naturalisation of categories. *Handbook of Communication in the Public Sphere* / eds. R. Wodak, V. Koller. Berlin : Walter de Gruyter & Co., 2008. P. 67–88.

246. Czachur W. et al. Discourse linguistics and the discursive worldview. *Explorations: A Journal of Language and literature*. 2016. №. 4. P. 16-32.

247. Daily Mail. вебсайт. URL: dailymail.co.uk (дата звернення: 01.08.2023)

248. Daily Mirror. вебсайт. URL: mirror.co.uk (дата звернення: 01.08.2023)

249. Demyanova Y., Abisheva V., Zhazira Ye. Publicistic Discourse: A Cognitive-Axiological Interaction. *Opción: Revista de Ciencias Humanas y Sociales* № 20. Maracaibo. Venezuela. 2019. P. 2899-2921.

250. Durant A. Meaning in the media: Discourse, controversy and debate. Cambridge University Press, 2010. 254 p.

251. EBSCO - Research Databases, EBooks, Discovery Service. вебсайт. URL: https://www.ebsco.com

252. EHP Publishing. вебсайт. URL: https://ehp.niehs.nih.gov

253. Elsevier. вебсайт. URL: https://www.elsevier.com

254. EMBO Press. вебсайт. URL: https://www.embopress.org

255. Evans V. How Words Mean: Lexical concepts, cognitive models, and meaning construction. Oxford: Oxford University Press, 2009. 377 p.

256. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh: Edinburgh University, 2006. 830 p.

257. Fairclough N. Analysing Discourse. Textual Analysis for Social Research. L.: Routledge, 2003. 270 p.

258. Fairclough N. Discourse and text: Linguistic and intertextual analysis within discourse analysis. *Discourse & society*. 1992. Volume 3. №. 2. P. 193-217.

259. Fisenko O. S., Katsyuba L. B., Zhurkina N. V. Linguistic, Ordinary and Scientific pictures of the World. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valore.* 2019. Vol. 6. Spec. ed. P.1-14.

260. Freed A. F. Institutional discourse. The international encyclopedia of language and social interaction. 2015. P. 1-18.

261. Frontiers | Publisher of peer-reviewed articles in open access journals. вебсайт. URL: https://www.frontiersin.org

262. Frontiers Publishing Partnerships: Journals. вебсайт. URL: https://www.frontierspartnerships.org/journals

263. Haimila R. Does a science-oriented worldview entail unbelief? Meaning, morality, and continuity from scientific research in self-reports of Finnish unbelievers and believers. *Secular Studies*. 2020. Vol. 2, No. 2. P. 1–39.

264. Hampton J. Concepts and natural language. *Concepts and Fuzzy Logic* / eds. R. Belohlavek, G. J. Klir. Cambridge (Mass.) : MIT Press, 2011. P. 233–258.

265. Hamuddin B. Discourse on media: bringing hot news into ELT's classroom discussion. *Proceedings of ISELT FBS Universitas Negeri Padang*. 2015. Vol. 3. № 2015. P. 87–95.

266. Heylighen F. Complexity and Evolution: fundamental concepts of a new scientific worldview. Brussels: Vrije Universiteit Brussel. 2018. 167 p.

267. Hill C. A Worldview Approach to Science and Scripture: Making Genesis Real. Kregel Publications, 2019. 229 p.

268. JACC Journals. вебсайт. URL: https://www.jacc.org

269. JAMA Network. вебсайт. URL: https://jamanetwork.com

270. Journal of Medical Internet Research. вебсайт. URL: https://www.jmir.org

271. Journal. PLOS ONE. вебсайт. URL: https://plos.org

272. Koller V. Discourse analysis and systemic functional linguistics. *Researching Discourse.* Routledge, 2020. С. 54-76.

273. Lakoff G. The contemporary theory of metaphor. *In Metaphor and Thought. A. Ortony*, Cambridge: Cambridge University Press. 1993. P. 202-251.

274. Levisen C., Fernández S. S. Words, people and place: Linguistics meets popular geopolitics. *Journal of Postcolonial Linguistics.* 2021. №. 5. P. 1-11.

275. LWW. вебсайт. URL: https://journals.lww.com/

276. Margolis E., Laurence S. (eds.): Concepts: Core Readings. MIT Press, Cambridge. 1999. 81 p.

277. Mary Ann Liebert, Inc. вебсайт. URL: https://www.liebertpub.com

278. Matheson D. Media discourses: analysing media texts. Maidenhead : Open University Press, 2005. 206 p.

279. MDPI. вебсайт. URL: https://www.mdpi.com

280. MedNexus. вебсайт. URL: https://mednexus.org

281. medRxiv.org - the preprint server for Health Sciences. вебсайт. URL: https://www.medrxiv.org

282. Nature. вебсайт. URL: https://www.nature.com

283. O'Keeffe A. Media and Discourse Analysis', in Gee, J. & Handford M. (eds). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London: Routledge, 2011. P. 441-454.

284. Oxford Academic - Oxford University Press. вебсайт. URL: https://academic.oup.com

285. Paltridge B. Discourse analysis. An introduction. 2nd edition. London: New York. Bloomsburry Academic. 2012. 282 p.

286. Petrova T. Melioration Terminology in Ukrainian Scientific Picture of the World. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2019. Vol. 10. №. 2. P. 337-348.

287. PNAS. вебсайт. URL: https://www.pnas.org

288. Prisyazhnyuk T., Zilova E. Media Discourse in the Context of Values Study. *CBU International Conference Proceedings*. Central Bohemia University, 2014. Vol. 2. P. 246-250.

289. PubMed. вебсайт. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov

290. Renkema J., Schubert C. Introduction to Discourse Studies: New edition. – John Benjamins Publishing Company, 2018. 452 p.

291. Researchgate. вебсайт. URL: www.researchgate.net/login

292. Roberts C. Institutional discourse. *The Routledge Handbook of Applied Linguistics* / ed. by J. Maybin, J. Swann. London; New York : Routledge, 2011. P. 181-195.

293. Royal Society Open Science – Journals. вебсайт. URL: https://royalsocietypublishing.org/journal/rsos

294. Rozvod E. Lexicographical representation of the concept SUN in different types of dictionaries. *Language, Culture, Politics. International Journal*. 2016. Vol. 1. №. 1. P. 23-33.

295. Rozvod E. Understanding of Concept in Foreign Linguistics. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.* Серія: Філологічні науки (мовознавство). Луцьк, 2016. Вип. 5 (330). С. 80–83.

296. Sage Journals. вебсайт. URL: https://journals.sagepub.com

297. Saleem Sajid. The study of linguistics for BS & MA English. Urdu Bazar Lahore: Nimbus Publications. 254 p.

298. SciELO Brasil. Scientific Electronic Library Online. вебсайт. URL: https://www.scielo.br

299. Science. веб-сайт. URL: https://www.science.org

300. Semantic Scholar. вебсайт. URL: https://www.semanticscholar.org

301. Sionis C. Written scientific discourse beyond words. *ASp. la revue du GERAS*. 1997. №. 15-18. P. 357-371.

302. Springer. вебсайт. URL: https://www.springer.com/gp?srsltid=AfmBOopwQz9SYzFffXr__94E5P1OY9AGQUh7PoaO9n4tc5uO2EzsM4E0

303. Sriwimon L., Zilli P. J. Applying Critical Discourse Analysis as a conceptual framework for investigating gender stereotypes in political media discourse. *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 2017. Vol. 38. №. 2. P. 136-142.

304. Talbot M. "Introduction: Media and Discourse." *Media Discourse: Representation and Interaction*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. P. 3–17.

305. Taves A., Asprem E., Ihm E. Psychology, meaning making, and the study of worldviews: Beyond religion and non-religion. *Psychology of Religion and Spirituality*. 2018. Vol. 10 (3). P. 207-217.

306. Taylor & Francis Online: Peer-reviewed Journals. вебсайт. URL: https://www.tandfonline.com

307. The BMJ. вебсайт. URL: https://www.bmj.com

308. The Cureus Journal of Medical Science. вебсайт. URL: https://www.cureus.com

309. The Encyclopedia of Applied Linguistics, 10 Volume Set. Chisester: Blackwell Publishing Ltd., 2013. 6582 p.
310. The Guardian. вебсайт. URL: theguardian.com (дата звернення: 11.08.2023)
311. The Independent. вебсайт. URL: independent.co.uk (дата звернення: 11.08.2023)
312. The Lancet. вебсайт. URL: https://www.thelancet.com
313. The New England Journal of Medicine. вебсайт. URL: https://www.nejm.org
314. The Oxford Handbook of Linguistic Analysis. Edited by Bern Heine and Heiko Narrog. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1045 p.
315. The Times. вебсайт. URL: thetimes.co.uk (дата звернення: 11.08.2023)
316. The Washington Post. вебсайт. URL: washingtonpost.com (дата звернення: 11.08.2023)
317. Tóth S. J. The image of the world in Slovak and Hungarian grammaticalised categories. *Yearbook of Finno-Ugric Studies* 2018. № 4. P.15-27
318. Ungerer Friedrich, Schmid Hans-Jörg. An introduction to cognitive linguistics. 2nd ed. Pearson Education Limited, 2006. 384 p.
319. Virological - Discussion forum for analysis of virus genomes. вебсайт. URL: https://virological.org
320. Vlasiuk L., Demydenko O., Miroshnychenko O. Terminological allusiveness as a distinctive feature of modern media discourse. *Advanced Linguistics*. 2020. №. 5. P. 11-18.
321. Wierzbicka A. Semantic Primitives and Lexical Universals. *Quaderni di semantica*. 1989. P. 103–321.
322. Wiley. вебсайт. URL: https://www.wiley.com/en-ie
323. World Health Organization (WHO). вебсайт. URL: https://www.who.int
324. Zwischenberger C. From inward to outward: the need for translation studies to become outward-going. *The Translator*. 2019. Vol. 25. №. 3. P. 256-268.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

325. Appleton’s medical dictionary Edited by Smith Ely Jelliffe, New York and London. Appleton and Company.1915. 945 p
326. Barnes & Noble Concise medical dictionary. New York : Barnes & Noble Books 1995. 496 p.
327. Biology Online Dictionary. вебсайт: URL: https://www.biologyonline.com/dictionary/ (Дата звернення 11.09.2021).
328. Britannica. вебсайт. URL: https://www.britannica.com
329. Cambridge dictionary. вебсайт. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pandemic
330. Chambers English Dictionary : pronouncing, explanatory, etymological / ed. Rev. Thomas Davidson. Edinburgh : W. & R. Chambers Limited, 1908. 1255 p.
331. Churchill Livingstone medical dictionary. Edinburgh; New York : Churchill Livingstone. 2008. 632 p.
332. Collin’s COBUILD Advanced Learner’s Dictionary. 8th Ed. Harper Collins UK, 2014. 5996 p.
333. Collins mini English dictionary. Glasgow : HarperCollins Publishers. 2013. 660 p.
334. Collins Thesaurus. вебсайт. URL: https://www.collinsdictionary.com
335. Compact Oxford English dictionary of current English. 2nd revised edition. Oxford. New York: Oxford University Press. 2003. 1378 p.
336. Dictionary of Medical Terms. 4th edition. A & C Black Publishers Ltd. 2004. 458 p.
337. Dorland’s Illustrated Medical Dictionary 32nd Edition. Philadelphia: Elsevier, 2012. 2176 p.
338. Elizabeth A., Martin MA. Medical dictionary. Hoo : Grange Books. 2005. 754 p.
339. FreeThesaurus. вебсайт. URL: https://www.thesaurus.com

340. Harper Douglas Online Etymology Dictionary. вебсайт. URL: https://www.etymonline.com
341. Hoerr N. L.,Osol A. Blakiston's illustrated pocket medical dictionary. 2nd ed. New York, McGraw-Hill, Blakiston Division. 1960. 983 p.
342. Home Medical Dictionary. New Jersey: Ottenheimer Publishers, 1977. 256 p.
343. Klein Ernest. A Comprehensive Etymological dictionary of the English Language. Volume II L-Z, Elsevier Publishing Co. Amsterdam, London, New York, 1967. 1776 p.
344. Landau, Sidney I. Webster Illustrated Contemporary Dictionary: Encyclopedic Edition. Revised encyclopedic Ed. Chicago: J. G. Ferguson Publishing Company, 1992. 1121 p.
345. Livingstone's pocket medical dictionary. Edinburgh, London, E. & S. Livingstone. 1969. 590 p.
346. Longman Dictionary of American English. Pearson Education Ltd. 2008,2009. 1167 p.
347. Longman Dictionary of Contemporary English. вебсайт. URL: https://www.ldoceonline.com
348. Longman Dictionary of English Language and Culture with colour illustrations. Longman House : Longman Group UK Limited, 1992. 1528 p.
349. Longman medical dictionary. Oxford: Clio Press. 1982. 214 p.
350. Maccmillan Thesaurus. вебсайт. URL: https://www.macmillandictionary.com
351. Macmillan English dictionary for advanced learners of American English. Oxford : Macmillan Education. 2002. 1658 p.
352. Macmillan English Dictionary. вебсайт. URL: https://www.macmillan.org
353. Marcovitch Harvey (ed.) Black's Medical Dictionary. 42nd edition. A & C Black Publishers Limited, 2009. 789 p.
354. Marcovitch Harvey (ed.). Black's student medical dictionary. 2nd edition. London : A & C Black Publishers Ltd. 2007. 814 p.

355. Meanings and Definitions of Words at Dictionary.com: вебсайт. URL: https://www.dictionary.com
356. Medical dictionary / The Free Dictionary by Farlex. вебсайт: URL: https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/pandemic
357. Melloni's Illustrated Medical Dictionary. 4th ed. London: Informa Healthcare, 2001. 778 p.
358. Merriam Webster. The Merriam-Webster Dictionary. Revised edition. Springfield: Merriam-Webster, Incorporated, 2004. 939 p.
359. Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary. Merriam-Webster, Inc., Springfield, MA : Merriam-Webster, 2008. 1992 p.
360. Merriam-Webster's medical desk dictionary. Springfield, Mass. : Merriam-Webster Inc. 2005. 918 p.
361. Mosby's medical dictionary. 8th edition. St. Louis, MO : Mosby. 2009. 2064 p.
362. Noah Webster. An American Dictionary of the English Language. Merriam. Springfield: Mass. 1869. 1765 p.
363. Oxford concise colour medical dictionary. Oxford ; New York : Oxford University Press. 2010. 832 p.
364. Oxford Concise Medical Dictionary. 8th edition. Oxford University Press: вебсайт. URL: https://www.oxfordreference.com
365. Oxford Dictionary of Difficult Words. New York: Oxford University Press, 2004. 500 p.
366. Oxford Dictionary of Medicines. Oxford: Oxford University Press, 2000, 2003. 918 p.
367. Oxford English Dictionary: вебсайт. URL: https://www.lexico.com (Дата звернення 24.09.2021).
368. Patel, S. V. Illustrated Dictionary of Microbiology. New Delhi: New India Publishing Agency, 2008. 718 p.
369. Playfair A. S. The essential medical dictionary. London : Chancellor Press. 1990. 256 p.

370. Rodale J. I. (ed.). The synonym finder. Emmaus, Pa. : Rodale Press. 1978. 1361 p.
371. Roper N., Jackson J. C., Oakes L. New American pocket medical dictionary. New York: Charles Scribner's Sons. 1978. 380 p.
372. Spooner Alan. Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms. Oxford: Oxford University Press, 1999. 572 p.
373. Stedman T.L. Stedman's pocket medical dictionary. London : Williams & Wilkins. 1993. 461 p.
374. Taber's cyclopedic medical dictionary. 21 edition. Philadelphia : F.A. Davis Company. 2009. 2846 p.
375. The American Heritage Dictionary of the English Language / ed. Anne H. Soukhanov. 3rd edition. American Heritage, New York: Houghton Mifflin Company, 1992. 8651 p.
376. The American heritage Stedman's medical dictionary. Boston, MA : Houghton Mifflin Co. 1995. 923 p.
377. The Bantam Medical Dictionary. 2nd rev. ed. New York: Bantam Books, 1996. 516 p.
378. The Barnhart Dictionary of Etymology / edited by Robert K. Branhart Bronx, New York: H.W. Wilson Co. 1988, 1284 p.
379. The British Medical Association. BMA Illustrated Medical Dictionary. 3rd rev. ed. London: Dorling Kindersley, 2013. 608 p.
380. The Cassell Concise English Dictionary. London: Cassell Publishers Limited, 1989. 1552 p.
381. The Free dictionary by Farlex: вебсайт. URL: https://www.freethesaurus.com/
382. The Penguin English dictionary. London: Penguin Books Ltd. 2004. 1654 p.
383. Vocabulary.com вебсайт. URL: https://www.vocabulary.com/dictionary/pandemic
384. Wakeley C., Bate J. G. (ed.). The Faber medical dictionary. Philadelphia : Lippincott. 1975. 483 p.

385. Webster’s Family Medical Dictionary. Springfield, Mass.: Federal Street Press, 2009. 837 p.
386. Webster’s New explorer medical dictionary. Merriam-Webster, Incorporated. Springfield. Massachusetts. 2006. 837 p
387. Webster’s Online dictionary. [WOD] вебсайт: URL: https://www.merriam-webster.com/thesaurus/pandemic (Дата звернення 24.09.2021).
388. Webster’s Third New International Dictionary. Springfield, Mass. G. & C. Merriam company. 1930. 2620 p.
389. Webster's new complete medical dictionary. New York : Smithmark. 1996. 767 p.
390. Webster’s New World medical dictionary. Third edition. Wiley Publishing. Inc. Hoboken, New Jersey. 2008. 470 p.
391. Weekley Ernest. An Etymological Dictionary of Modern English. Cambridge: Cambridge University. 1961. 864 p.
392. William A. R., Thomson M. D. Black’s medical dictionary. 34th edition. London : A. & C. Black. 1987. 750 p.
393. Wordsmyth The Premier Educational Dictionary-Thesaurus. вебсайт. URL: https://www.wordsmyth.net
394. Yourdictionary. вебсайт. URL: https://www.yourdictionary.com/pandemic

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А.

Дефініційний аналіз концепту pandemic в тлумачних словниках

№		Collin's COBUILD Advanced Learner's Dictionary	Noah Webster. An American Dictionary of the English Language.	Webster Illustrated Contemporary Dictionary	Longman Dictionary of American English.	Longman Dictionary of English Language and Culture	Merriam Webster. The Merriam-Webster Dictionary.	Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary	The American Heritage Dictionary of the English Language.	Oxford Dictionary of Difficult Words	Lexico.com	Webster`s Third New International Dictionary	Macmillan English dictionary for advanced learners of American English	The Cassell concise English dictionary	Cambridge dictionary	vocabulary.com
1.	A pandemic is an occurrence of a **disease** that affects many people over a very wide area	+														
2.	incident to a whole people: epidemic		+													
3.	An epidemic occurring over a very large area or			+												

	worldwide															
4.	an illness or **disease** that affects the population of a very large area: the **virus** that caused the deadly Spanish flu pandemic in 1918.				+											
5.	med. (of) a **disease** which is **widespread** over a large area or among population.					+										
6.	widespread outbreak of **disease**						+									
7.	an occurrence in which a **disease** spreads very quickly and affects a							+								

	large number of people over a wide area or throughout the world. the 1918 flu pandemic claimed millions of lives.															
8.	n. pandemic **disease**. [From Late Latin pandKmus, from Greek pandKmos, of all the people : pan-, pan-+ dKmos, people;								+							
9.	an **outbreak** of such a **disease**									+						
10.	a **disease** prevalent throughout										+					

	an entire country, continent, or the whole world.															
11.	of or pertaining to all the people; med. affecting the majority of people in a country or a number of countries: everywhere epidemic											+				
12.	of a **disease** affecting a whole country or the whole world												+			
13.	pandemic **disease**													+		
14.	a **disease** that exists in almost all of an														+	

	area or in almost all of a group of people, animals or plants															
15.	an **epidemic** that is geographically **widespread**; occurring throughout a region or even throughout the world															+

Додаток А. Продовження

№		www.yourdictionary	Chambers English Dictionary	Collins mini English dictionary	The Penguin English dictionary.	Compact Oxford English dictionary of current English	dictionary.com	thesaurus.com	www.freethesaurus.com	Britannica	Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms
16.	A pandemic **disease** or **outbreak**.	+									
17.	a **widespread disease**		+								

18.	a (**disease**) occurring over wide area			+							
19.	an **outbreak** of a pandemic **disease**				+						
20.	an **outbreak** of such **disease**					+					
21.	a **disease** prevalent throughout an entire country, continent, or the whole world.						+				
22.	an **epidemic** that is geographically **widespread**							+			
23.	an **epidemic** that is geographic								+		

	ally **widespread**; occurring throughout a region or even throughout the world or even thr oughout the world										
24.	**outbreak** of infectious **disease** that occurs over **a wide geographical area** and that is of high prevalence, generally affecting a significant proportion of the world's population, usually over the course of									+	

	several months.										
25.	an **epidemic** ranging over a whole country or the whole world										+

ДОДАТОК А 1.

Дефініційний аналіз концепту pandemic в галузевих словниках

№		Merriam-Webster's medical dictionary	New American pocket medical dictionary	Stedman's pocket medical dictionary	Livingstone's pocket medical dictionary	Churchill Livingstone medical dictionary	The Faber medical dictionary	The essential medical dictionary	Concise colour medical dictionary	Blakiston's illustrated pocket medical dictionary	Webster's new complete medical dictionary	Barnes & Noble concise medical dictionary	Black's student medical dictionary	Medical dictionary	Taber's cyclopedic medical dictionary	Longman medical dictionary
1.	pandemic **outbreak** of **disease**	+														
2.	an **infection** spreading over a whole country or the world		+													

3.	a **widespread epidemic**			+												
4.	an **infection** spreading over a whole country or the world				+											
5.	an **infection** spreading over a whole country or the world. For example, the influenza pandemic between 1917 and 1928, or the plague (black death) during the 14th century					+										
6.	a **widespread epidemic**						+									

7.	an **epidemic** which is world-wide or covers a very **large area**							+								
8.	an **epidemic** so widely spread that vast numbers of people in different countries are affected. The Black Death, the epidemic plague that ravaged Europe in the fourteenth century and killed over one third of the population, was a classical								+							

	pandemic. AIDS is currently considered to be pandemic.															
9.	**epidemic** over a wide geographic al area									+						
10.	a pandemic **outbreak** of a **disease**										+					
11.	an **infection** spreading over a whole country or the world											+				
12.	an **epidemic** that has spread so widely that very many people in different countries are affected. Examples, include the												+			

	Black Death – the epidemic plague, caused by bacterium Yersinia pestis that devastated European populations un the Middle Ages, killing more than a third of the people; and the INFLUENZA pandemic of 1919-1920 that killed more people than did World War I. AIDS/HIV is currently pandemic.															
13.	an **epidemic**													+		

	so widely spread that vast numbers of people in different countries are affected. The Black Death, the epidemic plague that ravaged Europe in the fourteenth century and killed over one third of the population, was a classical pandemic AIDS is currently considered to be pandemic.															
14.	1) an exceptionally														+	

	widespread epidemic, that is, a **disease** or **outbreak** that affects very high proportions of the population, or populations throughout the world. 2) extraordinary widespread, said, for example, of diseases with global impact, such as AIDS, the bubonic plague (in the middle ages), or malaria															
15.	a super-**epidemic**,															+

	one that occurs on a large scale over a wide area of a country or of the world.															

№		Dorland's Illustrated Medical Dictionary	BMA Illustrated Medical Dictionary	Dictionary of Medical Terms	Black's Medical Dictionary	Melloni's Illustrated Medical Dictionary	Webster's New Explorer Medical Dictionary	Webster's New World Medical Dictionary	Oxford Concise Medical Dictionary	Illustrated Dictionary of Microbiology	www.biologyonline.com	The American heritage Stedman's medical dictionary	Webster's family medical dictionary	Appleton's medical dictionary	Home medical dictionary	medical-dictionary.thefreedictionary	The Bantam medical dictionary	Oxford dictionary of medicines	Mosby's medicti onary of medicines
16.	a **widespread epidemic** of **disease**. 2) widely epidemic, distributed or occurring widely throughout	+																	

	a region, country, or continent or globally																		
17.	a medical term applied to a **disease** that occurs over a **large geographical area** and that affects a high proportion of the population; a widespread **epidemic**		+																
18.	an **epidemic disease** which affects many parts of the world.			+															
19.	an **epidemic**				+														

	that has spread so widely that very many people in different countries are affected. Examples include the Black Death – the epidemic PLAGUE, caused by the bacterium Yersinia pestis, that devastated European populations in the Middle Ages, killing more than a third of the people; and the																		

	INFLUENZA pandemic of 1919–20 that killed more people than did the First World War. AIDS/HIV is currently pandemic																		
20.	an **epidemic** that affects the population of a wide geographical area.					+													
21.	a pandemic **outbreak** of a **disease**						+												
22.	An **epidemic** of **disease** that is							+											

	very widespread, affecting a whole region, a continent, or the world. **2** Widely epidemic																		
23.	an **epidemic** so widely spread that vast numbers of people in different countries are affected.								+										
24.	an **epidemic** that has spread over a **large geographical area**, throughout an entire									+									

	country, continent or the whole world OR a widespread epidemic distributed or occurring widely throughout a region, country, continent, or globally. OR an increase in the occurrence of a disease within a large and geographically widespread population (often refers to a																		

	worldwide epidemic)																		
25.	pertaining to a **disease** which has spread over a wide geographical area, perhaps due a dense population promoting the spread of it.										+								
26.	pandemic **disease**											+							
27.	a pandemic **outbreak** of **disease**												+						
28.	Existing or prevalent everywhere; of a **disease**, widespread, **epidemic** over a													+					

	wide geographical range																		
29.	the spread of an **infectious disease** over a wide area														+				
30.	Denoting a **disease** affecting or attacking the population of an extensive region, country, continent, global; extensively epidemic															+			
31.	**epidemic** so widely spread that vast numbers of people in different countries																+		

	are affected. The Black Death, the epidemic plague that ravaged Europe in the fourteenth century and killed over one third of the population was a classic pandemic. AIDS is currently considered to be pandemic.																		
32.	--																		
33.	of a **disease**) occurring throughout population of a country, people or																		+

	world																		

ДОДАТОК А 2.

Частотність вживання синонімів у словниках

Словник / Синоніми	Webster's online dict	Collins thesaurus	Synonym Finder	Macmillan Thesaurus	freethesaurus	Wordsmyth.net
Pandemic as a noun						
illness	+		+	+		
sickness	+		+			
disease			+	+		+
infection	+		+	+		
condition				+		
contagion	+	+	+	+		
epidemic	+	+	+	+	+	+
complaint				+		
pest	+		+			+
plague	+	+	+			+
pestilence	+	+	+			

ДОДАТОК А 3.

Кількісні дані вживання сем в словникових дефініціях тлумачних словників

№	Семи / Словники	disease	epidemic	widespread	outbreak
1.	Collin's COBUILD Advanced Learner's Dictionary	+			
2.	Noah Webster. An American Dictionary of the English Language.		+		
3.	Webster Illustrated Contemporary Dictionary		+		
4.	Longman Dictionary of American English.	+			
5.	Longman Dictionary of English Language and Culture	+		+	
6.	Merriam Webster. The Merriam-Webster	+		+	+

	Dictionary.				
7.	Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary	+			
8.	The American Heritage Dictionary of the English Language.	+			
9.	Oxford Dictionary of Difficult Words	+			+
10.	Lexico.com	+			
11.	Webster`s Third New International Dictionary		+		
12.	Macmillan English dictionary for advanced learners of American English	+			
13.	The Cassell concise English dictionary	+			
14.	Cambridge dictionary	+			
15.	vocabulary.com		+	+	
16.	www.yourdictionary	+			+
17.	Chambers English Dictionary	+		+	
18.	Collins mini English dictionary	+			
19.	The Penguin English dictionary.	+			+

20.	Compact Oxford English dictionary of current English	+			+
21.	dictionary.com	+			
22.	thesaurus.com		+	+	
23.	www.freethesaurus.com		+	+	
24.	Britannica.com	+			+
25.	Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms		+		
	Загалом:	**18**	**7**	**6**	**6**

ДОДАТОК А 4.

Кількісні дані вживання сем в словникових дефініціях галузевих словників

№	Семи / Словники	epidemic	disease	outbreak	wide geographical area	infection	affects the population
1.	Merriam-Webster's medical dictionary		+	+			
2.	New American pocket medical dictionary					+	
3.	Stedman's pocket medical dictionary	+					
4.	Livingstone's pocket medical dictionary					+	

5.	Churchill Livingstone medical dictionary					+	
6.	The Faber medical dictionary	+					
7.	The essential medical dictionary	+					
8.	Concise colour medical dictionary	+					
9.	Blakiston's illustrated pocket medical dictionary	+			+		
10.	Webster's new complete medical dictionary		+	+			
11.	Barnes & Noble concise medical dictionary					+	
12.	Black's student medical dictionary	+					
13.	Medical dictionary	+					
14.	Taber's cyclopedic medical dictionary	+	+	+			+
15.	Longman medical dictionary	+					
16.	Dorland's Illustrated Medical Dictionary	+	+				
17.	BMA Illustrated Medical Dictionary	+	+				+
18.	Dictionary of Medical Terms	+	+				

19.	Black's Medical Dictionary	+					
20.	Melloni’s Illustrated Medical Dictionary	+			+		+
21.	Webster's New Explorer Medical Dictionary		+	+			
22.	Webster's New World Medical Dictionary	+	+				
23.	Oxford Concise Medical Dictionary	+					
24.	Illustrated Dictionary of Microbiology	+	+				
25.	www.biologyonline .com		+		+		
26.	The American heritage Stedman's medical dictionary		+				
27.	Webster's family medical dictionary		+	+			
28.	Appleton's medical dictionary	+	+				
29.	Home medical dictionary		+				
30.	medical-dictionary.thefreedictionary	+	+				
31.	The Bantam medical dictionary	+					
32.	Oxford dictionary						

	of medicines						
33.	Mosby's med dictionary of medicines		+				
	Загалом:	**20**	**16**	**5**	**3**	**4**	**3**

ДОДАТОК Б

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*COVID*	*1784*	37,06
2.	*pandemic*	*1067*	22,164
3.	*coronavirus*	*570*	11,840
4.	*COVID-19*	494	10,26
5.	*disease*	214	4,445
6.	*Omicron*	187	3,890
7.	*flu*	134	2,783
8.	*coronavirus pandemic*	80	1,661
9.	Sars	47	0,977
10.	*epidemic*	30	0,623
11.	*pandemics*	27	0,560
12.	*Delta variant*	21	0,44
13.	*endemic*	19	0,394
14.	*fever*	19	0,394
15.	*illnesses*	18	0,373
16.	*XBB*	16	0,332
17.	*Ebola*	15	0,311
18.	*influenza*	14	0,291
19.	*contagion*	8	0,166
20.	*the Black Death*	8	0,166

21.	*plague*	8	0,166
22.	*coronaviruses*	6	0,124
23.	*SARS-COV-2 virus*	6	0,124
24.	*cholera*	4	0,083
25.	*epidemics*	4	0,083
26.	*corona*	3	0,062
27.	*norovirus*	3	0,062
28.	*Kraken*	3	0,062
29.	*smallpox*	2	0,041
30.	*Alpha wave*	1	0,021
31.	*the Wuhan virus*	1	0,021
32.	*Orthrus Covid variant*	1	0,021
	Всього	4814	100

ДОДАТОК Б 1

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*ступінь важкості хвороби*» в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*deadly*	42	32,3
2.	*devastating*	19	14,6
3.	*severe disease*	17	13,07
4.	*lethal*	11	8,5

5.	*severity*	10	7,7
6.	*fatal*	10	7,7
7.	*virulent*	8	6,15
8.	*lethality*	5	3,84
9.	*fatality*	4	3,07
10.	*serious disease*	3	2,30
11.	*severeness*	1	0,77
	Всього	**130**	**100**

ДОДАТОК Б 2

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*локалізація хвороби*» в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*brain*	60	66
2.	*gut*	10	10,9
3.	*kidneys*	6	6,6
4.	*skin*	6	6,6
5.	*liver*	5	5,5
6.	*tissues*	4	4,4
	Всього	**91**	**100**

ДОДАТОК Б 3

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«раптовість виникнення»* в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*outbreak*	104	33
2.	*surge*	79	24,9
3.	*spike*	35	11
4.	*spreading*	29	9,1
5.	*widespread*	23	7,2
6.	*sudden*	17	5,36
7.	*soaring*	16	5,04
8.	*to soar*	5	1,57
9.	*to sweep*	4	1,26
10.	*rampant*	4	1,26
11.	*to run rampant*	1	0,31
	Всього	**317**	**100**

ДОДАТОК Б 4

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«патогенний характер»* в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*virus*	498	47,5
2.	*infection*	207	19,8
3.	*infections*	163	15,55
4.	*infectious*	63	6
5.	*viruses*	48	4,6
6.	*viral*	35	3,33
7.	*to infect*	16	1,5
8.	*pathogens*	14	1,33
9.	*infectiousness*	3	0,29
10.	*bacteria*	1	0,10
	Всього	**1048**	**100**

ДОДАТОК Б 5

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

***«контагіозність (зараженість)»* в масмедійному дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*contagious*	13	68,4
2.	*communicable*	4	21
3.	*contagiousness*	1	5,3
4.	*contagions*	1	5,3
	Всього	**19**	**100**

ДОДАТОК Б 6

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

***«тривалість хвороби»* в масмедійному дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	Long Covid	151	97,4
2.	lingering symptoms	3	2
3.	long time	1	0,6
	Всього	**155**	**100**

ДОДАТОК Б 7

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

***«сезонність захворювання»* в масмедійному дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*winter surge*	2	22,22
2.	*winter vaccination*	2	22,22
3.	*autumn Covid*	1	11,11
4.	*winter season*	1	11,11
5.	*winter Covid*	1	11,11
6.	*autumn disease*	1	11,11
7.	*winter case*	1	11,11
	Всього	**9**	**100**

ДОДАТОК Б 8

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

***«способи передачі»* в масмедійному дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*transmission*	51	51,5
2.	*airborne*	9	9,09
3.	*close contacts*	8	8,1
4.	*rebies*	6	6,06

5.	*bug*	5	5,05
6.	*rallies*	4	4,04
7.	*snake*	4	4,04
8.	*zoonotic*	3	3,03
9.	*aerial*	2	2,02
10.	*krait*	2	2,02
11.	*bat to humans*	1	1,01
12.	*rodents*	1	1,01
13.	*bat-borne*	1	1,01
14.	*bats to people*	1	1,01
15.	*from person to person*	1	1,01
	Всього	**99**	**100**

ДОДАТОК Б 9

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«способи діагностики»* в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*testing*	116	68,2
2.	*PCR test*	15	8,8
3.	*flow test*	14	8,2

4.	*antibody test*	10	6
5.	*screening*	8	4,7
6.	*Rapid tests*	2	1,2
7.	*RTC*	1	0,58
8.	*ultrasound scans*	1	0,58
9.	*MRI scan*	1	0,58
10.	*X-Ray*	1	0,58
11.	*antigen tests*	1	0,58
	Всього	**170**	**100**

ДОДАТОК Б 10

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«зменшення, порушення функцій життєдіяльності»* в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*mental deterioration*	1	10
2.	*mood disorders*	1	10
3.	*tinnitus and severe hearing loss*	1	10
4.	*sleep disturbances*	1	10
5.	*memory and attention span*	1	10
6.	*muscle drops*	1	10

7.	*migraine*	1	10
8.	*psychotic disorders*	1	10
9.	*memory loss*	1	10
10.	*personality defect*	1	10
	Всього	**10**	**100**

ДОДАТОК В.

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується специфічними ознаками та симптомами*» в масмедійному дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*Covid*	7158	17,1
2.	Sars	6772	16,2
3.	*infection*	2938	7,0
4.	virus	2659	6,4
5.	*disease*	2531	6,1
6.	*pandemic*	2445	5,9
7.	*symptoms*	1390	3,3
8.	*coronavirus*	1255	3
9.	*variant*	1254	3
10.	*omicron*	1116	2,7
11.	*variants*	1089	2,60
12.	*viruses*	897	2,1
13.	*diseases*	679	1,6
14.	*outbreak*	665	1,6
15.	*delta*	633	1,5
16.	*influenza*	626	1,5
17.	*symptom*	569	1,4
18.	*illness*	564	1,3
19.	*epidemic*	418	1
20.	*MERS*	403	1

21.	*alpha*	357	0,9
22.	*lineage*	332	0,8
23.	*outbreaks*	330	0,8
24.	*pandemics*	300	0,7
25.	*pneumonia*	274	0,7
26.	*strains*	271	0,6
27.	*fever*	256	0,6
28.	*strain*	252	0,6
29.	*cough*	209	0,5
30.	*lineages*	206	0,5
31.	*beta*	193	0,5
32.	*hiv*	191	0,5
33.	*severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV-2)*	179	0,4
34.	*hcov*	168	0,4
35.	*plague*	151	0,4
36.	*epidemics*	143	0,3
37.	*gamma*	128	0,3
38.	*cancer*	123	0,3
39.	*xbb*	102	0,2
40.	*covs*	98	0,2
41.	*headache*	92	0,2
42.	*pain*	92	0,2
43.	*ebola*	89	0,2
44.	*subvariants*	88	0,2
45.	*diarrhea*	86	0,2
46.	*cold*	81	0,2

47.	*flu*	68	0,2
48.	*zika*	60	0,1
49.	*astma*	59	0,1
50.	*nausea*	55	0,1
51.	*allergy*	54	0,1
52.	*measles*	54	0,1
53.	*hcovs*	47	0,1
54.	*corona*	46	0,1
55.	*virion*	45	0,1
56.	*betacoronaviruses*	45	0,1
57.	*sublineages*	43	0,1
58.	*betacoronavirus*	40	0,1
59.	*illnesses*	36	0,1
60.	*hcv*	27	0,1
61.	*smallpox*	27	0,1
62.	*sarbecovirus*	25	0,1
63.	*cholera*	22	0,1
64.	*contagion*	22	0,1
65.	*pseudovirus*	22	0,1
66.	*rash*	22	0,1
67.	*sarbercoronaviruses*	20	0,05
68.	*sublineage*	17	0,04
69.	*sickness*	13	0,03
70.	*sneeze*	11	0,03
71.	*alphacoronaviruses*	8	0,02
72.	*mumps*	8	0,02
73.	*parainfluenza*	7	0,02
74.	*flu*	7	0,02

75.	*ache*	6	0,01
76.	*affinities*	6	0,01
77.	*marbercovirus*	5	0,01
78.	*alphacoronavirus*	4	0,01
79.	*plagues*	4	0,01
80.	*chickenpox*	3	0,01
81.	*monkeypox*	3	0,01
82.	*Betacov*	2	0,005
83.	*CoVZXCV1*	2	0,005
84.	*filovirus*	2	0,005
85.	*flavivirus*	2	0,005
86.	*lentivirus*	2	0,005
87.	*noroviruses*	2	0,005
88.	*orthomyxovirus*	2	0,005
89.	*pest*	2	0,005
90.	*poxvirus*	2	0,005
91.	*adenovirus infection*	1	0,002
92.	*adenovirus*	1	0,002
93.	*alphavirus*	1	0,002
94.	*contagions*	1	0,002
95.	*ebolavirus*	1	0,002
96.	*echovirus*	1	0,002
97.	*herpervirus*	1	0,002
98.	*malariae*	1	0,002
99.	*neurocovid*	1	0,002
100.	*Kraken*	1	0,002
101.	*sarebocovirus*	1	0,002
102.	*paramyxoviruses*	1	0,002

103.	*pandemicity*	1	0,002
104.	*pestilence*	1	0,002
105.	*shingles*	1	0,002
	Всього:	**41826**	**100%**

ДОДАТОК В 1

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*ступінь важкості хвороби*» в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*severe*	1455	28,7
2.	*acute*	712	14
3.	*severity*	567	11,1
4.	*mortality*	562	11,1
5.	*critical*	441	8,7
6.	*mild*	388	7,6
7.	*fatality*	231	4,5

8.	*chronic*	215	4,2
9.	*moderate*	196	3,9
10.	*fatal*	70	1,4
11.	*milder*	57	1,1
12.	*severely*	49	1
13.	*deadly*	39	0,8
14.	*latent*	29	0,6
15.	*lethal*	26	0,5
16.	*fatalities*	20	0,4
17.	*lethality*	17	0,3
18.	*deadliest*	9	0,1
	Всього:	**5083**	**100**

ДОДАТОК В 2

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою «*локалізація хвороби*» в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*cell*	1116	30
2.	*lung*	377	10,1
3.	*blood*	319	8,6
4.	*tissue*	208	5,6
5.	*body*	171	4,6
6.	*kidney*	129	3,5

7.	*heart*	125	3,4
8.	*throat*	100	2,7
9.	*chest*	94	2,5
10.	*organ*	93	2,5
11.	*droplets*	92	2,5
12.	*gastrointestinal*	88	2,4
13.	*tissues*	86	2,3
14.	*nasopharyngeal*	82	2,2
15.	*airway*	75	2
16.	*liver*	69	1,9
17.	*pathways*	63	1,7
18.	*brain*	61	1,6
19.	*muscle*	58	1,6
20.	*skin*	56	1,5
21.	*urine*	52	1,4
22.	*eye*	51	1,4
23.	*nose*	43	1,2
24.	*airways*	36	1
25.	*bone*	28	0,8
26.	*kidneys*	16	0,4
27.	*epithelia*	9	0,2
28.	*nasopharynx*	9	0,2
29.	*brains*	4	0,1
30.	*bronchi*	4	0,1
31.	*germ*	1	0,02
	Всього	**3715**	**100**

ДОДАТОК В 3

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«раптовість виникнення»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*spread*	838	34,4
2.	*outbreak*	665	27,3
3.	*rapid*	448	18,4
4.	*widespread*	158	6,5
5.	*unprecedented*	88	3,6
6.	*surge*	79	3,2
7.	*spike*	77	3,2
8.	*uptake*	57	2,3
9.	*sudden*	18	0,74
10.	*sweeping*	5	0,2
11.	*rampant*	2	0,08
12.	*sweep*	1	0,04
13.	*rampage*	1	0,04
	Всього	**2437**	**100**

ДОДАТОК В 4

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«патогенний характер»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*viral*	2374	30,93
2.	*infected*	1120	14,6
3.	*infections*	1006	13,11
4.	*infectious*	934	12,2
5.	*mutation*	396	5,2
6.	*pathogen*	220	2,9
7.	*pathogens*	212	2,8
8.	*to infect*	162	2,11
9.	*infectivity*	161	2,11
10.	*bacterial*	116	1,51
11.	*virulence*	99	1,3
12.	*pathology*	93	1,2
13.	*pathogenesis*	89	1,2
14.	*uninfected*	88	1,1
15.	*infectiousness*	78	1
16.	*virology*	77	1
17.	*virions*	64	0,83
18.	*pathogenicity*	64	0,83
19.	*pathogenic*	64	0,83
20.	*bacteria*	49	0,6

21.	*mutants*	34	0,4
22.	*mutant*	29	0,4
23.	*infecting*	29	0,4
24.	*pathological*	24	0,3
25.	*infector*	16	0,2
26.	*infectee*	15	0,2
27.	*virulent*	15	0,2
28.	*infective*	11	0,1
29.	*staphylococcus*	9	0,1
30.	*pathologic*	9	0,1
31.	*pathologies*	7	0,1
32.	*virologic*	4	0,05
33.	*candida*	3	0,04
34.	*infectants*	1	0,012
35.	*immunopathogenesis*	1	0,012
36.	*immunopathogenic*	1	0,013
37.	*immunopathologic*	1	0,013
	Всього	**7675**	**100**

ДОДАТОК В 5

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

«контагіозність (зараженість)» **в науковому дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*communicable*	105	40,9
2.	*contaminated*	58	22,6
3.	*contamination*	51	19,8
4.	*contagious*	27	10,5
5.	*to contaminate*	5	1,9
6.	*contaminants*	5	1,9
7.	*contaminating*	3	1,2
8.	*contagiousness*	3	1,2
	Всього	**257**	**100**

ДОДАТОК В 6

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою

«тривалість хвороби» **в науковому дискурсі**

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*duration*	222	50,8
2	*Long Covid*	106	24,2
3.	*durable*	34	7,8

4.	*temporal*	32	7,3
5.	*durability*	32	7,3
6.	*persistent symptoms*	11	2,6
	Всього	**437**	**100**

ДОДАТОК В 7

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«сезонність захворювання»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*seasonal*	194	40
2.	*winter*	105	21,6
3.	*spring*	59	12,2
4.	*summer*	59	12,2
5.	*seasonality*	42	8,7
6.	*autumn*	21	4,3
7.	*winter surge*	4	0,8
8.	*winter season*	1	0,2
	Всього	**485**	**100**

ДОДАТОК В 8

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«способи передачі»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*transmission*	1785	32,84
2.	*respirator*	1350	24,83
3.	*contacts*	373	6,86
4.	*transmissibility*	226	4,15
5.	*zoonotic*	193	3,55
6.	*bat*	188	3,5
7.	*bats*	125	2,29
8.	*transmitted*	110	2,0
9.	*airborne*	94	1,72
10.	*transmissible*	91	1,67
11.	*aerosols*	90	1,66
12.	*to transmit*	74	1,36
13.	*oral*	72	1,32
14.	*breathing*	71	1,31
15.	*pangolin*	70	1,29
16.	*mice*	59	1,09
17.	*droplet*	45	0,83
18.	*coughing*	39	0,72
19.	*mouse*	38	0,7
20.	*pangolins*	37	0,68
21.	*fomities*	34	0,63

22.	*transmissions*	32	0,59
23.	*sneezing*	29	0,53
24.	*transmitting*	25	0,46
25.	*ferrets*	20	0,37
26.	*fecal*	16	0,29
27.	*enzootic*	16	0,29
28.	*rodent*	14	0,26
29.	*feces*	14	0,26
30.	*faeces*	13	0,24
31.	*rabies*	13	0,24
32.	*zoonosis*	10	0,18
33.	*tracheal*	9	0,17
34.	*ferret*	8	0,15
35.	*fomite*	8	0,15
36.	*to sneeze*	7	0,13
37.	*faecal*	6	0,11
38.	*camel*	6	0,11
39.	*raccoon*	6	0,11
40.	*mosquitoes*	5	0,09
41.	*transmissibility*	4	0,07
42.	*airflow*	3	0,06
43.	*transmissivity*	2	0,04
44.	*epizootic*	2	0,04
45.	*epizooticity*	1	0,02
46.	*epizootics*	1	0,02
47.	*transmittable*	1	0,02
	Всього:	**5435**	

ДОДАТОК В 9

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«способи діагностики»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*analysis*	969	4,97
2.	*test*	920	4,72
3.	*antibody*	802	4,12
4.	*antibodies*	796	4,09
5.	*samples*	712	3,65
6.	*medicine*	631	3,24
7.	*pcr*	593	3,04
8.	*dose*	592	3,04
9.	*treatment*	576	2,96
10.	*tests*	550	2,83
11.	*tested*	470	2,41
12.	*mrna*	466	2,39
13.	*ct*	406	2,08
14.	*sequencing*	403	2,07
15.	*trials*	385	1,98
16.	*findings*	381	1,95
17.	*methods*	366	1,88
18.	*plasma*	366	1,88
19.	*detection*	341	1,75
20.	*doses*	335	1,72
21.	*trial*	323	1,66

22.	*detected*	322	1,65
23.	*phase*	275	1,41
24.	*drug*	274	1,41
25.	*specimens*	273	1,40
26.	*serum*	269	1,38
27.	*antigen*	223	1,14
28.	*ventilation*	218	1,12
29.	*sera*	212	1,09
30.	*antiviral*	212	1,09
31.	*drugs*	206	1,06
32.	*therapy*	196	1,01
33.	*cytokine*	188	0,97
34.	*particles*	188	0,97
35.	*diagnostic*	185	0,95
36.	*monitoring*	179	0,92
37.	*diagnosis*	178	0,91
38.	*baseline*	177	0,91
39.	*cellular*	177	0,91
40.	*screening*	175	0,90
41.	*swabs*	164	0,84
42.	*oxygen*	162	0,83
43.	*to detect*	145	0,74
44.	*therapies*	143	0,73
45.	*mabs*	143	0,73
46.	*swab*	142	0,73
47.	*treatments*	124	0,64
48.	*furin*	124	0,64
49.	*receptors*	122	0,63

50.	*aerosol*	113	0,58
51.	*cytokines*	99	0,51
52.	*interferon*	99	0,51
53.	*mab*	99	0,51
54.	*specimen*	95	0,49
55.	*monitor*	91	0,47
56.	*dialysis*	90	0,46
57.	*diagnostics*	79	0,41
58.	*stool*	68	0,35
59.	*antigens*	67	0,34
60.	*endothelial*	67	0,34
61.	*dna*	64	0,33
62.	*test results*	64	0,33
63.	*saliva*	60	0,31
64.	*acids*	56	0,29
65.	*sputum*	50	0,26
66.	*reagents*	47	0,24
67.	*to wear*	47	0,24
68.	*injection*	46	0,24
69.	*mandatory*	43	0,22
70.	*monitored*	43	0,22
71.	*reservoirs*	41	0,21
72.	*molecules*	35	0,18
73.	*to boost*	35	0,18
74.	*quarantined*	35	0,18
75.	*antigenicity*	34	0,17
76.	*serine*	34	0,17
77.	*telemedicine*	34	0,17

78.	*radiology*	34	0,17
79.	*coagulation*	33	0,17
80.	*prophylaxis*	32	0,16
81.	*regimen*	32	0,16
82.	*biopsy*	31	0,16
83.	*ventilated*	31	0,16
84.	*bilateral*	30	0,15
85.	*labs*	30	0,15
86.	*mrc*	30	0,15
87.	*oxygenation*	30	0,15
88.	*diagnoses*	28	0,14
89.	*intubation*	28	0,14
90.	*microscopy*	28	0,14
91.	*screened*	28	0,14
92.	*filtration*	27	0,14
93.	*inoculated*	26	0,13
94.	*diagnose*	23	0,12
95.	*infiltration*	22	0,11
96.	*saturation*	22	0,11
97.	*secretions*	22	0,11
98.	*mandated*	21	0,11
99.	*radiological*	20	0,10
100.	*to vaccinate*	19	0,10
101.	*intracellular*	18	0,09
102.	*quarantining*	18	0,09
103.	*fragment*	17	0,09
104.	*anesthesia*	15	0,08
105.	*undetectable*	15	0,08

106.	*dehydrogenase*	14	0,07
107.	*immunoglobulins*	14	0,07
108.	*microbes*	14	0,07
109.	*penicillin*	13	0,07
110.	*tomography*	13	0,07
111.	*to disinfect*	13	0,07
112.	*immunotherapy*	12	0,06
113.	*biopsies*	11	0,06
114.	*RT-PCR test*	10	0,05
115.	*vaccinating*	10	0,05
116.	*polymerases*	8	0,04
117.	*endoscopy*	7	0,04
118.	*monotherapy*	7	0,04
119.	*nitrogen*	7	0,04
120.	*immunosorbent*	7	0,04
121.	*incubator*	7	0,04
122.	*injected*	7	0,04
123.	*anesthetized*	6	0,03
124.	*aspirin*	6	0,03
125.	*antimicrobials*	6	0,03
126.	*cholesterol*	6	0,03
127.	*immunomodulator*	5	0,03
128.	*vaccinability spectrum*	5	0,03
129.	*antibacterial*	4	0,02
130.	*biomolecular*	4	0,02
131.	*biogenesis*	4	0,02
132.	*blocker*	4	0,02
133.	*ribonucleoprotein*	4	0,02

134.	*screenings*	4	0,02
135.	*anesthesiology*	3	0,02
136.	*biospecimens*	3	0,02
137.	*insulin*	3	0,02
138.	*polymerization*	3	0,02
139.	*serotonin*	3	0,02
140.	*detections*	2	0,01
141.	*glycerin*	2	0,01
142.	*haemagglutination*	2	0,01
143.	*petri*	2	0,01
144.	*disinfecting*	2	0,01
145.	*bacilli*	1	0,005
146.	*biospecimen*	1	0,005
147.	*to ventilate*	1	0,005
	Всього:	**19484**	**100**

ДОДАТОК В 10

Частотність вербалізаторів концепту pandemic, виокремлених за понятійною ознакою *«зменшення, порушення функцій життєдіяльності»* в науковому дискурсі

№	Лексична одиниця	Абсолютна частота	Відносна частота %
1.	*fatigue*	135	13,3
2.	*complications*	121	11,92
3.	*disorders*	94	9,26
4.	*hypertension*	94	9,26
5.	*thrombosis*	69	6,79
6.	*dysfunction*	64	6,31
7.	*fibrosis*	54	5,32
8.	*disability*	49	4,83
9.	*abnormalities*	46	4,53
10.	*myalgia*	46	4,53
11.	*dyspnea*	39	3,84
12.	*immunodeficiency*	25	2,46
13.	*mental health problems*	25	2,46
14.	*alveolar damage*	22	2,17
15.	*neurological complications*	18	1,77
16.	*encephalopathy*	16	1,57
17.	*cognitive impairment*	13	1,28
18.	*dizziness*	13	1,28
19.	*abdominal pain*	12	1,18
20.	*disabilities*	9	0,89
21.	*breathlessness*	8	0,79

22.	*sleep related impairment*	7	0,69
23.	*thrombotic complications*	4	0,39
24.	*immune deficiency*	4	0,39
25.	*cardiovascular complications*	4	0,39
26.	*lung function impairment*	3	0,30
27.	*dysphagia*	2	0,20
28.	*lung abnormalities*	2	0,20
29.	*haemoptysis*	2	0,20
30.	*hypocalcemia*	2	0,20
31.	*hypomagnesemia*	2	0,20
32.	*arthralgia*	1	0,10
33.	*arthromyalgia*	1	0,10
34.	*psychiatric complications*	1	0,10
35.	*metabolic complications*	1	0,10
36.	*mental complications*	1	0,10
37.	*digestive complications*	1	0,10
38.	*psychotic disorder*	1	0,10
39.	*radiographic abnormalities*	1	0,10
40.	*radiological abnormalities*	1	0,10
41.	*neurological abnormalities*	1	0,10
42.	*memory impairment*	1	0,10
	Всього	**1015**	**100**

ДОДАТОК Г.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки *«наявність хвороби, що спричинена вірусом, бактеріями та іншими мікроорганізмами та характеризується специфічними ознаками та симптомами».*

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*COVID (1784 вживань)*	*Covid (7158)*				
2.	*pandemic (1067)*	Sars *(6772)*				
3.	*coronavirus (570)*	*infection (2938)*				
4.	*COVID-19 (494)*	virus *(2659)*				
5.	*disease (214)*	*disease (2531)*				
6.	*Omicron (187)*	*pandemic (2445)*				
7.	*flu (134)*	*symptoms (1390)*				
8.	*coronavirus pandemic (80)*	*coronavirus (1255)*				

9.	*Sars (47)*	*variant (1254)*				
10.	*epidemic (30)*	*omicron (1116)*				
11.	*pandemics (27)*	*variants (1089)*				
12.	*Delta variant (21)*	*viruses (897)*				
13.	*endemic (19)*	*diseases (679)*				
14.	*fever (19)*	*outbreak (665)*				
15.	*illnesses (18)*	*delta (633)*				
16.	*XBB (16)*	*influenza (626)*				
17.	*Ebola (15)*	*symptom (569)*				
18.	*influenza (14)*	*illness (564)*				
19.	*contagion (8)*	*epidemic (418)*				
20.	*the Black Death (8)*	*MERS (403)*				
21.	*plague (8)*	*alpha (357)*				
22.	*coronaviruses (6)*	*lineage (332)*				
23.	*SARS-COV-2 virus (6)*	*outbreaks (330)*				

24.	*cholera (4)*	*pandemics (300)*				
25.	*epidemics (4)*	*pneumonia (274)*				
26.	*corona (3)*	*strains (271)*				
27.	*norovirus (3)*	*fever (256)*				
28.	*Kraken (3)*	*strain (252)*				
29.	*smallpox (2)*	*cough (209)*				
30.	*Alpha wave (1)*	*lineages (206)*				
31.	*the Wuhan virus (1)*	*beta (193)*				
32.	*Orthrus Covid variant (1)*	*hiv (191)*				
33.		*severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV-2) (179)*				
34.		*hcov (168)*				
35.		*plague (151)*				

36.		*epidemics (143)*				
37.		*gamma (128)*				
38.		*cancer (123)*				
39.		*xbb (102)*				
40.		*covs (98)*				
41.		*headache (92)*				
42.		*pain (92)*				
43.		*ebola (89)*				
44.		*subvariants (88)*				
45.		*diarrhea (86)*				
46.		*cold (81)*				
47.		*flu (68)*				
48.		*zika (60)*				
49.		*astma (59)*				
50.		*nausea (55)*				
51.		*allergy (54)*				
52.		*measles (54)*				
53.		*hcovs (47)*				
54.		*corona (46)*				
55.		*virion (45)*				
56.		*betacoronaviruses (45)*				
57.		*sublineages (43)*				
58.		*betacoronavirus (40)*				
59.		*illnesses (36)*				
60.		*hcv (27)*				

61.		*smallpox (27)*				
62.		*sarbecovirus (25)*				
63.		*cholera (22)*				
64.		*contagion (22)*				
65.		*pseudovirus (22)*				
66.		*rash (22)*				
67.		*sarbercoronaviruses (20)*				
68.		*sublineage (17)*				
69.		*sickness (13)*				
70.		*sneeze (11)*				
71.		*alphacoronaviruses (8)*				
72.		*mumps (8)*				
73.		*parainfluenza (7)*				
74.		*flu (7)*				
75.		*ache (6)*				
76.		*affinities (6)*				
77.		*marbercovirus (5)*				
78.		*alphacoronavirus (4)*				
79.		*plagues (4)*				
80.		*chickenpox (3)*				
81.		*monkeypox (3)*				
82.		*Betacov (2)*				

83.		*CoVZXCV1(2)*				
84.		*filovirus (2)*				
85.		*flavivirus (2)*				
86.		*lentivirus (2)*				
87.		*noroviruses (2)*				
88.		*orthomyxovirus (2)*				
89.		*pest (2)*				
90.		*poxvirus (2)*				
91.		*adenovirus infection (1)*				
92.		*adenovirus (1)*				
93.		*alphavirus (1)*				
94.		*contagions (1)*				
95.		*ebolavirus (1)*				
96.		*echovirus (1)*				
97.		*herpervirus (1)*				
98.		*malariae (1)*				
99.		*neurocovid (1)*				
100.		*Kraken (1)*				
101.		*sarebocovirus (1)*				
102.		*paramyxoviruses (1)*				
103.		*pandemicity (1)*				
104.		*pestilence (1)*				
105.		*shingles (1)*				

ДОДАТОК Г 1.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «ступінь важкості хвороби»

	Іменники		**Прикметники**		**Прислівники**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*severity (10)*	*severity (567)*	*deadly (42)*	*severe (1455)*		*severely (49)*
2.	*lethality (5)*	*mortality (562)*	*devastating (19)*	*acute (712)*		*deadly (39)*
3.	*fatality (4)*	*fatality (231)*	*lethal (11)*	*critical (441)*		
4.	*severeness (1)*	*fatalities (20)*	*fatal (10)*	*mild (388)*		
5.		*lethality (17)*	*virulent (8)*	*chronic (215)*		
6.				*moderate (196)*		
7.				*fatal (70)*		
8.				*milder (57)*		
9.				*latent (29)*		
10.				*lethal (26)*		
11.				*deadliest (9)*		

ДОДАТОК Г 2.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «локалізація хвороби»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*brain (60)*	*cell (1116)*		*gastrointestinal (88)*		
2.	*gut (10)*	*lung (377)*		*nasopharyngeal (82)*		
3.	*kidneys (6)*	*blood (319)*				
4.	*skin (6)*	*tissue (208)*				
5.	*liver (5)*	*body (171)*				
6.	*tissues (4)*	*kidney (129)*				
7.		*heart (125)*				
8.		*throat (100)*				
9.		*chest (94)*				
10.		*organ (93)*				
11.		*droplets (92)*				
12.		*tissues (86)*				
13.		*airway (75)*				
14.		*liver (69)*				
15.		*pathways (63)*				
16.		*brain (61)*				
17.		*muscle (58)*				
18.		*skin (56)*				
19.		*urine (52)*				

20.		*eye (51)*				
21.		*nose (43)*				
22.		*airways (36)*				
23.		*bone (28)*				
24.		*kidneys (16)*				
25.		*epithelia (9)*				
26.		*nasopharynx (9)*				
27.		*brains (4)*				
28.		*bronchi (4)*				
29.		*germ (1)*				

ДОДАТОК Г 3.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «раптовість виникнення»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*outbreak (104)*	*outbreak (665)*	*widespread (23)*	*rapid (448)*	*to soar (5)*	*spread (838)*
2.	*surge (79)*	*surge (79)*	*sudden (17)*	*widespread (158)*	*to sweep (4)*	*sweep (1)*
3.	*spike (35)*	*spike (77)*	*soaring (16)*	*unprecedented (88)*	*to run rampant (1)*	*rampage (1)*
4.	*spreading (29)*		*rampant (4)*	*uptake (57)*		
5.				*sudden (18)*		
6.				*sweeping (5)*		
7.				*rampant (2)*		

ДОДАТОК Г 4.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «патогенний характер»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*virus (498)*	*infections (1006)*	*infectious (63)*	*viral (2374)*	*to infect (16)*	*to infect (162)*
2.	*infection (207)*	*mutation (396)*	*viral (35)*	*infected (1120)*		
3.	*infections (163)*	*pathogen (220)*		*infectious (934)*		
4.	*viruses (48)*	*pathogens (212)*		*bacterial (116)*		
5.	*pathogens (14)*	*infectivity (161)*		*uninfected (88)*		
6.	*infectiousness (3)*	*virulence (99)*		*pathogenic (64)*		
7.	*bacteria (1)*	*pathology (93)*		*infecting (29)*		
8.		*pathogenesis (89)*		*pathological (24)*		
9.		*infectiousness (78)*		*virulent (15)*		
10.		*virology (77)*		*infective (11)*		
11.		*virions (64)*		*pathologic (9)*		
12.		*pathogenicity (64)*		*virologic (4)*		
13.		*bacteria (49)*		*immunopathog*		

				enic (1)		
14.		*mutants (34)*		*immunopatholo gic (1)*		
15.		*mutant (29)*				
16.		*infector (16)*				
17.		*infectee (15)*				
18.		*staphylococcus (9)*				
19.		*pathologies (7)*				
20.		*candida (3)*				
21.		*infectants (1)*				
22.		*immunopathoge nesis (1)*				

ДОДАТОК Г 5.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «контагіозність»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*contagions*	*contamination*	*contagio*	*communicable*		*to contaminate (5)*

	(1)	*(51)*	*us (13)*	*(105)*		
2.	*contagiousness (1)*	*contaminants (5)*	*communicable (4)*	*contaminated (58)*		
3.		*contagiousness (3)*		*contagious (27)*		
4.				*contaminating (3)*		

ДОДАТОК Г 6.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «тривалість хвороби»

	Іменники		**Прикметники**		**Прислівники**	**Словосполучення**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.		*duration (222)*		*durable (34)*	*temporally (8)*	*Long COVID (151)*	*Long Covid (106)*
2.		*durability (32)*		*temporal (32)*		*lingering symptoms (3)*	*persistent symptoms (11)*
3.						*long time (1)*	

ДОДАТОК Г 7.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «сезонність захворювання»

	Іменники		**Прикметники**		**Словосполучення**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.		*winter (105 вживань)*		*seasonal (194)*	*winter surge (2)*	*winter surge (4)*
2.		*spring (59)*			*winter vaccination (2)*	*winter season (1)*
3.		*summer (59)*			*autumn Covid (1)*	
4.		*seasonality (42)*			*autumn disease (1)*	
5.		*autumn (21)*			*winter Covid (1)*	
6.					*winter case (1)*	
7.					*winter season (1)*	

ДОДАТОК Г 8.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «способи передачі хвороби»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*transmissio*	*transmission*	*airborne (9)*	*respirator (1350)*		*to transmit (74)*

	n (51)	*(1785)*				
2.	*rebies (6)*	*contacts (373)*	*zoonotic (3)*	*zoonotic (193)*		*to sneeze (7)*
3.	*bug (5)*	*transmissibility (226)*	*aerial (2)*	*transmitted (110)*		
4.	*rallies (4)*	*bat (188)*		*airborne (94)*		
5.	*snake (4)*	*bats (125)*		*transmissible (91)*		
6.	*krait (2)*	*aerosols (90)*		*oral (72)*		
7.	*rodents (1)*	*breathing (71)*		*transmitting (25)*		
8.		*pangolin (70)*		*fecal (16)*		
9.		*mice (59)*		*enzootic (16)*		
10.		*droplet (45)*		*tracheal (9)*		
11.		*coughing (39)*		*faecal (6)*		
12.		*mouse (38)*		*epizootic (2)*		
13.		*pangolins (37)*		*transmittable (1)*		
14.		*fomities (34)*				
15.		*transmissions (32)*				
16.		*sneezing (29)*				
17.		*ferrets (20)*				
18.		*rodent (14)*				
19.		*feces (14)*				
20.		*faeces (13)*				
21.		*rabies (13)*				
22.		*zoonosis (10)*				
23.		*ferret (8)*				
24.		*fomite (8)*				
25.		*camel (6)*				
26.		*raccoon (6)*				

27.		*mosquitoes (5)*				
28.		*transmissibility (4)*				
29.		*airflow (3)*				
30.		*transmissivity (2)*				
31.		*epizooticity (1)*				
32.		*epizootics (1)*				

ДОДАТОК Г 9.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «способи діагностики»

	Іменники		**Прикметники**		**Дієслова**		**Словосполучення**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.	*testing (116)*	*analysis (969)*		*tested (470)*		*to detect (145)*		*test results (64)*
2.	*screening (8)*	*test (920)*		*detected (322)*		*to wear (47)*		*vaccinability spectrum (5)*
3.	*RTC (1)*	*antibody (802)*		*antiviral (212)*		*to boost (35)*		
4.	*MRI scan (1)*	*antibodies (796)*		*cellular (177)*		*to vaccinate (19)*		
5.	*X-Ray (1)*	*samples (712)*		*endothelial (67)*		*to disinfect (13)*		
6.		*medicine (631)*		*mandator*		*to ventilate*		

				y (43)		*(1)*		
7.		*pcr (593)*		*monitored (43)*				
8.		*dose (592)*		*quarantined (35)*				
9.		*treatment (576)*		*ventilated (31)*				
10.		*tests (550)*		*bilateral (30)*				
11.		*mrna (466)*		*screened (28)*				
12.		*ct (406)*		*inoculated (26)*				
13.		*sequencing (403)*		*mandated (21)*				
14.		*trials (385)*		*radiological (20)*				
15.		*findings (381)*		*intracellular (18)*				
16.		*methods (366)*		*quarantining (18)*				
17.		*plasma (366)*		*undetectable (15)*				
18.		*detection (341)*		*vaccinating (10)*				
19.		*doses (335)*		*injected (7)*				
20.		*trial (323)*		*anesthetiz*				

				ed (6)				
21.		*phase (275)*		*antibacterial (4)*				
22.		*drug (274)*		*biomolecular (4)*				
23.		*specimens (273)*		*disinfecting (2)*				
24.		*serum (269)*						
25.		*antigen (223)*						
26.		*ventilation (218)*						
27.		*sera (212)*						
28.		*drugs (206)*						
29.		*therapy (196)*						
30.		*cytokine (188)*						
31.		*particles (188)*						
32.		*diagnostic (185)*						
33.		*monitoring (179)*						
34.		*diagnosis (178)*						
35.		*baseline (177)*						
36.		*screening (175)*						
37.		*swabs (164)*						
38.		*oxygen (162)*						
39.		*therapies (143)*						
40.		*mabs (143)*						
41.		*swab (142)*						
42.		*treatments (124)*						
43.		*furin (124)*						

44.		*receptors (122)*						
45.		*aerosol (113)*						
46.		*cytokines (99)*						
47.		*interferon (99)*						
48.		*mab (99)*						
49.		*specimen (95)*						
50.		*monitor (91)*						
51.		*dialysis (90)*						
52.		*diagnostics (79)*						
53.		*stool (68)*						
54.		*antigens (67)*						
55.		*dna (64)*						
56.		*saliva (60)*						
57.		*acids (56)*						
58.		*sputum (50)*						
59.		*reagents (47)*						
60.		*injection (46)*						
61.		*reservoirs (41)*						
62.		*molecules (35)*						
63.		*antigenicity (34)*						
64.		*serine (34)*						
65.		*telemedicine (34)*						
66.		*radiology (34)*						
67.		*coagulation (33)*						
68.		*prophylaxis (32)*						
69.		*regimen (32)*						
70.		*biopsy (31)*						

71.		*labs (30)*						
72.		*mrc (30)*						
73.		*oxygenation (30)*						
74.		*diagnoses (28)*						
75.		*intubation (28)*						
76.		*microscopy (28)*						
77.		*filtration (27)*						
78.		*diagnose (23)*						
79.		*infiltration (22)*						
80.		*saturation (22)*						
81.		*secretions (22)*						
82.		*fragment (17)*						
83.		*anesthesia (15)*						
84.		*dehydrogenase (14)*						
85.		*immunoglobulins (14)*						
86.		*microbes (14)*						
87.		*penicillin (13)*						
88.		*tomography (13)*						
89.		*immunotherapy (12)*						
90.		*biopsies (11)*						
91.		*RT-PCR test (10)*						
92.		*polymerases (8)*						
93.		*endoscopy (7)*						
94.		*monotherapy (7)*						

95.		*nitrogen (7)*						
96.		*immunosorbent (7)*						
97.		*incubator (7)*						
98.		*antimicrobials (6)*						
99.		*aspirin (6)*						
100.		*cholesterol (6)*						
101.		*immunomodulator (5)*						
102.		*biogenesis (4)*						
103.		*blocker (4)*						
104.		*ribonucleoprotein (4)*						
105.		*screenings (4)*						
106.		*anesthesiology (3)*						
107.		*biospecimens (3)*						
108.		*insulin (3)*						
109.		*polymerization (3)*						
110.		*serotonin (3)*						
111.		*detections (2)*						
112.		*glycerin (2)*						
113.		*haemagglutination (2)*						
114.		*petri (2)*						
115.		*bacilli (1)*						

116.		*biospecimen (1)*						

ДОДАТОК Г 10.

Порівняльний аналіз вербалізаторів ознаки «зменшення / порушення функції життєдіяльності людини»

	Іменники		**Прикметники**		**Словосполучення**	
	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс	Масмедійний дискурс	Науковий дискурс
1.		*fatigue (135)*			*mental deterioration (1)*	*mental health problems (25)*
2.		*complications (121)*			*mood disorders (1)*	*alveolar damage (22)*
3.		*disorders (94)*			*tinnitus and severe hearing loss (1)*	*neurological complications (18)*
4.		*hypertension (94)*			*sleep disturbance (1)*	*encephalopathy (16)*
5.		*thrombosis (69)*			*memory and attention span (1)*	*cognitive impairment (13)*
6.		*dysfunction (64)*			*muscle drops (1)*	*abdominal pain (12)*
7.		*fibrosis (54)*			*migraine (1)*	*sleep related impairment (7)*
8.		*disability (49)*			*psychotic disorders (1)*	*thrombotic complications (4)*
9.		*abnormalities*			*memory loss (1)*	*immune deficiency (4)*

		(46)				
10.		*myalgia (46)*			*personality defect (1)*	*cardiovascular complications (4)*
11.		*dyspnea (39)*				*lung function impairment (3)*
12.		*immunodeficiency (25)*				*dysphagia (2)*
13.		*dizziness (13)*				*lung abnormalities (2)*
14.		*disabilities (9)*				*haemoptysis (2)*
15.		*breathlessness (8)*				*hypocalcemia (2)*
16.						*hypomagnesemia (2)*
17.						*arthralgia (1)*
18.						*arthromyalgia (1)*
19.						*psychiatric complications (1)*
20.						*metabolic complications (1)*
21.						*mental complications (1)*
22.						*digestive complications (1)*
23.						*psychotic disorder (1)*
24.						*radiographic abnormalities (1)*
25.						*radiological abnormalities (1)*
26.						*neurological abnormalities (1)*
27.						*memory impairment (1)*